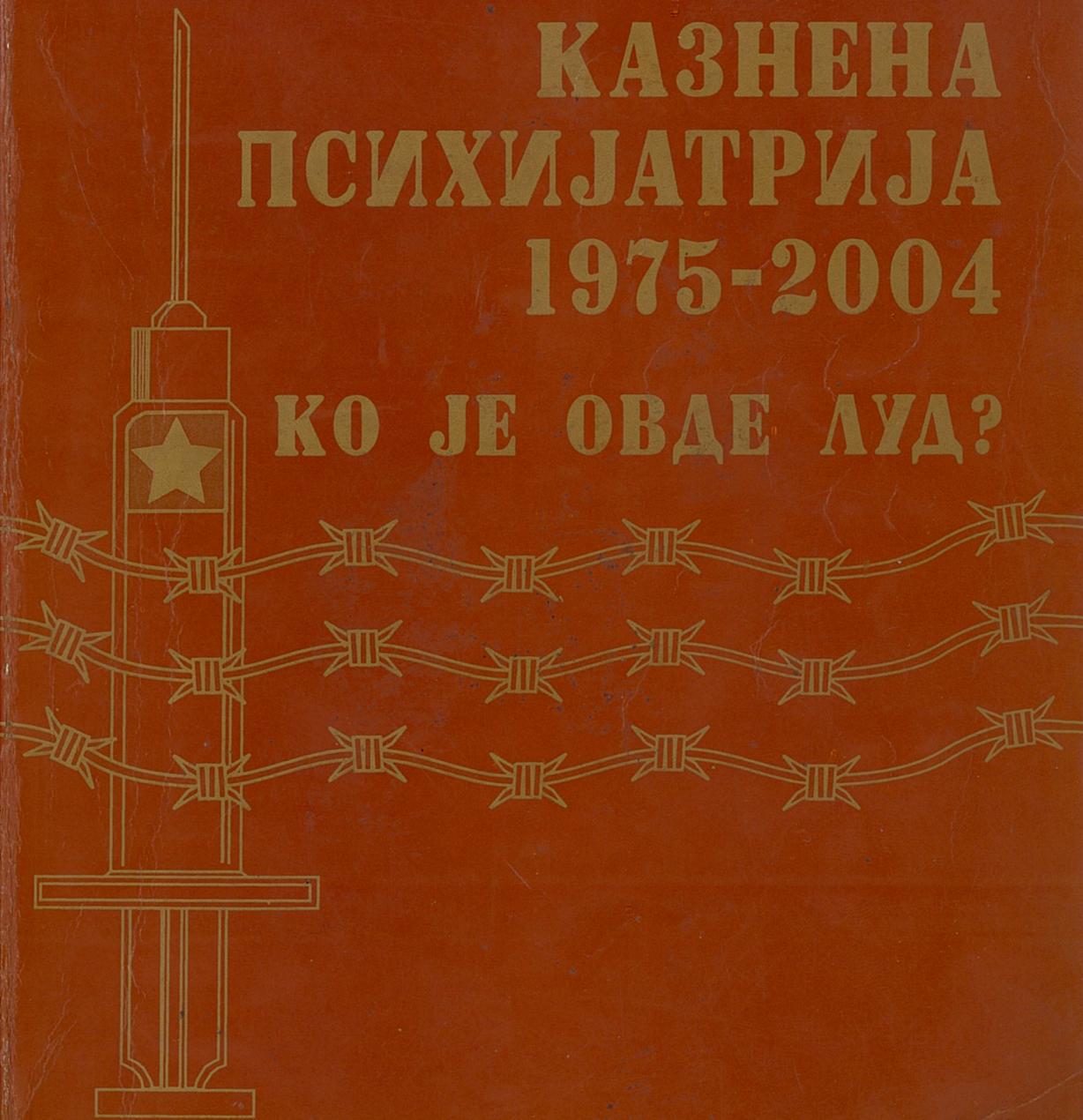

ТОМИСЛАВ
КРСМАНОВИЋ

КАЗНЕНА
ПСИХИЈАТРИЈА
1975-2004
КО ЈЕ ОВДЕ ЛУД?

ВЕДЕС

**Томислав Крсмановић
Казнена психијатрија
(1975-2004)
Ко је овде луд?**

**Издавач
ВЕДЕС**

**За издавача
Драшко Стојановић**

**Корице и обрада текста
Александар Хаци-Манић**

**Рецензенти
Проф. др Марко Младеновић
Др Јанез Ругељ, неуропсихијатар**

**Штампа
ВЕДЕС
Београд, 551-889**

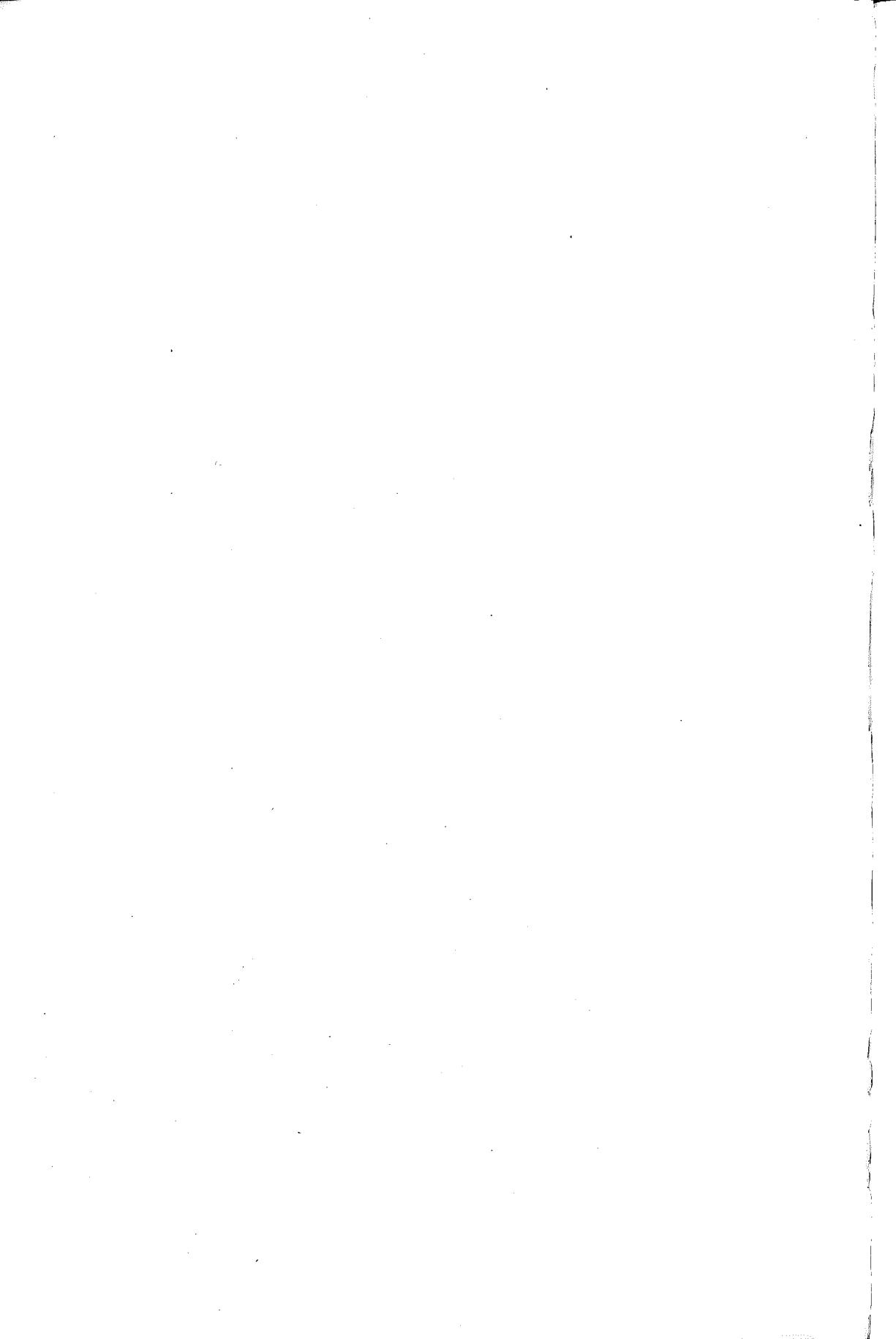
**Тираж
500**

ISBN 86-82507-88-9

Томислав Крсмановић

Казнена психијатрија (1975-2004)

Ко је овде луд?

I УВОД

Овом књигом се бавим стањем у нашој психијатрији и здравству.

Књига садржи различита документа која се тичу употребе психијатрије у казнене сврхе :судска решења, налазе психијатара, петиције, саопштења појединих политичких странака и удружења, одбора људских права, законе, текстове из домаће и стране штампе, извештаје међународних организација, писма, жалбе, стручне анализе експерата, предлоге промена закона, и моје личне стручне анализе и акције, итд.

Руски нобеловац Солжењићин је казао да је казнени смештај појединца у лудницу врста гасне коморе, више од тога, да је то злочин против човечанства и човечности, и да сви они који га почине ће бити обележени заувек.

Да ли се психијатрија користила у сврхе обрачуна са неистомишљеницима? Да ли злоупотреба има и данас у извесној мери?

Мој одговор је :ДА!.

Приложена збирка докумената има за циљ да изврши детаљну анализу ове области. Рукопис у својој првобитној форми је био запленјиван досада у више наврата. Такође архива наше организације и моја лична архива су поново запленјене 2000 године, и још нису враћене. Ипак, остало је довољно докумената да се ова књига напише, и да се приододају и неки подаци све до 2004 године.

Ова књига садржи документа у вези акција југословенских бораца за људска права против злоупотребе психијатрије у политичке сврхе и објашњава како је и зашто баш наша организација ово питање ставила на дневни ред још далеке 1975. године, и како смо доказали да овакве злоупотребе постоје и покренули помаке у овој области.. Читајући ову књигу се наилази на податке о акцијама многих бораца за људска права, од којих су сада неки познати политичари, или лидери ове државе. Да поменем само неке од њих: др. Војислав Коштуница, др. Драгољуб Мићуновић, др. Коста Чавошки, др. Љуба Тадић, др. Никола Милошевић, и други.

Наша стварност и прошлост су недовољно проучене. Док се не проучи прошлост и не изврши анализа погрешака нема исправки. Проговоримо, ставимо најзад на дневни ред ово питање.

Ова иницијатива испуњава једну празнину и друштвену потребу и због тога изазива шири интерес и придобија подршку.

С обзиром да нисам ни психијатар ни лекар, неко може поставити сасвим оправдано на први поглед питање, зашто се ја онда бавим тематиком изван моје стручности. Ова књига даје одговор и на то питање. Позната је чињеница да су питање злоупотребе психијатрије у бившем СССР-у и другим социјалистичким земљама, покренули не психијатри, него управо појединци жртве, интелектуалци, радници. За разлику од неких других бораца за људска права који тврде да су почели да се баве људским правима да би се бавили политиком, да промене друштвени систем, мој мотив је био други-одбрана од политичког насиља, укључујући и психијатријско.

Зашто овакве злоупотребе које постоје од 1945 године нису биле раније обелодањене, зашто су ћутали психијатри, судије, политичари, медија, јавност? Одговори на ова сложена и деликатна питања су дати у књизи...

Желим да помогнем људима, жртвама, невољницима, и да расветлим једну тамну страну наше прошлости и садашњости, да се то више не догађа, да жртве буду рехабилитоване. Помаци у овој области маколико били скромни су изузетно значајни и уливају наду и оптимизам.

Јунаци ове књиге су жртве политичких и других прогона психијатријом. Дата су њихова имена и презимена, детаљни подаци. Али се виде и целати, маколико се они вешто укривали. Овде се не говори само о злоупотреби психијатрије, него и о злоупотреби психијатара и читаве психијатријске и здравствене професије, о злоупотреби саме политике и политичара. Желим да објасним лоше процене, заваде, завађања народа и власти, како се спроводи постваривање људи.

Ова књига није лекторисана, намерно су остављена документа онаква каква су била у моменту обзناњивања.

Ради се о документационој грађи намењеној свакоме ономе ко жели да се упозна са овим злом да га проучи. Ове злоупотребе нажалост још нису искорењене. Желим да покренем оне које ова област занима да дају свој допринос и да сви заједно започнемо реформе. Циљ ми је да наоружам знањем све оне који су били жртве, или њихови близки, познаници, да тако наоружани знањем победе.

Данас је нажалост препознатљива и даље једна огромна празнина. Недостаје научна анализа претходног поретка, да се открију узроци и погрешке који су довели до данашње кризе, да се погрешке више не понављају. Царевала је тзв."лакировка", улепшавање стварности. Нарочито је била укривана пракса масовних кршења људских права. Слично је било и са злоупотребама психијатрије у политичке сврхе, оне су спровођене а о томе се ћутало.

Немам намеру да било кога стављам на оптуженичку клупу, није циљ освета починиоцима него искорењивање злоупотреба.

У овој књизи би према некима требала да буду имена оних правосудних радника, психијатара, органа власти, државних органа, и других, који су невине или душевно уравнотежене грађане смештали по казни у луднице.

Не могу се сложити са оваквим ставом. У овој књизи нема никде ниједног имена било кога психијатра, правосудног радника, полицијаца, или било кога другога, ко је био уплетен у описане злоупотребе. Сматрам да би то било штетно, стварало би нове лоше процене, тензије, пројекте реваншизама, што би означавало, а тога већ има нарочито када се ради о хашким осуђеницима, нова бескрајна сумњичења. А главни узрок садашње дестабилизације и слабљења државе и нације су управо такве тензије. Препознатљиво је да наши непријатељи, а ми их имамо, то су пре свега примитивни шовинисти анти-српски настројени из гео-окружења и њихови лобији у свету, све чине да нас међусобно завађају и деле онда када су нам најпотребнији разум, исправне процене, помирење, праштање и слога Будимо мудри, схватимо шта се, како и зашто дешавало. Неки од тих починиоца су то чинили јер су сматрали да се психијатријом обрачунају са непријатељима Народа и најправедније Партије, да је све дозвољено због тога. Било је и оних који су морали да извршавају наређења, иако су се она косила са њиховим моралним убеђењима. Често су психијатре наводили на погрешне процене душевног здравља што је детаљно описано у овој књизи. На срећу има их подоста данас који су увидели своје заблуде и погрешке и покајали се, њима треба пружити руку помирења. Неки од тих психијатара су касније постали опозиција и сада су власт. Уколико би сада неке од њих прозвали настао би нови лом лоших процена и опасних тензија.

Нажалост има и оних који се нису покајали и који желе да наставе са посезањима за психијатријом да се обрачунају. У таквим окорелим непоправљивим злочиниоцима, не само када се ради о психијатрији него и много шире, треба видети главне узрочнике даљег растакања и слабљења

нације и државе.Они су национални проблем број 1 и налазе се у разним ганговима криминалаца и мафија. Њих се лађају да их охрабре , јачају, и инструментализују у сврхе дестабилизације, сви они који желе да опструирају наш излазак из кризе.и да тако овековече безакоње.

Због оваквих криминализованих структура и њиховог продуженог мафијаштва и кршења права грађана, може се манифестишти оправдано незадовољство мојим ставовима о не приказивању идентитета починиоца и њиховим непривођењем правди, јер ако се тако не уради они ће бити охрабрени да наставе по старом. Слајкем се и са таквим виђењима, али сматрам да треба узети у обзир претходне напомене. “Не пресуђивати, него просуђивати” “Не суди да ти не буде суђено”.

Лустрација је најбољи начин и пут да се овај проблем разреши.Али праведна и објективна.

Има неких виђења, да би оваква једна књига, иако не идентификује починиоце, могла нанети штету јер наводно ставља на оптуженичку клупу целокупну психијатријску и медицинску професију, и не само њих, него и судство, социјалне центре, државне органе и цео поредак .Не могу се сложити са оваквим ставом јер мој циљ није да било кога лично и појединачно оптужујем, да му пресуђујем, него да укажем на погрешке да се више не понављају.Ова књига ће управо водити спознаји погрешака, и исправкама. Можда то некоме управо и смета. Важнији је колективни интерес већине од интереса оних којима смета истина и излазак из кризе. Ова књига води исправним проценама и помирењу, она рехабилитује већину психијатара јер објашњава како су били навођени на лоше процене душевног здравља појединача.Они пак који су свесно учествовали у злоупотребама сада када је јасно да је претходни поредак правио велике грешке, треба да се освестре и покају. Неопходна је конфронтација са чињеницама ма како оне биле болне. Оне који желе да наставе са лошим навикама треба енергично привести правди.

Што се тиче закона, стање у нашој психијатрији се није битније променило после октобра 2000 године, и одликује се и даље прописима, навикама, нормама и стањем духа наслеђеним из претходног поретка. Свеприсутне мафијашке структуре пружају своје пипке и у наше здравство и психијатрију. На срећу, огромна већина наших психијатара и лекара су верни Хипократовој заклетви и одани су интересима здравља пацијената. Али злоупотреба у извесној мери има и даље, чему доприносе криминогене структуре пре свега у судству и локалним мафијама, које тако чинећи се богате, посежу за туђом имовином, обрачунају се са својим ривалима, неистомишљеницима, застрашују. Такав је недавно био случај

Звездана Миливојевића нашег представника за Лазаревац, који је у лето 2003 године био насиљно смештен по казни у психијатријску болницу, од стране истих оних који су га прогонили и његову породицу за време Тита и Милошевића, сада су хтели да покажу да су још моћни. Ми смо успели да га отуда ослободимо..

Учимо се на грешкама.Историја је учитељица живота.Овакве грешке су растуриле претходну државу и ослабиле нацију.

Неопходне су корените и енергичне реформе психијатрије и медицине. Извуцимо нашу психијатрију и медицину из каљуге. Ако то не учинимо биће убрзо касно. Свећа догорева.

Исправне процене, Разум , Објективност, Помирење, Слога ,треба да буду начела на којима треба да градимо наш опстанак.

II Уместо Предговора:

Вербални деликт и душевно оболење

Томислав Крсмановић

1. У неким бившим социјалистичким државама Источне Европе, укључујући и СФР Југославију, и бивши СССР, у последњим декадама њиховог постојања, постојала је склоност да се растући тренд политичке дисиденције третира као опасна друштвена снага, коју по сваку цену треба онемогућити, укључујући у то и психијатрију.

Све бројнији дисиденти и борци за људска права у овим земљама су са најбољим намерама указивали на галопирајућу кризу, и на њене узроке, и предвиђали садашњи поразни исход. Захтевали су да се пропусти и грешке отклоне, да се спречи „лакировка“ (улепшавање) и дозволи критика негативних појава, друштво поправи, и тако изађе из декаденције.

Уместо да буду исправно схваћени, и њихова добронамерна, и често конструктивна мишљења буду узета у обзир, њих су слали у затворе, истеривали са посла, излагали их, као и њихове породице, свакојаким облицима дискриминације и репресије. А многе су предавали у руке режимских психијатара, који су их на монтираним судским процесима, и на основу нетачних психијатријских дијагноза, проглашавали тешким душевним болесницима опасним по околину и друштво, и слали их у психијатријске болнице на неодређено време. Ондашњи властодршци су били дубоко убеђени да су њихова остварења била изузетна, и да је ондашњи систем био изузетно патриотски и правичан, те су били склони да оне који их критикују процењују као злонамерне, непријатеље, издајнике и стране плаћенике који желе да им отму власт. Или пас,

једноставно, то су појединци који немају рационалне критеријуме, чија мишљења су изопачена и погрешна, што је по њима последица душевне болести. У ондашњим државама је било присутно уверење, да они који се супротстављају свемоћној држави, погрешно процењују стварност и своје личне могућности, и да је већ сама ова чињеница доказ да нису душевно здрави. Режимски психијатри су такве дисиденте подвргавали психијатријским експертизама, којом приликом су их кривотворећи чињенице, лажно представљали да болују од маније величине, идеја визионарства и реформаторства, или пак да је њихово понашање неконвенционално, или да су агресивни душевни болесници који могу угрозити нечију личну безбедност или имовинску сигурност. Квалификујући их као такве опасним по околину и друштво, су их слали у психијатријске болнице, наводно на лечење. Они су понекад тамо остајали и више година у тешким условима излагани неиндицираној фармацеутици, инјекцијама, или пак мучени електро шоковима, подвргавани застрашивањима, изгладњивању, процедурима прања мозга и модификације личности, одакле су излазили оштећеног душевног и органског здравља, а многи су тамо и умрли.

Ако се данас анализирају мишљења ондашњих бораца за људска права због којих су слати у психијатријске болнице као наводни тешки душевни болесници, види се да су они често били потпуно у праву. Тако, нпр. у Пресуди Суда у Сарајеву из 1971. године, изреченој Радомиру Вељковићу (1926) ондашњем потпуковнику ЈНА и професору Војне академије у Сарајеву, који је због својих вербалних критика и ненасилног изражавања својих мишљења, проглашен душевним болесником опасним по околину и друштво, и провео по казни 17 година у београдској затворској психијатријској болници (проглашен је од стране Amnesty International, Лондон, за „затвореника савести“), стоји дословце: „окривљени тврди да се закони масовно крше, да су завладали непотизам и корупција, да се људска права масовно крше, и да то води убрзаној и растућој опасној друштвеној кризи и распаду државе, да слаби војну и одбрамбену моћ државе.“ Износећи овакве неистине, је починио кривична дела клевете државе и њених органа и непријатељске пропаганде. Даље се наводи да је ова кривична дела починио у стању тешког душевног оболења, да није свестан својих поступака, те да се шаље на лечење. Очигледно да је он био потпуно у праву, и да су такви, све бројнији добронамерни гласови били саслушани и спроведене корекције, да не би ни дошло до садашњег поразног исхода. Пракса конфинирања политичких неистомишљеника је била присутна у овим друштвима од њиховог настанка, али је из године у годину све више узимала мања, да би последњих деценија ових држава, у појединим од њих ова пракса била раширена, укључујући и СФРЈ.

Било је едификовано посебно законодавство за ове сврхе, и створене специјалне психијатријске болнице за овакве политичке неистомишљенике.

Овакве праксе у овим земљама су биле врло ефикасно скриване од препознавања грађана и јавности, како домаће тако и стране, починиоци су били толико успешни у укривању, да су успевали обично да и родбину обману и њихове ближње, и да жртве оваквих злоупотреба им лажно представе као „болеснике“. Упркос укривања, временом је ова блокада истине пробијена, и запреташћене домаћа и страна јавност су почеле да сазнају за раширеност оваквих пракси. Овај тренд разоткривања ових злоупотреба је све више узимао маха од 1970-их година, упоредо са развојем дисидентског покрета, да би кулминирао средином 1980-их година. Појединим од ових држава је било запрећено да ће бити искључене из чланства у Светској асоцијацији психијатрије, уколико своје поступке и законодавства из области психијатрије не ускладе са међународним стандардима.

Треба истаћи, да су искуства из психијатријских злоупотреба у бившим комунистичким државама била катализатор за каснија истраживања и мере да се у свету ван комунистичких држава, побољша положај психијатрије, да се открију постојеће, и спрече нове евентуалне злоупотребе.

Да наведемо и то, да су борци за људска права у Југославији били збуњени и изненађени када су открили да су методи и процедуре злоупотребе психијатрије у политичке сврхе у СФРЈ и СССР-у били такорећи идентични, али је њихово изненађење било још веће, када су те сличности открили и у злоупотребама психијатрије ван блока комунистичких држава (нпр. у Јужној Африци). Нажалост, у СР Југославији, после распада СФРЈ, ратова, кризе, дошло је до истинског слабљења правне државе, овај тренд није мимоишао ни психијатрију, има и даље оваквих злоупотреба. После октобра 2000. године има помака на боље, али то је процес који тек треба да узме маха.

2. Правна регулативна основа

A. Вербални делукт

Слобода изражавања је једно од основних и најважнијих људских права и она не би смела бити ускраћивана било коме, поготову не онима који су оквалификовани као наводни душевни болесници. Слобода мишљења и изражавања је већ скоро 200 година једна од основних тековина људске цивилизације. Ово право је усвојено и Општом декларацијом о људским правима УН; и другим међународним конвенцијама којима су загарантована људска права, и признато је и законодавствима

већине земаља света. Без слободе изражавања не можемо изразити своју индивидуалност, указивати на друштвене неправде, егзистирати и комуницирати са својим окружењем, практиковати своја верска убеђења, истраживати научну истину.

Управо због овога, слобода изражавања може бити спутавана од нетolerантних појединача и група, или пак од стране владе. Цензура у својим различитим облицима, коју могу примењивати поједине владе, може као таква одредба, бити уписана у законе. Али до спутавања слободе изражавања мишљења може долазити иако цензура није уписана у законима, али се у пракси ова слобода изиграва на друге начине.

Нпр. у уставима и законима појединачних бивших социјалистичких држава, је била загарантована слобода изражавања, и право грађана да дају своје сугестије, и да учествују у вођењу јавних послова. Али су та иста призната права била ограничавана другим законима, који су давали право државним органима, да свако мишљење које није у складу са званичним мерилима, могу подвести под казнене одредбе као што су „непријатељска пропаганда“, „издаја отаџбине“, „позив на побуну“, „ширење лажних вести“, „увреда државних органа“, „угрожавање суверенитета и независности“. Конкретно, у случају поменутог потпуковника ЈНА Радомира Вельковића, иако је ондашњи Устав СФРЈ признавао право на слободу изражавања мишљења и није постојала цензура у закону, његово изражено мишљење које је било засновано на чињеницама, и било потпуно добронамерно, дакле све је било у оквиру правних прописа „на папиру“, је у пракси представљено као изношење неистина, „клевета државних органа“, „непријатељска пропаганда“, иако то уопште није било. Тиме му је било одузето уставно и законско право на изражавање мишљења, без да је цензура била уписана у закону.

Ове законске одредбе „непријатељска пропаганда“, „ширење лажних вести“ итд, су биле тако подешене, растегљиве, нејасно формулисане да је под њих могло бити подведено било какво мишљење које се није свиђало властодршцима у томе моменту. Чувени члан 58. Кривичног законика Руске совјетске републике из 1926. године је био тако формулисан да је омогућавао да се под дела „непријатељска пропаганда“ подведу и разговори у четири ока између супружника.

Подвођење вербалног деликта под психијатрију је такође један вид спречавања и кажњавања изражавања мишљења, и у исто време укривања прогона изражавања мишљења.

Тако се владарима пружала неограничена могућност, да свакога онога ко не мисли као они, као њихова политичка партија на власти, уместо да га виде као индивидуу која изражава другачија мишљења од њихових партијских ставова, могу квалифиkovati као „издајника домовине“, „страног плаћеника“, у складу са начелом *L'estat c'est moi* – Држава то сам ја.

Прогони вербалног деликта путем психијатрије су у овим земљама обављани на разне начине, прибегавајући различитим правним институтима. Могу се сврстати у две групе: КРИВИЧНО (КАZNЕНИ) ПОСТУПАК и ГРАЂАНСКИ (ИЗВАНКАЗНЕНИ) ПОСТУПАК.

Када се ради о КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ, то се дешава на неколико начина:

- особи је стављено на терет да је починила кривично дело вербалног деликта (критика државе и њених органа), каже се да је то дело починила у стању душевне неурачунљивости, услед болести, да је због својих речи опасна по друштво или околину (али не у физичком смислу), те да је треба слати на лечење да би оздравила, и да би тако њено болесно стање због кога чини вербални деликт било отклоњено, и самим тим њена опасност по друштво.
- особи је стављено на терет кривично дело вербалног деликта, који је починила због душевне болести, али се истиче да је таква особа опасна по околину у физичком смислу (може угрозити нечију физичку безбедност и имовинску сигурност, има монтирањих судских процеса где је оваквим особама било лажно стављено на терет да су силовали, или покушали силовање, некога напали, претили му, инцест итд) те да је треба слати на лечење да оздрави и тиме буде елиминисана њена наведена опасност по околину.
- починиоцу вербалног деликта се ставља на терет да је вербални деликт починио у стању зависности од алкохола, и шаљу га на лечење у болницу.

Када се ради о ГРАЂАНСКОМ ПОСТУПКУ, овде се не наводи да је особа починила било какво кривично дело, него се дају други разлози, нпр. девијантно понашање на радном месту (једна професорка која је изостала за Божић из наставе, правдајући то својим личним правом, и то казала својим колегама и ученицима, што је оцењено као знак душевног оболења), жалбе појединаца да су били дискриминисани на радном месту и да су непризнати као стручњаци, жалбе на прогоне од стране власти; склоност критици званичне политike без да је то било подведено под кривичну процедуру; за поједине особе је истицано да су неконвенционалне, да се свађају у породици, са суседима, на радном месту итд. Понекад је истицано да овакве особе могу бити потенцијално опасне по околину у физичком смислу, али будући да најчешће оваквој квалификацији није могло имати места, једноставно је истицано да се оваква особа присилно шаље у болницу (уз насиљно привођење од стране милиције, или понекад злоупотребљених сродника, суседа), ради лечења, да би се тиме отклонили наведени поремећаји личности и неприлагођена понашања.

Овога пута ми немамо намеру да анализирамо све појавне облике злоупотребе психијатрије у политичке сврхе, него само оне, који су били

почињени над особама које су биле осуђене да су починиле вербални деликт, у стању наводне душевне неурачунљивости.

Б. Појам ОПАСНОСТ ПО ОКОЛИНУ:

Починиоцима који су били оптужени и осуђени „да су починили наведене вербалне деликте, у пресудама стоји да су осуђени за почињено дело, да су вербални деликт починили у стању душевне неурачунљивости (или осетно смањене урачунљивости), да је дело последица душевне болести, да нису свесни дела које су починили, те да су опасни по околину и друштво услед својих речи.. А како је све то последица болести, починитеље шаљу у болницу на лечење, до оздрављења, да би се тако оздрављењем елиминисала опасност по околину, и од речи (тј. особа престала да чини вербални деликт). Пре свега, вербални деликт је антицивилизацијски, поготово када се ради о особама за које се тврди да су душевни болесници. Такође, будући да психијатријске експертизе над овим починиоцима обављају званични судски вештаци-психијатри, службеници државних министарстава правосуђа а не здравства, од њих се не може очекивати потребна непристрасност.

Али овде је кључни појам ОПАСНОСТ ПО ОКОЛИНУ, којом приликом најчешће долази до злоупотреба са кобним последицама. Почекитељима се ставља на терет да су ОПАСНИ ПО ОКОЛИНУ, ДРУШТВО, услед својих речи. Пре свега, у државама где постоји владавина права, под појмом опасност по околину у оваквог контексту, се подразумева опасност у физичком смислу, насиљничко понашање, убиство, рањавање, паљевина, силовање, уништавање материјалних добара. Изражавање критичких мишљења које се не претвара у физичко насиље, не може ни у ком случају представљати опасност по околину у физичком смислу. Може се онда говорити о опасности по друштву, по странку и групу на власти. А што је појам близак злогласној ИДЕОЛОШКОЈ ДИВЕРЗИЈИ. А где је ту слобода изражавања? Али, неурачунљив душевни болесник, уколико је он то заиста како то тврде режимски психијатри, нема довољну луцидност да би својим речима нашкодио држави, да би могао да почини вербални деликт, он нема способност умишљаја да би починио вербални деликт. Али, будући да је починилац оптужен и осуђен да је починио вербални деликт, значи да је био у стању да га почини.

Овакве злоупотребе омогућава локално законодавство. Нпр. у југословенским законима под појмом „опасност по околину“ се подразумева „било која опасност“. Оваква растегљива и недовољно прецизна формулатија овога појма, отвара могућности субјективним интерпретацијама и, да се под овај појам стави и опасност од речи. Те су

тако отворене могућности честим злоупотребама психијатрије у сврхе прогона вербалних деликата.

На делу су поступци и злоупотребе појма „опасност по окolini“ који су у флагрантном нескладу са међународним законодавством и тековинама правне науке демократских држава. То је злоупотреба психијатрије у политичке сврхе, са циљем прогона вербалног деликта, откривања, спречавања, изражавања критичких мишљења, јер се починилац проглашава опасним неурачуњивим душевним болесником, иако то није, и уместо у затвор (уз временску казну), шаље на неодређено време у психијатријску болницу.

Ц. Медицинска индикација и вербални деликт

За ове вербалне починитеље се у пресудама истиче, да су вербални деликт починили у стању душевне неурачуњивости, те да је неопходно лечење, да би тиме било елиминисано болесно стање који их наводи да критикују поредак, болест их ствара опасним по друштво, и наводи их да чине кривична дела због којих су осуђени. Њих шаљу у затворске психијатријске болнице, специјалне психијатријске болнице (или судска одељења грађанских болница), на лечење, да оздраве, и да тако више не буду опасни по средину и друштво. Даље, у кривичним законима ових држава је постојала (постоји) једна медицинска индикација, смештај, чување, и лечење ових по друштво опасних починитеља у болнице неограниченог трајања, до њиховог оздрављења.

Ова медицинска индикација на делу није остваривана, због следећих разлога:

- психијатријска мера безбедности (конфинирања) која им је била изречена, је нпр. у СФРЈ била (у СЦГ јесте и данас), кривична санкција – ове болничке установе најчешће су биле (јесу) под надзором министарстава правосуђа или државне безбедности, уместо здравства, психијатри и медицинско особље су службеници правосуђа, а не здравства.

Отуда нема потребне непристрасности.

- према законима већине ових земаља ове специјалне психијатријске установе су сврстане и у казнене установе, нпр. у Југославији је то по Закону о кривичним санкцијама установа где се издржава казна. Ове установе су имале врло сличан, или скоро исти статус као и затвори. Услови живота (потхрањеност, хладноћа, лоша хигијена, аерација, осветљење, пренатрпаност, лоша одећа и обућа, немогућност забаве, научног рада, спорта) дисциплинске мере, обавезан рад су били скоро исти као у затворима где су затвореници издржавали казну.
- ове болнице што се тиче квалификованости и етичности лекара и особља, опремљености, грађевинско-техничких карактеристика,

медицинског третмана, нису испуњавале ни минимум међународних стандарда.

- Над пацијентима је примењивана неиндицирана фармацеутика, инјекције штетне по здравље, по здравље штетне гасовите материје у боравишним просторијама (без њиховог знања), електро шокови,
- Вербални преступници су били измешани са психопатама убицама, криминалцима, и изложени њиховим неспутаним (или подстремуваним) асоцијалним поступцима и насиљу. У оваквим болницама није могла бити остварена медицинска индикација.

Напротив, огромна већина је из њих излазила руинирана, и знатно лошијег органског и душевног здравља него пре доласка, многи су умрли, неки су убијени, а и стопа самоубистава је била врло висока. Излазили су отуда оштећене психе и мозга, модификованог понашања и личности, у смислу привађења њемама мишљења и понашања које су одговарале званичној политици, претворени у врсту ментално ретардираних особа и потпуно онеспособљени за било какав креативан рад, политичку активност и критику власти, те је тако отклоњена њихова опасност по околину и друштво. Дакле, ове болнице су биле специјализоване, не за лечење, него за кажњавање и преваспитавање неистомишљеника: Ту не може бити ни говора о лечењу, да би се тако отклонила друштвена опасност излечењем.

Не само са становишта медицинске етике, него и са аспекта локалног закона и међународног права, неприхватљиво је на исти, или сличан начин, третирати оне који су учинили тешке прекршаје закона (убице, пиромане, криминалце, лопове) и осуђене на казну затвора, и оне који су тамо послати као душевни болесници да се лече. Ови први су кажњени, треба да буду преваспитани и ресоцијализовани за живот на слободи. А ови други, треба да буду лечени, јер је болест крива за почињено кривично дело. У пракси је испадало, да су душевне болеснике уместо да их лече, кажњавали, испада да су били криви што су били болесни.

На делу је злоупотреба ових психијатријских болница, уместо лечења – за кажњавање политички девијантних појединача, наводних душевних болесника.

3. Отворена врата злоупотребама

Овакво законодавство и праксе у психијатрији су отвориле могућности за друге бројне злоупотребе.

- вербални починитељи који су били на овакав начин психијатризовани, су „de jure“ били душевни болесници, а „de facto“ политички затвореници. И тако су били доведени у далеко тежу ситуацију него ли да су били смештени у затворе, где би имали статус „политичког затвореника“. И колика-толика права која им припадају, права жалбе,

- и предузимања других правних мера које стоје на располагању политичким затвореницима.
- суђења оваквим политичким неистомишљеницима, од којих су неки били изузетне интелектуалне и моралне снаге, су била укривана од јавности, која је мислила(а често и обманута најближа родбина), да се ради о душевном болеснику.
 - политички затвореници имају временски одређену казну, а ови други неодређеног времена трајања „до излечења“. А одлуку о „оздрављењу“ доноси државни психијатар онако како му се налази и његовим наредбодавцима (неки су остајали и по 20 година, а да су били осуђени на временску казну затвора добили би пар година). И то без икаквог права жалбе.
 - над њима је лакше спроводити описане медицинске злоупотребе него ли над политичким затвореницима за разлику од политичког затвореника, овде се ради о духовној смрти, која је и гора од физичке. За особу се каже да је ментално оболела, да би тако била дискредитована, и њене идеје, на радном месту, у јавности и породици.
 - аутори оваквих поступака се ослобађају одговорности у извесној мери, „јер ето ради се о неурачунљивом душевном болеснику“.
 - болница боље конвенира да сломи починитеља него ли затвор (фармацеутика, шокови итд) често су успевали да убеде породицу да је њихов сродник „болестан“ чиме се укривала политичка репресија.
 - Овако је политичка репресија укривана од појединих поштенih режимских политичара.
 - Овакви обрачуни су коришћени за стварање лоших процена и производњу непријатеља (који то обично нису били) и стварање климе ванредне ситуације. Дакле, ове установе су омогућавале укривања политичке репресије и смањење бројке политичких затвореника и прикривене и некажњене масовне и драстичне обрачуна са неистомишљеницима.
- Треба објаснити још једну врлу опасну злоупотребу до које је често долазило. Не ради се само о злоупотреби психијатрије, него и о злоупотреби психијатара, које друштвено-политичко окружење наводи на погрешне процене здравља.
- Овде се пре свега мисли на психо-социјални контекст комуникаирања на релацији: психијатар-пацијент-окружење, и закулисане манипулације скривених центара политичке моћи, са циљем да психијатра наведу да погрешно процени здравља неистомишљеника.
- Јер нису сви психијатри издали заклетву Хипократу, има их који никад ништа и нипошто не би хтели да раде против интереса пацијента. А у проценама душевног здравља, неретко учествују стицајем околности и психијатри из грађанских болница, који нису под јурисдикцијом правосуђа

или унутрашњих послова. (Нарочито када се ради о онима који су падали под удар по одредбама Грађанског поступка).

Наime, психијатри који учествују у проценама здравља и раде са оваквим особама, могу бити:

- службеници министарства правосуђа, унутрашњих послова, сарадници или доушници власти
- престрашени психијатри, конформисти, нису сарадници власти, али раде услед страха, онако како им власти нареде
- психијатри не подлежу никаквим директивама, желе да буду савесни, али су наведени од стране друштвено-политичког окружења на погрешне процене.

Ово окружење у комунистичким земљама је имало огромну моћ и могућност да утиче на рад психијатара, и да их по потреби смишљено и ефикасно онемогућава да објективно процене здравље ових особа, да их наведе на погрешне процене и издавање дијагноза по њиховој жељи. Психијатри су упућени на податке о понашању и условима живота пацијента из следећих извора: на његовом радном месту, у суседству, месној заједници, образовној установи, у центрима за социјални рад, код органа власти. На већини ових нивоа, најчешће етатистички органи могу преко својих људи деловати, да дају искривљене податке о особи са циљем да је представе у лажном светлу. Нажалост, психијатри у овим земљама, делимично из конформизма, услед недовољне свести и своје психологије, овакве податке по правилу прихватају беспоговорно као тачне, иако они то често нису. Недостаје критичност према оваквим мишљењима, која се аутоматски прихватају као веродостојна, иако она то нису, и која долазе од особа у које се не може имати поверење. Овај проблем је утолико сложенији, и деликатнији, јер управо само ово окружење може деструктивно утицати на појединца. Психијатри немају свест да овакво окружење може деловати на нечије здравље. Ипр. шиканирања неистомишљеника на радном месту, од стране судова, органа власти, центара за социјални рад, образовних установа итд. А управо те исте установе и појединци, дају психијатрима своја „објективна“ мишљења о личности појединача, које онда психијатри користе да стварају мишљење о њиховом душевном здрављу. Овакве прогањане особе, а то може бити дуготрајно и интензивно, често када буду доведене пред психијатра су у извесној мањој или већој мери руинираног душевног здравља, нервозне, импулсивне, поготову ако је то комбиновано са недовољним образовањем или интелигенцијом, те онда нису у стању да се исправно представе психијатру. Психијатри, са њихове стране, не улазе у узроке оболења, околности које су утицале на здравствено стање, не сагледавају дубљи контекст, и често присутне манипулатације са здрављем ових појединача. Чим чују да узрукани пациент каже да је прогањан (често је то истина), то одмах, без провера, категоризују као „параноју“.

У оваквим околностима настају масовне погрешне процене, и дешава се једна масовна злоупотреба психијатара.

ЗАКЉУЧАК

Психијатрија и људска права се данас на неки начин супротстављају. Док људска права и индивидуалне слободе имају за циљ да смање степен ограничења слободе појединца од стране власти, дотле је специфичност психијатрије супротна од идеала људских права. Она има за циљ да неконформне гура у социјалну фабрику, да појединцима наметне неке друштвене оквире које они не желе. Психијатри су на неки начин чувари званичних правила и норми понашања. Присилна хоспитализација је, како каже др. Томас Шас врста затвора, лишавање слободе супротно савременом концепту људских права и индивидуалних слобода. То је врста ропства, злочин против човечности. Насилна хоспитализација ментално оболелих представља друштвено уређење којим један део друштва осигурује извесне повластице за себе, на рачун другог дела друштва – каже др. Шас.

Према конвенцијама УН сваки болесник има право на медицинску негу. Али се ова нега не може наметати силом, поготову када се ради о душевним болестима. Џон Стуарт Мил је сасвим оправдано казао „да је свака особа једини чувар свога властитог здравља, било телесног, душевног или духовног“. Насилан смештај ради лечења је у нескладу са овим принципом. Поготову у недемократским друштвима где су могуће, и присутне злоупотребе у далеко већој мери него ли у демократским државама. (Зар се може говорити о господарењу својим здрављем ако о томе одлучују групе моћи). Данашња теорија и пракса насиљне хоспитализације у свету, укључујући и демократске државе, према западним психијатрима, се одликују несрећеношћу прописа, недовољношћу закона и конвенција, те остаје доста ствари које треба усавршити. Међутим, ситуација у појединим недемократским, или тоталитарним државама је потпуно другачија, крајње тешка. Теорија и пракса, закони, норме понашања, морал, култура, сиромаштво, политичке борбе, криминал, корупција, сукби и ратови, све то суштински детерминише и област психијатрије. Отварају се широке могућности за појаве волунтаризма, изгредника, арбитраности и злоупотребе. Ми смо заузимали становиште да је присилна хоспитализација једино прихватљива као такво решење ако то захтева потреба лечења (тзв. медицинска индикација, или ако је то неопходно), или зато да се друштво заштити од њих (социјална индикација), односно да се заштите од сопствених поступака (витална индикација-самоубиство), Али, као што се види из претходних

излагања, раширена је пракса у овим земљама злоупотреба и нетачних процена.

Уместо лечења, помоћи болеснику, психијатрија се злоупотребљавала да прогони политичке неистомишљеника, да их на монтираним судским процесима и помоћу фалсификованих дијагноза проглашава лудим, смешта у психијатријске болнице на неодређено време, и да их тамо уништава.

У СР Југославији после распада СФРЈ је дошло до истинског краха институција правне државе. Тада процес није мимошао ни психијатрију. У Србији и Црној Гори после октобра 2000. године има и даље у мањој извесној мери незаконитих присилних хоспитализација. Али је највећи проблем што није дошло до измена закона. Због сиромаштва, продора корупције, несташице лекова, малих плати, корупције, криминала, краха јавног морала и кризе и политизације у здравству и медицини, створена је истинска каљуга. Излаз је у реформама, завођењу правне државе и демократије, тржишне привреде, повратку у структуре међународне заједнице, и стварању богатијег и слободнијег друштва. Садашње стање је последица гушења слободе. Ако нема слободе привреда стагнира, култура пропада, наука се не развија доволно, опада животни стандард, слаби људски ум. Људи постају асоцијални, зли и ремете се односи међу људима, власт постаје све безобзирнија према сопственим грађанима. Излаз је у слободи. Психијатрија треба да буде ослобођена свих етатистичких стега и хуманизована, да буде у служби болесника, да поштује његове индивидуалне слободе, да га лечи и излечи, и да му олакша тегобе које доноси душевна болест.

III МИШЉЕЊА-РЕЦЕНЗИЈЕ

**Професор др. Марко Младеновић,
Правни факултет у Београду:**

КАЗНЕНА ПСИХИЈАТРИЈА

Студија Томислава Крсмановића-јуни 2004 године.

Пажљиво сам прочитао рукопис књиге Томислава Крсмановића и слободан сам да о њој изложим своје мишљење. Познато ми је да Крсмановић има широк распон занимања. Једна од тих области је психијатрија.

У овој студији Крсмановић излази у психијатрију и покушава да чврстим доказима осветли употребу и злоупотребу психијатрије у кривичном и грађанском поступку.

Овде је реч пре свега о деликту мишљења. Одувек је било злоупотреба према оним лицима која су имала своја мишљења или нису прихватала званично мишљење. У социјалистичким земљама личност је била згажена , па је примена психијатрије у борби против истомишљеника била масовна. Било је стравичних случајева. Било их је и код нас. То је зависило од храбости психијатара да се одупру притисцима. Аутор даје успешну исцрпу анализу свих метода злоупотреба и наводи неке познате случајеве из праксе.

Ова студија је врло корисна и пожељна као покушај да се открију сви могући видови притисака на психијатре и све могуће последице тих притисака. Дакле, вербални деликт у служби недемократских режима добио је у овој студији значајну улогу. Само високоразвијена демократска друштва могу спречити овај вид повреда људских права и слобода.

Проф др. Марко Младеновић

др. Јанез Ругељ, психијатар:

”Злоупотребу психијатрије у политичке сврхе у бившој Југославији је предочио Томислав Крсмановић, који је са својим истомишљеницима основао” Покрет за заштиту људских права “чије је седиште било у Београду. Овај Покрет је прикупљао податке о злоупотреби психијатрије ,са намером да се те злоупотребе обзнате. Пошто сам био изабран крајем 80-их година за председника Покрета то ме је обавезало, сазнао сам за бројне случајеве злоупотреба што ме је навело да се забавим глобалном анализом друштвеног система који омогућава овакве

злоупотребе. Најпотпунији приказ злоупотреба је дао Т.Крсмановић који је написао књигу докумената о томе. Досада нису написане стручне анализе ове књиге”(dr.Janez Rugelj, Ljubljana -DRAMATIČNA POT, Вој за napredok v slovenski psihijatriji).

др. Коста Чавошки, професор Правног факултета у Београду (Прелиминарни извештај о злоупотреби психијатрије у политичке сврхе припремљен за Одбор за одбрану слободе мисли и изражавања):

Овај извештај припремио сам на основу докумената које је Одбору ставио на расpolагање Томислав Крсмановић. Он је уложио изузетно велики труд да дође до података о 24 случаја у којима су појединци прогањани и лишавани своје слободе и пословне способности. За добар део је прикупио скоро све потребне списе и податке. О неколицини, пак, има само штура обавештења која указују на озбиљност њиховог положаја.

Радомир Смиљанић, писац:

”Ово је књига истине, лјута трава на лјуту рану. Аутору књиге Томиславу Крсмановићу сам писао рецензију за његову књигу о спашавању вербалних преступника још пре деценију и по када се ишло због тога у затвор. Он је обзнатио злоупотребу психијатрије у политичке сврхе. Као борац за људска права је обележио своје време”.

ЉУДИ ВАН ЗАКОНА

*кратак запис поводом књиге о злоупотреби психијатрије,
Т. Крсмановића
Милосав Јовановић, новинар*

Већ на први поглед јасно је да је реч о књизи докумената, али докумената који се доимају као најузбудљивија проза, па и знатно више од тога. То је изузетно опомињујуће штиво, а требало би да буде и изузетно отрежњујуће. Зашто?

Када читамо неко узбудљиво прозно дело ,без обзира на сву драматичност и сугестивност, ми смо ослобођени кривице, јер смо свесни да је те ликове, те судбине, створила пишчева машта.

У овој књизи Т.Крсмановића ,нажалост, није ништа измишљено, није ништа преувеличано, а све је опет огромно страшно да страшније не може бити.Крсмановић као да нам се јавља непосредно из пакла. Он је

нека врста ратног извештача који је и сам "омирисао барут" људске, чиновничке и бирократске неправде. Он је сведок и учесник једне драме. Истина, реч је о више људских драма, али свима је заједничка једна нит-сви су се нашли изван закона. И баш зато што су били изван закона о њиховим судбинама знамо врло мало, или готово ништа, а они малобројни који о томе знају нешто више они, сем ретких изузетака (у које спада и приређивач ове књиге) обично ћуте. Једни ћуте јер напрото не могу поверовати да тако нешто постоји. Други ћуте из страха, а трећи су коаутори те драме. Сви остали су саучесници, били ми тога свесни или не.

Што пре постанемо свесни, биће боље за све нас. Ниједан истински човек и хуманиста никада не може бити потпуно срећан док зна за оваква страдања људи. Своју савест може делимично умирити само ако је дигао свој глас против безакоња, без обзира у име чега се оно спроводило и оправдавало. Болнице постоје зато да у њима бораве болесни, затвори да у њима бораве људи који су се огрешили о закон, а на слободи треба заиста да се осећамо слободно. Чини се да је то и црвена нит која се све време провлачи кроз ову књигу. У овој књизи није реч само о злоупотреби психијатрије у политичке сврхе, већ и о злоупотреби саме политике.

Крсмановић а и сви остали који су дигли свој глас против тога, никога не амнистирају од евентуалне политичке или кривичне одговорности, иако ће верујем бити и таквих тумачења ове књиге. Међутим, моје је дубоко уверење да се Крсмановић латио не само часног посла, већ и да чини из часних побуда. Истина, он то не чини увек довољно спретно, има код њега помало наивног веровања да су сви људи, а нарочито страдалници, обавезно људи добре воље. Када се бави узроцима њихових несрећа, трагедија, понекад је једностран-дубоко је уверен да је друштво једини и искључиви кривац њихове трагедије. То је у основи тачно, али понекад се људи уваљују у невоље и сопственом браздитешћу, наивношћу, непромишљеношћу. Све то међутим ником не даје право да те људе, или неке од њих, на такав начин, како је изнето у овој књизи терорише и уништава. Против заблуда, како појединачних, тако и друштвених, државних, политичких, психијатријских, или било којих других, морамо се борити јавно. То је један од разлога, због чега препоручујем да се ова књига објави..

Можда је могао бити бољи одабир докумената, има понављања, недостају још неки коментари и осталих стручњака - кривичара например, не би требало да се у њој нађу текстови из страних часописа, чињенице које износи аутор су довољно оптужујуће и критичке и без тога

материјала, а тако унете могу бити само сметња за објављивање једне овакве књиге.

Михајло Михајлов -CADDY BULLETIN 1990:

” Томислав Крсмановић је заслужан што је свет сазнао за злоупотребе психијатрије у политичке сврхе у СФРЈ”.

др Веселин Савић, неуронихијатар:

”Истичем улогу Томислава Крсмановића у борби против злоупотребе психијатрије у политичке сврхе који је приложио 22 документована случаја злоупотреба у политичке сврхе. Живимо у узбурканим временима када је систем вредности у нашем друштву доведен у тешка искушења. На нама је да се боримо да се оне очувају и врате у наше друштво”.(1989).

др.Жарко Гавриловић, протојереј:

ЗЛОУПОТРЕБА ПСИХИЈАТРИЈЕ (лист ЉУДСКА ПРАВА број 2, 29 јуни 1991 године). Да ли се то зове употреба или злоупотреба психијатрије у политичке сврхе како је многе од вас учио Јосиф Висарионовић и Јосип Броз да радите и, понекад, малтене здраве људе проглашавате за луде, а лудима да дозвољавају да се слободно крећу улицама велеграда и угрожавају поштене и нормалне. Да ли знате колико је све заиста болесних људи требало стрпати у Падинску Скелу пре православне монахиње Милкице Милинковић? А они су и сада на слободи. Носе пиштоле, ножеве «скакавце», прете, силују, узнемиравају. Знам да међу вами има доста честитих и пожртвованих, али и које Хипократова заклетва не обавезује.”

Деса Тревисан, новинар(1986):

”Да ли се психијатрија у Југославији злоупотребљава за политичке циљеве? Ово је предмет спора још од како је пре 10 година Томислав Крсмановић и сам жртва, то питање изнео у јавност. Сада је Комисија за одбрану, у којој је и 13 припадника Српске академије наука, формално упутила писмо Скупштини СФРЈ тражећи да се поведе истрага у вези са неким од 40 случајева који су им предочени - јавио је 15. јануара ове године, лондонски Би Би Си у емисији на српскохрватском језику преносећи извештај Десе Тревисан, иначе дописника лондонског «Тајмса» из Београда.

Драган Стефановски, бивши радник Индустре мотора и трактора из Бежаније(1990):

”Због тога што сам организовао поход радника на Скупштину, био сам ухапшен, а затим јануара ове године смештен у Психијатријску

болнику «Губеревац». Отуда ме ослободио Покрет за заштиту људских права Југославије, уз подршку међународних организација и демократске јавности, на чему сам им дубоко захвалан”.

Слободан Живковић(1991):

“У најтежим животним тренуцима, када смо били прогањани од власти, смештани у затворе и мучени на разне начине, наш поуздан и одани пријатељ је био Комитет за заштиту људских права који је, изназајећи нам адвокате и обавештавајући међународне организације и новинаре, допринео да будемо ослобођени из затвора и лудница и најзад пронађемо мир”

Драган Вељковић(1988):

“У периоду од 1983. године до ослобођења мага брата Радомира Вељковића, бившег професора Војне академије у Сарајеву, мој највернији сапутник и помагалац, да мој брат изађе на слободу, био је Комитет за заштиту људских права. На овај начин изражавам неизмерну захвалност и одајем признање за допринос што је мој брат данас слободан, као и да је светска јавност сазнала за његова огромна страдања”

Звездан Миливојевић (Мај 2004):

“Изражавам захвалност Томиславу Крсмановићу што ми је пружио правну и другу заштиту што је резултирало ослобађањем из психијатријске болнице , где сам био 2003 године смештен по казни , од групе криминалаца, на незаконит начин и противно лекарској етици”

**Међународно друштво за индивидуалне слободе, Резиме.
Копенхаген, Данска, марта 1999 године.**

“Томислав Крсмановић, српски дисидент је други добитник признања ISIL-а EVOY Award које му је уручено 19 марта 1999 године у Копенхагену. (Статуа, без икаквог новчаног износа). Овогодишње признање је уручено врло храбром човеку, који је посветио цео свој живот борби за људска права. Он наставља сваки дан да говори у име истине и правичности, против злоупотреба и корупције. Крсмановић(1936) је добро познат борцима за људска права широм света. Његова борба почиње од његовог детињства и траје до данас. Упркос демократских процеса у Југославији он је и даље изложен кршењима његових права. Крсмановић је аутор књига о људским правима и добио је више међународних признања. Верује да је пут ослобођења света у просвећивању и образовању. Томас, љубитељи слободе широм света те поздрављају!”

IV ПРИЛОЗИ

Прелиминарни извештај о злоупотреби психијатрије у политичке сврхе – др.Коста Чавошки 15.2.1985 године

Овај извештај припремио сам на основу докумената које је Одбору ставио на располагање Томислав Крсмановић. Он је уложио изузетно велики труд да дође до података о 24 случаја у којима су појединци прогањани и лишавани своје слободе и пословне способности. За добар део је прикупио скоро све потребне списе и податке. О неколицини, пак, има само штура обавештења која указују на озбиљност њиховог положаја, али не пружају довољну основу за релативно поуздано закључивање. А као што то обично бива у људској несрећи, најтежи су они случајеви о којима јавност најмање зна.

Најозбиљније питање у овој ствари је могућност злоупотребе психијатрије приликом same процене душевног здравља датог лица, односно његовог проглашења за душевног болесника, иако за то у објективно утврђеним чињеницама, нема довољно основа. (Могућан је, наравно, и обратут случај.) Оваква врста злоупотребе може се, међутим, утврдити само одговарајућим судско-психијатријским вештачењем и ту непозвана лица, којима и ја припадам, немају шта да траже.

Могућан је, међутим, и други приступ којим се анализирају правне последице одговарајућег психијатријског вештачења о душевном здрављу и степену урачунљивости лица којем се ставља на терет вербално политичко кривично дело, попут непријатељске пропаганде, повреде угледа државе, њених органа и представника, ширења лажних вести и сл. Наиме, када се за лице које се оптужује за вербално политичко кривично дело вештачењем утврди да је због неке лакше или текже душевне болести било неурачунљиво у тренутку његовог извршења, онда се увек поставља питање шта са њим треба чинити. У земљама у којима не постоји тзв.деликт мишљења (delit d'opinion), а то је велика већина цивилизованих земаља данашњице, сама реч и мисао о јавним стварима не морају бити повод за осуду ни здравих ни душевно болесних лица, чак у случају ако је њихово мишљење погрешно, неучтиво, па и изопачено. У земљама у којима постоји деликт мишљења увек се поставља питање да ли душевно болесног починиоца «вербалног политичког кривичног дела» треба једноставно оставити на миру (близу је здраве памети да сама реч душевног болесника, која се не преобраћа у насиље, може да угрози нечији углед или положај, а камоли државу, власт и званичну идеологију) или га треба на неки начин казнити. У случајевима које наводим то се чини изрицањем мере безбедности обавезног психијатријског лечења и

чувања у здравственој установи (то су судска одељења психијатријских болница и психијатријска одељења затворских болница) из члана 63. Кривичног законика, који гласи:

(1)»Учиниоцу који је кривично дело учинио у стању неурачунљивости или битно смањене урачунљивости, суд ће изрећи обавезно психијатријско лечење и чување у здравственој установи, ако утврди да је опасан за околину и да је ради отклањања те опасности, потребно његово лечење и чување у таквој установи.

(2) меру из става 1. овог члана суд ће обуставити кад утврди да је престала потреба за лечењем и чувањем учиниоца у здравственој установи.

(3) Учиниоцу који је кривично дело извршио у стању битно смањене урачунљивости и који је осуђен на затвор, време проведено у здравственој установи урачунава се у време трајања изречене казне. Ако је то време краће од трајања изречене казне, суд може одредити да се осуђени упути на издржавање остатка казне или да се пусти на условни отпуст. При одлучивању о пуштању на условни отпуст суд ће нарочито узети у обзир успех лечења осуђеног, његово здравствено стање, време проведено у здравственој установи и остатак казне коју осуђени није издржao.

Кључни појам у чијем тумачењу и примени на дате случајеве долази до великих злоупотреба са қобним последицама је појам опасности по околину. На основу стилизације и језичког значења ове законске одредбе мислим да се овај појам искључиво односи на непосредну физичку опасност по околину, односно на релативно поуздано очекивање да ће душевни болесник, који је већ починио неко кривично дело, поново прибечи насиљу, као што су убиство, наношење телесне повреде, силовање, паљевина, уништавање материјалних добара и имовине и сл. Како реч у устима , чак и у устима душевног болеснog човека, не може бити никаква опасност ни за људе ни за имовину, сасвим је очигледно да починилац вербалног политичког кривичног дела, независно од тога у каквом је душевном стању, уопште не може бити опасан по околину – људе који га окружују и њихова материјална добра.

У случајевима које наводим, поједини психијатри, под видом психијатријског вештачења, изричу тврђење да усмена или писана реч починиоца вербалног кривичног дела има карактер вербалне агресије. Тако др. каже за Милисава Живановића: «Ми смо у конкретном случају утврдили јасно постојање вербалне агресије, односно вербално-патолошке агресије која се манифестије као: омаловажавање судова и других инстанци и политичких лица све до савезних органа.». По свом пореклу и практичној сврси овај појам вербалне агресије веома је сличан озлоглашеном појму идеолошке диверзије.

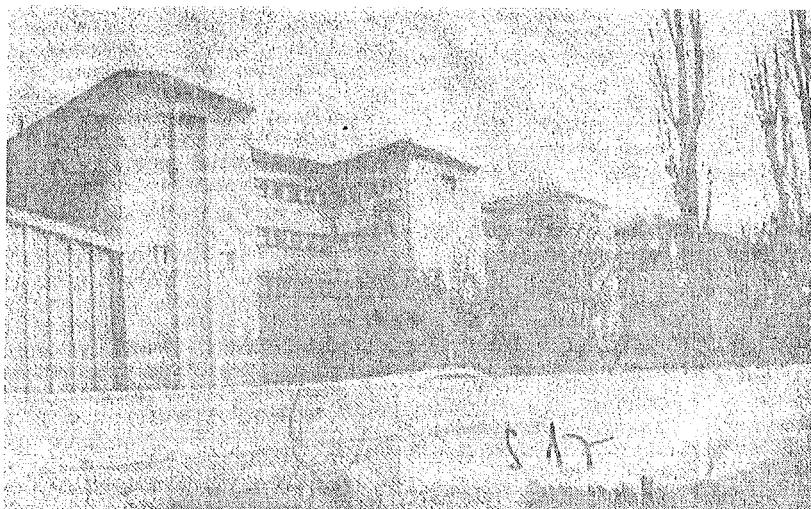
Уз то су поједини психијатри склони да у починиоцу вербалног политичког кривичног дела виде већу опасност по околину од починиоца неполитичког кривичног дела, па су, сходно томе, спремни да предложу меру безбедности обавезног лечења и чувања у затворској болници или у судском одељењу психијатријске болнице уместо обавезног лечења на слободи. Карактеристичан пример представља страдање Владимира Марковића који је због тзв. ширења лажних вести скоро три године провео у затворској болници. За њега је комисија неуропсихијатара, коју су чинили др. и др.... препоручила лечење на слободи из члана 64. КЗ. На самом суђењу др. је без икаквог додатног вештачења одступио од налаза и предлога ове комисије, па је предложио да суд изрекне меру безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи (затворској болници), што је суд и прихватио.

Занимљиво је да када је у питању неполитичко кривично дело, психијатри често нису склони да предложу изрицање мера обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи већ меру обавезног психијатријског лечења на слободи.

Тако су у случају Владимира Марковића, Милисава Живановића и другим политичким случајевима психијатри предлагали меру безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи (затворској болници) иако су инкриминације биле вербалне, и то преоко писмених поднесака без непосредног контакта са било којим наводно угроженим или увређеним лицем, док су у неполитичком случају који је, по тврђењу суда, претњом угрожавао физичку егзистенцију људи који су га на радном месту непосредно окруживали, закључили да је за вербалне инкриминације довољно лечење на слободи. Стога се постављају следећа питања: Да ли се у прављењу оваквих разлика између политичке и неполитичке вербалне инкриминације психијатри руководе начелима дисциплинске науке или тренутном политичком (а можда и полицијском) целисходношћу? И да ли то значи да јавне политичке личности на највишим положајима уживају већу кривично-правну заштиту од обичних грађана, па се лица која омаловаже и повреде углед државних функционера смештају у затворске болнице ради чувања и лечења, док се лица која претњама угрожавају физичку егзистенцију обичних грађана и њихове деце, подвргавају обавезному лечењу на слободи?

Када се починилац вербалног кривичног дела већ нађе у душевној болници затвореног типа због изречене мере безбедности обавезног психијатријског лечења, онда његово пуштање на слободу искључиво зависи од мишљења и предлога психијатра. Наиме, судови и јавна тужилаштва никада не покрећу поступак за укидање ове мере безбедности по службеној дужности и на властиту иницијативу у одређеним временским размацима (рецимо, једном годишње), већ суд укида ову меру једино на предлог комисије психијатара. Отуда психијатри који се старају

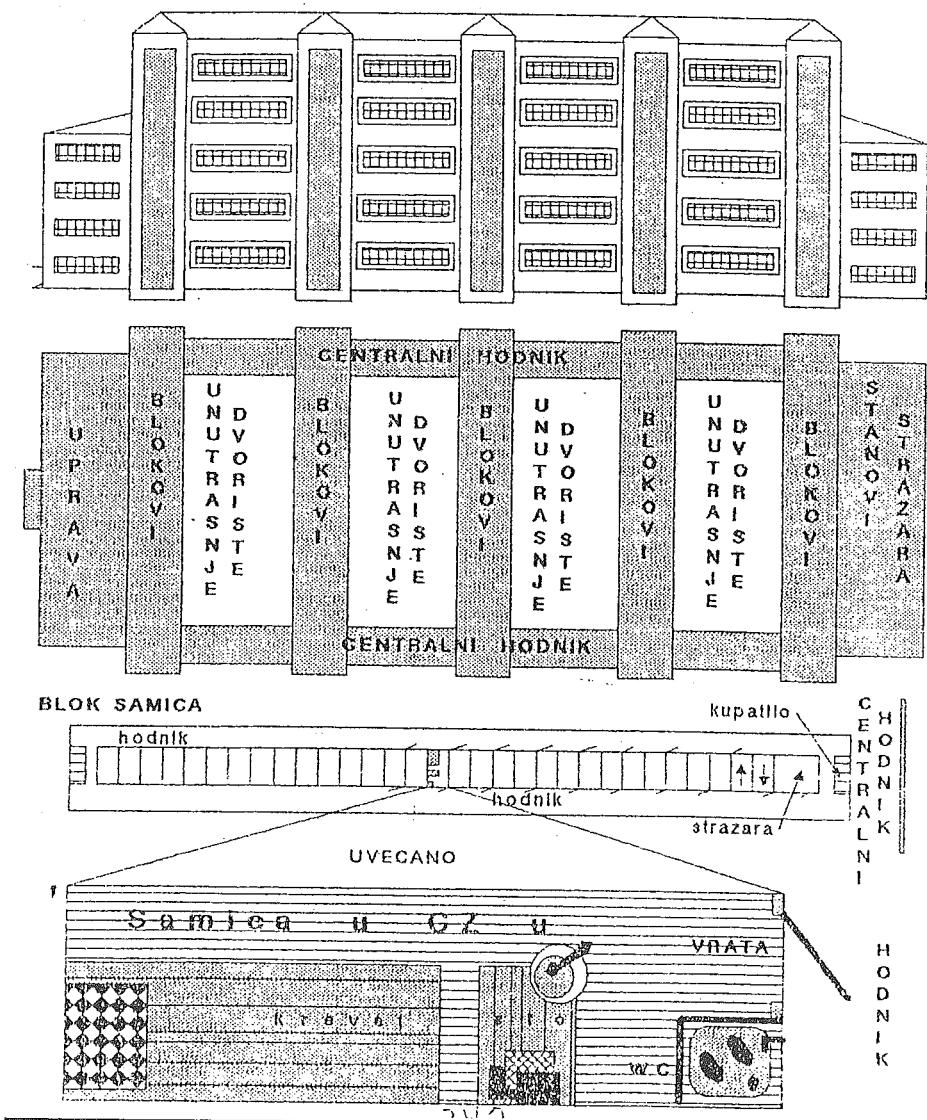
о лечењу починиоца вербалног политичког кривичног дела имају изузетно велика овлашћења која се своде на власт над његовом слободом, односно ропство. Јер, од њиховог мишљења и предлога искључиво зависи колико ће починилац вербалног политичког дела остати у душевној болници и да ли ће у њој остати до kraja живота. Стога су изузетно важна мерила и индикације којима се при том руководе, као пример може послужити случај Владимира Марковића. Његово пуштање из затворске болнице одложено је за више од две године зато што је упутио писмо једном емигрантском часопису. Стога се оправдано може поставити питање: да ли упућивање писма емигрантском часопису представља медицинску или полицијску индикацију?

Зграда Централног (Окружног) затвора у Београду, Бачварска 14
где се налази затворска психијатријска болница.

Верујем да се већ на основу овог површног указивања на испољене могућности злоупотребе психијатрије у политичке сврхе може закључити да ово питање заслужује изузетну пажњу Одбора за заштиту слобода мишљења и изражавања. Предлажем да се Одбор одмах заложи за пуштање на слободу оних починилаца вербалних политичких кривичних дела који се још увек налазе у душевним болницама затвореног типа. Потом би требало да се позабави и другим случајевима у којима су посреди друга кривична дела, одузимање пословне способности, прекрајно кажњавање, разни облици малтретирања и слично.

C Z ZATVOR OKRUZNOG SUDA U BEOGRADU

Скица Централног (Окружног) затвора у Београду, Бачванска 14

Преглед карактеристичних случајева

ВЛАДИМИР МАРКОВИЋ, рођен 24. 10. 1952. године у Лесковцу, са станом у Београду, Вукасовићева бр. 21 - Канарево брдо. 23. фебруара 1979. године решењем К бр. 1901/78 Другог општинског суда у Београду стављено му је на терет што је:

«У другој половини марта месеца 1978. године у Београду проносио лажно тврђење у намери да изазове нерасположење и узнемирење грађана, на тај начин што је написао и умножио циркуларно писмо у којем је навео следеће: «По сигурним и поузданим статистикама, у свим логорима у Хрватској за време рата погубљено је 60.000 људи и то како Срба, тако и Хрвата, Јевреја, Цигана и других антифашиста, а не 600.000 само у Јасеновцу, како се то удесетостручује да би се потенцирала некаква колективна и трајна кривица хрватског народа»., а потом послао на више адреса, па и усташкој емиграцији у Немачкој која је то писмо објавила у својим новинама од августа 1978. године, чиме је извршио кривично дело ширења лажних вести из члана 218. став 1. КЗ СР Србије»

Поменути инкриминисани цитат о броју жртава у Хрватској представља део интервјуа који је историчар Фрањо Туђман дао В. Марковићу као новинару.

Владимир Марковић

Уместо да В. Марковића ослободи или прогласи кривим за вербално политичко кривично дело ширења лажних вести и изрекне му казну затвора у тачно утврђеном и ограниченој трајању, суд му је изрекао меру безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи у временски неограниченом трајању. То је суд учинио на основу налаза комисије вештака састављене од неуропсихијатара др..... др., која је утврдила «да Владимир Марковић болује од параноидне психозе, због чега није способан да схвati

значај дела и да управља својим поступцима, те у време извршења кривичног дела није био подобан за урачунљивост. Комисија је заузела становиште да окривљени Владимир може да понови извршење овог кривичног дела, али да се ова опасност може отклонити изрицањем мере безбедности обавезног психијатријског лечења на слободи из члана 64 КЗ СФРЈ». На самом суђењу др..... је изјавио за окривљеног да «постоји опасност да понови слично кривично дело, па с обзиром на овакво садашње стање, предлаже примену мере безбедности обавезног психијатријског лечења не на слободи, како је то комисија предлагала, већ у здравственој установи затворског типа.»

Ову меру безбедности Владимир Марковић издржавао је у Казненопоправном дому у Београду у оквиру којег се налази и неуропсихијатријско одељење затворске болнице. У овој затворској болници боравио је од 23. 5. 1979. до 02. 4. 1982. године, односно скоро три године, што је знатно дуже од времена које је у затвору провео Фрањо Туђман, који је, као урачунљив, осуђен за знатно теже кривично дело непријатељске пропаганде.

Према тврђењу Бранке Милошевић и Радомира Марковића, родитеља Владимира Марковића, «управник Болнице др. је још при првим посетама изјавио да случај Владимиrove скрибоманије није опасан и обећавао да ће већ у октобра 1980. године дати предлог за његово извођење пред Комисију која решава о пуштању на слободу. Међутим, октобра нам је ускратио лично објашњење одлагања свега и преко секретарице нас упутио др., који нам је образложио нужност Владимировог даљег лечења писањем нечег забрањеног, не прецизирајући о чему се ради. Из разговора са другим представницима власти наслутили смо да се ради о белешци коју је о Владимиру донео неки емигрантски часопис, из које се могло закључити да је Владимир, приликом изласка упутио такво писмо томе часопису. Схватили смо да је настала по нашег сина трагична забуна. По савету државног тужиоца друга Владимир је при једном доласку родитељској кући написао три писма, којима је захтевао да му их више не шаљу, и то категорички, јер га таква штампа више не интересује. Писма смо лично ми, препоручено, предали на пошту. ». Тако су поступање Владимира Марковића по савету јавног тужиоца психијатри затворске болнице протумачили као озбиљан знак још неизлеченог душевног оболења, а Владимир Марковић је због ове стручне оцене, донете на основу информације из полицијских извора, провео још две године лишен слободе у затворској болници.

МИЛИСАВ ЖИВАНОВИЋ, рођен 10. 7., 1911. године у селу Бошњане, садашња адреса: Казненопроправни дом – Болница, Неуропсихијатријско одељење, Бачванска 14, Београд.

Милисав Живановић

3. септембра 1976. године Окружни суд у Панчеву донео је без присуства окривљеног Живановић Милисава решење К бр. 88/76 којим му је изрекао меру безбедности упућивања у завод ради чувања и лечења из чл. 61. КЗ. «због тога што је крајем 1974. и почетком 1975. године у својим поднесцима упућеним Савезном јавном тужилаштву у Београду изложио порузи највише органе Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и њене највише органе и представнике Македоније; тако што је за на више места рекао да је алкохоличар и криминалац и да прима мито, док је за и рекао да штите криминале и дозвољавају да судови и јавна тужилаштва штите криминале.

Дакле, изложио је порузи највише органе СФРЈ и представнике тих органа, као и представнике органа Социјалистичке Републике. Чиме је извршио кривично дело повреде угледа државе, њених органа и представника из чл. 174. КЗ.»

Да би било јасније о каквим се увредама ради, треба одмах рећи да је 1972. године Милисав Живановић настојао да помогне својој фактичкој супрузи Аспазији Леги у спору око наслеђа, које је, по њиховом мишљењу, незаконито припало другој породици. Аспазија Лега је судским решењем у оставинској расправи О бр. 104/59, које је 16. 10. 1972. донео Општински суд Скопје I, проглашена за наследника, али јој наслеђени део није предат. Породица у чијим се рукама налазило ово наслеђе била је у сродству са па је Милисав Живановић посумњао да он помаже

овој породици како би задржала поменуто наслеђе. Отуда су проистекле иувреде које су проглашene тешким политичким кривичним делом.

Посебно треба навести следећа два става из решења који су међусобно контрадикторни:

«Пре почетка главног претреса дана 3. септембра 1976. године вештак неуропсихијатар изјавио је да је стање окривљеног такво да не може присуствовати претресу.»

«На основу прочитаних поднесака суд је утврдио постојање кривичног дела из чл. 175. КЗ, што је својом одбраном код истражног судије окривљени Живановић Милисав у потпуности признао.».

Тако је суд најпре прихватио постојање душевне болести у тренутку отпочињања самог суђења, да би затим допустио могућност да Милисав Живановић није био душевно болестан у тренутку давања исказа и признања истражном судији, јер је том признању поклонио веру. Исказима душевно болесних лица се, иначе, често поклања вера у кривичном поступку. У решењу се даље наводи да је утврђено «да окривљени Живановић Милисав болује од трајног душевног оболења – суманутости прогањања која је дуготрајне природе због чега окривљени Живановић Милисав није способан да схвати значај овога дела нити је у могућности да управља својим поступцима због чега може да дође у озбиљан сукоб са околином и да угрози здравље, па и живот људи из своје околине, као и материјална добра.»

Посебну пажњу заслужује лекарски налаз Неуропсихијатријске болнице у Вршцу бр. 3725/2 од 14. 07. 1976. који су дали др. и др. и др. лекар на специјализацији. У овом налазу о Милисаву Живановићу налазимо следеће тврђење: «У садржајном погледу испољава параноичне сумануте идеје односа, прогањања и интерпретацију.» «Сви његови животни динамизми су усмерени ка једном циљу, тражењу правде, показујући при том изузетну енергију и упорност.» «Утврђено је неуропсихијатријским и осталим допунским испитивањима да Живановић Милисав болује од трајног душевног оболења параноида (суманутост прогањања)....» «обзиром на његову способност да схвати значај свога дела и немогућност да управља поступцима, Живановић Милисав може у одређеним околностима када је у питању реализација његових суманутих идеја да дође у озбиљан сукоб са околином и угрози здравље па и живот људи из своје околине, а и материјална добра»

На главном претресу вештак др. је изјавио:
«Патолошке (сумануте) идеје код окривљеног испољавају се као сумануте идеје правде и осуђености. Сваки неуспех у реализацији патолошких идеја је основа за формирање нових суманутих идеја која резултирају патолошку агресију.

Ово је евидентно током боравка болесника на Неуропсихијатријској болници у Вршцу. Ми смо у конкретном случају утврдили јасно постојање

вербалне агресије која се манифестије као: омаловажавање судова и других инстанци и политичких лица све до савезних органа....

У вези са постављеним питањем о физичкој агресији, умесно је говорити о степену вероватноће да вербална агресивност пређе у физичку, обзиром на вишегодишњу осуђеност његових правних потраживања, а као резултат неразумевања за његова правна потраживања је смештај у психијатријску болницу, који сам по себи може бити фактор повећане агресивности.»

Врховни суд Војводине у Новом Саду донео је решење бр. КЗ 954/76 од 04. 11. 1976. којим је уважио жалбу окривљеног, његовог брата Радисава Живановића и његовој брачног друга Аспазије Леге, укину претходно решење Окружног суда у Панчеву и цео предмет вратио том Окружном суду на поновно решавање. Врховни суд је при том закључио да се «не може прихватити да је првостепени суд на основу налаза и мишљења Неуропсихијатријске болнице у Вршцу бр.ој 3725/2 од 14. јануара 1976. године правилно утврдио да је окривљени опасан по околину... У прилог овог иде и начин извршења кривичног дела, јер је окривљени дело извршио путем поднеска, дакле, без непосредног контакта са оштећенима, услед чега је приликом извршења дела била искључена свака могућност постојања непосредне опасности за оштећене. Пропуштено је да се утврди какво је било понашање окривљеног у његовој средини док је био на слободи, и да ли је на слободи вршио агресивне испаде, и ако је вршио, да ли су то били испади вербалне или физичке агресије, јер од диференцирања врсте испада зависи да ли је окривљени опасан по своју околину.»

Окружни суд у Панчеву је у поновљеном поступку донео истоветно решење, Врховни суд Војводине га је потом потврдио. Ове судске одлуке, на жалост, нисам имао на располагању.

После учесалих захтева да се Милисав Живановић пусти на слободу, Скупштина САП Војводине саопштила је 7. маја 1981. године његовом брату Радисаву следеће: «Поново вам указујемо да је суд од медицинске установе извештен да се још нису стекли услови за подношење предлога да се обустави даље извршење мере безбедности вашем брату.»

Тако је због излагања порузи Милисав Живановић већ 9 година у затворској болници без велике наде да ће икада изаћи на слободу.

РАДОМИР ВЕЉКОВИЋ, пензионисани потпуковник ЈНА, рођен 25. 1. 1926. године у селу Гари код Крушевца, садашња адреса: Казнено-поправни дом у Београду, Болница, Неуропсихијатријско одељење, Бачварска 14.

Радомир Вељковић, потпуковник ЈНА

Налази се у овој болници од 25. 7. 1973. године на основу решења Окружног суда у Сарајеву од 20. 3. 1973. године, број К-153/73 због тога што је написао један оштар критички текст у форми оптужног предлога против покојног Председника Ј. Б. Тита. Током суђења проглашен је душевно болесним, па му је изречена мера безбедности обавезног смештаја и лечења у затворској психијатријској установи без временског ограничења. Окривљени и његова породица не располажу овим судским решењем.

Радомир Вељковић је, иначе, био најбољи питомац на Војној академији, први у рангу, носилац почасног звања «Титов питомац». Као седамнаестогодишњак од 1943. учествовао је у народно-ослободилачкој борби. Његов брат, који се већ годинама безуспешно бори за његово ослобођење, био је борац од 1941. године.

Постоје поуздані докази да је до 1970. године Радомир Вељковић био здрав. То су:

1. Уверење Клиничке болнице у Сарајеву бр. 6344 од 19. 12. 1967. године у којем је за Р. Вељковића изведен тзакључак: *sine morbo neuropsyiatrico*.
2. Неуропсихијатријска клиника Медицинског факултета у Београду издала је Р. Вељковићу 24. 1. 1968. уверење са дијагнозом: *sine morbo neuropsyiatrico*.
3. Неуроприхијатријска амбуланта Дома здравља «Омер Маслић» у Новом Сарајеву издала је Р. Вељковићу 8. 2. 1968. уверење да је са неуропсихијатријског становишта способан за рад и утврдила дијагнозу: *sine morbo neuropsyiatrico*.

4. Медицински центар Зеница под бр. 124 од 4. 8. 1970. године изричito је потврдио да Радомир Вељковић нема оболења из домена психијатрије.

Приликом изрицања судске одлуке од 20.3. 1973. године Радомир Вељковић је проглашен душевно болесним и опасним по околину, па је као такав смештен у затворску болницу у Београду у којој се налази већ 12 година.

ЂОРЂЕ СИМИЧИЋ, рођен у селу Трнову 1. 5. 1935. године, садашња адреса: Казненопоправни дом у Београду, Болница, Неуропсихијатријско одељење, Бачварска 14.

30. јуна 1977. године Окружни суд у Новом Саду донео је решење бр. К – 63/77 којим је Симичић Ђорђу изрекао меру безбедности упућивања у завод ради чувања и лечења.

«јер је у времену од почетка 1977. године до 17. марта 1977. године у Локу и Тителу написао и растурао око 20 комада летака у којима је злонамерно и неистинито приказивао друштвено-политичке прилике у земљи и подстицао на свргавање представничких тела и њихових политичко-извршних органа, изражавајући дословце своју мисао и намеру следећим речима и паролама: (наводи се садржина летка у којем се на крајње смушен и рогобатан начин са језички неисправним реченицама говори о Титу, Титовом друштву итд.), а које радње представљају кривично дело непријатељске пропаганде из чл. 118 став 1. КЗ...»

На основу налаза и мишљења вештака клиничке болнице у Н. Саду и вештака др..... суд је установио да је окривљени дело извршио у неурачуњљивом стању, да је у питању душевно оболела особа, опасна за своју околину, те да је исту потребно упутити у Завод ради чувања и лечења.

У предлогу Окружног јавног тужилаштва за изрицање мере безбедности бр. Кт. 42/77 од 09. јуна 1977. године наводи се следеће: «из налаза вештака, лекара-специјалиста за неурологију и психијатрију др између осталог се установљава, да у садржајима мишљења окривљеног постоје суманутости, да се код оривљеног испољавају сумануте идеје прогањања од стране власти, државе и владе и да та суманутост прогањања у односу на власт и државу датира од пре четири године...»

Полазећи од наведеног налаза и мишљења вештака, с обзиром на начин живота окривљеног, да је сам и без породице, да испољава сумануте идеје прогањања од стране власти, природе почињеног дела, јер писање и растурање летака са непријатељском садржином изазивало је и изазива узнемирење у јавности, сматрамо, да је окривљени опасан по друштво и за своју околину, те да су тиме испуњени законски услови из чл. 454 став

1. ЗКП у вези чл. 61. ст. 1 КЗ, да се према њему изрекне предложена мера безбедности упућивања у Завод за душевно болесна лица или други завод за чување и лечење.

Због овако утврђеног кривичног дела непријатељске пропаганде Ђорђе Симићић је већ 8 година лишен слободе у затворској болници за умоболне.

ДУШАН ЂЕТКОВИЋ, рођен . 8. 1927. године у Никшићу, са станом у Београду, Господар Јованова 14.

24. априла 1978. године Окружни суд у Београду донео је решење К бр. 833/76 којим му је ставио на терет следеће радње: «Од друге половине 1973. године до маја месеца 1976. године у Београду позивао на насиљну и противуставну промену државног уређења, свргавање представничких тела и њених органа , разбијање братства и јединства народа Југославије, злонамерно и неистинито приказивао друштвено-политичке прилике у нашој земљи, излагао порузи Социјалистичку Републику Југославију, њену заставу, грб, највише органе власти и вређао част и углед шефа стране државе и њихове дипломатске представнике, на тај начин што је писао памфлете и умножавао на писаћој машини и предавао их амбасадама и конзулатарним представницима страних земаља у Београду и то: амбасади СССР, Амбасади Алжира, Ирака и Гвинеје, затим НР Кине, путем убацаивања у поштанске сандучиће, а у којима је, поред осталог, тврдио, да у Југославији народ нема право ни онолико колико је то имао у бившој Југославији, када је јавно могао да поставља питања краљевске листе и апанаже док «синови народа» не смеју сада питати «пролетерског вођу» ни како му је право име, тврдио да је ова земља гора од сваке творевине Хитлерове, да је она донела највише штете и највише злочина читавом свету, да у Југославији нема закона и да закони не представљају ништа, да су највиши представници СФРЈ гори од сваког есесовца и да они чине међународни злочин...»

У кривом светлу приказивао лик Председника СФРЈ, везујући за његову личност вршење злочина. Делујући у правцу разбијања братства и јединства наших народа писао да Словенце треба иселити у Сибир у лед, као и све Јевреје са децом. Позивајући на насиљну и противуставну промену, наводио за Председника СФРЈ «да он мора ићи на суд пред народом да каже и исприча све, а да остали представници СФРЈ и државни руководиоци буду кажњени смрћу, тврдио да су највиши представници СФРЈ злочинци и да ће једним замахом побити све злочинце...» Излажући порузи Председника СФРЈ називао га «највећим злочинцом света», а остале највише руководиоце државних органа «превејаним криминалцима и убицама»

Чиме је извршио кривично дело непријатељске пропаганде из чл. 118. ст. 1 и кривично дело повреде угледа државе, њених органа и представника из чл. 174. КЗ.

Па се на основу чл. 63 КЗ СФРЈ ИЗРИЧЕ МЕРА БЕЗБЕДНОСТИ ОБАВЕЗНОГ ПСИХИЈАТРИЈСКОГ ЛЕЧЕЊА И ЧУВАЊА У ЗДРАВСТВЕНОЈ УСТАНОВИ.»

«пошто је из наведених текстова и држања оптуженог током поступка створена сумња да оптужени није урачунљив, то је исти подвргнут психијатријском прегледу од стране судског вештака др.који је у свом писменом налазу и мишљењу и исказу на главном претресу тврдио да, оптужени болује од хроничне психозе параноидног типа, што је код Ђетковића искључивало способност да схвати значај радњи које чини и да управља својим поступцима у време извршења дела. Осим тога, вештак на главном претресу даље сматра да постоји опасност да опт. Ђетковић и надаље врши услед констатованог душевног оболења иста или слична кривична дела због чега је мишљења да је у овом случају неопходно болничко лечење. Овакав налаз вештака др.... суд је у свему прихватио као логичан и аргументован. Наиме, из самих текстова, који су били предмет оцена овог суда, а за које је несумњиво утврђено да их је писао Ђетковић као и на основу усменог образложења које је дао на претресу описујући своје «критичке ставове» према постојећем друштвено-политичком уређењу ове земље, суд налази да се ради о душевно поремећеној личности која је опасна за околину, а пошто би Ђетковић у условима слободног кретања највероватније наставио са вршењем оваквих и сличних кривичних дела. При том је суд имао у виду првенствено чињеницу да Ђетковић на главном претресу тврди да политичке поруке прима од «Ејупа» преко апарата идентификујући Ејупа у личности Александра Баранова, наводно потпуковника Совјетског Савеза и његовог истомишљеника, који по казивању оптуженог поседује јонску способност владања својом материјом и који преко обичне грамофонске плоче повремено шаље те поруке. Ако се, осим тога, има у виду да оптужени на главном претресу изјављује да он као политички противник постојећег друштвено-политичког система у Југославији осећа потребу да и надаље писменом речи настави борбу против оваквог система, онда је сасвим логичан закључак вештакада је оптужени душевни болесник и да постоји опасност и чињеница да је оптужени у току овог поступка, а по укидању притворске мере наставио са писањем текстова сличне садржине и њихово достављање страним представништвима.

Са свих ових разлога суд је нашао да су се у конкретном случају стекли услови за изрицање мере безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи из члана 63 КЗ СФРЈ, због чега је исту и применио према оптуженом.

Душан Ђетковић је због оваквог дела у затворској болници за умоболне од 24. 4. 1978. године..

БАЈРАМ АЛЕТИ, рођен...године. из Подујева, Народног фронта бр. 13, а сада се налази у Казненопоправном дому у Београду, Болница, Неуропсихијатријско одељење, Бачваанска 14.

Према Танјуговом обавештењу припадник непријатељске групе под називом «Група марксиста-лењиниста Косова». Том приликом му је изречена мера безбедности лечења у неуропсихијатријској болници затвореног типа на неограничено време, пошто је утврђено да болује од параноидне шизофреније.

У Београду, 15 фебруара 1985 године

Вербални деликт и судска психијатрија

(I део: Кривични поступак)

Томислав Крсмановић - 1 јуни 1990 године

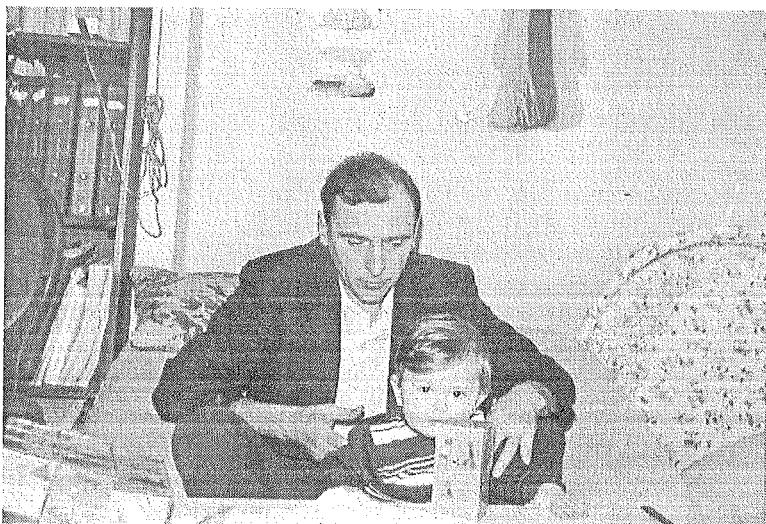
Захваљујући сведочењима бивших заточеника и напорима све бројнијих појединача и група који се нарочито од 1980-их година све успешније залажу за имплементацију демократских начела и људских права у Југославији, у јавности се сазнalo за већи број особа које су због изражавања својих мишљења биле смештене по казни уместо у затвор, у психијатријске болнице где су остајале обично више година.

Amnesty International је известан број од њих прихватила као «затворенике савести», навео бих оне најпознатије:

Владимир МАРКОВИЋ (1952), слободни новинар без запослења из Београда, Вукасовићева 21, коме је решењем Другог општинског суда из Београда број К. Б. 1901/78 од 23. 2. 1979. године стављено на терет да је извршио кривично дело ширења лажних вести из чл. 218 Кривичног законика СР Србије (зато што је узео интервју од др. Ф. Туђмана са непријатељском садржином и даље га умножавао). У истрази је био послат на психијатријско посматрање од стране психијатара Казнено – поправног дома – болнице, Неуропсихијатријско одељење (КП Дом -болница) у Београду, Бачванска 14, познато у јавности као Психијатријска болница Централног затвора у Београду, који су утврдили да је он починио инкриминисана дела у стању душевне неурачунљивости, па му је стога изречена психијатријска мера безбедности из члана 63. Кривичног законика СФРЈ (КЗ СФРЈ) обавезног чувања и лечења у затвореној психијатријској установи неограниченог времена трајања, до излечења. Речено је у налазу да је својим речима опасан по околину (друштво). Провео је у наведеној установи од 23. маја 1979. године до 2. априла 1983. године;

Милисав ЖИВАНОВИЋ (1911) пензионер из Панчева, садашња адреса 4. јула 34, Зрењанин, коме је 3. 10. 1976. године Решењем Окружног суда у Панчеву број К. Б. 88/76 стављено на терет кривично дело повреда угледа државе и њених органа из чл. 174 КЗ (жалио се на незакониту конфискацију породичне куће његове супруге од стране савезног јавног тужиоца и других функционера...). Претходно је био послат на неуропсихијатријску експертизу у Психијатријску болницу «Вршац», где је проглашен неурачунљивим душевним болесником неспособним да схвати значај својих дела и на основу чл. 63 КЗ СФРЈ му је изречена поменута психијатријска мера безбедности. Боравио је по том

основу у београдској затворској психијатријској болници од осуде до јуна 1986. године;

Аутор са сином Миланом, 1984. године

Радомир ВЕЉКОВИЋ (1926) пензионисани потпуковник ЈНА из околине Крушевца, садашња адреса: Хасана Бркића 48, Сарајево, коме је 20. 3. 1973. године Решењем Окружног суда у Сарајеву број К. Б. 153/73 стављено на терет кривично дело непријатељска пропаганда и повреда угледа државе и њених органа (зато што је написао критички текст у форми оптужног предлога против Јосипа Броза Тита). Иако поседује више психијатријских налаза издатих од еминентних југословенских психијатријских установа из тога времена који сведоче да је психички потпуно здрав, он је од стране лекара београдске затворске болнице био оцењен као душевно неурачунљива особа несвесна одговорности за почињена дела и као таквом му је изречена психијатријска мера безбедности из чл. 63 КЗ СФРЈ, као особи која је својим поступцима опасна по друштво, и да је то проузроковано болешћу, те га шаљу на неодређено време на чување и лечење у болници где је боравио од марта 1973. до 17. 4. 1988. године;

Борђе СИМИЧИЋ (1935), радник из Лока код Новог Сада, садашња адреса : КП Дом - болница, Неуропсихијатријско одељење у Београду где је смештен решењем Окружног суда у Новом Саду БР. К. Б. 63/77. и њему је било стављено на терет кривично дело непријатељске пропаганде из чл. 118 КЗ СФРЈ зато што је у Локу растурао један летак са непријатељском садржином. Томе је претходила психијатријска експертиза на Психијатријској клиници Медицинског факултета у Новом

Саду, где су психијатри закључили да је деликт учинио у стању душевне неурачунљивости, да је неким својим поступцима опасан по околину, па како је то дело опасно по друштво, које чини услед болести, примењен је и над њим члан 63. КЗ СФРЈ и послат на чување и лечење у затвореној психијатријској болници да би се излечењем одстранила наведена болест, која је узрочник кршења закона од стране њега;

Вијекослав НАГЛИЋ (1949) из Винковаца, Хрватска, бивши радник који је пре смештаја у болнику живео са родитељима у Шведској, садашња адреса; Психијатријска болница «Др. Иван Барбот» Поповача, код Загреба, Судски одјел, коме је од војних власти било стављено на терет дело непријатељске пропаганде почињене за време служења војног рока, у истрази је био испитан од војних психијатара из Сарајева који су казали да је дело учинио у стању душевног растројства, решењем Војног суда у Сарајеву од 18. 6. 1975. године било му је стављено на терет поменуто вербално ненасилно дело, али као наводно неурачунљивој особи му је по чл. 63. КЗ СФРЈ изречена психијатријска мера безбедности, чувања и лечења и од осуде до септембра 1985. године је боравио у београдској болници , а затим је смештен у горе наведену болницу;

Владимир ПЕРИШИЋ (1950) бивши незавршени гимназијалац и радник из Шибеника, Далмација, садашња адреса: Владе Перана 3, Шибеник, коме је решењем Окружног суда у Шибенику број К:19/82 од 14. 10. 1982. године било стављено на терет кривично дело непријатељске пропаганде и повреда угледа државе и њених органа или је претходно био проглашен од екипе психијатара загребачке затворске психијатријске болнице на челу са др. ..., који су изјавили да је прекрај учинио у стању душевне неурачунљивости, да је као такав опасан по друштво па мора да се лечи да би се та опасност отклонила, па му је изречена на основу члана 63. КЗ СФРЈ психијатријска мера безбедности као и наведеним особама, па је до 1984. године боравио у загребачкој затворској болници, а од тада до августа 1988. године у болници у Поповачи;

Душан ЂЕТКОВИЋ (1926) бивши функционер из Београда, садашња адреса : Господар Јованова 26, коме је решењем Окружног суда у Београду бр. К. Б. 833/78 од 24. 4. 1979. године стављено на терет кривично дело непријатељске пропаганде и повреде угледа државе и њених органа у сличним околностима је била изречена психијатријска мера безбедности из чл. 63. КЗ СФРЈ и боравио је у београдској затворској болници до 1984. године;

Иво МАЛЕШ (1943) из Блата на острву Мљет код Дубровника, коме је решењем Окружног суда у Дубровнику 14 Су-122/81 било стављено на терет дело непријатељске пропаганде (написао текст политичке садржиће и залепио га на зиду своје куће) па му је као и осталим поменутим особама изречена мера безбедности из чл. 63 КЗ

СФРЈ, те борави на Судском одељењу Психијатријске болнице на отоку Угљан од фебруара 1981. године.

Овом приликом не желим да истичем друге бројне особе, али указујем да нам је познато још прилично сличних случајева.

Конфинирање у психијатријске болнице вербалних починитеља за које се каже да су деликт учинили у стању душевне неурачунљивости се обавља по чл. 63. КЗ СФРЈ који гласи: (1) «Учиниоцу који је дело учинио у стању неурачунљивости или смањене урачунљивости, суд ће изрећи меру обавезно психијатријско лечење и чување у здравственој установи, ако утврди да је опасан по околину и да је ради отклањања ове опасности потребно његово лечење и чување у таквој установи». Према професору кривичног права са Правног факултета из Београда, др. Д. Атанацковићу, суд може изрећи ову меру само ако утврди да је учинилац кривичног дела опасан по околину да је, ради отклањања ове опасности, потребно га упутити на психијатријско лечење и чување у здравственој установи. Због тога што ова мера није везана за кривицу учиниоца, већ за потребу његовог лечења и чувања, њено трајање се унапред не одређује, тако да се она спроводи све дотле док особа не оздрави и тако се отклони и опасност да учинилац убудуће врши кривично дело. У том смислу закон прописује да ће суд ову меру обуставити када утврди да је престала потреба за лечењем и чувањем учиниоца у здравственој установи «(лист «НОН» од 15. 5. 1988.)

Кључни појам у чијем тумачењу у примени на дате случајеве долази до великих злоупотреба са кобним последицама је појам опасности по околину. Према др. К. Чавошком, научном саветнику Института друштвених наука из Београда (видети његов текст «Прелиминарни извештај о злоупотреби психијатрије у политичке сврхе» од 15. 2. 1985. године упућен Одбору за одбрану слободе мисли и изражавања из Београда у коме има 19. чланова, од тога 12. чланова Српске академије наука из Београда, а поводом документације у вези 40 сличних случајева, коју сам му проследио), :«на основу стилизације и језичког значаја ове законске одредбе, мислим да се ова опасност искључиво односи на непосредну физичку опасност по околину (убиство, телесна повреда, силовање, паљевина, итд). Како реч и мисао, чак и у устима душевно оболеле особе не могу бити никаква опасност ни за људе, ни за имовину, сасвим је очигледно да починитељи вербалних деликате независно од тога у кавом су стању душевног здравља, уопште не могу бити опасни по околину, људе или материјална добра».

На основу мого богатог искуства од скоро двадесет година из ове области и познавања већег броја случајева, познато ми је да је ређе да се у судским решењима оваквим починитељима наводи да су опасни услед својих речи у физичком смислу (мада има случајева где се покушава учиниоцу пребацити на терет и таква могућност или пак агресивно

понашање без да је то доказано), обично се каже «опасан по околину» без да је прецизирano о каквој сe опасности ради. Или сe, пак, тврди да јe починитељ «друштвено опасан» својим речина, писаним текстовима.

То је омогућено недовољно прецизним законом у вези појма «опасност по околину». У Коментару Кривичног закона СФРЈ од 1983. године (који је још на знази) стоји: «садржај опасности по околину је вероватноћа да ће починилац поновити кривично дело било које врсте због душевне неурачунљивости. У огромној већини цивилизованих земаља под појмом «опасност по околину» се мисли на физичку опасност. Оваква широка дефиниција појма омогућава да се под то подведу и ненасилни вербални деликти и отвара могућности злоупотребама о којима говоримо овде.

Ми смо у нашој дугогодишњој борби указивали да неурачунљива особа нема довољну луцидност да би могла починити *delict d'opinion*. То тврди и др. К. Чавошки: «далеко је од здраве памети и помислити да реч у устима душевно неурачунљиве особе може да угрози нечији углед, поготову државе, јер таква осoba не поседује довољну луцидност за то, не само психијатри него и обичан човек са улице препознаје о чему се ради и речи такве особе не узима озбиљно».

Али, пошто судски органи у њиховим решењима тврде у исто време да је учинилац починио *delict d'opinion*, онда они сами признају да је био у стању да то уради. Али затим, тврде да је доказано да је душевно неурачунљив а што је нелогично и контрадикторно, јер душевно неурачунљива особа нема довољну луцидност да почини вербални деликт.

Већ поодавно с' обзиром на овакве недоследности и коришћење психијатријских вештачења над особама за које се сумња да су душевни болесници само зато што се нису сложили са званичним ставовима, како је у међувремену јавност сазнала за велики број оваквих случајева, са различитих страна стижку оптужбе да се психијатријска вештачења злоупотребљавају да се уместо временске казне починилац упути у лудницу и да се психијатријске болнице у Југославији могу користити за изолацију политичких преступника.

У овоме смислу се залагао и Одбор за заштиту човека и његове околине Удружења књижевника Србије који је својим дописом државним органима од 15. 4. 1987. године захтевао да се члан 63 КЗ СФРЈ изменi да би се онемогућиле овакве злоупотребе, а које су према овоме Одбору врло честе. Док Одбор за одбрану слободе мисли и изражавања из Београда својом петицијом државним органима од 6. 1. 1986. године захтева, такође, измену овога чл. 63. и «да се онемогући да било ко буде смештен у лудницу због онога што мисли и говори». Значајан допринос расветљавању ове материје су дали и др. Веселин Савић, (познат као "српска мајка"), др. Јанез Ругель, светски угледни психијатар из Љубљане, професор др. Војин Димитријевић, професор др. Јоже Локарј, београдски

адвокат Никола Баровић, књижевница Биљана Јовановић, чланови одбора за људска права САНУ и УКС- Удружење књижевника Србије , београдски борци за људска права, и из других југословенских република, професори универзитета у Београду (“праксисовци”), православни протојереј др Жарко Гавrilović, залагао се у том смислу и македонски борац за људска права Илија Илијевски, психолог, осијечки адвокат Владимир Шекс (који је 1986 године на фамозном судском процесу ШЕСТОРИЦИ у Београду бранио српске дисиденте) и познати борац за људска права из Загреба Доброслав ПАРАГА, (кога су бранили САНУ и УКС –Удружење књижевника Србије)који у своме тексту у листу «Младина» бр. 40/ од 20. новембра 1987. године предочава да је неопходно према закону „да би се могао починити деликт мишљења, директан умишљај од стране починитеља, а што захтева постојање свести о последицама инкриминисане радње, а за што болесна психа није способна « (видети члан 133 КЗ СФРЈ).

Ми смо све наведене приступе и објашњења већ и раније пре др.Косте Чавошког, В.Шекса и Д.Параге износили у нашим саопштењима о овој материји и дали свој значајан допринос анализи и раскринавању ових злоупотреба.

Овакви случајеви и непрецизни закони који то омогућавају су доказ да се југословенско законодавство може користити у одређеним случајевима, који су, према наведеним изворима чести, тако да учиниоце насиљно смештају у психијатријске болнице само зато што су искористили своје људско право изражавања својих мишљења о стању у домовини и то на један ненасилан начин.

Да наведем и то да са растућом плимом демократских захтева у југословенском друштву је послато већи број петиција државним органима у којима се захтева измена чл. 63. КЗ СФРЈ и привлачи пажња на злоупотребе психијатрије у политичке сврхе, нпр. преко сто угледних југословенских интелектуалаца се обратило 4. 4. 1986. године Законодавном одбору Скупштине СФРЈ са једним таквим захтевом. О овоме је писала у више наврата последњих година југословенска штампа. Све већи број угледних научника из земље, чак и из државног и партијског апарата диже свој глас против неадекватног коришћења психијатрије у овој земљи. Др. Звонимир ШЕПАРОВИЋ, професор Правног факултета из Загреба и председник Светског виктимолошког друштва је изјавио да је овакве злоупотребе психијатрије омогућио закон и да је погажен принцип медицине која треба да лечи, а не да шкоди, ова казна пошто значи социјалну смрт, равна је и самој смртној казни». (лист «НОН» од 15. 5. 1988. године). Сада се и од стране званичника признаје да има таквих случајева и о могућности да се измени члан 63. КЗ СФРЈ.

На крају да истакнем и то да се сада у југословенском друштву спроводе дебате да се елиминише вербални деликт из закона као

нецивилизацијски. Ово утолико пре важи када се ради о починиоцима за које се каже да су душевно неурачунљиви.

Пошто сам покушавао да објасним појам «опасност по околину» из чл. 63 КЗ СФРЈ, сада бих хтео да кажем о једном другом суштинском садржају ове законске одредбе. То је његова медицинска индикација, каже се да је починитељ учинио вербални деликт јер је болестан, те отуда његова друштвена опасност потиче од душевне болести, па га по овоме члану шаљу у затворену болничку установу на чување (да се онемогући да даље чини прекршаје закона) и на лечење да се оздрављењем елиминише болесно стање које га нагони да чини прекршаје закона опасне по друштво. Када буде оздравио и престане његова опасност по околину, потреба за лечењем, биће отпуштен.

Према мојим сазнањима овакви прекршитељи често иду у затворске болнице, али није ретко да их смештају и у судска одељења цивилних болница. Ја бих овде нарочито хтео да се зауставим на стању у затворским психијатријским болницама у Југославији. Ове затворске установе се налазе под старатељством Савезног секретаријата за правосуђе и општу управу, а не здравства, лекари су функционери правосуђа, функционисање ових болница је регулисано Законом о извршавању кривичних санкција (ЗИКС-ом). Режим живота и третман пацијената је у много чему сличан ономе у затворима. О овим болницама се почело говорити у јавности тек од 1980-их година, када је стављено на дневни ред питање положаја психијатрије у друштву (а о чему је требало проговорити много раније, јер такве злоупотребе су старе колико и ово друштво). У поменутом тексту у листу «НОН» од 15. 5. 1988. године др. Јоже Локарј, угледни психијатар и професор Медицинског факултета из Љубљане каже «постојање затворских болница у Београду и Загребу (вероватно их има још и у неким другим местима, али у друштву где је принцип јавности још увек мало заступљен о томе се недовољно зна), није у складу са медицинском етиком и демократским начелима, лекари су службеници правосуђа уместо здравства.»

Хтео бих да узгред кажем неколико речи о историјату борбе против злоупотребе психијатрије у политичке сврхе у Југославији. Данас 30. 4. 1981. године је у Београду покренут први југословенски одбор за заштиту људских права, а против злоупотребе психијатрије у политичке сврхе, који се звао Акција против злоупотребе психијатрије у политичке сврхе, у коме је био угледни београдски психијатар, бивши професор Медицинског факултета из Београда, др. Веселин САВИЋ, поред мене, песника Д. Игњатовића, правника Г. Бакића, филолога И. Прекајског, касније су нам пружили подршку велики број грађана и одбора из Београда и других градова. АКЦИЈА је децембра 1986. године прерасла у Комитет за заштиту људских права, који је проширио делатности и на друга подручја, а на дан 29. 11. 1988. године је покренут Одбор против

специјалних психијатријских болница (затворских) «Анатолиј Корјагин» који анимира Д. Парага. Велики допринос у овоме смислу је дао и ОДБОР ЗА ОДБРАНУ СЛОБОДЕ МИСЛИ И ИЗРАЖАВАЊА САНУ из Београда, као и велики број грађана који су се обраћали по овоме питању државним органима. Тако се око 80 југословенских интелектуалаца 24. 3. 1986. године, заједно са сродницима утамничених вербалних преступника у београдској затворској психијатријској болници, обратило Секретаријату за правосуђе Србије (под чијом надлежношћу је ова установа) предочавајући недовољну загрејаност просторија и у правом смислу смрзавања у зимским месецима пацијената ове установе. Нисмо добили никакав одговор, ситуација до данашњег дана нимало није побољшана. Наш Комитет за заштиту људских права се у више наврата обраћао надлежним државним органима у вези тешких услова живота и медицинског третмана који је испод свих медицинских норми и стандарда у београдској и загребачкој болници: 17. марта 1987. године, и три петиције од 29. 8. 1988. године, достављен је и један детаљан рапорт о стању у београдској затворској болници на основу сведочења великог броја бивших заточеника и њихових сродника. Иако се београдска затворска психијатријска болница налази на 25 минута тролејбусом од центра града, зграда администрације и седишта Српске академије наука и Удружења књижевника Србије, та болница је још увек удаљена од увида јавности, ништа се не мења.

Према поузданим информацијама «затвореника савести» АІ који су тамо били неки и по 15 година, чак је о томе писала и ревијална штампа, у њима је не само зими несносно хладно, него су и пренатрпане, без довољних санитарија, даље се истиче једнолична исхрана, лоша одећа и обућа, болесници обавезни да раде и кулуче, медицинска нега и заштита не испуњавају ни минимум медицинских прописаних стандарда. Они указују нарочито на тежак положај вербалних и других политичких преступника који су измешани са психопатама и неурачунљивим убицама које против њих потстичу несавесни службеници, онемогућавани су да се баве стручним интелектуалним радом и да врше религиозне обреде, праве им се тешкоће у контактима са породицама и пуномоћницима, изолују их у односу на друге болеснике, уцењују их и излажу психолошким притисцима. Нису ретке жалбе на неиндициране апликације медикамената и инјекција или електро шокова (у загребачкој болници). Тако да се за њих боравак у болници, према овим изворима, претвара у суворо насиље и одмазде.

У саопштењу Одбора против специјалних психијатријских болница «Анатолиј Корјагин» од 29. 11. 1988. године се истиче да су у СССР-у овакве болнице изузете испод старатељства правосуђа и дате у надлежност здравству, а да то још није случај у Југославији. Нарочиту пажњу заслужује то да се у свим болницама примењују врло сличне

дисциплинске и казнене мере и средства принуде, као и у затворима. Поменути В. Марковић је протурио из ове београдске установе 1981. године писмо емигрантском листу, због чега му је за више месеци био продужен боравак. Да ли је писмо емигрантском листу медицинска или политичка индикација? Миле ГВОЈИЋ, вербални преступник је за време посете дотурио сродницима писмо у коме се жалио на злоупотребе са политичким кривцима које је било ухваћено од страже, он одмах одведен са посете, његова соба испражњена, он везан ланцима за кревет, претучен од групе милиционера палицама, ногама, летвама, затим бачен на дуже време у самицу, одакле је изашао после дужег времена и оболео. Да ли је једно овакво писмо политичка или медицинска индикација? Према сведочењима Владимир Першић «затвореник савести» АИ је кад год би тражио Библију у загребачкој болници, или свећеника, био тучен од стражара Ацана и слат на електро-шокове.

Транспарент са јавног скупа жртава прогона, 1992. године у Београду

Неприхватљиво је да законске тачке гледишта и супротно медицинској етици третирати на сличан начин затвореника и наводног болесника, затвореницима се изражава прекор, док болеснике треба лечити.

Према нашим поузданним информацијама у овим установама није могуће лечење, већина излази органски руинирана и оболела у горем стању него када је ушла.

Овим желим да укажем да се медицинска индикација из чл. 63. КЗ СФРЈ у оваквим установама не може остварити. Постојање оваквих установа ствара широк простор за разне и бројне злоупотребе, па је зато да

би се то предупредило, потребно их изузети из надлежности правосуђа и ставити под надзор здравства, а све садашње пацијенте ових установа заштити и предузети одмах мере да се отуда отпусте.

Желим овога пута да истакнем да до сличних, по моме познавању и чешћих злоупотреба, долази са чланом 65 КЗ СФРЈ, који регулише насиљну хоспитализацију оних који су починили кривично дело под дејством алкохола, једноставно се каже да је особа вређала државу, Тита, итд. Јер је била пијана (то је олакшано тиме јер је у Југославији висока бројка алкохоличара, а поготову оних који воле каљицу мало више).

Велики је број жалби да су поједине особе биле смештене у психијатријске болнице по члану 63 КЗ СФРЈ уз лажну оптужбу за неко асоцијално понашање. Нарочито је у јавности постао познат случај браће ЖИВКОВИЋ, из подгорског села Оглађеновац код Ваљева, који су често хапшени, премлађивани, деца киднапована, зато, што «одржавају тајне верске састанке», «читају Библију и верску литературу», «васпитавају децу и супруге и настраном верском духу», али је то све било вешто укривано наводним отпором властима и асоцијалним понашањима и конфликтима са околином. Последњих година су их држали дуже у психијатријским болницама као потпуно неурачунљиве болеснике од параноидне шизофреније, а када је јавност петицијама потписиваним од великог броја особа оптуживала власти за злоупотребе психијатрије, онда су их намах смештали у затворе, сада се налазе у ваљевском затвору осуђени на временске казне затвора као «потпуно психички здрави». (И обичан човек а не само психијатар зна да неко данас не може бити болестан од параноидне шизофреније, а сутра потпуно здрав).

Сматрам, стoga, да члан 63 КЗ СФРЈ који је једна широка и недефинисана недовољно прецизна законска формулатија, омогућава арбитрарне и субјективне интерпретације који дозвољава да се под овај закон подведе било какво понашање за које неко може у датом моменту наћи да је нецелисходно политички. Изгледа да је предлагач хтео да овако формулише овај закон да би се омогућило да се под њега подведу и ненасилни и политички деликти и на тај начин у психијатријску болницу сместе и изолују они који нису по ћуди овог или оног локалног арбитра. Овакво стање је супротно Уставу СФРЈ, медицинској етици, међународним обавезама Владе СФРЈ. Члан 63. КЗ СФРЈ је изразито нехуман па и због тога га треба мењати.

Вербални деликт и судска психијатрија

(II део: Грађански, ванказнени поступак)

Томислав Крсмановић, 1.6.1990

(Напомена: Ставе у законима је нажалост и сада у 2004 године слично као и 1990 године).

У првом делу овога рада «КРИВИЧНИ ПОСТУПАК» анализирана је материја насиљне хоспитализације починиоца вербалних деликата која се обавља по члану 63 КЗ СФРЈ (тзв. чиста психијатријска мера безбедности за оне који су дело починили у стању душевне неурачуњивости) и чл. 65 КЗ СФРЈ (тзв. алкохоличарска и наркоманска психијатријска мера безбедности за оне који су кривична дела починили у стању душевног оболења изазваног зависношћу од дрога или алкохола).

Овога пута бих хтео да саопштим моја сазнања о интернирањима у психијатријске болнице учинитеља вербалних деликата којима то није било стављено на терет као кривично дело.

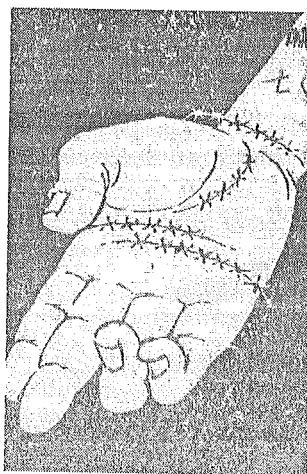
Ова област је регулисана параграфима који регулишу ванказнени поступак присилне хоспитализације психичких болесника.

Са процесима демократизације у југословенском друштву који су нарочито били активирани кризом која се све жешће манифестије од 1980-их година сазнало се за већи број грађана који су били смештени у психијатријске болнице само зато што су били на ненасилан начин изразили њихова мишљења или због неког другог разлога политичке природе. АКЦИЈА ЗА БОРБУ ПРОТИВ ЗЛОУПОТРЕБЕ ПСИХИЈАТРИЈЕ У ПОЛИТИЧКЕ СВРХЕ конституисана 30. априла 1981. године, чији сам и ја био један од оснивача, је била први југословенски одбор основан за заштиту грађана жртава злоупотребе психијатрије и таквих политичких прогона. Као што јој је било у имену уписано, бавила се питањима злоупотребе психијатрије у политичке сврхе. Поред залагања за већи број оних који су били смештени у психијатријске болнице по члановима 63 и 65 КЗ СФРЈ, трудали смо се да прискочимо у помоћ и конфинираним у психијатријске болнице по Грађанском-ванказненом поступку. Илустрације ради наводим неке од њих.

Милица БОБИЋ (1950) наставница из Београда је 10. 9. 1984. године смештена против своје воље у Психијатријску болницу «Лаза Лазаревић» у Падинској Скели код Београда, где је остала до 19. 11. 1984. године. То јој је учињено зато што је на свом радном месту изразила своја верска убеђења на потпуно друштвено прихватљив начин. У отпусној

листи ове болнице број 2897 стоји дијагноза, назив терапије коју је примала, као разлог насиљне хоспитализације се наводи «примљена на лечење јер је била упадљива својим понашањем на радном месту» (Изостала са наставе на дан своје Крсне славе Светог Јована). Писала и Његовој Светости Патријарху СПЦ.

Милица ТОДОРОВИЋ (1935.) професорка једне средње школе у Чачку (сада као и М. Бобић повучена из наставе и ради на радном месту библиотекарке) дакле ван струке, је била одведена против своје воље у Психијатријску болницу «Др. Драгиша Мишовић» у Чачку на дан 19. 2. 1985. године, где је боравили до 18. 3. 1985 године. Разлог насиљне хоспитализације је био њен разговор са професором физичке културе којом приликом је она на врло луцидан и смирен начин критиковала реформу усмереног образовања и стање у школству. У Отпусној листи из ове болнице бр. 2377/85 је уписана дијагноза, тврди се да је доведена санитетским колима као хитан случај због изазваног сукоба на радном месту и испољавања немира, осећа се дискриминисана јер је премештена на радно место ван струке, библиотекара, доминирају идеје непризнавања стручности за латински и параноидне идеје прогањања, сматра да је смештена у болницу да јој се нашкоди.

Патње

Вера БЉАЛИЋ-КАРАГИЋ (1926) инвалидски пензионер из Београда је због изражавања њених мишљења (између осталога написала је један текст, књигу, у којој разматра материју парапсихологије, и залаже се за плуралистички политички систем) била смештена у Психијатријску болницу «Лаза Лазаревић» и «В. Вујић», Вешти прогонитељи из крила Службе државне безбедности су лукаво исконструисали њен наводни

сукоб са суседима и тако обманули психијатре код којих су је довели. Први пут је била интернирана у П. Б. «В. Вујић» 5. 3. 1981. године, у Отпусној листи П. Бр. 5146/81 о 6. 5. 1981. године стоји дијагноза, примљена терапија. Други њен боравак у П. Б. «Л. Лазаревић», од 29. 6. до 27. 9. 1985. године, Отпусна листа садржи сличне податке.

Драгиша МИЈАТОВИЋ (1939), лекар из Београда је због жалби на политичке прогоне на своме радном месту и шире у друштву био у два наврата киднапован из свога стана од стране органа СУП-а и болничког особљаја које су они били довели. Први пут је одведен у П. Б. «Л. Лазаревић» 31. марта где је боравио до 6. априла 1978. године, а други пут је у истој болници боравио на сличан начин од 28. 8. до 4. 9. 1979. године.

Зоран СТАНКОВИЋ (1940), наставник из Београда се налази од 21. 4. 1989. године у П. Б. «Л. Лазаревић» у Падинској скели код Београда зато што се жалио годинама на онемогућавање запошљавања, стални надзор и узмемирања тајне полиције и њихове злоупотребе.

Павле ПОЉАНСКИ (1931), инжењер који је још 1965. године добио отказ политички мотивисан, од тада никде не може да нађе никакво запослење, је био због својих жалби на политичке прогоне у шест наврата смештан насиљно у психијатријске болнице у Београду.

Домagoј ПАРАГА (1959), комерцијалиста из Загреба, брат познатог борца за људска права Добротлава Параге, је у својим младалачким данима био насиљно смештен на више месеци у једну загребачку психијатријску болницу само зато што је изрекао вербалну увреду на рачун једног државног функционера (Ј.Б.Тита-није био оптужен за то). Штампа је у више наврата писала о сличним присилним хоспитализацијама, да наведем само случајеве ужичког професора Р. ГОЛШИНЕ, доктора наука из Кобарида Петера Жемве, инжењера из Београда. Р. РАДОЈЕВИЋА.

Нама је познато, и за њих смо се залагали, стотинак сличних особа које су биле смештене у психијатријске болнице по ванказненој законској процедуре.

Децембра 1986. године неколико лица окупљених око Акције за борбу против злоупотребе психијатрије и медицине у политичке сврхе је оформило Комитет за заштиту људских права. Овај Комитет се 15. 1. 1988. године обратио једном петицијом државним органима и Удружењу психијатара Југославије са предлогом да се измени Закон о ванпарничном поступку СР Србије, глава II «Задржавање у установама лица која нису починила никакво кривично дело него што то захтева њихово стање здравља. „У овој петицији смо тврдили да су злоупотребе по овоме закону далеко чешће него ли по Кривичном поступку, презентирали неколико случајева и указали на путеве како да се спроведу реформе и промене закона. Октобра 1988. године смо ову петицију проследили Форуму за људска права СССРЈ из Београда. Овај Форум је 1988. године публиковао

једну анализу ове материје која је у много чему била слична нашим закључцима.

Иако се о злоупотребама психијатрије у политичке сврхе код нас почиње говорити тек од 1980-тих година, ипак су се југословенски психијатри присталице анти-психијатријског таласа који је ћадолазио у свету бавили на овај или онај начин и положајем и стањем са нашом психијатријом и раније.

Уређење изванзаконске хоспитализације у Југославији спада у законодавну надлежност република и покрајина. У свим републикама и покрајинама, изузев СР Босне и Херцеговине и СР Хрватске, те обе ма покрајинама, то је учињено прописима о изванпарничном поступку. Законом СР Србије о ванпарничном поступку из 1982. године (ЗУПСР), Законом СР Македоније за ванпроцесна поступања из 1979. године (ЗУПМ), Законом о ванпарничном поступку САП Косова из 1986 (ЗУПК); Законом СР Словеније о неправедном поступку из 1986 (ЗНПСЛ), Законом о ванпарничном поступку Црне Горе из 1986. (ЗВПЦГ); Законом о ванпарничном поступку САП Војводине из 1986. (ЗВПВ). У СР Босни и Херцеговини и СР Хрватској релевантан правни извор за уређење института су у основи правна правила предратног Закона о ванпарничном поступку из 1934. године.

Правни извор за уређење института су правне норме старе Југославије, тј. параграфи 193, 194 и 195 Закона из 1934 године. Занимљиво је напоменути да су ова три законска параграфа у потпуности идентична са аустроугарском царском наредбом број 207 од априла 1916 године. Трећа глава ове наредбе под називом «Судски поступак по пријему у затворене заводе» има 9 чланова који су потом сажети, у три члана у закону из 1934. године. У 1966. години је донет Нацрт новог закона СР Србије, априла 1982. године се није отишло битно даље од закона из 1934. године.

Према нашим психијатрима ови правни прописи су у пракси сувише компликовани да их је немогуће спроводити, те да се онда они и не примењују и да се више ради по личном нахођењу. Они кажу да су просто неодрживи и да су неопходне промене. То тврде и стручњаци поменутог Форума који истичу да на овом подручју није дошло до еволуција које се налажу у регулисању материје изванказнене присилне хоспитализације.

Нарочите тешкоће имају психијатри при насиљним хоспитализацијама, кажу да просто не знају шта да раде и како да поступе, да је ситуација у пракси у правом смислу речи хаотична. У своме раду савесни и поштени психијатри, а што је огромна већина наших психијатара, се сналазе у недостатку исправног закона придржавајући се Хавајске декларације-етичког водича за психијатр целог света. У њој се налазе у 10

тачака прецизне норме и начела којих се мора придржавати сваки психијатар.

Ситуација је нарочито отежана због све чешћих душевних оболења, све већег броја болесника у стационарним установама, фреквенције пријема и отпуштања која је огромна, скраћено је време хоспитализације, подељени су послови по установама, све су чешћи интермитентни боравци.

Дакле, ова материја није прецизно дефинисана законима. Ови закони су неадекватни и неприменљиви у пракси, они су нејасно формулисани, психијатри их могу интерпретирати по своме нахођењу, закон не обавезује психијатре да га поштују, не следи санкција за поступке уколико закон није стриктно поштован. Овакво стање у нашој психијатрији отвара широк простор за све могуће субјективизме, арбитраности и самовоље, волунтаризме. Признаје се да код нас има и изгредника. Колико их има је јако тешко проценити у једној оваквој конфузној и правно недефинисаној ситуацији у овој области. Према нашим сазнањима стеченим са стотинама особа за које смо се залагали које су биле смештене због издржавања својих неконформистичких мишљења у психијатријске установе, по овим законима овде су злоупотребе на делу честе.

Према стручњацима Форума за људска права (професор др Војин Димитријевић), психијатријске болеснике у одређеним случајевима треба хоспитализирати против своје воље. То би се могло учинити да би се лечили (тзв. медицинска индикација), или зато да би се друштво заштитило од њих (тзв. социјална индикација), односно да би их заштитило од сопственог понашања (витална индикација – самоубиство).

Док се у случају насиљне хоспитализације починилаца кривичних дела ради о заштити друштва од њих јер су болесни и болест их наводи да чине кривична дела, разлози изванказнене хоспитализације су одређени постојањем одговарајућег здравственог стања које као такво представља одређену опасност по друштво или самога болесника. Лечење осим у изузетним случајевима се не може наметнути против своје воље него се као разлог узима социјална и/или витална индикација.

Што се тиче разлога принудне хоспитализације по поменутим законима она би се могла спровести само у случају тзв. социјалне и/или виталне индикације. У српском, црногорском, косовском и војвођанском закону су формулисани на један неодређен начин: особа се задржава када је због природе болести неопходно да та особа буде ограничена у своме кретању и општењу са спољним светом. Могло би се претпоставити да би хоспитализација била допуштена и када би томе ишла у прилог и само тзв. медицинска индикација. Закон Словеније је далеко прецизнији и одређенији јер насиљну хоспитализацију условљава тзв. социјалном и виталном индикацијом.

Слажемо се са ставовима Форума и залажемо у том смислу већ годинама да би «разлози правне сигурности захтевали да се нејасни и неодређени закони замене прецизним и контролабилним условима».

Досијеа великог броја жалиоца која нам стоје на располагању и за које смо се залагали, дозвољавају да се констатује да до нарочито тешких злоупотреба долази са појмом ОПАСНОСТ ПО ДРУШТВО. (тзв. социјална индикација). Овај појам законским текстом уопште није прецизно дефинисан и интерпретира се по нахођењу. Није нам познат текст закона који објашњава овај појам у законима који регулишу изванкazнene хоспитализације, али када се ради о чл. 63 и 65 КЗ СФРЈ, под појмом ОПАСНОСТ ПО ОКОЛИНУ мисли се на било коју опасност, не само физичку (агресивност), него и друштвену (од речи). Овакво стање духа опстаје и у овим законима о којима је овде реч. Овакво стање омогућава да се вербална критика особа за које се тврди да су душевни болесници подводи под опасност по друштво од речи, од политичке критике.

Сасвим је умесна примедба да душевно оболела особа нема довољну луцидност да својим речима нанесе штету угледу државе и идеологији. Данас милиони критикују врло оштро, у друштву се захтева да се вербални деликт укине као превазиђен и нецивилизацијски, утолико би пре требало све ово да важи када се наводно ради о душевно болесним починитељима. У случају наставнице М. Бобић изостајање са наставе на дан Крсне славе Светога Јована и мирно образложение да је верница и православка, без ремећења јавног рада и мира, њени захтеви да због тога не буде повучена из наставе, су створили политички проблем у њеној школи и општини. Њена опасност по друштво није била физичке природе (агресивност), нити је била опасна по саму себе, њено стање здравља не може имати никакве везе са испољавањем верских убеђења и православног идентитета. Њена опасност је била друштвене природе јер се на луцидан начин залагала за поштовање верских слобода и изражавања свога националног идентитета. Сличан је и случај професорке Милице Тодоровић из Чачка. Њене критике реформе усмереног образовања које су биле врло умесне, се нису свиђале директору и партијској организацији школе, па су је зато против њене воље одвели у лудницу. Дакле, опасност по друштво од луцидних речи се подводи под наводно душевно оболење и болница тако субституише затвор. У одређеним случајевима се политички мотив покушава вешто укрити наводним асоцијалним понашањем. В. Б. Карагић која је жртва политичких прогона од 1945. године, је написала текст који смо споменули, али је као разлог принудне хоспитализације наведена њена наводна свађа са суседима, а што је била монтажа тајне полиције.

Када је реч о принудним хоспитализацијама укривање политичког разлога се правда понекад медицинском индикацијом, тако је за др.

Мијатовића речено да се жали на прогоне у стању пијанства, за инг. Польанског је наведено да је скитница и паразит, неће да ради, итд. Има и поремећених породичних односа где је родбини стало да њен сродник буде у психијатријској болници због неког разлога и не залаже се довољно за њега (због наслеђа, и др.).

Без обзира која индикација се истиче као разлог принудне хоспитализације (медицинска, социјална, витална) наводи се да је особа болесна и да је шаљу у психијатријску болницу на неодређено време да се излечи и да се тиме елиминише њена опасност по друге или себе.

Јавности је добро познато стање у појединим југословенским психијатријским болницама, нарочито у појединим, не само у судским одељењима, него и ван њих. Из штампе се сазнalo да је често хладно зими, лоша храна, сиромаштво, а што ствара велике тешкоће да се спроводи адекватна медицинска нега и заштита. Посебан проблем је правни положај психијатријских болесника, о чему је напред било говора. Увид у велики број случајева нам дозвољава да закључимо да је нарочито тежак случај особа које су смештене у психијатријске установе због неког политичког разлога. Ове особе су предмет нарочитог надзора, изложене често нарочитом третману, жртве су лишавања њихових права, излагане понижавањима и шиканирањима. Тако да се за ову категорију пацијената боравак у овим установама често претвара, уместо у опоравак, у сирову одмазду, и отуда излазе, уместо опорављени, болесни и руинирани здравствено.

М. Бобић се жалила на шта има право по Закону, али су све њене жалбе завршавале у кошу, због тога је узимајући то као разлог погоршања болести добила 16 инјекција празине за 5 дана, инјекције depo moditen За цело време боравка је била шиканирана и понижавана. Њене жалбе на верске прогоне православке су од психијатара објашњаване као манија гоњења (параноја). Сигурно да међу пациентима има прилично и параноичара али много и стварно прогоњених. Истини за вољу мора се признати да је психијатрија јако тешко разлучити параноичаре од стварно прогањаних, поготову јер свугде присутна Служба државне безбедности врло вешто онемогућава психијатре да тачно процене и заплашује их. Изашла је из ове установе болесна, а ушла је, према поузданим подацима којима располажемо, далеко бољег стања здравља.

Слично се поступа и са осталим особама које су тамо биле смештене због неког политичког разлога, у просеку оне из болница излазе далеко лошијег здравственог стања него што су биле у моменту уласка.

Гледано у овоме светлу медицинска индикација, главни разлог принудне хоспитализације оваквих пацијената се уопште не остварује у нашим психијатријским болницама, напротив «политички» излазе болеснији. А ово сведочи о великој шупљини наведених закона чији је главни смисао и циљ лечење.

Надгробни споменик Божидара Тодоровића са политичком поруком

Такви неадекватни закони отварају могућност великим грешкама и злоупотребама. Нарочито треба привући пажњу на злоупотребе од стране СДБ са психо-социјалним контекстом комуницирања на релацији ПСИХИЈАТАР-ПАЦИЈЕНТ. Друштвено-политичко окружење у Југославији је суштински различито од истог у грађанским друштвима. Ово друштвено-политичко окружење може утицати на психијатра без да је он тога свестан, омести га у процени и навести на погрешну дијагнозу на један врло смишљен начин. Психијатрима се стављају на увид изјаве, документа, све подешено по њиховој вољи са циљем да представе пацијента како то њима одговара. Наши психијатри уопште немају могућности, времена, снаге, ресурса, нити храбrosti да у довољној мери проверавају истинитост добијених података. Они, такође, често имају поверење у изјаве њихових колега, а што увек не мора бити тачно. Треба истаћи, нарочито, да и сам «пацијент», уколико је дуже изложен притисцима, или пак и злоупотребама, чега има као што је познато, може бити здравствено оштећен. (Форум за људска права у својим документима тврди да прогањани грађани често обольевају). Онда је он неспособан да се представи психијатру како треба, објасни своје тешкоће и узроке истих. Поготову када се ради о пацијенту просечних, или испод просечних интелектуалних способности. Психијатар види пред собом оштећену особу, а нема могућности да установи зашто је то тако и шта се крије иза свега тога.

Настају масовне лоше процене и нетачне дијагнозе са кобним последицама.

Огромна већина наших психијатара су верни Хипократовој заклетви и у служби здравља пацијената. Али има места и неким саветима. Наши психијатри, иако компетентни, и није ретко да увиђају ову замку, не могу ништа учинити из разлога који сам напред навео, јер је за њих немогуће да разлуче шта је утицај политичког окружења, а шта инхерентно идивидуи независно од директног политичког утицаја окружења. Корисно је овде истаћи стање духа појединих наших психијатара који су и данас склони да сваку жалбу на политичке прогоне које су у одговарајућим случајевима сасвим оправдане, потпуно неоправдано аутоматски и унапред третирају као знак параноје. Ово већ спада у таква ригидна и неаутентична понашања, поготову када се ради о психијатрима са ознакама јполитичке моћи и утицаја, која се могу сврстати у предрасуде и нетрпељивост оних који лече према другачије политички мислећим. Поједини пак психијатри резигнирано резонују да политика треба да буде резервисана за политичаре, а њихово је да лече, али је и то фатална заблуда, јер се политика и медицина тако мешају. Психијатри су и под принудом, сматрају да не могу и онако ништа учинити сем да навуку на себе гнев моћника, они су и традиционално аполитични (Сматрам да је психијатрија политичка област «par excellence» и да би баш због тога

наши психијатри били први који би требали да се више едуцирају политички).

Овакав утицај друштвено_политичког окружења на процене психијатара онемогућава примену научног метода у психијатрији у нашим условима. Може се говорити о истинским злоупотребама психијатара, а не само психијатрије.

Према стручњацима Форума за заштиту људских права упоређење републичких закона дозвољава констатацију да сви закони, осим словеначког, не садрже критеријуме за оцену способности задржаног да изрази своју вољу. Није јасно дефинисано законима ко је овлашћен да одреди и спроведе смештај болесника, ко ће спроводити контролу таквог задржавања и донети дефинитивну одлуку о томе, ко ће пратити развој здравственог стања болесника и донети дефинитивну одлуку о отпуштању; није довољно дефинисан ни статус хоспитализираних, њихова права, услови живота и рада. На основу свих закона се изводи закључак да суд одлучује о присилној хоспитализацији. Сви закони одређују рок за доношење одлуке о задржавању, који од закона до закона варира, између осам, петнаест дана или три недеље до тридесет дана. Према Закону о ванпарничном поступку СР Србије постоји обавеза да се у року од три дана пријави сваки случај насиљне хоспитализације суду на чијој територији се налази болница, да се опише природа оболења, суд је дужан са друге стране када је задржавању једне особе добије пријаву да одмах поведе поступак и по потреби саслуша приведеног. Према стручњацима Форума за заштиту људских права здравствене установе врло ретко и са закашњењем пријављују суду случајеве присилне хоспитализације, о продужењу задржавања суд се готово никад не обавештава, као ни о отпуштањима пре рока. Према Форуму, судови показују велику небригу у обављању својих послова. Не проводе контролу здравствених организација, споро реагују на пријаве (према истраживањима проф. Ж. Хорватића на Општинском суду у Загребу -1986 у 80% случајева у којима је тај суд обавештен о присилној хоспитализацији, саслушању хоспитализираних особа се приступило након истека рока од месец дана, поступак је редуциран само на попуњавање три обрасца.).

Психијатри истичу да би се проблем можда могао решити увођењем у психијатријским установама истурених судских одељења, али кажу да је и то неизводљиво у пракси.

Према овим законима задржани мора бити прегледан од два лекара који ће дати налаз, задржани има право на жалбу. Према поменутим истраживањима др. Ж. Хорватића вештачења здравственог стања поверајају се једном лијечнику и по правилу ономе ко је привремено задржавање одредио.

Стручњаци Комитета за заштиту људских права су урадили једну анализу која се односила на стотинак случајева који су били насиљно

хоспитализирани по овим законима, а који су нам се обратили жалећи се да им је то било учињено због изражавања њихових политичких мишљења или верских, филозофских или моралних уверења.

Скоре све ове особе се жале да описана законска процедура уопште није била поштована. Њих обично нису прегледала два лекара, нико их није никада хтео саслушати како треба, немају појма о било каквој правној-судској процедуре, неки су се жалили и жалбе су завршавале у корпи за отпадке, прављене су им сметње у контактима са сродницима и адвокатима. Ове особе тврде да су психијатри одбијали да разговарају о њиховим жалбама да су жртве прогона и да априори такве жалбе процењују као параноидне реакције, иако то не мора често бити тачно. Жале се да су, када су се жалиле, по казни биле подвргаване појачању фармацеутског третмана, инјекција или електро шоковима..

Разлози оваквог хаотичног стања у пракси су бројни и сложени: и могу се свести на један заједнички именитељ, тј. НЕПОСТОЈАЊЕ ПРАВНЕ ДРЖАВЕ у Југославији.

Овакво стање са овим законима се користи, да будемо отворени, да се под њих подведу било која понашања која властодршци могу наћи за нецелисходна и штетна по њих у датом моменту и околностима.

Предлози и размишљања експерата Форума за људска права су врло мудри, али се не дају упутства како их треба спровести у дело. Ми смо у нашој петицији државном органу и Удружењу психијатара од 15. 1. 1988. године предложили да се оснује једна КОМИСИЈА која би радила на реформи закона о психијатријској служби у Југославији. Сматрамо да би у састав ове Комисије поред оних који оптужују државу да врши описане злоупотребе (чланови Комитета и Покрета за заштиту људских права у Југославији и Одбора А. Корјагин др. Веселин Савић, др. Коста Чавошки, Т. Крсмановић, Д. Парага, др. Ј. Ругель; као и др. В. Коштуница, адвокат В. Шекс, др. Д. Кецмановић, представници других југословенских одбора који су се бавили овим питањима), требали да уђу и представници државе.

Положај психијатрије у Југославији је горуће питање и треба приступити његовом решавању што пре и на што ефикаснији начин. Није излишно напоменути да status quo у овој области и покушаји да се ово стање још вештије укрије од увида јавности изазивају велико подозрење у искреност намера властодржаца да желе демократске реформе. Зато рапорт Форума за људска права публикован недавно видимо као знак наговештаја да ће и у овој области доћи до отопљавања и побољшања.

У Београду, 1 јуна 1990 године

ИЗЈАВА

Ја, Лукић Зорка из Сарајева са станом у улици Илиџанска бр. 26/II, дајем следећу изјаву:

- Придружујем се кривичном гоњењу непознатих и познатих лица који су оптужени у кривичној пријави мага мужа Лукић Јована од 14. 1. 1967. године,
- Потврђујем са моралном и материјалном одговорношћу да су наводи у кривичној пријави од 14. 4. 1967. године тачни и дословно описани онако како је заиста било чињено.

Тражим да се кривци осуде и онемогући даљњи прогон мага мужа Лукић Јована, а тиме и осујети незаконито разарање наше брачне заједнице и уништења голог живота: мага мужа, мене и нашег ћетета – које је још у 1964. години од стране поједињих политичких руководиоца било осуђено на смрт, тј. од мене се је у присуству мага мужа захтевало да га абортирам, ако не добровољно да ће они у противном наредити присилан абортус. Мој муж је изложен дугогодишњем прогону и онемогућавању основних права: право на рад, право на миран, нормалан грађански живот, смештајима у луднице по казни иако је нормалан. Ја, муж и наше дете живимо од моје минималне инвалидске борачке пензије. Учесник сам НОБ-а од 1942. до 1945. и демобилисани ст. водник Н О Б-а. Због исцрпљености и слабијих живаца пензионисала сам се се, те уместо да живим на миру, изложена сам тоталном уништењу. Изјаву дајем под моралном и материјалном одговорношћу.

Сарајево, 8. јуна 1967. године
Лич. Карта бр. 7405/67 Сарајево

Лукић Зора
(својеручни потпис)

Милорад и Живка Вељковић, Ул. Лоле Рибара 19, Бела Црква
Родитељи Вељковић Радомира, са породицом и грађанима из
Беле Цркве и Крушевца 3.септембар 1973. г.

ПОРОДИЧНИ И ГРАЂАНСКИ ЗАХТЕВ - За отпуштање Вељковић Радомира из завода за душевно болесна лица

Ми чланови породице Вељковић Радомира и остали грађани познајемо потпуковника у пензији Вељковић Радомира само као душевно здравог, а да је психијатријски здрав видљиво је то из његових лекарских уверења, али су нам истовремено познате и почињене злоупотребе над Радомиром како пре, тако и за време овог кривичног поступка, па стога после толико почињених злоупотреба над Радомиром, оправдано

сматрамо да не би могао бити затворен још и у лудници преко законски неоснованог кривичног поступка.

Наиме, због тога што је Радомир својевремено као официр ЈНА приговорио на неке неправилности, то му је узвраћено осветом са разбијањем његове породице, тучом, превременим пензионисањем и другим злоупотребама, ради чега је својевремено више стотина грађана само због овога писмено затражило његову заштиту код државних органа услед чињења злоупотреба у држави – па су због неуспостављања законитог стања изгледа према оптужби поднели и кривичну пријаву против друга Тита (а не против Радомира), али је онда ова притивуставно искоришћена против Радомира и Радомир проглашен, наводно, душевним болесником преко кривичног поступка који није на Закону и Уставу основан. Јер пошто се знало да се Радомиру не може судити за непостојеће кривично дело, а у сваком случају се није могла применити мера безбедности из разлога што је Радомир према П Е Т уверења из времена дела психијатријски био здрав, то се Радомиру судило у одсуству и без његовог знања и учешћа. У вођењу кривичног поступка све радње су на закону неосноване: дело, испитивање, признање, лекарски преглед, одбрана, проширење оптужбе, претрес, утврђивање кривичног дела и учиниоца, жалба и седница Врховног суда БиХ.

Да је Радомир у време дела био искључиво психијатријски здрав грађанин, видљиво је то из следећих лекарских уверења:

1. Неуропсихијатријска клиника Медицинског факултета Сарајево под бројем 6344 од 19. 2. 1967. г. Дала му је дијагнозу SINE MORBO NEUROPSYHIATRICO.
2. Правоснажним Решењем Општиjnског суда I Сарајево под бр. 16/67 од 22. 12. 1967. г. Већ је једном обустављен поступак за полуђивање из разлога што је Клиника Медицинског факултета Сарајево на основу прегледа 19. 12. 67. г. прогласила Радомира здравим, а такво здраво стање нашао је и судски вештак при лекарском прегледу на самој расправи.
3. Неуропсихијатријска клиника Медицинског факултета у Београду под бр. 885 од 24. 1. 1968. дала је дијагнозу: SINE MORBO NEUROPSYHIATRICO, што значи нервно и психички потпуно здрав.
4. Неуропсихијатријска амбуланта Дома здравља «Омер Маслић» у Сарајеву дала му је дијагнозу SINE MORBO NEUROPSYHIATRICO, што опет значи да је здрав.
5. Медицински центар Зеница под бр. 124 од 4. 8. 1970. године дао му је дијагнозу НЕМА ОБОЉЕЊА ИЗ ДОМЕНА НЕУРОПСИХИЈАТРИЈЕ. И пошто је, према оптужби, дело учињено са подношењем кривичне пријаве против Тита 27. 3. 1969. а касније само пружен поступак, то не улазећи у стварно чињенично стање, ни ко је поднео пријаву, ни да ли је она кривично дело ЈЕР ТОМЕ, ПРЕМА РАДОМИРУ, СТОЈЕ НА ПУТУ УСТАВНЕ ЗАБРАНЕ из чл. 47, 66 и 70 КЗ – него према правно више

необоривим психијатријским дијагнозама из времена дела Радомир је на сигурно био психијатријски здрав грађанин СФРЈ, а не болестан и зато је по Закону над Радомиром у сваком случају ИСКЉУЧЕНА МЕРА БЕЗБЕДНОСТИ.

И у име устава Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, а посебно на основу чл. 34, 58 и 59 устава, молимо Управу КПУ Болнице у Београду, Орган старатељства Скупштине општине Центар и Окружни суд Сарајево да Радомира Вељковића одмах отпусте из Болнице, јер историја не познаје случај да је неко са ПЕТ психијатријских уверења да је здрав, још и затворен у лудницу.

ПРИЛОГ: пет фотокопија наведених лекарских уверења.
ЗАХТЕВУ Радомирових родитеља приклучују се породица и грађани:
(својеручни потпис родитеља и грађана)

Крсмановић Томислав, Карађорђева 50/III, Београд

1.3.1975.

Биро за притужбе и жалбе Општине Савски венац Београд

Позивам се на члан Устава СФРЈ бр. 157 и на чланове 180 и 198. улажем жалбу у прилогу.

У периоду 1971. до данас сам имао два незаконита отказа као политички неподобна особа, тј. са образложењем да немам доволно политичких квалитета за радно место у питању. Иако су моје образовање, струка и искуство јако тражени, никде не могу да нађем посао, тамо где сам инсистирао да ми се каже зашто нисам примљен када испуњавам све услове далеко више од примљених кандидата, отворено су ми рекли да су интервенисали државни и политички органи и захтевали да ја не будем примљен. Скоро цело ово време сам био незапослен, без прихода стана, егзистенције. Напомињем да је моја струка дефицитарна и врло тражена на тржишту кадрова у Београду. Због мојих жалби предузећима где сам радио, у предузећима где сам на ћезаконит начин био онемогућаван да се запослим, зато што сам о томе причао сродницима и пријатељима, износио то на јавним трибинама, био сам политички малтретиран.

Овакви поступци према мени су акт политичке дискриминације и репресије и у супротности су са члановима 154 и 160 Устава који гарантују једнакост свима, као и доступност свих радних места и функција у друштву сваком грађанину без разлике.

Завршио сам Економски факултет у Београду 1963. године, у Брислу, Белгија, сам завршио 1969. пост-дипломске студије из истраживања маркетинга (статистичка, математичка, социолошка, психолошка и мотивациона истраживања тржишта) при Католичком

институту за високе комерцијалне студије, одслушао сам часове Института за маркетинг менаџмент из Брисла (ниво пост-дипломских студија) али нисам положио јер сам се вратио у земљу јула 1971. године. Припремао сам докторат из економске пропаганде, али га нисам успео одбранити услед свега онога што је настало мојим повратком у земљу. Говорим течно француски и служим се енглеским и руским. Имам искуство од неколико година из маркетинга у Брислу, Белгија, и бриљантне референце мојих тамошњих послодавца. Стручњаци маркетинга су јако тражени, упркос свега онемогућава ми се запослење под лажним изговорима, ради ће о бруталној самоволи бирократије. Ја нисам никакав политички непријатељ, прилажем мишљење о мени које је издао конзул СФРЈ при Амбасади у Брислу, Жарко Милутиновић, у коме се најбоље изражава о мени као човеку и патриоти, и о моме лојалном држању за време боравка у Брислу од 1965 до 1971. године.

Напомињем да сам за време служења војне обавезе у Краљеву 1963-1964. био изложен политичким прогонима (официри су ми рекли да је дошло упутство из Београда, да је у питању моје социјално и породично порекло) после периода обуке од три и по месеца остатак војне обавезе сам провео најчешће на ноћној стражи, преко дана сам био обавезан да обављам тешке физичке радове, био сам испитиван од војних власти, дисциплински кажњаван, држан у затвору касарне, шиканиран и заплашиван. Од тада сам почeo да патим од несанице која се временом појачала. У војску сам ушао потпуно здрав, од ближе и даље породице нико никада није имао проблеме те врсте.

Овакав став према мени је неправеден и незаконит. Све ово је и крајње замарајуће, крајње штетно по здравље које је почело попуштати. Молим вас за помоћ. Уколико не добијем помоћ у земљи обратићу се међународним телима за заштиту људских права.

С поштовањем (својеручни потпис)

ОСНОВАНА ДИРЕКТНА АКЦИЈА ЗА САМОЗАШТИТУ У Београду, 1. 3. 1975.

Данас је одржан састанак Иницијативног одбора Директне акције за самозаштиту чији главни задатак треба да буде заштита угрожених права оснивача и свих грађана који нам се обрате захтевом за заштиту, у вези њихових права из радног односа, стана, онемогућавања запошљавања, пред судовима, у образовним установама, или када се ради о угрожавању личне безбедности, а због ненасилног изражавања или социјалног порекла, и сл. Акција за самозаштиту је неформална асоцијација која ће обављати своје активности кроз издавање петиција, саопштења, билтена, интервенције пред судовима и у социјалним

установама и на друге пригодне начине. Нећемо подржавати оне који заговарају насиље као пут разрешавања својих проблема са властима или који испољавају било какав облик нетолеранције (политичке, верске, националне, и сл). Када исцрпимо интерне могућности жалбе у земљи обраћамо се међународним организацијама за заштиту људских права.

Људска права се у Југославији крше све више, масовно и систематски, што је знак кризе која се приближава, а што изазива огромно незадовољство и тензије, који би могли водити, уколико се не отклоне, свим облицима конфликтата (политичких, националних, регионалних) и бујању дезинтеграционих процеса, побуни грађана против тираније, грађанском рату и распаду земље. Један од наших главних циљева је стварање предуслова за настанак вишепартијске државе у Југославији.

У Београду, 1. марта 1975. године

Чланови иницијативног одбора: Томислав Крсмановић, Душан Вуковић, Миша Томић, Александар Карагић.

**Господину ЈОСИПУ БРОЗУ ТИТУ, Председнику СФРЈ,
1 јуна 1975. године. Треба регистровати и отклонити узроке криза –
треба завести демократију**

Ваша Екселенцијо,

Директна акција за самозаштиту је основана 1. марта ове године од стране групе београдских интелектуалаца да заштити њихова угрожена права. То је неформална асоцијација грађана угрожених у њиховим правима, који су изложени прогонима због израјавања некомформних мишљења, или због њихових моралних, филозофских или верских убеђења, због породичног или социјалног порекла. Ми се залажемо за дијалог са онима који крше наша права и противимо се насиљу као средству борбе за остварење права.

Дозволите да Вас обавестимо да се људска права у нашој земљи крше масовно, што је знак кризе која се приближава, што изазива огромне друштвене тензије које, уколико се не буду уклониле, би могле водити свим могућим облицима конфликтних ситуација, бујању дезинтеграционих процеса, побуни грађана против тираније, грађанском рату и распаду земље.

Наша је грађанска обавеза и патриотски задатак, да Вам предочимо, са најбољим намерама, да је последњи момент да се спречи галопирајућа и разорна криза која је сваким даном све присутнија, али се не препознаје, о њој се не говори доволно, или никако. Уместо да се

друштво анализира да би се открили проблеми, све је присутнија «лакировка» (улепшавање).

Људска права се крше масовно, систематски и фрагментарно, али се јавно и званично тврди да је наша земља шампион света у поштовању људских права и узор за друге земље. Овакво укривање је не само демагогија, него је и врло штетно по нацију и државу. Масовно непоштовање људских права је у значајној мери довело до гушења функционисања начела способности, природне селекције најбољих, поштовања закона, моралних норми, економских и тржишних законитости и општих људских вредности.

Услед оваквог стања настала је масовна друштвена патологија, лишавање друштва својих највиталнијих снага, неискоришћавање ресурса, расипништва, отуђивање народног богатства, разни облици паразитизма, девијантна и асоцијална понашања, крађење низак ниво пословних одлука, менаџмента у нашим предузећима. Оваква расипништва не би могле поднети ни много развијеније државе.

Промене у свету су врло брзе и захтевају прилагођавања, ми не региструјемо благовремено ове промене и не прилагођавамо се на њих, настају застаревања на свим нивоима. Други нас престижу, ми заостајемо. Долази услед тога до погрешних капиталних одлука у политици и планирању економског и сваког другог развоја.

Слободни смо да саопштимо да су политичке, правне, економске, друштвене чињенице сложеније него ли раније, самим тим задаци појединаца, стручњака и субјективних снага. Све се више поставља захтев за рационалним пословним одлукама у економској сferи у државној унутрашњој и спољној политици, допринос науке и стручњака, квалитетан менаџмент и маркетинг, оријентација на тржишну логику и стимулацију креативности субјективних снага. Други су у овоме далеко одмакли, док ми тапкамо у месту, нема такмичарског духа и иновација, те отуда заостајемо технолошки и на друге начине. Због овога ће нас нације, које су то схватиле, победити у будућности.

Ови захтеви су код нас почели да се јављају све више још 1960-тих година, али нису били препознати и удовољени. Постоје снаге које се опишу сагледавању узрока назируће кризе, које спречавају да се сагледа истина и погрешке исправе.

Ове снаге се правдају да су постигнути изванредни и изузетни резултати, и да само непријатељи и разбијачи СФР Југославије тврде да има недостатака, истичу стандард маса, запосленост, а заборављају да треба пратити стање у другим државама, вршити порећења, јер поједине западне европске државе, које су пре Другог светског рата биле мање развијене од наше државе, су сада много развијеније. Треба водити рачуна о локалном контексту добијања страних кредита и помоћи, што замагљује сагледавање истине, даје лажну представу и гуши функционисање

економских законитости, те нас тако охрабрује и гура у погрешну процену стања и у привид богатства и технолошког и другог развоја. То нас води у самозадовољство и илузију.

Истичемо да је политика продрла у све поре друштва, чак и у приватни живот грађана. Политика је завладала и економијом, иако ова друштвена грана не трпи превише политичких ингеренција, него је заснована на факторима привређивања и креативности.

Овакав курс који је узело југословенско друштво, масовна кршења људских права, гушење демократије, пригушујући све више креативност маса, је довео до расипништва ресурса, све је то гурало привређивање на споредни колосек, исцрпљивало привреду, све су више маха узимали процеси који су онемогућавали оптимално функционисање друштвених и привредних механизама.

У овој разини треба тражити узрок кризе која надолази, и ако се њени узроци не региструју и отклоне, у годинама које наилазе запашћемо у опасну кризу, тензије и конфликте, грађански рат и распад земље.

Излаз видимо у поштовању закона и људских права, окретању тржишној логици и у завођењу демократије.

Молимо Вас да се заложите Вашим ауторитетом да наша права буду испоштована и да нас државни органи не прогоне.

Обавештавамо Вас да смо ми почели да се бавимо људским правима да би се бранили. Нас органи власти прогоне, а тврде да ми нисмо прогањани, него да измишљамо и делујемо разбијачки. Нека нас бирои за притужбе и жалбе саслушају и пруже нам правну и другу заштиту.

С' поштовањем, грађани Томислав Крсмановић и Миша Томић

21. јуни 1975. године - Насилан казнени смештај у психијатријску болницу-Запис из Дневника - Т. Крсмановић

21. јуна 1975. године увече смо се сусрели у Клубу просветних радника у центру Београда, др. Драгиша Мијатовић, 40-годишњи лекар, др. Јован Гуцић, 45 година, Миодраг Перовић, инжењер, Наталија – службеница, др. Н.Н , и ја. Сви већ средовечни људи.

др.Мијатовић и ја смо одлучили да разгранамо активности наше неформалне и незваничне организације за заштиту људских права. Закључили смо да нас власти прогоне без стварног разлога и повода са наше стране, онемогућавају запослење, истеријују нас из радног односа као неподобне, све то укривају неким наводним дисциплинским прекршајима или професионалним недостатцима.

Пођох кући. Лифт је кренуо, а онда се нагло зауставио у међуспрату. Помислио сам да су се врата отворила, и почех да их затварам. Истога момента се из приземља зачуо мени познати глас

гардероберке: «То је он». Лифт је опет кренуо. Онога момента када се спустио и када сам отворио врата, на мене је скочио снажан и повисок средовечан милиционар, и оборио ме гурањем на столицу и псујући мајку ставио ми лисице. Почеко сам гласно да протествујем и да тражим објашњење, тврдећи да је забуна. Одмах је ушао у просторију испред гардеробе један инспектор у цивилу, коректног, али озлојеђеног израза лица, који ми је суво и кратко казао «Оптужени сте да сте исписивали кључем по зидовима клуба и суседних зграда да је црвена звезда једнака кукасти крст. Дајте ваш кључ.» Дао сам му кључ. Тог момента су се отворила врата и из лифта су почели да излазе моји претходни саговорници, били су узнемирени и збуњени, шокирани. Очигледно је да их је моје хапшење заплашило. Касније сам и схватио да је један од главних циљева био да се заплаше и други и да се разбије наша група.

Милиционер ме је извео из просторије на улицу, са лисицама на рукама, преко пута улице са друге стране се видела марица и испред ње један млад светлокос и витак висок милиционер, интелигентног и коректног израза лица. Отворио ми је врата и показао ми је где да уђем. У марици постоје два одељења, оно напред одмах иза кабине возача, има једно мало прозорче кроз које може да се гледа кроз прозор возача. А ова просторија позади, лошија, у којој сам се ја налазио, има само мали прозорчић на крову кроз који сам само видео небо и звезде. Била је топла ведра летња ноћ, чак и спарна помало.

Питао сам се који је директан повод хапшења, знао сам да је по среди моја активност људских права, претпостављао сам да је то казна за стварање одбора за људска права. Није ми било довољно јасно оно о кључу и петокраки звезди. Помислих на писмо Председнику Титу, и да је ово казна.

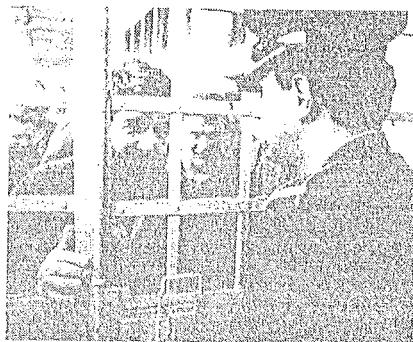
За неколико минута сам био у ГСУП-у Београда у 29. новембра, тамо је ме саслушао инспектор М учтив повисок црномањаст човек средњих година, коректан, али строг, и интелигентног израза лица. Делује поштено, и забринуто. Он ми је, затим, саопштио да је установљено криминалистичком експертизом кључа, да сам ја писао оно за шта сам оптужен.

Одвели су ме у подрум где се налазе ћелије, где се остаје крађе и чека даљи трансфер у неки од затвора. Преноћио сам на дрвеним даскама. Био сам забринут да ли су моји родитељи били обавештени где сам.

Осећам у ћелији неки чудан мирис, и одмах затим настаје појачано и учестало мокрење, знам да је то дехидратација. А што значи слабљење, губитак воље, снаге, контроле. Знам да имају у ћелијама интерну ТВ, прислушне уређаје, и ко зна шта све још. У ћошку ВЦ чучавац и чесма. Чим почне дехидратација ја јурим и пијем воду, и тако стално, да надокнадим губитак воде. Наједном бат цокула ка ћелији и глас милиционера «Зашто пијеш воду сваки час?». «Жедан сам», одговорих.

«Једном се напи и прекини после» рече он кратко и строго. Ако не пијем, изнуриће ми организам.

Ујутру, све до по подне нико не долази, затим се појављује млад човек у цивилу, смејући се пријатељски и са симпатијама, нудећи се да му дам паре да ми купи нешто за јело, што ја и чиним. Али, плашим се да ми не стави нешто у храну. Свестан сам да они то могу учинити на друге начина, па ја сам у њиховом поседу, могу да раде шта хоће. Чудим се како они лоше процењују, како их нахушкавају на поштене патриоте које им лажно представљају?. Ипак схватам да се испод строгости крије симпатија, виде да сам исте горе лист, као и они. Али су преплашени. Неки су пак сувори.

У оковима и решеткама

Пролази још једна ноћ. Пролази следеће јутро, ништа се не дешава, пред подне улази милиционер и каже ми «Идемо». Одвео ме је у чекаоницу, где се добијају исправе. Мислио сам да ће ме пустити да идем кући. Дата ми је лична карта и повео ме је један милиционер ка излазу. Али, уместо да ме пусти кући, он ме је одвео према марици поново овога пута, што ме је jako узнемирило и створило велико неспокојство и страх чак. О чему се ради? Где ме воде?

Кроз прозорче комбија у вожњи сам виде куполу Савезне скупштине која је на супротној страни. Можда ме воде у Централни затвор. Али је и та претпоставка била демантована, јер је марица кренула надесно према реци Сави. Возе ме у Савезни или РСУП у Кнеза Милоша улици, помислих, јер баш тога момента промакну високо купола Генералштаба и управних зграда у томе делу града. Возило успори, стаде, а онда настави скрећући нагло у лево. Ништа се више није видело сем неба. Марица зашкрипа и стаде. Тишина пар минута, затим шкрипа кључа и отварање марице. Милиционер ми рече да изађем. Чим сам провирио главу видео сам око себе зелено дрвеће и неке старе зграде и преда мном

велика похабана капија на којој је великим ћириличним словима писало:
Психијатријска болница Лаза Лазаревић - Губеревац.

Одмах сам схватио да су ме довели у психијатријску болницу, да желе моје активности одбране мојих легалних права да подведу под психијатрију, да ме представе као душевног болесника. Ова помисао ме јако узнемири и у исто време уплаши. Зар је њихова дрскост догурала дотле? Крајње цинично? Ово је као у СССР-у.

Исти милиционер који ме је ухапсио ме поведе у пријемно одељење где ме уведе у једну собу где су ме спремно чекала три лекара. Било ми је јасно да је акција била унапред припремљена.

Лекар 1 :» Ви сте доведени овде на лечење јер сте болесни, треба да се одморите и излечите, ви сматрате да вас власти прогоне, вас нико не прогони, што би вас неко прогонио, ви нисте никаква важна личност, за ваше тешкоће које имате вам није крива власт, него ви сами»

Ја: «Оштро противствуюм поводом мога привођења и хапшења од стране полиције за које нисам дао стварни повод, никакве кукасте крстове нисам исписивао. А ви сада спомињете моје жалбе на прогоне власти. Јесу ли у питању кукасти крстови или моје жалбе?»

Лекар 2: Ви сте писали кукасте крстове и да су они исто што и петокрака, у знак протеста против ове праведне, несврстане и самоуправне државе која је шампион поштовања људских права у свету, која је створила најхуманије друштво на свету. Ви је неправедно блатите, када је цео свет хвали. Жалите се да вас неко прогони, што уопште није тачно, вас нико не прогони, ви имате проблеме са самим собом. Очигледно да са вама нешто није у реду, треба да се лечите».

Ја: «Писање да је петокрака једнака кукастом крсту нема везе са психијатријом, то је за судије, то је вербални писани деликт. Ја ништа не уображавам, ја сам онемогућен упутствима полиције да се запослим, имам квалификације, факултет, пост дипломске студије у Брислу, Белгија, припремљен докторат, знам француски, енглески и руски, имам вишегодишње искуство, изванредне референце белгијских послодаваца, на више места где сам конкурисао, су ми казали да је стигло из полиције наређење да ме не приме».

Лекар 3: А што би власти баш вас дискриминисале, ви нисте никаква значајна личност, ви сте обичан мали човек, ви мислите да наша полиција има времена да се бави вама»

Ја: «То питање треба поставити онима који то чине, а не мени, ја сам невин, и ништа нисам најкао учинио власти, али уосталом, то се не ради само мени, него и многима другима, за свако иоле значајније место је потребно бити члан СКЈ.»

Лекар 1: »Ви идете корак даље, оснивате одбор за заштиту људских права, ово није СССР, ово је самоуправна Југославија, најслободнија земља на свету. Пишете провокативна писма Председнику

Титу. Нећете добити на Западу никакву подршку, нас тамо цене, а не вас. Дружите се са проблематичним особама. др. Драгиша Мијатовић је био овде најбољи студент на Медицинском факултету, али када је отишао у Немачку да ради запослио се у Хитној помоћи при америчкој војној бази, одао се блудничењу и алкохолу, изменио се, када се вратио овде почeo је да критикује власт.

Лекар 3: «Треба да се одморите неколико дана».

Ја: «Ја ћу о овоме обавестити стране новинаре у Београду, ОУН, али и друге међународне организације, лично ваша имена ћу им доставити».

Лекар 2: «Можете да претите колико хоћете, ви сте параноичар, болујете од параноидне шизофреније. Шта да се ми боримо са вама и да бришемо ваше написе по зидовима».

Ја: »Писање тих знакова по зидовима је за судије а не за психијатре. То не угрожава било чију безбедност у физичком смислу».

Пришла су три снажна болничара очигледно вични борилачким вештинама који су ме одвели у једну велику просторију са више кревета. Болничар ми је казао: «Нема довољно кревета за сваког посебно, можете неколико ноћи да делите кревет са још једним болесником». То је био неки средовечни црномањасти кувар хотела, из неког приморског места, Далматинац, звао се Шиме, увидео сам одмах да је хомосексуалац и то сам саопштио болничару. После више разговора дат ми је засебан кревет.

Сутрадан сам изашао у двориште, био сам запрепашћен, болеснице су уринираје стојећи у дворишту, прљавштина, нестручност, непрофесионалност.

После три дана су ме одвели у аутобус и спровели у П. Б. «Лаза Лазаревић» у Падинској Скели, тридесет километара ван Београда. Опет слични разговор и надмудривања са психијатрима. Мој лекар је био др.који је деловао уљудно и професионално, хумано чак, саслушао ме је пажљиво и учтиво, али се видело да је крајње преплашен. Чим је чуо да говорим о политици почeo је да се учтиво удаљава.

Схватио сам да међу лекарима има острашћених активиста режимских људи, али ипак и поштених који то раде јер им је то наређено. Ко зна шта су казали овоме лекару, можда ме погрешно процењује? Настављена је администрација лекова, много лекова сваки дан за смиривање, и у исто време инјекције-депо које делују више недеља.

Упознао сам у овој болници више пацијената који су, како сам сазнао, тамо били смештени због политичких разлога, без да су опасни по околину, што ме је зачудило. И потврдило моју тезу да мој случај није усамљен, да у СФРЈ, као и у ССС-у има злоупотреба психијатрије у политичке сврхе.

Животни циљ-упознати свет са тим и да у СФРЈ се то чини.

Познајем из студентских дана бившег првака Југославије у боксу у тешкој категорији, горостасног Трифуновића, Црногорца који је милиционар. Видим и њега, каже ми:»Томо, сместили ме овде због алкохола». Чак и милиционера сместе у лудницу ако се опире некоме моћнику - помислих. Али не знам о чему се ради.

Родитељи су били обавештени о мојој насиљној хоспитализацији, уз објашњење да сам писао кукасте крстове и да сам се асоцијално насиљно понашао. То ми је саопштио отац за време кратке посете, када ми је донео неке моје личне ствари. Дакле, моје родитеље су дезинформисали да би укрили стварне мотиве недеља. Али, чим сам им казао схватили су о чему се ради. То је за њих био велики шок. И губитак поверења у власт. Они су раније били конформисти, скромни људи који се не баве политиком и никада не критикују власт, преплашени. И знали су понешто о власти, али су имали лепу представу колико-толико. Ово са мном је за њих било освешћивање. Власт изазива народ против себе својом осионашћу – закључних. Самоурушавање. Каква силничка ступидност и аутодеструкција. Они због нечега подбуњују грађане против себе?

Сазнао сам врло тужне приче и случајеве злоупотребе психијатрије у политичке сврхе док сам био у овој болници.

Одмах сам двојицу препознао. Оба су били моји школски другови, каква чудна коинциденција, већ су разговарали, и када су ме препознали одмах су ми пришли осмехујући се радосно, али и врло забринути, деловали су врло уморно, сусрет са мном их охрабри, почеше да разговарају са мном. Било ми је јасно да сам под дејством јаких доза лекова, осећао сам огроман замор, језик се једва одваја, не може да се говори, поспаност, безвръзност, тешко се крећем, губи се дах.

Некако смо измењали мисли. Један од њих је био шофер једног генерала, човек који је некада био изузетне лепоте, још увек су се назирали остаци лепих црта лица, и врло снажне грађе. Објаснио ми је да је био у реду за електрошокове, да му је то чињено већ неколико пута. Генерал чији је он био возач је имао сестру која се у њега безнадежно заљубила, али је он био склон љубавним авантурама са другим женама, а генерал је преко војне полиције то сазнао и када год би то урадио, он га је кажњавао слањем на електро-шокове, да му то огади и да га одучи. Очигледно да у томе није успевао, јер га је опет ухватио у прелуби, и опет га послao на шокове. То више није био онај стари, то је био руиниран човек, упалих образа, испијених, уморних очију, назирала се негде из црта лица нека претходна лепота.

Други школски друг је био инжењер, испричао је своју причу. Био је запослен у једној фирмам у Новом Саду, која је производила сточну храну, као шеф службе истраживања тржишта. Његова канцеларија где је седео са још три сарадника је била украшена сликама домаћих животиња, крава, свиња, оваца и кокошака. Директор му је донео слику Јосипа Броза

Тита и саопштио да је одлучено да она треба да стоји у свакој канцеларији и да он треба да је стави на одговарајуће место на зиду, што је он учинио. Сутрадан је на радном месту ухапшен са образложењем да је намерно слику друга Тита ставио близу слике вола, што уопште није било тачно, нити је то била његова намера. «А зашто ти је то учињено» упитах га ја. Он одговори: «То је интрига, ја сам као шеф Службе истраживања тржишта указао да фирма губи тржишне позиције и предложио мере корекције, што се није свидело директору, нисам знао за једну колегиницу да је био бацио око на њу, она је почела да ме салеће. Он је био политички моћан, а ја то нисам, он ме прогласио за непријатеља самоуправљања, техноменаџера, либерала. И злоупотребио је то са slikom да ме овде смести.»

Немам приступ телефону. Желим да обавестим стране новинаре и дипломате о моме насиљном интернирању. Знам напамет број телефона италијанског новинара који се зове Менкачи, симпатичног средовечног смеђег проседог, насмејаног човека средњег раста, чија је канцеларија у Браће Југовића, испод Народног позоришта. Видим службенице књиговодства у управној згради. Пратим када је пауза. Улазим у празну канцеларију и окрећем његов телефон. Он се јави. Каква коинциденција. Рекох му где сам, откад и зашто?. Он се чуди и каже да ће јавити свима новинарима и дипломатама.

Пуштен сам из ове болнице 1. јула 1975. године. Али, без отпусне листе. Врло уморан, не могу да идем, у депресији, задихан сам. Знам зашто?. Због инјекција депо које трају по неколико недеља или дуже, да смире душевног болесника, да не буде агресиван. Дакле моја агресивност се састоји у мојој борби на смирен и интелектуалан начин за моја права.

Пијем много млека сваки дан да очистим отрове.

Тражим упорно Потврду о боравку, одбијају. Знају да ћу то искористити да се жалим. О томе обавештавам све, иако сам уморан. Кренем од стана у згради Хотела «Бристол» у Карађорђевој улици број 50 ка центру Београда, и сваких неколико метара седнем на неке степенице да се одморим. Дакле, желе да укрију трагове, да ме изнуре, узму време, енергију, и да ми прикаче на леђа компромитујућу дијагнозу да ме тако дискредитују јавно и међу познаницима. И као борца за људска права.

Морам се борити да то предупредим. И да свет обавестим да у СФРЈ постоји пракса злоупотребе психијатрије у политичке сврхе.

Не идем на посао, на боловању сам.

На помена: Ова насиљна хоспитализација је имала врло значајне последице не само по мој живот, него и по углед званичне психијатрије и поретка. Ја сам морао да се борим против нетачне психијатријске дијагнозе која је била обзнањена и наносила ми велике штете у каријери, јавном животу па све до личног и приватног живота.

Одлучио сам да се борим врло енергично и методично. Пошто су власти свугде тврдиле да сам ја психијатријски случај, а не жртва политичких прогона да у СФРЈ нема злоупотребе психијатрије у политичке сврхе, усмерио сам своје акције да докажем да сам душевно здрав и да у исто време пронађем што више сличних случајева психијатријских злоупотреба. Што сам и успео. Тако је настао истински вал, покрет против злоупотребе психијатрије у политичке сврхе. Не желим да будем нескроман или претенциозан, али је чињеница да су овакве злоупотребе постојале и пре мога насиљног интернирања, а о томе није било говора. Већина акција у овоме смеру су потекле од мене, што је потстакло и друге. СФРЈ је била оквалификована након тога као држава која злоупотребљава психијатрију у политичке сврхе, због чега је губила углед у свету. Дакле, они властодрžци који су ме сместили у лудницу су постигли супротно од онога што су желели. Само су ме потстакли. Или су то и хтели. L'homme fort sur le trone de paon

Писмо Комитета за борбу против специјалних психијатријских болница у СССР-у ,Париз, Француска 15.4.1977

Драги господине Крсмановићу,

Упознали смо се са Вашим писмима и садржајем телефонске поруке. Потребни су нам документи из којих се види да су у вези ваших тешких професионалних проблема у питању политички мотиви. Наш комитет није комисија експерата која може спроводити експертизе о нечијем здрављу, него комисија која се искључиво бави питањима злоупотребе психијатрије у политичке сврхе.

С, поштовањем

**Писмо Уједињених нација , Центар за људска права ОУН
1.11.1977 године**

Господине, част ми је да Вас информишајем да смо примили Ваше писмо које ће бити третирано према прописаној процедуре, Ваше писмо и жалба ће бити достављени Влади СФРЈ, да ли се са тиме слажете?
с' поштовањем

Извештај Лекара специјалиста Војне медицинске академије у Београду, Неуро-психијатријска клиника-за Томислава Крсмановића .Вгој 854548. Датум:24.10.1977 године

Резултати, Лабораторијски тестови, Ртг: Пацијент испитиван месец дана, Неуролошки налаз: уредан. Извршена психолошка експлорација личности. Узета социјална анамнеза

Мишљење: Пацијент је детаљно експлорисан у овоме институту од стране психијатра, психолога, и социјалног радника, па се на основу добијених резултата може са доста великом дозом сигурности тврдiti да у тренутку испитивања не постоје знаци менталног оболења или поремећаја. Дијагноза: SINE MORBO PSYCHIATRICO

Пуковник, др Стеван Петровић, психијатар

ПОКРЕТ ЗА ЗАШТИТУ ЉУДСКИХ ПРАВА У ЈУГОСЛАВИЈИ 11.6.1993

МАРТИРИУМ НАТАШЕ ТОМИЋ (1929) ЊЕРКЕ ПОЗНАТОГ РЕВОЛУЦИОНАРА «МЛАДЕ БОСНЕ», ПОКОЈНОГ ПРОФЕСОРА БОШКА ТОМИЋА (1895-1970)

Покојни професор Бошко Томић из Београда, (пореклом из Братунца-Сребренице, Босна, сада РС) познати револуционар «Младе Босне», кум Гаврила Принципа и секретар Ђелије «Младе Босне» у Тузланској гимназији, осуђиван на судским процесима у Сарајеву за учешће у атентату на принца Фердинанда 14. јуна 1914. године и на процесу у Бања Луци велеиздајницима је од 1945. године био прогањан лично по налогу Ј. Б. Тита и то је настављено и после 1948. године. За време Другог светског рата је био прогањан од Немаца, а затим од Руса све до 1948. године.

Професор Друге мушке гимназије у Београду Бошко Томић је прошао кроз све могуће тортуре, присилно пензионисан и умро прогањан као и цела породица. Његов најстарији син Слободан (1923) архитекта је емигрирао са породицом 1960. године у Канаду, где и сада живи, иначе је ожењен ћерком познатог министра Р. Кнежевића и породица Томић је такође одиграла одговарајућу улогу у пучу 27. марта 1941. године. Слободан је такође доживео на себи све могуће манифестације мржње комунистичких власти. Његов брат Миша (1938-1991-један од оснивача наше организације-мој сродник) на Светог Саву 1947. године у дворишту Основне школе Свети Сава у Београду је био претучен од сарадника полиције зато што је казао «да је Бог створио Тита и Стаљина» и до краја живота је био инвалид у колицима (сломљена кичма). Сестра Наташа, која је једина жива и која станује на адреси Молерова 35 у Београду је 1953. године на скупу студената Архитектонског факултета у Београду изјавила да је њен отац стварао Југославију и да упркос тога комунисти прогоне

њену породицу. Зато је била смештена насиљно у Психијатријску болницу Медицинског факултета у Београду, где је била тортурисана и мучена и електро-шоковима., и држана у самици са агресивном душевном болесницом која је више пута повредила. Иако јако оштећену отуда је ослободио покојни др. В. Савић, неуропсихијатар, наш бивши председник.

Сазнајемо да је Наташа жртва провокација и прогона.

Стављамо вам к'знању да је породица Томић давала угледне чланове најелитнијих српских националистичких организација као што су «Млада Босна», «Српски културни клуб», «Коло српских сестара», професор Б. Томић је био ћиро активан у Српској православној цркви и основао је још почетком 1950-их година први југословенски одбор за заштиту људских права.

Апелујемо на вас да испitate ову притужбу, ми вам стојимо на располагању за додатне информације, са циљем да се спречи да се не деси оно најгоре, тј. да Наташа не буде лишена стана или да не буде смештена у болницу или оштећена на било који други начин. Упозоравамо вас да јој то чине отпадници српског народа који се сви у глас деру за судбином српског народа угроженом од друге нације а за то време оне који су гинули и проливали крв за Српство овако лукаво прогоне и уништавају. У нади да ћете тако поступити

Савет Покрета за заштиту људских права

Окружни суд у Београду у већу састављеном од судије као председника већа, судија поротника, са записничаром, у кривичном предмету против опт. Ђетковић Душана, због крив. дела непријатељске пропаганде из чл. 118 ст. 1 КЗ, а по предлогу Окружног јавног тужилаштва у Београду за примену мере безбедности из чл. 61 КЗ, по одржаном главном јавном претресу дана 24 априла 1978. године, донео је и у присуству заменика јавног тужиоца ... оптуженог Ђетковић Душана, његовог браниоца адв. а у одсуству уредно позване сестре оптуженога Ђетковића, Даре Пејовић, јавно објавио

РЕШЕЊЕ

Према ДУШАНУ ЂЕТКОВИЋУ, од оца Јована и мајке Јелене, рођ. Лисичић, рођеном у Никшићу 4. августа 1927. године, са станом у Београду, ул. Јевремова бр. 14, Црногорцу, држављанину СФРЈ, пензионеру, неожењеном, без деце, завршио гимназију са великим матуром, учеснику НОБ_а, који се води при војној евиденцији СО Никшић, и живи од пензије у износу од 6000 динара

Зато што је:

Од друге половине 1973. године до маја месеца 1976. године у Београду, позивао на насиљну и противуставну промену државног органа, разбијања братства и јединства народа Југославије, злонамерно и неистинито приказивао друштвено политичке прилике у нашој земљи, излагао порузи Социјалистичку Републику Југославију, њену заставу, грб, највише органе власти и вређао част и углед шефа стране државе и њихове дипломатске представнике, на тај начин, што је писао памфлете и умножавао на писаћој машини и предавао их амбасадама и конзулатарним представницима страних земаља у Београду, и то: амбасади СССР, амбасади Алжира, Ирака и Гвинеје, затим НР Кине, путем убаџивања у поштанске сандучиће, а у којему је поред осталог тврдио:

- да у Југославији народ нема право ни онолико колико је то имао у бившој Југославији, када је јавно могао да поставља питање краљевске листе и апанаже док «синови народа» не смеју сада питати «пролетерског вођу» ни како му је право име, тврдио је да је ова земља гора од сваке творевине Хитлерове, да је она донела највише штете и највише злочина читавом свету, да у Југославији нема закона и да закони не представљају ништа, да су највиши представници СФРЈ гори од сваког есесовца и да они чине међународни злочин.

У кривом светлу приказивао лик Председника СФРЈ, везујући за његову личност вршење злочина. Позивајући на насиљну и противуставну промену, наводио за Председника СФРЈ «да он мора ићи на суд пред народом да каже и исприча све, а да остали представници СФРЈ и државним руководиоци буду кажњени, тврдио да су највиши представници СФРЈ злочинци...»

Излажући порузи Председника СФРЈ називао га «највећим злочинцем света», а остала највише руководства државних органа «превејеним криминалцима и убицама» Чиме је извршио кривично дело непријатељске пропаганде из чл. 118 ст. 1 и крив дело повреде угледа државе, њених органа и представника из чл. 174 КЗ. Па се на основу чл. 63 КЗ СФРЈ ИЗРИЧЕ МЕРА БЕЗБЕДНОСТИ ОБАВЕЗНОГ ПСИХИЈАТРИЈСКОГ ЛЕЧЕЊА И ЧУВАЊА У ЗДРАВСТВЕНОЈ УСТАНОВИ .Трошкови кривичног поступка падају на терет буџетских средстава.

Образложење

Окружно јавно тужилаштво у Београду ставило је на терет опт. Ђетковић Душану извршење крив. дела из чл. 118 ст. 1 и чл. 174 КЗ и предлог - Кт бр. 926/76 да се према истом изrekне мера безбедности, обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи из чл. 63 КЗ СФРЈ. У току спроведеног поступка суд је на основу казивања Ђетковић Душана и осталих изведених доказа несумњиво утврдио да је

оптужени починио крив. дела на начин описан у изреци овог решења. При томе треба имати у виду да оптужени не спори да је у више наврата писао, умножавао а затим достављао страним амбасадама текстове са садржином наведеном у изреци решења. Овакво казивање оптуженог у сагласности је са садржајем писаних текстова пронађеним у стану истог приликом претреса, а пошто се упоређењем ових текстова са текстовима пронађеним у поштанским сандучићима страних амбасада лако може закључити истоветност аутора. Осим тога текст упућен Гвинејској амбасади који почиње речима: «Вода обична није баш обична»... према писменом налазу и мишљењу вештака ..., усмењено, образложеног на главном претресу, написан је на писаћој машини која је пронађена у стану Ђетковића током претреса 26. маја 1976. године. На веродостојност признања оптуженог указују и текстови писани руком, а пронађени у поштанским сандучићима страних амбасада током јануара и фебруара месеца 1978. године, који по свом садржају такође одговарају текстовима писаним на машини и убациваним током 1973. до 1976. године у поштанским сандучићима страних амбасада. Осим признања оптуженог да је ове текстове он писао и да је то његов рукопис такво казивање и закључак суда поткрепљује и исказ вештака на главном претресу да су ови текстови заиста писани руком од стране опт. Ђетковића.

Суд је у свему прихватио наводе предлога Окружног јавног тужилаштва у Београду уколико се односе на чињенице везане за начин извршења крив. дела осим у делу где се оптуженом ставља на терет описивање Стаљинове личности у кампањи ИБ у позитивном смислу, а пошто се увидом у постојеће текстове који су достављени страним амбасадама, није са сигурношћу могло утврдити да је оптужени такав став заузимао.

Правно анализирајући текстове наведене у изреци пресуде, суд је нашао да је оптужени на овај начин извршио кривично дело непријатељске пропаганде из чл. 118 ст. 1 КЗ и кривично дело повреде угледа државе и представника из чл. 174 КЗ, а пошто су овакви написи и раније садржали у себи сва битна обележја наведених кривичних дела. Пошто је из наведених текстова и држања оптуженог током поступка створена сумња да оптужени није урачунљив то је исти подвргнут психијатријском прегледу од стране судског вештака др. који је у свом писменом налазу и мишљењу и исказу на главном претресу тврдио да оптужени болује од хроничне психозе параноидног типа, што је код Ђетковића искључивало способност да схвати значај радњи које чини и да управља својим поступцима у време извршења дела. Осим тога вештак на главном претресу даље сматра да постоји опасност да опт. Ђетковић и надаље врши услед констатованог душевног оболења иста или слична крив. дела због чега је мишљења да је у овом случају неопходно болничко лечење. Овакав налаз вештака др..... суд је у свему прихватио да их је

писао Ђетковић као и на основу усменог образложења које је дао на претресу описујући своје «критичке ставове», према постојећем друштвено-политичком уређењу ове земље, суд налази да се ради о душевно поремећеној личности која је опасна за околину, а пошто би Ђетковић у условима слободног кретања највероватније наставио са вршењем оваквих или сличних крив. дела. При томе суд је имао у виду првенствено чињеницу да Ђетковић на главном претресу тврди да политичке поруке прима од «Ејупа» преко апарата идентификујући Ејупа у личности Александра Баранова наводно пуковника Совјетског савеза и његовог истомишљеника . Ако се осим тога има у виду да оптужени на главном претресу изјављује да он као политички противник постојећег друштвено-политичког система у Југославији осећа потребу да и надаље писменом речи настави борбу против оваквог система, онда је сасвим логичан закључак вештака” да је оптужени душевни болесник и да постоји опасност да настави са вршењем истих или сличних радњи. “На овакву опасност указује чињеница да је оптужени у току овог поступка, а по укидању притворске мере наставио са писањем текстова сличног садржаја и њихово достављање страним представништвима.

Са свих ових разлога суд је нашао да се у конкретном случају стекли услови за изрицање мере безбедности обавезно психијатријско лечење и чување у здравственој установи из чл. 63 КЗ СФРЈ због чега исти и применио према оптуженом. Одлука о трошковима крив. поступка донета је на основу чл. 98 ЗКП.

Записничар,

Председник већа-судија

ПОУКА О ПРАВНОМ ЛЕКУ

Против овог решења дозвољена је жалба у року од 8 дана од дана пријема истог Врховном суду Србије а преко овога суда.

ПРЕДСЕДНИШТВУ СФРЈ
Београд, 12. 4. 1982. г.

Узимамо слободу да вам се обратимо и учтиво замолимо да се покрене иницијатива за ослобађање ДУШАНА ЂЕТКОВИЋА, пензионера, преводиоца и литерате, неожењеног, рођеног 1927. године, са станом у Господара Јеврема број 14 у Београду, а који се налази већ 4 године у психијатријској болници Централног затвора у Београду, Бачванска 14.

Наиме, Д. ЂЕТКОВИЋ је испољио политички неконформизам и неподобност, писао је писма критичног садржаја на адресе државних руководилаца СФРЈ, као и руководиоцима појединих социјалистичких земаља, давао је политичке изјаве критичке природе.

Уместо да се поступи по закону и обави формалан, јавни и правни судски поступак предвиђен за оваква понашања, уколико су она оцењена као политички прекршај, Д. ЂЕТКОВИЋ је смештен против своје воље у ову специјалну психијатријску установу. Конзилијум психијатара га је прогласио да болује од тешке душевне болести, да није доволно свестан да процењује значај својих понашања, да није одговоран за учињена дела, да је опасан по околину и да је неопходно лечење, тј. одређена му је психијатријско-административна МЕРА БЕЗБЕДНОСТИ ОБАВЕЗНОГ СМЕШТАЈА У ЗАТВОРЕНОЈ ПСИХИЈАТРИЈСКОЈ УСТАНОВИ БЕЗ ОДРЕЂЕНОГ ВРЕМЕНА ТРАЈАЊА, док се његово здравствено стање не поправи. ДУШАН ЂЕТКОВИЋ уопште није болестан од болести која му се приписује, он ни у ком случају није ОПАСАН ПО ОКОЛИНУ, он је таквог душевног стања да је способан да схвати процењује значење и последице свога понашања. По законима СФРЈ да би неко на овакав начин, против своје воље био смештен у психијатријску болницу а уз примену МЕРЕ БЕЗБЕДНОСТИ И ОБАВЕЗНОГ СМЕШТАЈА У ПСИХИЈАТРИЈСКУ УСТАНОВУ, један од неопходних услова је да се ради о особи која је опасна и по околину, и то у физичком смислу. Пошто то није случај са Д. ЂЕТКОВИЋЕМ, јасно је да се ради о прекршају закона, у ствари ради се о незаконитој и илегалној казненој мери политички мотивисаној као што је речено напред, јер је он починио вербални деликт који не представља никакву физичку опасност по околину. Што се тиче услова живота у овој болници они су тешки и штетни по људско здравље, те се отуда не може остварити намеравано оздрављење..

С обзиром на напред изнето, молимо вас да поступите по закону, да се Д. ЂЕТКОВИЋ ослободи из ове болнице и да му се пружи шанса да постане лојалан грађанин и проживи остатак живота у миру и без узнемирања. Уколико се сматра да је он учинио политички прекршај, уколико он стварно постоји и уколико је још актуелан, закон налаже примену формалне, јавне и правичне судске и правне процедуре. Уколико се сматра да то није потребно, молимо вас да се ДУШАНУ ЂЕТКОВИЋУ омогући, уколико он то жели и уколико то захтева његово здравствено стање, да он одлучи и изабере својом вољом лекаре и у договору са њима мере и начин лечења, разуме се уколико је то потребно.

Апелујемо да се његов случај реши у духу хуманости социјалистичког самоуправног друштва и законитости, његов четворо-годишњи боравак у овој установи је сувише велика казна. Такође у његовом случају је потребно водити рачуна о контексту и мотивацијама које су га навеле на инкриминисана дела. Ради се о особи која је била прогоњена од стране

бирократских структура моћи и манипулисана за њихове закулисане и нехумане политичке махинације. Ради се о жртви.

С поштовањем, Томислав Крсмановић, Драгољуб Игњатовић, Иван Прекајски, Миладин Павловић, Радисав Живановић, Аким Ђилас, Петар Ђелановић

**Окружни суд у Панчеву
К. Бр. 88/16
3. септембар 1976. године
Панчево**

Окружни суд у Панчеву у већу састављеном од судије као председника већа и судија поротника као чланова већа, са записничарем у кривичном предмету окривљеног **ЖИВАНОВИЋ МИЛИСАВА** из Панчева, кога по службеној дужности брани Јерковачки Илија, адвокат из Панчева, по предлогу за упућивање у Завод за чување и лечење Окружног јавног тужиоца Панчево КТ. Бр. 309/75 од 27. јула 1976. године, након одржаног претреса на дан 3. септембра 1976. године, донео је у присуству браниоца оптуженог, заменика ОЈТ:а Панчево, а без присуства окривљеног **ЖИВАНОВИЋ МИЛИСАВА**

РЕШЕЊЕ

Према окривљеном **ЖИВАНОВИЋ МИЛИСАВУ** из Панчева од оца Миладина и мајке Убавке, рођена Јеринић, рођеног 10. јула 1911. године у Бошњану, СО Варварин, Србин, држављанин СФРЈ, удовац са двоје деце, пензионер са просечном зарадом од 2.180 динара, писмен са шест разреда гимназије и комерцијалном школом, војску служио, води се у евиденцији ВЕ Панчево, без непокретне имовине, неосуђиван, не води се кривични поступак за друго кривично дело, налази се у Неуропсихијатријској болници Вршац ИЗРИЧЕ СЕ МЕРА БЕЗБЕДНОСТИ УПУЋИВАЊА У ЗАВОД РАДИ ЧУВАЊА И ЛЕЧЕЊА из чл. 61 КЗ.

Због тога што је крајем 1974. године и почетком 1975. године у својим поднесцима упућеним Савезному јавном тужилаштву у Београду изложио порузи највише органе Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и њене највише органе и представнике, тиме што је за Савезног јавног тужиоца на више места рекао да је алкохоличар и криминалац и да прима мито, док је за рекао да штите криминале и дозвољавају да судови и јавна тужилаштва штите криминале, дакле изложио је порузи највише органе СФРЈ и представнике тих органа, као и представнике органа Социјалистичке Републике, чиме је извршио

кривично дело повреде угледа државе, њених органа и представника из чл. 174 КЗ.

Одређује се да трошкови кривичног поступка падају на терет буџетских средстава суда.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

Окружни јавни тужилац из Панчева под КТ. Бр. 309/75 од 27. јула 1976. године ставио је предлог за упућивање у Завод за чување и лечење окривљеног **ЖИВАНОВИЋ МИЛИСАВА**, пензионера из Панчева због тога што је извршио кривично дјело повреде угледа државе, њених органа и представника из чл. 174 КЗ, а да је у време извршења кривичног дела био неурачунљив.

Пре почетка главног претреса дана 3. септембра 1976. године вештак неуропсихијатар.... изјавио је да је стање окривљеног такво да не може присуствовати главном претресу. Главном претресу присуствовао је брат окривљеног **ЖИВАНОВИЋ РАДИСАВ** који је изјавио да окривљени нема брачног друга, родитеља или неког ко би се о њему старао.

У току доказног поступка суд је прочитао исказ окривљеног Живановић Милисава његову одбрану код истражног судије са записника од 17. октобра 1975. године, затим су прочитани поднесци окривљеног упућени Савезном јавном тужилаштву, читањем писменог налаза лекарске комисије Неуропсихијатријске болнице Вршац од 14. 7. 1976. године, те саслушањем вештака

На основу прочитаних поднесака суд је утврдио постојање кривичног дела из чл. 174 КЗ, што је својом одбраном код истражног судије окривљени Живановић Милисав у потпуности признао.

На основу прочитаног налаза лекарске комисије и саслушања поменутог вештака, је утврђено да је Живановић Милисав у времену почињања поменутог кривичног дела крајем 1974. године и почетком 1975. године (као и знатно раније, а и после овога) био у неурачунљивом стању. Наиме, утврђено је да окривљени Живановић Милисав болује од трајног душевног оболења - суманутости прогањања које је дуготрајне природе због чега окривљени Живановић Милисав није способан да схвати значај свога дела нити је у могућности да управља својим поступцима.

Због тога је суд на основу чл. 61 КЗ, а у вези чл. 455 ЗКП, одлучио као у изреци, те је изрекао меру безбедности упућивање у завод ради чувања и лечења окривљеног Живановић Милисава.

Записничар
ВЕЋА

ПРЕДСЕДНИК

За тачност отправка

ПОУКА О ПРАВНОМ ЛЕКУ:

Против овог решења има места жалби
у року од 8 дана од пријема истог
на Врховни суд Војводине у Новом Саду,
а путем овог суда.

*Пацијент Психијатријске болнице
Централног затвора у Београду, Бачванска 14*

ОКРУЖНИ СУД У НОВОМ САДУ

Посл. Бр. К-63/77. године

Дана 20. јуна 1977. године

Окружни суд у Новом Саду у већу састављеном од судије као председника већа, судија поротника као чланова већа, уз суделовање, као записничара – у кривичном предмету против окривљеног СИМИЧИЋ ТОРЂА из Лока, због дела из чл. 118 ст. 1 КЗ, а поводом предлога ОЈТ у Новом Саду број КТ-42/77. од 9. јуна 1977. године, након одржаног усменог јавног главног претреса дана 30. јуна 1977. године, уз суделовање странака, брачноца Кнежевић Слободана,

адвоката из Новог Сада, мајке окривљеног ...и сестре донео је и истог дана у присуству странака, брањиоца и родбине објавио следеће

РЕШЕЊЕ

Према окривљеном СИМИЧИЋ ЂОРЂУ, сину Симе и Јање рођ. Кесић, рођен 1. маја 1935. године у селу Трнову, СО Mrкоњић Град, Србин, држављанин СФРЈ, металоглодач без запослења, са станом у Локу, Железничка бр. 8, неожењен, из ванбрачне заједнице има једно малолетно дете које је код мајке, писмен, завршио 4 разреда основне школе, војску служио од 1955/57 године на Вису, евидентиран у ВО Тител, поседује кућу у Локу, неосуђиван, налазио се у притвору од 28. марта 1977. године, сада превентивно задржан у затвору Општинског суда у Новом Саду,

На основу чл. 455 ЗКП и чл. 61 КЗ ИЗРИЧЕ СЕ МЕРА БЕЗБЕДНОСТИ УПУЋИВАЊА У ЗАВОД РАДИ ЧУВАЊА И ЛЕЧЕЊА

Јер је у времену од почетка 1977. године до 17. марта 1977. године у Локу и Тителу написао и растирио око 20 комада летака у којима је злонамерно и неистинито приказивао друштвено-политичке прилике у земљи и потстичао на свргавање представничких тела и њихових политичко извршних органа, изражавајући дословце своју мисао и намеру следећим речима и паролама: «Тито и Титово друштво отпало је од света, одбрана од Титовог друштва је свет.... Тито и Титино друштво је отпало од света, свет одбрана од титоваца.... Тито и Титино друштво је отпало од света ... Тито сраман и Титино друштво не влада више, свет је савладао срамну владу... Тито сраман и Титовци не владају више, свет је савладао срам и владу... Сраман Тито и Титовци не владају више, свет је савладао срамну владу... Тито и Титово друштво је отпало са владе», а које радње представљају кривично дело непријатељске пропаганде из чл. 118 ст. 1 КЗ.

Трошкови поступка падају на терет средстава овог суда.

До правоснажности овога решења оптужени ће бити задржан у погодним просторијама затвора у Новом Саду.

Образложење

Наведеним предлогом ОЈТ у Новом Саду предложено је изрицање мере упућивање у Завод ради чувања и лечења, јер је окривљени починио радње које представљају кривично дело, а у питању је душевно оболела особа која је опасна за своју околину. Окривљени је порицао да је аутор летака а потврђивао да је код њега у кући нађен блок на коме су писани летци и саглашавао се са предлогом да треба да буде лечен. Суд је спровео доказни поступак саслушањем сведока – родбине, вештака др.На основу сагласних предлога странака прочитани су искази: са записника из

претходног поступка, прочитан је графолошки налаз о вештачењу рукописа окривљеног, налаз Клиничке болнице у Новом Саду о стању психичког здравља окривљеног, решење о одређивању притвора, извршен је записник о претресу стана и других просторија, извршен је увид у фото документацију, као и летке, па је свестраном оценом свих изведенних доказа установљено чињенично стање као у диспозитиву.

Да је окривљени извршио радње наведене у диспозитиву, суд је установио на основу налаза и мишљења графолошког вештачења, да је летке окривљени написао својом руком, а поред тога, то потврђује и претрес стана, где је нађен исти блок на којем су писане летке, као и начин изражавања окривљеног на главном претресу, где је он говорио да навија за свет, а садржај ових летака и радње које је оптужени извршио представљају кривично дело непријатељске пропаганде из чл. 118 ст 1 КЗ, због тога суд није прихватио одбрану оптуженог, да он није аутор поменутих летака, јер је он у својој одбрани био неубедљив, усамљен и у супротности са објективним и поузданим изворима доказа.

На основу налаза и мишљењу вештака Клиничке болнице у Н. Саду и вештака....., суд је установио, да је окривљени дело извршио у неурачунљивом стању, да је у питању душевно оболела особа, опасна за своју околину, те да је исту потребно упутити у Завод ради чувања и лечења..

С обзиром на изложено, суд је нашао да је предлог јавног тужиоца основан, па је на основу цитираних законских прописа одлучено као у диспозитиву.

Записничар,

Председник Већа- судија

Окружни суд у Београду у већу састављеном од судије као председника већа и судија поротника..... као чланова већа, са записничаром у кривичном предмету окр. Драгићевић Драгомира из Београда, због кривичних дела из члана 157, КЗ СФРЈ, по одржаном претресу применом члана 63. КЗ СФРЈ и члана 493. ЗКП донео је на дан 8. јула 1977. године

РЕШЕЊЕ

Према окр. Драгићевић Драгомиру од оца Саве и мајке Милице рођене Рашовић, рођен 17. априла 1913. године у Ђуприји, са станом у Београду улица Светозара Радића бр. 9, српске народности, држављанин СФРЈ, пензионер, удовац – без деце, писмен, завршио нижу пољопривредну школу, не води се у војној евиденцији, без имовине,

издржава се од пензије у вредности од 1.800 динара, осуђиван, све казне издржао, противу њега се не води поступак за неко друго кривично дело, налази се у притвору од 17. јуна 1977. године. Што је више пута у току 1976. године и 16. 6. 1977. године у улици Светозара Радића у Београду у стању душевног оболења –Perephramia Fantastica, услед кога је неурачунљив и опасан за своју околину, излагао порузи председника СФРЈ Јосипа Броза Тита, те тиме учинио кривично дело повреде угледа државе СФРЈ из члана 157. КЗ СФРЈ. Те му се на основу члана 63. КЗ СФРЈ ИЗРИЧЕ МЕРА БЕЗБЕДНОСТИ обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи.

До правоснажности решења Драгићевић Драгомир има се привремено сместити у одговарајућу здравствену установу или у неку посебну просторију.

Трошкови кривичног поступка падају на терет буџетских средстава суда.

О б р а з л о ж е н ј е

Јавни тужилац Окружног јавног тужилаштва у Београду предлогом Кт. Бр. 1943/76 од 17. 6. 1977. године предложио је да суд по проведеном поступку према Драгићевић Драгољубу изрекне меру безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи, јер је у стању душевног оболења, услед кога је неурачунљив и опасан по своју околину, извршио кривично дело повреде угледа државе СФРЈ. По проведеном поступку, а на основу доказа изведенних на претресу, утврђено је исказима сведока да је Драгићевић Драгољуб више пута у току 1976. године а и 16. јуна 1977. године у Београду у улици Светозара Радића, излагао порузи председника СФРЈ Јосипа Броза Тита.

Оваквим својим поступцима Драгићевић Драгомир представља опасност за своју околину, а уједно је извршио кривично дело повреде угледа државе, њених органа и представника из члана 157. КЗ СФРЈ.

Налазом и мишљењем судских вештака неуропсихијатара..... утврђено је да Драгићевић Драгомир болује од хроничне душевне болести (Perephramia Fantastica) услед које у време извршења кривичних дела није био у стању да схвати значај дела нити да управља својим поступцима. Истим налазом даље је утврђено, да све околности указују на велики степен вероватноће да ће Драгићевић Драгомир и даље да чини оваква и слична дела, која су и опасна по околину, те се јавља нужном мером да именовани буде упућен на чување и лечење у неку психијатријску установу.

Имајући у виду утврђено чињенично стање, суд је према Драгићевић Драгомиру применом члана 63. КЗ СФРЈ и члана 493. ЗКП

изрекао меру безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи, до даље одлуке суда.

Како се именовани налази у притвору по решењу истражног судије овога суда, то је у смислу члана 493, став 2. одлучено да се има сместити до правоснажности решења у одговарајућу установу или у неку подесну просторију.

Трошкови кривичног поступка падају на терет буџетских представа суда.

Драгићевић Драгомир је од почетка поступка имао бранионаца, а претресу је присуствовала његова најближа рођака, сестра од тетке

Записничар

Председник већа – судија,

Напомена: О Драгомиру Драгићевићу се дugo времена старао Драгослав Михајловић, академик и писац.

ДИРЕКТНА АКЦИЈА ЗА САМОЗАШТИТУ

Београд

16.октобра 1978.

ЧЕТВРТОМ КОНГРЕСУ ЛЕКАРА ЈУГОСЛАВИЈЕ САРАЈЕВО

Медицинска професија ствара величину и престиж једне нације. Основни њен задатак је да излечи, спасе живот, отклони бол, да буде у служби човека. Потребно је борити се против свега што омета медицину да испуни свој основни и суштински задатак.

Лекар пре свега мора имати своју самосталност. Мора бити руковођен својом професионалном етиком, њему се не смеју наметати никаква упутства, смернице од било кога које га могу ометати у његовој хуманој мисији. Бирократски утицаји не смеју имати било какве утицаје и последице на однос «лекар» - «болесник». Наименовања, положаји, у овој професији не могу бити према било ком другом критеријуму сем према стручној, и људској вредности лекара, његовим могућностима да помогне болеснику.

Лекар, пре свега, мора бити руковођен својом професионалном етиком, а тек онда својим личним интересима, идеолошком и социјалном припадношћу. Ако је другачије онда се не ради о медицини и лекару. Медицина се не може користити у друге сврхе сем да помогне болеснику и човеку. Ако није тако, онда то није медицина у служби човека и живота, него у служби разарања.

Многи болесници који су оболели услед разних утицаја, или пак дискриминаторских и репресивних мера у својој средини, не добијају

адекватну помоћ од њихових лекара . Не смеју да им кажу зашто су настале њихове тешкоће, или пак многи и не знају зашто имају здравствене тешкоће, у таквом су стању да не умеју да им објасне, или нису свесни узрока. Лекари у таквим случајевима, уопште нису свесни природе и узрока оболења и зато не могу како треба да помогну болесницима.

Лекари нису упознати у довольној мери са овом чињеницом и како друштвено окружење може утицати на здравље људи, или ако знају не реагују из страха, или због личних интереса.

Личност человека, његово здравље, и живот, његов лични, породични и брачни живот, су његова неприкосновена права у једном нормалном и демократском људском друштву. Употреба медицине у било које сврхе, уколико нарушава ова његова основна и неповредива права је негација саме себе.

Због оваквих појава долази до стерилизације медицине, она почиње да бива надојена механистичким и практицистичким духом, њен престижни ниво опада. Медицина онда не може да да оно што нација од ње очекује са свим последицама које из тога простиочу.

Човек је људско биће, а не «људски материјал» или чак «стока» како се према појединцима понекад односе бирократе.

Уколико се ови захтеви не поштују долази између осталога и до опадања угледа медицине у очима грађана и губљења поверења у њу. У питању су углед медицине и земље као једне цивилизоване нације.

Основни правни и морални принципи морају бити поштовани.

У питању су, такође, материјалне штете које је тешко проценити, јер многи услед злоупотреба оболевају, што кошта.. Потребно је ослободити нашу медицину свих утицаја који могу бити на штету болесника.

Апелује се на Четврти конгрес лекара Југославије да покрене процесе који ће нашу медицину ставити у потпуности на место које јој припада, а то су слава, част и углед југословенске медицине у служби человека и његовог здравља.

ПРЕДСЕДНИШТВО С. Р. СРБИЈЕ у Београду, 1.7.1980 г.

Молимо Вас да се заузмете да се Владимир Марковић пусти из психијатријске болнице Централног затвора где се налази од 24. 5. 1979. године. Сматрамо да је он већ довольно кажњен за инкриминисано дело, поред тога он је психички нормалан.

Томислав Крсмановић, Иван Прекајски, Драгољуб Игњатовић

ИЗЈАВА

На питање мага мужа Лукић Јована (са њим сам споразумно судски развела брак 1978. год.), изјављујем у присуству комшија, а под материјалном и кривичном одговорношћу, слиједеће:

Придружујем се тужбеном потраживању Лукић Јована и захтјеву наше кћерке Лукић Сњежане тј. и ја потражујем своје право на накнаду, штете за ДУШЕВНИ БОЛ.

На мене је од 1964-те године па до 1978. године вршен притисак од појединача, организација и институција – да се ја разведем од мог мужа, чак ми је 1964. год. захтјевано да морам у високом стадијуму трудноће абортити, јер да не смијем да родим његово ћете, а само зато што мој муж води радни спор и што се због тога замјерио неким руководиоцима. Ја сам се категорично супростављала сваком притиску јер сам знала да мог недужног мужа желе на тај начин уништити и онеспособити за успјешно вођење радног спора.

Када су 1974. затворили мог мужа, потпуно здрава у лудници, мене су одмах сутрадан позвали у републичко Вјеће синдиката БиХ и саопштили ми да га је СУП смјестио у душевну болницу, јер је мој муж, наводно, малокрван и да треба да се опорави прије него добије радни спор. Ја сам предсједнику синдиката рекла да мој муж није малокрван, а нити болестан и тражила сам да га пусти из луднице, а он ми је дао 50.000 ст. динара и рекао ми да не тражим да мог мужа отпусте, јер ако будем тражила и жалила се неком у Сарајеву или Београду, да мој муж никада неће добити радни спор. Ја сам тражила да га отпусте из луднице, али нисам ишла у Кабинет Председника Тита у Београд.

У моме стану, на улици и у продавници мени су говорили да би мој муж могао бити убијен у болници, због свега тог ја и моја кћерка смо готово свакодневно плакале и ишли му у посјету, у дозвољене дане. Он ми је говорио да га у болници уништавају таблетама, због чије употребе му је глава тешка, тако да је не може држати усправно на раменима. Захваљујући родбини мог мужа и новинарима, мог мужа су након пуна три мјесеца пустили из болнице пошто су му уништавали мозак са струјом.

Због те трагедије често смо плакали, а готово увјек када је започињала реч о трагедији, а мој муж би увјек бијежао у другу собу да би ублажио свој бол и сакрио и зауставио сузе.

Ни после трагедије нису нас пустили на миру. Када је мој муж написао шта су му учинили, одмах је позват да дође у СУП, али он је послao мене и ја сам отишла са комшиницом, а мој муж је отишао у Кабинет Председника Тита у Београд. Мени су казали да сам ја сакрила мог мужа, а када сам их увјерила да нисам, говорили су ми да мој муж не смије ништа писати и да ће они њега ухватити и бубреже му одвалити.

Појединци из комшилука, које је мој муж сматрао непријатељима нашег дома – куће, говорили су ми да присилим мужа да се одрекне радног спора, тужења појединих лица и да се запосли, говорећи ми да може да ради код комшије Суље пильара као физички радник иако на то не пристане да ће уследити тешке последице. Са циљем да заштитим своје дете и себе, ја сам на мужа почела вршити притисак не бирајући средства, чак сам му рекла да је од мене тражено да потпишем да би га поново стрпали у луднику и да ћу ја то учинити, да би заштитила своје дјете и себе, ако он не пристане да све то пусти и да се запосли као физички радник. Мој муж је узео своју документацију и гардеробу и отишао, нашао си је подстанарску собу. Патила сам и заједно са дјететом плакала, али морала сам жртвовати њега уништеног да би спасила своје дијете и себе.

Чим је отац отишао из куће Сњежана је изгубила стрпљење за учење и показивала је агресивност и у кући и у школи. До осмог разреда увјек је пролазила са врло добрым успјехом у школи, а одмах након што јој је отац напустио нас тј. у осмом разреду завршила годину са довољним успјехом, а имала је продужену наставу из два предмета. А први разред гимназије напушта већ у почетку другог полуодишта у следећој години. Отац је уписује у ветеринарско-техничку школу, први разред завршила је добрым успјехом, а на полуодишту другог разреда имала је једну слабу оцену.

На основу свега овога ја полажем право тј. тражим да ми се да одштета ЗА ДУШЕВНИ БОЛ у износу од 70.000 динара.

У Сарајеву 22. 04. 1982. године Изјаву дала:

Лукић Зорка ср.

АКЦИЈА ЗА БОРБУ ПРОТИВ ЗЛОУПОТРЕБЕ ПСИХИЈАТРИЈЕ И МЕДИЦИНЕ У ПОЛИТИЧКЕ СВРХЕ 30.4.1981 године

Акција за борбу против злоупотребе психијатрије и медицине у политичке сврхе је слободна, неформална и хуманитарна асоцијација, чији је циљ , како је назначено у називу, борба против злоупотребе медицине и психијатрије у политичке сврхе супротне здрављу и оздрављењу.

Оснивачи су десетак грађана , лекара, правника, професора, економиста, инжењера, итд, који су сами били жртве таквих злоупотреба , неки од њих су познати по својим залагањима за унапређење људских права.

Наш програм у прилогу је добио подршку многих, универзитетских професора, лекара, итд, надамо се да ће наша

организација добити у интензитету, и да ћемо ми чак и у скромној мери, допринети добробити већине.

Ми се нарочито залажемо за следеће случајеве злоупотреба:

-насилне и незаконите смештаје душевно нормалних ,или урачуњљивих људи у луднице по казни, издавања фалсификованих дијагноза ради компромитовања политички неконформних појединача

-помоћ појединцима који су се разболили због прогона

Наше активности ће се састојати у прикупљању документације о таквим случајевима, контактима са државним органима, здравственим установама, послодавцима и породицама, расправама и тражењима решења, координацији активности, обавештавању јавности, и кроз различите облике подршке жртвама.

Овом приликом предочавамо јавности следеће случајеве:

-Владимир Марковић, 29 година, новинар из Београда, који се налази већ две године у Психијатријској болници Централног затвора у Београду као наводни неурачуњљив душевни болесник, ради се о ћевиној жртви и душевно уравнотеженој особи која је тамо по казни. Он је изложен злоупотребама, жртва је политичких манипулација (жртвени јарац), потребна је хитна помоћ.

-Павле Польански, 51 година, незапослени инжењер из Београда, последњих десетак година је у више наврата био смештан насиљно по казни у психијатријске болнице, уз прибегавање фалсификованим дијагнозама, последњих пет година је био ухапшен 33 пута, више пута дивљачки премлађиван, незапослен је од 1963 године, без прихода и стана. Он је невин и жртва гео-политичких манипулација (наводни потомак Белог Руса, отац му је дошао у Југославију из Русије после Октобарске Револуције).

-Голуб Бакић, 40 година, правник из Београда, недавно смештен насиљно у психијатријску болницу, Централног затвора у Београду, истеран годинама из радног односа, испитиван, хапшен, етикетиран нетачном компромитујућом дијагнозом, оболео је, прогоњен је што се бори против корупције у друштву.

-Томислав Крсмановић, 45 година, економиста из Београда, је пре неколико година био смештен насиљно по казни у психијатријску болницу зато што се супротставио кршењима људских права у друштву

-Драгољуб Игњатовић, 45 година, писац из Београда, био два пута у затвору због критике негативних појава, брањио га познати адвокат Срђа Поповић, други пут недавно због публиковања часописа ЧАСОВНИК, заједно са Милованом Ђиласом и Момчилом Селићем, узет му пасош, испитиван, забрана публиковања, изложен изузетно деструктивним притисцима, озбиљно оболео, његов живот је у опасности.

Бићемо вам захвални за вашу пажњу и да обзнатите ове податке и подржите ове особе и нашу борбу.

У име Акције за борбу против злоупотребе психијатрије и медицине у политичке сврхе

Драгољуб Игњатовић, Голуб Бакић и Томислав Крсмановић

Извештај Amnesty International, 1982. - резиме

AI цитира члан 63 КЗ СФРЈ. В. Марковић је смештен у психијатријску болницу због изражавања мишљења без да је било доказано да је «опасан по околну». Описује се како је обавио интервју са др. Туђманом и због тога био смештен у болницу. Прво је била предложена мера безбедности на слободи, али је промењена у меру безбедности у затвореној болници. Конфинирање В. Марковића због његовог мишљења је у супротности са конвенцијама потписаним од стране Владе СФРЈ.

Један извештај примљен од AI иницира да случајеви као В. Марковића нису једини. Инвестигиран је један други Вјекослав Наглић. 1974. г. је позван у војску. 13. фебруара је био испитан од лекара у Винковцима, 14. фебруара психијатри су написали извештај да је надпросечно интелигентан, да има «боемске тенденције, тенденције неконвенционалности», «ексцентричност» «не воли да се сложи са захтевима који су супротни његовим убеђењима». Почеко је војну обавезу у Добоју од 14. априла 1974. године, марта 1975. је оптужен за «непријатељску пропаганду», «хрватски национализам», било му је суђено од Војног суда у Сарајеву 17 и 18. јуна 1975 г. и октобра 1975 је дат налог да буде испитан од психијатра, 3. октобра комисија психијатара из Сарајева га је прогласила неспособним за војну службу, дијагноза «шизоидна параноја» послат је у психијатријску болницу.

У недостатку детаљних докумената AI не може стварати закључке или у случају В. Марковића и В. Наглића је јасно, они су били смештени у психијатријске болнице зато што су на ненасилан начин изразили своје мишљење. Ово изазива велику бригу да законодавство СФРЈ може бити коришћено за насиљне смештаје у психијатријске болнице лица која су изразила своје мишљење на ненасилан начин.

Америчка асоцијација психијатрије

6 март 1982 године

Н.В. Вашингтон -Превод са енглеског

Томислав Крсмановић
Војводе Степе 68/2 улаз
11.000-Београд, Југославија

Драги господине Томиславе,

Велико хвала за ваше писмо од 15 фебруара 1982 године. Ми смо врло заинтересовани и забринути у вези садржаја вашег писма и хтели би да примимо што више детаља. Зашто вас власти желе сместити насиљно у специјалну психијатријску болницу? Да ли сте примили позив за појављивање пред психијатријским експертима Центра за судску психијатрију Медицинског факултета? Можете ли нам послати податке о томе Центру? Ако сте проглашени за душевно оболелу особу у коју болницу би вас могли сместити? Ако будете смештени коме да се обратимо?

Примили смо писмо од оца Владимира Марковића који каже да нам је послао писмо са подацима о његовом сину. Нисмо примили његово писмо са подацима.

Ако би могли да нас снабдете са што више података о вашем случају и другим сличним случајевима у вашој земљи, ми ћemo учинити што најбоље можемо да концентришемо пажњу психијатара ради даљих истраживања.

Молимо вас да будете уверени да смо ми врло забринути о ситуацији у вашој земљи и да ћemo учинити све што можемо да вас подржимо.

Са најбољим жељама. Молимо вас одговорите нам што пре.

Искрено

Н. М. шеф Одељења Америчке асоцијације психијатрије за међународне злоупотребе психијатрије и психијатара.

СВЕТСКОЈ АСОЦИЈАЦИЈИ ПСИХИЈАТАРА

Страној и домаћој јавности постали су познати случајеви злоупотребе психијатрије у политичке сврхе, насиљно интернирање психички урачунљивих особа у психијатријске болнице, због њиховог политичког неконформизма. Има индиција да се ради о устаљеној пракси. Ову претпоставку би требало проверити на један поуздан начин молбом да

се обрати Влади СФРЈ са предлогом да се испитају досије и сва правна документација, особа погођених МЕРОМ БЕЗБЕДНОСТИ ОБАВЕЗНОГ СМЕШТАЈА И ЛЕЧЕЊА У ЗАТВОРЕНОЈ ПСИХИЈАТРИЈСКОЈ УСТАНОВИ.

Особе погођене овом правном мером се налазе по затворским психијатријским болницама као и при Судским одељењима обичних психијатријских болница.

С обзиром да су информације, гласине, о оваквим праксама у СФРЈ врло штетне по њен углед, својим пристанком Влада СФРЈ би уколико је убеђена да овакве праксе не постоје, на један ефикасан начин демантовала исте.

У Београду, 10. 6. 1983.

У потпису:

- Гојко Ђого, поета, Нови Београд
- Др. Војислав Шешељ, Сарајево
- Др. Проф. Универзитета Небојша Попов, Н. Београд,
- Ласло Секељ, јавни радник, Београд
- Драгутин Шаховић, шаховски велемајстор, Београд
- Радмила Лазић, писац, Београд
- Стојан Танасић, новинар
- Марковић Владимир, песник, новинар, Београд
- Томислав Крсмановић, економиста, Београд
- Милорад Новаковић, професор, Зрењанин
- Душан Костић, композитор
- Стефановић инг. Предраг
- Ненад Петровић, студент
- А. Ненад, Панчево
- Божидар Тимотијевић, Београд
- Др. Веселин Савић, неуропсихијатар, Београд
- Биљана Јовановић, књижевница, Н. Београд
- Др. Добрила Пауновић, Београд,
- Др. Иво Мариновић, Вања, лекар, Београд
- Драган Вељковић, службеник, Крушевац
- Вељковић Анђелка, пенз. Крушевац
- Радисав Живановић, пенз. Сталаћ,
- Миросинка Живановић, Сталаћ
- Јован Љукић, пенз. Сарајево,
- Никола Познић, бивши директор пред. Пландиште
- Драгољуб Игњатовић, песник, Београд,
- Аким Ђилас, публициста, Београд,
- Вибок Лујза, Нови Сад,

- Сарјановић Никола, Нови САД,
- Милић Крсмановић, књиговођа, Београд
- Миладин Павловић, професор, Обреновац
- Ђелановић Петар, службеник, Београд,
- Јелка Ратковић, Београд,
- Ђапић Горанко, Београд,
- Фјодор Византиски, студент психо-соц. Скопље,
- Андреј Пешикан, лингвист, Н. Београд,
- Маријана Петковић, Београд,
- Милорад Павићевић, лекар, Н. Београд,
- Милутин Станковић, публициста, Београд,
- Александар Петровић, студент, Београд,
- В. Милојковић, студент, Београд,
- Живадин Никчевић, правник, Никшић,
- Мирослав Вишић, Београд,
- Иван Прекајски, филолог, Београд,
- Веран Михајловић, Батајница,
- Иван Стојановић, Београд,
- Драган Живковић, Земун,
- Милорадовић Ненад, Београд,
- Микић Љубиша, Земун

ИЗВЕШТАЈ Amnesty International 1983 године

“У новембру 1982 године осам грађана, међу њима и два добро позната професора универзитета, су послали петицију Председништву СФРЈ захтевајући ослобађање из Психијатријске болнице Централног затвора у Београду пет особа. Петиција каже да су ове особе биле конфиниране зато што су изразиле своја неконформна политичка мишљења у писмима властима земље. Петиција позива да се преиспитају документа ових пет случајева, да буду испитани од стране независних југоловенских или страних психијатара експерата. Петиција констатује да би они могли бити третирани у обичним психијатријским болницама ако се сматра да су душевни болесници. AI је захтевала додатне информације за ових пет особа”

Извештај Америчког Хелсиншког посматрачког одбора 1983 године:

ТОМИСЛАВ КРСМАНОВИЋ, економист, рођен 20 јула 1936. године, адреса Војводе Степе 68/II 11000, Београд, Југославија,

САДАШЊЕ СТАЊЕ: Крсмановић је под континуелном полицијском пратњом и надзором. 3. децембра 1981. полиција је извршила претрес његовог стана и конфисковала сва његова документа укључујући и рукопис књиге «ЗЛОУПОТРЕБЉЕНА ПСИХИЈАТРИЈА». Одведен је у полицијску станицу где је био испитиван од полиције и јавног тужиоца и судије. 7. децембра је био опет испитиван и оптужен за покретање Акције против злоупотреба психијатрије у политичке сврхе и за контакте са М. Ђиласом и Михајлом Михајловим. Крсмановић је основао са другима Акцију у априлу 1981. г. у намери да обзнати злоупотребе психијатрије у политичке сврхе. Он је прикупио и обрадио известан број случајева са потребним документима. Контактирао је стране новинаре и друге жалећи се на отказе и смештај у психијатријску болницу. ИСТОРИЈАТ: 26. јуна 1975. г. Крсмановић је био насиљно смештен у психијатријску болницу и задржан упркос медицинске потврде о своме добром менталном здрављу. (Био је оптужен за исписивање парола по зидовима). 1. септембра 1977. године судије у Раковици су га прогласили за болесног од параноидне шизофреније. 1978. г. Војна медицинска академија у Београду је издала дијагнозу да је Крсмановић потпуно ментално здрав.. Крсмановић се жали на насиљно абсорбовање лекова са штетним ефектима и на нељудски третман, док је био интерниран у психијатријској болници. ПРОФЕСИОНАЛНЕ И ЛИЧНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ: Крсмановић је публиковао недавно један чланак у листу ДУГА 1978, АЛИ МУ ЈЕ САДА ОНЕМОГУЋЕНО ПУБЛИКОВАЊЕ. Ожењен је, отац сина.

У разговору са Њ. В. Принцом Томиславом Карађорђевићем у кафеу Грчка Краљица у Београду 1992. године. С лева надесно: Јелена Јоковић, проф. др. Љубомир Протић, Владимира Марковић, особа чији је идентитет непознат, Њ. В. Принц Т. Карађорђевић, аутор и Зоран Недић

ВЛАДИМИР МАРКОВИЋ. Ослобођен из психијатријске болнице априла 1982. г, биће под надзором болнице 2 године. Заинтересован за дијалог између марксиста и верника објавио на ту тему већи број чланака због чега је био испитиван од полиције. Помагао политички прогањање особе, међу њима и против Саву Банковића. Марковић је смештен у психијатријску болницу после посете већем броју активиста људских права међу њима и др. Ф. Туђману, Е. Коцбеку, записе из разговора са Ф. Туђманом је доставио на разне адресе и штампи, одузет му је пасош, а и верује да је смештен у психијатријску болницу због изражавања својих мишљења.

ПРЕДСЕДНИШТВУ СФРЈ
Београд

У последње време како у иностранству, тако и у земљи, изнете су тврђења да се у Југославији психијатрија злоупотребљава за политичко-репресивне циљеве. Пошто се ради о врло тешкој оптужби, неопходно је да она одмах буде проверена.

Сматрамо да ради тога треба образовати једну комисију у којој би, то се само по себи разуме, главну реч водили независни угледни психијатри. Та комисија треба о својим налазима што пре да обавести не само Председништво СФРЈ, него и домаћу и страну јавност.

Због карактера овог захтева сматрамо се обавезним да копије доставимо југословенској штампи.

22 март 1984 године, Београд др.Светозар Стојановић, др.Драгољуб Мићуновић, др Михаило Марковић, Загорка Голубовић

Текст из листа Вечерње новости, 15.8.1984 године-ЗАШТО ЈЕ УРЕДНИК ЛИСТА ФАБРИКЕ ТИК У КОБАРИДУ НА ОЧИГЛЕД РАДНИКА И У ПРИСУСТВУ МИЛИЦИОНАРА ОДВЕДЕН У ДУШЕВНУ БОЛНИЦУ У ИДРИЈИ. (Напомена:др.Јанез Ругель, који је једно време био председник Покрета за заштиту људских права, психијатар из Љубљане се залагао за Петера Жемву.).

СА ПОСЛА – НА ПОСМАТРАЊЕ

•НЕКИМА, ИЗГЛЕДА, НИЈЕ ОДГОВАРАЛО ОНО О ЧЕМУ ЈЕ ПИСАО Др. ПЕТЕР ЖЕМВА, ПА СУ ХТЕЛИ ДА ГА ПРОГЛАСЕ НЕУРАЧУНЉИВИМ И ДА ГА ТАКО УКЛОНЕ – ПРОБЛЕМИ НА КОЈЕ ЈЕ ЖЕМВА У ГЛАСИЛУ УПОЗОРАВАО ИМАЈУ, ПО МИШЉЕЊУ

УРЕДНИЧКОГ ОДБОРА, РЕАЛНУ ПОДЛОГУ И ТЕЖИНУ, МАДА ЈЕ ИСТИНА ДА СЕ СА ЊИМА ХВАТАО У КОШТАЦ ЧЕСТО НА НЕТАКТИЧАН НАЧИН – ПЕТАР ЖЕМВА КАЖЕ ДА ЈЕ ИМАО МНОГА ЗАДУЖЕЊА, ДА СЕ ПОНЕКАД НЕКОМЕ И ЗАМЕРИО, АЛИ ДА ЗБОТ ТОГА НИЈЕ ЗАСЛУЖИО душевну болницу

Наочиглед радника Фабрике игала ТК у Кобариду, а у присуству двојице милиционера, одведен је амбулантним колима у душевну болницу у Идрији доктор хемијских наука и уредник фабричног листа Петер Жемва. После три дана посматрања пуштен је из ове здравствене установе. Управник болнице др. неуропсихијатар, у писменој информацији каже: после прегледа и краткотрајног болничког лечења изјављујем да је пријем Петра Жемве у психијатријску болницу, с обзиром на његову психичку кризу, био потребан. Као његов лекар изјављујем да је за време посматрања био коректан и да се слаже да је психијатријска интервенција била потребна..»

Зашто је уредник фабричног листа против своје воље, морао у душевну болницу? У колективу, у коме не владају добри међуљудски односи, где постоји низ нерешених технолошких питања, неинформисаност радника о прихваћеним решењима и губици у првом тромесечју, доктор инжењер хемије Петер Жемва дошао је пре 15 месеци. Радио је у развојном сектору фабрике, а постављен је и за уредника фабричног листа. Касније је изабран за члана секретаријата ОО СК фабрике.

- Као стручњак у развојном сектору утврдио сам многе грешке у интервенцијама и технологији производње. Као уредник фабричног листа желео сам да о томе упознам све раднике и допринесем њиховој оспособљености. Посебно зато јер смо у првом тромесечју имали губитке – објашњава Жемва.

Нестала документација

У ТИК већ три деценије није било иновација. Ако су и биле решаване су споро, око њих су се плеле сплетке, а о евентуалном награђивању иноваторства није било ни говора. Почетком јуна организовали смо састанак Иновационе комисије, не би ли ту делатност оживели. лично сам поднео три патентна предлога за два нова производа. Све сам их предао секретарици да уручи директору, јер се радило о значајним стварима из подручја медицине за побољшање увозне технологије за чишћење отпадних вода, а затим сам отишао на одмор. Када сам се вратио са одмора, сазнао сам да је комплетна документација несталла. А ти папире су значили велике уштеде и чистију реку Сочу. Потражио сам помоћ Одбора за друштвену самозаштиту у фабрици, али

ме нису озбиљно схватили. Позвао сам милицију, а они су рекли да је то ствар Одељка за привредни криминал – говори др. Жемва.

- У Идрију на превару

НЕКОЛИКО дана касније у Фабрици ТИК збио се догађај, који је дубоко потресао све радника, а посебно Петера Жемву. У његову канцеларију дошао је фабрички лекар и позвао га на разговор. Жемва се неколико минута касније упутио у фабричку амбуланту, али када је ушао код медицинске сестре, приметио је иза завесе, прикривене, човека у белом мантилу и возача хитне помоћи. Пошто му је то било сумњиво, др. Жемва је напустио амбуланту и отишао међу раднике у производну халу.

- За мном је стигао лекар и почeo да ме убеђује да је за моје здравље потребно да ме возе у здравствени дом Толмин и да ми желе помоћи. Никада нисам био на боловању. Лекару сам рекао да идем кући по здравствену књижицу и новчаник, као и да се пресвучем. Био је против.
- Захтевао сам да дођу два милиционера и када су они дошли, сео сам у амбулантни ауто, који ме је уместо у Здравствени дом у Толмину, одвезао у Душевну болницу у Идрији! Остао сам тамо три дана на посматрању. Добио сам савете да се помирим.. Још два пута сам ишао на разговор и пуно спавао - прича Петер Жемва.
- Али, некима у фабрици ТИК, а можда и око ње, није се изгледа свидело оно о чему је и како писао уредник Жемва

- На страни уредника

На свим нашим конгресима није било резолуције нити закључка, у којима као идеолошкаnota није акцептирана класна борба. Револуција је процес који се прекида ако нема класне борбе. За новинара у удруженом раду и у друштву уопште, класна борба значи бескомпромисно писање о истини. Али, некима у Фабрици ТИК, а можда и око ње, није се изгледа свидело оно о чему је и како писао уредник Жемва. Хтели су да га прогласе неурачунљивим и да га тако уклоне, јер им није одговарало његово велико знање и храброст. Међутим, у колективу је било и оних, који су осудили поступак са уредником фабричког гласила. Само дан касније, пошто је Петер Жемва одведен у душевну болницу, састала се Конференција основних организација Синдиката ТИК Кобарид на ванредној седници. С обзиром на начин на који је др. Петер Жемва одведен у душевну болницу, а цео догађај одвијао се пред очима колектива, изјављујемо да се не слажемо с поступком и начином одговорних радника Здравственог дома Толмин, супротно лекарској етици,

што оправдано уноси узнемирење међу раднике – каже се у заједничкој изјави Конференције основних организација Синдиката ТИК Кобарид.

Писмену изјаву дао је уреднички одбор фабричког гласила, у којој је, поред осталог, записано о одвођењу главног уредника др. Жемве у душевну болницу следеће: «У потпуности се придржујемо мишљењу Конференције синдиката и Конференције омладине и уједно изражавамо уверење да су проблеми са којима се уреднички одбор у последње време суочава на подручју информисања одраз нерешених односа и озбиљних проблема у целом. Колективу».

- Много задужења

Ови односи су, бар делимично, узрок таквог поступка са нашим уредником. Проблеми, на које је у гласилу упозоравао уредник, имају по мишљењу уредничког одбора реалну подлогу и тежину, мада је истина да се са њима хватао у коштац често на нетактичан начин...

Уредник др. Жемва је свестан да је понекад био нетактичан у свом раду, који је схватао озбиљно. Зато каже:

- Имао сам много задужења и све сам настојао да их обавим поштено и темељито. Понекад сам се замерио појединцима, за које сам сматрао да колективу не користе ни знањем ни понашањем, али су они имали могућност за полемику са мном. Питање је да ли сам због жеље да радим брзо, ефикасно и изнад свега поштено, заслужио – душевну болницу. Можда је тамо место њима, који своје позиције не знају да сачувају другачије него уклањајући оне, за које сматрају да их угрожавају – каже Петер Жемва.

Текст у листу “Репортер”(датум непознат).

ЛЕТ ИZNAD ПРАВА НА ЖИВОТ

Ово је једна од оних чудних прича у које човек може тешко да поверије. Можда се баш због тога такве ствари и догађају. Окружном јавном тужилаштву у Београду поднесена је кривична пријава против: ...Специјалне болнице за психијатријска и нервна оболења «Др. Лаза К. Лазаревић», у Падинској Скели, Института за примењену физику у Београду, такође радника овог института. Подносилац пријаве Радоје Радојловић, радник у Институту за примењену физику, оптужује да су га на превару заједнички смишљено и договорено

сместили у Специјалну болницу «Др. Лаза К. Лазаревић» у Падинској Скели и тиме повредили његово основно право на слободу живљења.

Тужилац, тридесетосмогодишњи инжењер (први степен електро-техничког факултета) испричao нам је ко га је и како одвео на одељење А. Болнице др. Лаза К. Лазаревић.

«Дана 9. 6. 1981. год. Позвао ме је технички руководилац који ми је дао радни задатак да одем на демонстрацију стратешки веома важних уређаја. уз напомену да ме чека официр ЈНА, истиче да од ових демонстрација зависи коначно потписивање дугорочног уговора и предлаже да пође и помогне ми у транспорту уређаја и инструмената. Пошли смо службеним колима директора института Кола је возио портир у Институту. Четврти у колима је био, и представио се као лице задужено да ме прати на том задатку. Пред полазак у кола утврађао је и ми смо пошли.

Уместо на испитни полигон, где је наводно требало да идем на пробне демонстрације, откривам да долазимо у у мени непознат простор, круг лудница. Питам их, шта то значи. Не одговарају. Полазим са њима у канцеларију, и видевши да је сваки отпор узалудан. Човек који се представио као службено лице задужено да ме прати на вршењу демонстрација, овог пројекта, заузима место у канцеларији, облачи мантил и каже ми «Ја сам директор овог завода».

- Кажем му да је ово неслана шала. Затим их молим.ми на молбе одговара :»Ето доживео си једно киднаповање. Овде ти неће помоћи Титови говори».
- У болници сам провео 9 дана (од 9.6.1981.до 18.6.1981.год и отпуштен са дијагнозом: параноидно стање 297.9.)Отпусну листу потписао начелник одељења др.

За време боравка тамо, с обзиром да се зна шта је лудница, трудио сам се да останем присебан у сваком тренутку».

Уобичајен поступак привођења болесника у болницу за нервна и психијатријска оболења подразумева захтев и одобрење породице, преглед болесника, саопштавање болеснику да треба да иде на лечење, и уколико се он противи, присилно одвођење уз помоћ болничара и милиције. Болесник се прво одводи у пријемно одељење које се у Београду налази у Заводу за ментално здравље у Палмотићевој улици. Пошто се успостави дијагноза пациент се шаље на лечење у одговарајућу болницу. Да бисмо сазнали како је Радојловић Радоје «одведен» у специјалну болницу за нервна и психијатријска оболења разговарали смо са радницима Института за примењену физику.

ОДВОЂЕЊЕ ПОМОЋУ ОБМАНЕ

..... Института и један од оптужених, на почетку разговора нам је рекао: «О здрављу Радојловића ја нисам компетентан да говорим. Ово није социјална установа, молим вас ово није «афера ВОТЕРГЕЈТ». Затим наставља:

Непосредни узрок његовог одвођења је штрајк глађу, о коме је дописом обавестио Збор радних људи. Он је пет дана штрајковао. Какав бих ја директор био ако бих дозволио да он умре. Његова мајка је долазила у Институт и молила нас да нешто предузмемо. Брига за његово здравље била је најважнија. У договору са психијатром одлучили смо се за одвођење помоћу обмане, јер нам је и директор Специјалне болнице «Др. Лаза Лазаревић» предочио могуће незгоде за том врстом болесника. Чим га је видео је рекао: «Њега треба лечити – човек је болестан.» А хтели смо да избегнемо буку због угледа Института и пре свега Радојловића.»

Изјаве љубави и мржње

Портир, који је возио кола до болнице, на питање како се одиграло «одвођење» рекао је: «Могао бих да вам говорим о одвођењу, али не желим».

Рече и то да он никада није имао непријатности али да је његово понашање ненормално и за ту тврдњу је «довољан доказ штрајк глађу». Оно што је он, чинио, чинио је по дужности и по налогу директора и лекара : напоменује да би «више говорио» када би знао «наш став».

О Радојловићевом односу пред колегама и његовом раду директор није се похвално изразио. По његовим речима он је «већ осам година, од самог ступања у радни однос, проблематичан због: немогућности сарадње, пијанчења, чудног понашања». Непосредни руководилац Радојловића, члан Комисије научно стручног већа за унапређење П. Р. На основу чињеница да је: самостално правио, пројектовао и урадио високо-напонске претвараче ЈП6 и ЈД6 у току прототипске партије по уговору 01.01.

- Да је у сарадњи са инж. А. Костићем развио и урадио модел рударског уређаја и сада се налазимо пред уговарањем тог посла.
- Да је развио и урадио, за потребе о1 високо напонски линеарни појачавач.

У раду испољава приврженост високог критеријума стручног рада што га кошта радног и личног времена а резултује у солидној финализацији.

.....је у разговору изјавио: «Он је мало ексцентричан човек. Врло интелигентан. Никада се нисмо сукобљавали на послу. Он је добро радио свој посао. Додуше, на мало специфичан начин. Његово знање из

електротехнике је врло добро. Наш предлог за унапређење Радојловића није прихваћен од стране савета, нажалост.

Како схватити тај поступак

Дешавало се да не поштује договорене рокове. Сукоби са њим настали су због простора у новој згради Института којим није био задовољан. Када смо се поделили, он је гласно пуштао говоре друга Тита. Не знам...»

Др.: «Са Радојловићем је немогућ било какав колективни рад. Његово ментално здравље је проблематично. Он је врло паметан и добар човек. Сећам се да је у време посете неких другова пуштао гласно плочу са Титовим говорима. Знате, нико нема ништа против говора друга Тита. Али како тај поступак схватити?!

Против Радојловића је 1980. године вођен дисциплински поступак али на интервенцију директора Института обустављен 9. 2. 1981. године, покренут је и други дисциплински поступак, због недолажења на посао, вређања органа управљања и одбијања да се пресели из старе у нову зграду Института. у Институту о томе каже: «Он није долазио на посао онда када су сви долазили. Радио је ноћи... Није му се могло одбијати од плате и поред нередовног долажења на посао, јер се по ЗУР-у оцењују резултати рада, а не време проведено на послу.»

Било је још лудила

Овај дисциплински поступак још увек није решен. Разговарали смо и са бившим колегама Радојловића.

..... који је са њим радио од 1976. до 1979. год. О њему мисли много боље него његове садашње колеге. Њих двојица се никада нису сукобили. «Тада се, како се ја сећам, нико није жалио на њега. Никада!. Он је поштен, искрен, вредан и упоран човек. Чудан је тај његов истраживачки ентузијазам... У време када смо заједно радили он никада није долазио на радно место пијан, мада је волео да попије. Све ово што се десило са њим ми је нејасно - невероватно».

..... машин. Инжењер који је у Институту радио до пре пар месеци, на задацима вишег стручног сарадника за наменске програме рекао нам је следеће:»Између осталих послова, ја сам био задужен за све оперативне делатности на пољу свих видова обезбеђења у Институту и оперативно руковођење у складу са овлашћењима из заједничког програма Института и одређених радних организација производње, те тврдим да у Институту постоје неправилности које се не могу толерисати. Као важан систем рада у ИПФ, изузимајући одељење професораје увек такав да се врши притисак на известан број људи и да се званично ради на конфронтацији група. Поседујем доказе о финансијским малверзацијама и крађама од стране Само у једном рачуну украдено је око

двадесетак милиона стarih динара. Ја поседујем требовање на којем се јасно види да је у питању фалсификат. Отишам сам из Института увидевши да се нормалним средствима против таквих људи не може ништа. Ја сам у то време предложио на партијском састанку да се разговара о финансијском пословању Института. спречио је тaj разговор тако да је дошло до сукоба међу нама. Ја се чудим што није и мене одвезао у Падинску Скелу, јер сам му пред свима рекао «да је говно и испљувао га». То су видели сви... Ја сам тада био луд. Зар не? Уопште се не чудим што је у једној таквој атмосфери Радојловић проглашен за параноика и будалу. Убеђен сам да се ради о шпијунажи. Ти људи раде против самоуправљања. Све су то инсценирали.»

Породица није знала

За откривање праве истине у случају одвођења Радојловића свакако је врло важно и мишљење лекара. У специјалној болници за психијатријска и нервна оболења др Лаза К. Лазаревић у Падинској Скели разговарали смо са

..... нам је рекао да је он позван званично од Института за примењену физику и његовог директора На основу разговора који је водио са колегама Радојловића он је закључио да се ради о болесном човеку. Што се тиче метода одвођења , он сматра да је потпуно исправан, јер се Радојловић претходних дана закључавао у свом стану, одбијао контакте са својом мајком и родбином и није се хранио. За тај начин који одудара од регуларног начина одвођења рекао је да се често примењује због особености појединих случајева. Такође је рекао да није чудно што је он лично, иако је болнице, учествовао у томе. У својој пракси он је то радио већ стотинак пута. Чињеницу да пациенту није саопштио, пре одвођења у болницу, правац њиховог пута, такође објашњава специфичношћу случаја. Мада је обавезна пракса да се породица упозна са одлуком одвођења и да се тражи њен пристанак, он није знао да нам објасни зашто је Радојловићева мајка Катарина обавештена о смештању четири часа после тога. Сматрао је довољним што је породица то раније тражила од чланова колектива Института. Иначе, и он и његове колеге у болници су недвосмислено сигурни да је Радојловић болестан. нам је више пута нагласио да је њихова дијагноза потврђена и у Заводу за ментално здравље у Палмотићевој улици, где се Радојловић тренутно лечи. Брзо отпуштање са клинике он објашњава захтевом оне исте породице која је пре неколико дана тражила да се он одведе у болницу, као и добром страном кућног лечења болесника.

Нормални радни услови

О одвођењу њеног сина у болницу питали смо и Катарину Радојловић. Она изричito тврди да ни једном није долазила у Институт да

тражи помоћ за свог сина, да никада није изјавила да је он умно оболео и страшно је чуди како директор..... психијатар тако нешто могу тврдити. Са директором она је једино разговарала телефоном како би га замолила да њеном сину омогуће нормалне радне услове. О штрајку глађу она ништа не зна, јер је потпуно нормално контактирала тих дана са својим сином који се, по речима директора болнице, тих дана закључавао у стану. Њој је познато да је њен син упутио допис Институту са претњом да ће штрајковати глађу, али до тог штрајка није дошло.

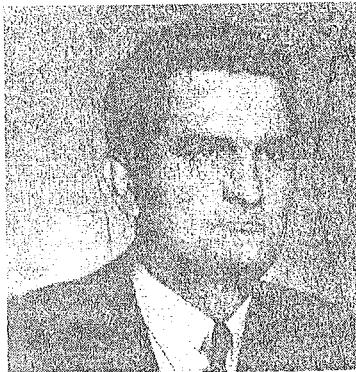
Није научна фантастика

Ово је једна од чудних прича у које човек може тешко да поверије. А није научна фантастика. Чини нам се да би то требало да буде, бар у нас, у нашем друштву, самоуправном, социјалистичком, где је човек, његово право на живот, слободу одлучивања о сопственом животу основно право и основна вредност. Поготову, ако је тај човек, добар и поштен радник. А Радоје Радојловић то поуздано јесте.

Текст у листу "Дуга"(датум непознат).

ГОЛШИНА НИЈЕ БИО УСАМЉЕН

Предраг Костић, дипломирани економиста у ваљаоници бакра «Слободан Пенезић-Крцун» у Севојну, 1968. године провео је четрдесет пет дана на Неуропсихијатријској клиници у Београду као «тежак душевни болесник», да би најзад био отпуштен као «потпуно здрава личност за вршење свих људских друштвених функција»

Предраг Костић

«Каткада се не исплати бити добронамеран и искрен», почиње своју животну причу Предраг Костић дипломирани економиста Ваљаонице бакра. «Можда би најбоље било да сам ћутао, али према свему ономе што сам видео нисам могао остати равнодушан. Ево, критиковао сам неке негативне појаве у Ваљаоници бакра, и указивао на злоупотребе положаја, критиковао ондашње руководство које је себе сматрало неприкосновеним и то ми се осветило. Због тог греха морао сам одлежати пуних четрдесет пет дана на Неуропсихијатријској клиници у Београду као «параноик са суманутим идејама», да бих најзад доказао да нисам луд и већ сутрадан по повратку са Клинике заузео своје старо радно место књиговође.

Почело је то још 1968. године, наставља своју причу Предраг Костић, управо у оно време када су се у нашем представништву у Лондону вршиле трансакције бакра, које су наносиле огромну штету предузећу и губитке од више милијарди. Као књиговођа у Ваљаоници бакра имао сам прилике да се уверим да се у Лондону нешто чудно догађа, да се са великим ризиком упада у разне трговинске игре и да ће једнога дана то тешко погодити наше предузеће. Када сам друговима скренуо пажњу на то, не само да ми нису веровали већ су ми почели претити отказом, иако сам у то време имао већ супругу и троје малолетне деце и живео у трошној стањари, наслеђеној од покојног оца. У ондашње руководство Ваљаонице бакра није се смело дирнути као у зеницу ока, јер би се то одмах превело на атак на самоуправљање. Ствари су, међутим, текле онако како сам и предвиђао, односно на шта сам и упозоравао: на штету Ваљаонице бакра, али и на моју штету. Већ 1972. године откривена је «Лондонска афера» и због промашаја нашега руководства – оног у Лондону и оног у Ваљаоници бакра – утврђен је губитак од 14 милијарди динара што је у оно време представљало огроман, скоро ненадокнадив губитак. Учесници ове чувене афере у «лондонској магли», чија је кривица судски утврђена осуђени су на временске казне од четири до седам година строгог затвора и наравно касније амнистирани, а ја за свој «злочин» ни до данас.

Никада нисам присуствовао неуропсихијатријском прегледу нити ме било ко упутио психијатру, а ни сам нисам имао разлога за то – прича Костић, све до онога дана када сам по седамнаести пут изведен на суд у Титовом Ужицу да би ме у «име народа» прогласили за лудог. Било је то 15. јануара 1968. године када је на захтев Општинског суда у Титовом Ужицу извршен неуропсихијатријски преглед Предрага Костића: «Из судских списка се види да је оптужени Костић Предраг у више наврата на састанцима основне организације СК и на састанцима органа управљања износио тврђење које су за тужиоце представљале увреду и по садржини и начину на који су изнете. Садржина ових дописа на предмет спора углавном се не односи, а у тој садржини су процењене идеје сопствене

личности, сумануте идеје мисионарства, односно задужености да се радни колектив Ваљаонице бакра изведе на прави пут.

На основу свега СУД даје мишљење:

1. Костић Предраг болује од трајног душевног оболења параноја, са суманутим идејама величине и мисионарства,
2. Особе оболеле од ове болести нису у стању да схвате значај својих дела и управљају својим поступцима....
3. Како су дела у предмету кривице непосредно везана за суманути систем.... то је за дела за које је оптужен потпуно НЕУРАЧУНЉИВ». Следе потписи тројице лекара.

Стигавши на Неуропсихијатријску клинику, Костић пише свој дневник под насловом «Зашто ме убијате, другови». У њему између остalog стоји : «Капија се отвори и затвори ... Постадох како су други желели...».

После четрдесет пет дана проведених на Неуропсихијатријској клиници, тачно 30. априла 1968. године, Предраг Костић је отпуштен са клинике „као потпуно здрава личност за вршење свих људских и друштвених функција“ и вратио се на радно место. Доказ - здравствена легитимација бр. 1198 у којој пише: : «лекарска комисија даје следеће мишљење: Постоји медицинска оправданост упута на Неуропсихијатријску клинику у Београд (ово на лични захтев Костића) ради давања мишљења о радним способностима».

У наставку стоји: «СПОСОБАН ЗА РАД ОД 01. МАЈА 1968. Потпис лекара».

Оштинском суду у Титовом Ужицу, без намере да је негирало или прихватимо, чудно је следеће: непосредно после проглашења за «лудог» Предраг Костић је ванредно завршио Економски факултет у Сарајеву и дипломирао на истом факултету 1973. године пред професором Вила Алијом, а ускоро ће бранити и свој магистарски рад откупцан на неколико стотина страница. Додајмо да је упоредо радио и учио и да се у његовом индексу налазе углавном високе оцене: осмице, деветке, десетке. Да ли је човек таквих душевних особина какве су му приписане у дијагнози заиста могао то да постигне? Тешко је у то поверовати.

Неизбежни конфликти интереса и вредности, идеолошке и етичке разлике преносе се на терен «лудила» или административног пресуђивања, као превентивне контроле над интелигенцијом, та опасност није нереална. Она је саставни део ауторитарних тенденција у савременим друштвима и посебно тенденције неосталњанизма. Буковски наводи текст комисије Института која је Григоренка прогласила душевно болесним на основу следеће дијагнозе: «Његово душевно стање карактерише присуство реформистичких идеја, а посебно идеје о реорганизацији државног апаратса». Није случајно што у крилу професионалне психијатрије расте

снажан отпор према идеологизацији и политизацији психијатрије. Све су гласнија упозорења психијатара о опасностима од етикетирања оних који мисле друкчије него што је прописано, као ненормалних. Зашто бисмо оној тенденцији, коју осуђујемо као екстремну и неприхватљиву, објективно отварали простор?

ПРЕДЕСЕДНИШТВУ СФРЈ
Београд, 2. 6. 1984.

На основу члана 157 а у вези члана 32о Устава СФРЈ подносимо ИНИЦИЈАТИВУ ЗА РЕВИЗИЈУ СУДСКИХ ОДЛУКА које се односе на доле наведене грађане који су учинили политичке прекраје, а који се налазе већ више година у Психијатријској болници Централног затвора у Београду, Бачванска 14. На основу судских одлука изречене су им МЕРЕ БЕЗБЕДНОСТИ обавезног психијатријског лечења и смештaja у затвореној психијатријској установи, а на основу члана 63 Кривичног законика СФРЈ.

Наиме, на основу члана 63. КЗ СФРЈ, суд може учиниоцу који је кривично дело учинио у стању неурачунљивости или битно смањене урачунљивости изрећи МЕРУ БЕЗБЕДНОСТИ обавезног психијатријског лечеља и чувања у психијатријској болници. Али ова мера безбедности може бити примењена само ако суд утврди да је учиниоц особа «опасна по околину».

Доле наведене особе показују да законодавство може бити примењено тако да учиниоц може бити насиљно смештен у психијатријску установу само зато што је искористио људско право изражавања својих политичких мишљења и ставова, и то на један ненасилан начин. По законима СФРЈ ово је политички прекрај, али је зато требало применити законске мере предвиђене за ову врсту прекраја. Али, уместо тога примењен је члан 63. КЗ СФРЈ, учиниоци су проглашени «опасним по околину» у физичком смислу без да је то документовано или доказано. Дакле, ради се о тенденциозној и произвољној интерпретацији члана 63 КЗ СФРЈ, о његовој грубој повреди. На основу расположивих информација доле наведене особе нису никада биле опасне по околину, дакле ради се о злоупотреби психијатрије, ове особе се налазе тамо не зато што су «опасне по околину»(у физичком смислу)неко зато што су изразиле своја политичка мишљења на један ненасилан начин. Привлачимо пажњу на ове особе, сматрамо да један непристрасан конзилијум психијатара би требао да их испита:

- МИЛИСАВ ЖИВАНОВИЋ, пензионер, рођен 1911. год, из Панчева, ул. Спомен старчевска бр. 81, налази се у

психијатријским болницама од јуна 1976 године, а зато што се жалио руководиоцима којом приликом их је увредио.

- ДУШАН ЂЕТКОВИЋ, пензионер, песник, рођен 1927. год, из Београда, ул. Г. Јевремова бр. 14, налази се већ 4 године у Психијатријској болници Централног затвора у Београду а зато што је писао увредљива писма државним руководиоцима.
- Вијекослав НАГЛИЋ, без занимања, рођен 1952. год, из Винковаца, Хрватска, налази се у Психијатријској болници Ц. З. У Београду од 20. 10. 1975. године, а због политичког прекраја.
- БОЖИДАР БОРИЧИЋ, без занимања, рођен 1927. године, из Титограда, налази се од 30. 1. 1975. г. у Психијатријској болници Ц. З. у Београду, због политичког прекраја. Био је у Албанији 16 година оптужен је био да је југословенски шпијун и био цело време у концентрационим логорима. По повратку у земљу поново пада у немилост и даје политичке изјаве због којих га стављају у Ц. З. у Београду
- Р.. ВЕЉКОВИЋ, пуковник ЈНА, рођен 1922. г. из Сарајева, налази се 7 година у П. Б. Ц. З. У Београду, а зато што је писао писма покојном Председнику Титу.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Наведене особе су стављене у П. Б. Ц. З у Београду због понашања која су се састојала у не-насилном изражавању политичких мишљења а која у многим земљама нису кажњива, а јесу у СФРЈ. Значи, требало је поступити по законским прописима СФРЈ предвиђеним за овакве прекраје. Уместо тога прибегло се употреби члана 63 КЗ СФРЈ. Ради се о грубој повреди закона јер ове особе нису уопште опасне по околину. Уколико се сматра да њихово ментално здравље није у реду, а како нису опасне по околину, зашто није примењено лечење на слободи? Познато је какви су услови живота у овој болници, да су штетни по здравље.

Случај В. Марковића, као и других грађана а који су постали познати међународној а и домаћој јавности, искуства наших психијатара ,правосудсних органа, указују да овакве праксе постоје у СФРЈ. Дакле изражавање неконформистичких схватања и идеја може довести до примене законодавства које омогућава насилан смештај у психијатријске установе. Не само то, него се чак политички неконформизам може третирати као симптом психичког оболења, а за који се може захтевати обавезан смештај и лечење у психијатријској установи.

Сматрамо да су ове особе довољно кажњене за учињене прекраје. Пре него што су учиниле прекраје ове особе су претходно биле изложене притисцима, исцрпљивањима, од стране бирократских центара моћи. Дакле, њихове инкриминисане активности су биле изазване, оне су последица а не узрок. Ове особе су услед оваквог дугогодишњег третмана

били доведене у стање исцрпљености и импулсивности, а што је битно деловало да учине прекршај у питању.

Апелује се на хуманост, социјалистички морал. Такође апелује се на суштинске принципе професионалне етике, медицина треба да буде у служби човека. У питању је и углед СФРЈ, овакве праксе су у супротности са међународним обавезама СФРЈ из области људских права.

ПРЕДЛАЖЕМО

РЕВИЗИЈУ СУДСКИХ ПРОЦЕСА ОВИХ ОСОБА, ДА БУДУ ИСПИТАНЕ ОД СТРАНЕ КОНЗИЛИЈУМА ПСИХИЈАТАРА НЕУТРАЛНИХ И ОБЈЕКТИВНИХ. АКО ТРЕБА И МЕЂУНАРОДНОГ САСТАВА, ДА СЕ ОМОГУЋИ УВИД У ДОКУМЕНТАЦИЈУ, ОБАВЕ СВЕ ПОТРЕБНЕ ИНВЕСТИГАЦИЈЕ, А СХОДНО КОДЕКСИМА И МЕТОДОЛОГИЈИ МЕДИЦИНСКЕ ПРОФЕСИЈЕ И ЕТИКЕ. ПОЗИВАМО СЕ НА ОБАВЕЗЕ СФРЈ КАО ПОТПИСНИЦЕ НЕЛСИНШКИХ ДОГОВОРА, ЧЛАНИЦЕ ОУН, ДУГОГОДИШЊИМ БОРАВКОМ У ЈЕДНОЈ ОВАКВОЈ УСТАНОВИ ОВЕ ОСОБЕ СУ ДОВОЉНО КАЖЊЕНЕ, ТРЕБА ИХ ОСЛОБОДИТИ, ОБЕШТЕТИТИ, ОМОГУЋИТИ ИМ ЛЕЧЕЊЕ АКО ЈЕ ТО ПОТРЕБНО, ОМОГУЋИТИ ИМ ДА ПОСТАНУ ЛОЈАЛНИ ГРАЂАНИ И ПРОВЕДУ ОСТАТАК ЖИВОТА У МИРУ.

ПРИВЛАЧИМО ПОНОВО ПАЖЊУ НА ИНДИЦИЈУ ДА ОВАКВЕ ПРАКСЕ ПОСТОЈЕ У НАШЕМ ДРУШТВУ, СМАТРАМО ДА СЛИЧНЕ ПОСТУПКЕ И РЕВИЗИЈЕ СУДСКИХ ОДЛУКА ТРЕБА СПРОВЕСТИ И У ДРУГИМ СЛИЧНИМ СЛУЧАЈЕВИМА, А СА ЦИЉЕМ ДА СЕ ОВАКВЕ ПРАКСЕ ОНЕМОГУЋЕ И КРЕНЕ У ПРАВЦУ ИСКОРЕЊИВАЊА ОВОГ ЗЛА У ДРУШТВУ. СМАТРАМО ДА ТРЕБА ПРЕИСПИТАТИ ЗАКОНОДАВСТВО И СПРОВЕСТИ РЕВИЗИЈУ ЧЛАНА 63 КЗ СФРЈ И СВИХ ЗАКОНСКИХ ПРОПИСА КОЈИ РЕГУЛИШУ ОВУ МАТЕРИЈУ А СА ЦИЉЕМ ДА СЕ ОНЕМОГУЋЕ СЛИЧНЕ ЗЛОУПОТРЕБЕ.

НАПОМИЊЕМО ДА СЕ СЛИЧНЕ ЗЛОУПОТРЕБЕ НЕ ОБАВЉАЈУ САМО У ЗАТВОРСКОЈ ПСИХИЈАТРИЈСКОЈ БОЛНИЦИ, НЕГО И У ПСИХИЈАТРИЈСКИМ УСТАНОВАМА ОТВОРЕНОГ ТИПА НАМЕЊЕНИМ ЗА СВЕ ГРАЂАНЕ.

СМАТРАМО ДА СЕ РАДИ О ДРУШТВЕНОМ МОМЕНТУ КОЈИ СЕ ОДЛИКУЈЕ ПРИЗНАВАЊЕМ ДЕВИЈАЦИЈА И ТЕЖЊАМА ДА СЕ ИСТЕ ЕЛИМИНИШУ*

у Београду, 2 јуни 1984 године

Својеручно потписали:

- Проф. др. Небојша Попов, професор Универзитета, Београд
- Драгољуб Игњатовић, књижевник, +, Београд

- Томислав Крсмановић, економиста, Београд
- Иван Прекајски, дипл. филолог, Београд
- Ђилас Аким, публициста, Београд
- Радисав Живановић, пензионер, Сталаћ
- Миросинка Живановић, домаћица, Сталаћ
- Биљана Јовановић, књижевница, Београд
- Радмила Лазић, писац, Београд
- Гојко Ђого, песник, Београд
- Владимир Марковић, новинар, Београд
- др. Добрила Пауновић, , Београд
- др. Јован Гуцић, физичар, , Београд
- др. Иво Мариновић, Вања, лекар, Београд
- Драган Вељковић, службеник, Београд
- Вељковић Анђелка, пензионер, Крушевац
- Јован Лукић, пензионер, Сарајево
- Никола Познић, бивши директор предузећа, Пландиште
- Живковић Слободан, радник, Београд
- Вибок Лујза, Нови Сад
- Сарјановић Никола, Нови Сад
- Милић Крсмановић, књиговођа, Београд
- Миладин Павловић, професор, Обреновац
- Бјелановић Петар, службеник, Београд
- Јелка Ратковић, Београд
- Ђапић Горанко, Београд
- Фјодор Византиски, студент психо-социолог, Скопље,
- Андреј Пешикан, лингвист , Београд
- Маријана Петковић, Београд
- Милорад Павићевић, лекар , Београд
- Момчило Живојиновић, Београд
- Видосава Милојковић, студент, Београд
- Иван Стојановић, Београд
- Драган Живковић, Земун
- Микић Љубиша, Земун

ИЗЈАВА Драгољуба Игњатовића, у Београду 15.3.1984 године

Ја доле потписани Драгољуб Игњатовић из Београда, ул Хусињских рудара бр.3, тел.770448, изјављујем да су ми органи Републичког секретаријата унутрашњих послова из Београда рекли приликом мoga задњег притварања и испитивања пре отприлике годину дана (марта 1983 године) и задржавања од више часова у просторијама

милиције Чукарица , следеће:"ВАШЕГ ПРИЈАТЕЉА ТОМИСЛАВА КРСМАНОВИЋА ЂЕМО УНИШТИТИ".

Ову изјаву дајем под пуном кривичном и моралном одговорношћу а на захтев Томислава Крсмановића.

Напомињем да ми нису рекли како мисле да га униште.Али ја могу претпоставити.

Молим Вас да овој изјави одобрите пуну пажњу ,ради се о значајном сведочанству о праксама локалних власти.

Желим на овај начин да помогнем Томиславу Крсмановићу да се његов случај разреши на један легалан и јаван начин.

У Београду, 15.3.1984 године

Драгољуб Игњатовић, својеручно

Текст у листу "The Canberra Times", 14.11.1984 godine:

Милисав Живановић, 73 годишњи Југословен је већ скоро 8 година у психијатријској болници затвора у Београду због «повреде угледа државе и њених органа», он је прихваћен за «затвореника савести АІ». Његова прича почиње 1972. године када је оптужио угледне функционере за малверзацију са кућама и некретнинама, за корупцију, био је суђен у одсуству 3. септембра 1976. године, проглашен неурачунљивим и смештен у психијатријску болницу. АІ верује да је М. Живановић смештен већ 8 година тамо зато што је изразио своје мишљење што је у супротности са чл. 19 Међународног пакта о грађанским и политичким правима ратификованим од СФРЈ 1971. године. М. Живановић сада има бранионаца који је познат од стране АІ, који је био способан да прикупи документа и докаже да се ради о злоупотреби. Пријатељ М. Живановића извештава да доктори у затвору не сматрају да је он опасан по околину или луд, него да је затворен као политички кривац. Ако желите помоћи слати на доле наведену адресу: амбасадору СФРЈ.

Писмо Америчке асоцијације психијатрије :

(упућено Психијатријској болници Централног затвора у Београду)
Директору Психијатријске болнице Централног затвора у Београду.

Драги Господине, пишем у име Комитета америчке асоцијације психијатара Комитета за борбу против злоупотребе психијатрије у политичке сврхе у вези Стевана Познића, како нам је пренето он је лажно оптужен и третиран медикаментима штетним по здравље, ми би били захвални да добијемо информацију о њему. Да ли би били љубазни да нам

пошаљете дијагнозу и очекивани боравак у болници. Ми смо јако забринути за њега и били би вам захвални за информације.

Писмо Николи Баровићу, од стране Amnesty International

(датум непознат)

Драги господине,

Ми смо прихватили М. Живановића као «затвореника савести» и захтевамо његово ослобађање што брже. Писали смо председнику Окружног суда у Панчеву, јавном тужиоцу, директору затворске болнице, Секретару за правосуђе САП Војводина, Србије, Југославије, Председнику СФРЈ, Председнику удружења психијатара Југославије. Имамо намеру да се обратимо амбасади СФРЈ у Канбери и да публикујемо његов случај у штампи. Ми смо јако заинтересовани да М. Живановић буде третиран како треба и ми сматрамо да та установа где је он сада није погодно место за старог и болесног човека који више не представља никакву опасност по друштво. Ми смо изјавили властима да је он довољно кажњен. Ми се надамо да ће правда тријумфовати. Ако не буде напретка ми ћемо дати већи импакт случају у јавности. Ми не знамо ко је надлежан у ослобађању М. Живановића, молимо да нам кажете, ми ћемо се њему обратити.

Писмо написано од стране Станковић Зорана, Кларе Џеткин, Земун 1.5.1985. године

Драга господо,

Обраћам Вам се са молбом за помоћ. По занимању сам наставник, рођен сам 8. 10. 1940. г. у Пироту, Србија, разведен сам, немам деце.

Као што ће се видети даље ја сам до сада претрпео многобројне дискриминаторске и репресивне мере, између осталога сам био на више месеци 1982. г. насиљно смештен у психијатријску болницу (то ми могу опет урадити). А све због политичког прогона. Користе ме да помоћу мене заплашују друге из мого роднога краја (Пирота). И сада ужасно трпим, изложен сам незапослености, без средстава за живот, стана (живим код мајке, у њеном малом стану, 33 m², од њене мале пензије – 1.200.000 стarih динара), то све доживљавам као менталну тортуру, ужасан физички прогон који доживљавам психо-соматски на физички начин. Права тортура, здравље ми је само попустило, ужасна несаница, болови свуде у телу, страховита нервна тензија, болујем од тешког облика чира на жeluцу, имао сам и задњих година операцију, живот ми је претворен у

патњу, тортуру, муку. Плашим се ноћи, да се приближим кревету, јер знам да нећу спавати целе ноћи. Нико не може да ми помогне.

Потичем из политички прогањане породице, бурђоаске, врло угледне у старој Југославији. Мој отац, пензионер (био шеф рачуноводства, рат га прекинуо у студијама права, после рата био онемогућен административно да заврши права-наводни српски националисти-ми то нисмо), разведен од моје мајке у условима који ће бити описани даље. Одмах после рата због свога породичног и социјалног порекла, због недостатка симпатија за овај друштвени систем, била су таква времена пао је под ударе прогона. (Мада није ништа радио активно против власти, чак није јавно испољавао своја убеђења). Бива проглашен од власти за сарадника окупатора, а што је била вулгарна лаж. То је била врло тешка оптужба, и онда а и данас је. Онај коме је прилепљена таква етикета сноси врло тешке последице, и цела породица. Били смо сви прогањани, мој отац, мајка (домаћица, рођена 1911. г.) сестра рођена 1945. г., службеница, такође разведена. (дакле сви смо разведени, то је често у породицама које су прогањане). Мој отац има два брата, такође прогањана. Мој деда по оцу је био у старој Југославији угледан официр (у новој Југославији пензионисан). Очева мајка је такође била из угледне предратне трговачке породице. И моја мајка потиче такође из угледне предратне трговачке имућне породице, а која је била лоше виђена од режима.

Ја сам од завршетка гимназије до данас без сталног запослења, најчешће без икаквог запослења, сталних прихода, средстава за живот, на терету мајке. По завршетку гимназије 1958-59. г. у Пироту, Србија, радио сам до 1970. г. на Косову као наставник-учитељ, али хонорарно, без сталног запослења, предавао сам математику. За мном је дошла карактеристика (писани документ о мојим политичким квалитетима-српски национализам) и то ми је нанело велику штету, трпео сам много на Косову. (као српски националиста). Оженио сам се тамо 1963. г. Али се брак у условима тензија распао следеће године. (Било је и мешања у брак, заваде. Деце нисам имао, а Албаници читав буљук деце). Покушао сам затим да студирам али услед нерешених егзистенцијалних питања, пресија и прогона који су били континуелни нисам завршио студије. Тек касније 1970. сам завршио Вишу педагошку школу у Београду, отсек ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ, просечна оцена скоро 7.

Нисам могао никде да нађем посао, био сам пријављен на берзи рада у Пироту. Имао сам пријатељицу у Холандији, 1970. г. сам био 3 месеца код ње у гостима. Покушао сам да нађем тамо посао, али услед незнაња језика до тога није дошло, нисам хтео да радим физички посао услед лошег здравља. 1981. сам био поново код ње у посети, а затим 6 месеци у Паризу, Француска, нисам ни тамо могао наћи посао.

1972. г. сам напустио Пирот и дошао у Београд да тражим посао. До 1979. г. сам понекад радио неки привремени посао, али то је било ретко, најчешће сам био без посла и средстава за живот. Малтретиран, понижаван, прогањан. Цело ово време сам трпео нечуvenу менталну тортуру, терор који се тешко може замислiti. Мој организам је много патио и трпео, здравље се све више деградирало. Моја мајка је ускоро дошла у Београд и од наслеђа купила мали стан и ја сам од оца прешао код ње. (адреса оца: Нушићева бр. 12, стан бр. 1, Београд). Од тада ме помаже и издржава мајка, нешто да и отац и сестра.

Од 1979. г. нисам имао никакав ни најмањи посао ни приход. Моја здравствена ситуација се деградирала, пресије појачавале. Таква је била и клима у друштву, са јачањем криза појачавала се и репресија над многима људима у моме окружењу.

Знам да је тешко наћи запослења, да има врло много људи без посла. Али ја никада у животу нисам имао стално запослење. А врло сам угрожен. Не може се отети утиску да када се зна шта је све трпела моја породица да се у том случају ради о политичкој дискриминацији, прогањан на све могуће начине.

Био сам неколико пута ухапшен и испитиван од власти. Мотиви су били политички али како се они вешто укривају, а и како нема шта да се пребаци (ништа не радим против власти) онда се измишљају други разлоги. 1966. г. у Пироту сам био ухапшен и суђено ми је било, био сам осуђен условно 3 месеца на 1 годину дана, наводно због крађе, а коју ја нисам никада учинио. Ја сам тако васпитан, хуманиста, песник, да је то бесмислица и помислiti. Али то је урађено да ме казне и дискредитују као и породицу.

Ја сам песник, објавио сам пар песама. Обраћао сам се песникињи Десанки Максимовић, највећој живој југословенској песникињи (југословенски кандидат за Нобелову награду). Мени су сви људи света браћа, све их волим као ближњега свога, ја сам религиозан, хуманиста. Ја волим свакога човека као брата, никада се ни са ким нисам свађао, односим се са сваким са љубављу и поштовањем. Ја волим и моје мучитеље, не замерам им. Молим их да престану да ме муче. Ја им нисам непријатељ. Ако сам другачији од њих, то не значи да сам против њих. Ја сада ужасно патим. Извините што немам више докумената да илуструјем шта сам све претрпео, јер за понеке прогоне имам документа (добио сам их), док за већину прогона немам документа и врло их је тешко документовати и доказати. И документа која сам добијао сам најчешће губио, нисам имао енергије да их чувам.

Од прогона сам тешко оболео: чир на жeluцу (имао сам задњих година тешку операцију), патим од ужасне несанице, ужасне нервне тензије, астенија, депресија, губитак апетита честе промене телесне тежине, немам снаге да се крећем, најчешће сам у кревету, уморан сам,

написати једну реч, ми је понекад непремостив проблем. Имам честе главобоље, ужасне болове у телу, надимање стомака, стимулације бешике, мигрене, костобољу, опада ми коса, испадају зуби, руиниран сам, полако се маргинализирајам. Тортура, психичко и физичко замарање и руинирање су страховити.

Ја нисам никога нападао нити см непријатељ овога система, пружам им руку помирења, молим за опроштај не само својих грешака него и мога оца. Зашто нас онда прогоне?

Жалио сам се више пута, али никада нисам добио одговор, вероватно мисле да сам настрани, лудак.

Живим као што сам рекао са мојом мајком, старом женом, поред тога врло болесном, руинираном физички и нервно, свим оним што је претрпела од 1945. године до данас. Она ме обожава. Због мене јој је живот претворен у пакао. Њој је потребан мир, између осталога пати од врло високог притиска. Али, због мене и мојих проблема она не може да има мир. Кад се пресије појачају, наиђу кризе, ја се жалим, све грдим, телефонирам оцу, сестри, родбини, пријатељима, галамим, у кући се направи хаос. Већина мисли да има неке неправде према мени, али не виде како ме то неко прогони да не могу зато да славам, да ме боли тело, и сл. Ради се о особама недовољно образованим које ме не разумеју довољно и не знају методе прогона који су врло перфидни. У таквим кризним ситуацијама мојој мајци нагло расте притисак, постоји онда опасност да добије срчани удар или да се шлогира. Лекари су јој саветовали да обавезно створи мир у кући, да ако то не уради може умрети. Рекли су јој да када ми «то дође» да позове психијатријску болницу и да ме тамо смести. Што је она и урадила 1982.г. Она је после тога плакала, молила ме да то не говорим, клечала преда мном, молила ме да идем код лекара, говорила да ће умрети. Мени је било јако жао мајке али су пресије биле јаче и нисам могао да зауставим да то говорим. 1981. г. сам тражећи помоћ се обратио неким западним амбасадама у Београду, дали су ми неколико бројева телефона страних новинара у Београду. Обратио сам се некима од њих.

Нагло су се пресије појачале. Тако је дошло до тога инцидента са мајком када ме је сместила у психијатријску болницу «Лаза Лазаревић», Падинска Скела где сам остао од 13. 4. до 15. 11. 1982. г.

Моју мајку је, због овога јако гризла савест, много је патила, страхovala за мене, моју судбину, здравље, тешко се разболела због тога једва је остала жива. Ја сам јој рекао да су је злоупотребили против мене, казнили ме помоћу моје мајке (о каква перфидност и цинизам!), да мене желе да користе да јој загорчавам старост и да је замарам и руинирам, да нам приграбе стан. Она ме је молила за опроштај и да идем код лекара. (она сматра да има неких неправди, али да сам ја оболео.) Тако овде манипулишу и злоупотребљавају и необразовану родбину. Овде се ради о

једној политичко-породичној злоупотреби психијатрије. Тога има доста овде. Ево једнога текста који је изашао у листу «Дуга», Београд, о једној . «породичној злоупотреби психијатрије (али треба видети дубљи контекст):

Ја сада идем код неуропсихијатра. Он ми каже да мене нико не прогони него да то радим ја сам, да сам аутодеструктиван. (Ваљда је аутодеструктивност констатовање неке неправде у овом друштву). Он прави неке политичке алузије на моје социјално и породично порекло, политизира. Он је режимски човек. Он се бави парапсихологијом и субверзивном психологијом, злоупотребама психијатрије. Каже да је то нарочито развијено у САД, да то ради CIA (спомиње и СССР али мање). Моје стање је све горе али ми он не помаже, не може да ми помогне.

Молим Вас за помоћ, апел властима СФРЈ да ме не прогоне, ја нисам никакав противник, нити лудак опасан по друге, свестан сам да је моје психичко здравље лоше, али то је последица прогона. Можда и претерујем. Али мислим да је обратно, да већина који ми не верују не знају методе модерних прогона. И онда мисле да сам болестан. Да уображавам. Ја то говорим свугде отворено. Молим да ме заштитите од мучења, тортуре, да живим у миру, без страха, тензија, мучења, болова, опуштен. Желим да оздравим, да ми се врати нормална психо-физичка кондиција и радна способност, желим да радим, да имам породицу, децу. Ја сам аполитичан, прогоне ме због напред наведених разлога који нису лоша дела него друге ствари.

Обећавам да ћу бити лојалан грађанин, нећу никде критиковати власти (то радим само када сам љут, у кризи), писаћу песме у славу овога друштва. Зашто муче мене, мога оца, мајку, сестру? Ми ништа не радимо против власти, ми смо лојални грађани, ми смо сви браћа.

Помозите ми, муче ме, ужасно патим. Мени су новинари страни саветовали да се обратим страним хуманитарним организацијама за помоћ.

Са захвалношћу за Вашу евентуалну помоћ са искреним поздравима.

Зоран Станковић

Немет Роко-због жалбе у лудници - ДОПИС ,објављен у листу “ОСМИЦА”(датум непознат)

Са великим задовољством сам прочитао у “Осмици” о рас прострањености описаних злоупотреба. Било би добро када би таквих научних радова било више. Већ деценију сам жртва прогона у Бачкој Паланци, локални моћници се такмиче који ће ми већи чемер и јад нанети.

О моме случају постоје бројни докази и документи који илуструју шта болесни мозгови могу учинити. Позвао бих г.Крсмановића да дође у Бачку Паланку да се увери шта то значи држава у држави.

Захтевао сам моја права од најнижих до највиших органа, па онда до Уједињених нација. Уместо правде завршио сам насиљно код психијатара. Колико оваквих злоупотреба има у земљи, зашто им се не стане на пут?

Иначе учесник сам НОБ-а од 1943 године, односно од када сам се вратио из Аушвица, рањаван сам и одликован .Мана ми је што не дозвољавам де ме било ко малтертира и да мојим триколором брише своје опанке.

Немет Роко, пензионисани правник, М.Тита 45, Бачка Паланка

ДУШАН САРЈАНОВИЋ - НЕМА ЉУБАВИ (СЕКСА) ЗА НАРОДНОГ НЕПРИЈАТЕЉА

Душан Сарјановић (1953) радник из Новог Сада(отац Никола радник, дошао у Нови Сад са острва Хвар после Другог светског рата) је новембра 1983 године био смештен у Психијатријску болницу Централног затвора у Београду , решењем Општинског суда из Новог Сада .Стављено му је на терет да је покушао силовање и да је то учинио у стању душевног оболења које га чини неурачунљивим и опасним по околину. У овој болници је остао до 1986 године.

Његов отац Никола нам се обратио молбом да му помогнемо да изађе отуда објашњавајући нам да се ради о злоупотреби психијатрије, невиној особи, и да је тамо смештен на монтираном политичком процесу.

Никола Сарјановић (1923) Хрват са острва Хвара у Јадранском мору је био мобилисан у партизане против своје воље 1943 где је био до 1945 године.Увидео брзо раскораке између речи и дела, пао у немилост због тога када је дошао у то време у Нови Сад где је добио посао.Оженио се 1947 Мађарицом Елизабетом Лайтнер,са којом је добио сина Душана, али се породица распала услед прогона и мешања власти.(И она била из прогањане породице, ћерка кулака, реакције). Имао је малог сина Михаила који је по казни био смештен у Казнено поправни дом за малолетнике (Крушевац, 1968-1970). Били су прогањани мајка и сестра и браћа, Николе Сарјановића, брат Мато трговац у предузећу "Далма" Сплит је погинуо у саобраћајки у сумњивим околностима.

Због оца Николе пао је под удар прогона Душан, био је прогањан у школи, касније на радном месту, онемогућен да се запосли, био је хапшен, због јавне критике режима. За време служења војног рока је био малтертиран нарочито од десетара Илијев Тита и Јуришић Јоже, због критике био мучен електро шоковима ,на крају га послали на Голи Оток

где је био две године. По доласку кући се настављају прогони. Николи кажу да је непријатељ, то значи прогони. Душан млад и снажан мушкарац, нема егзистенцију, стан, посао, прогањан, не може да заснује породицу, власти врше притиске на његове девојке да не буду са њим. Кажу: Нема љубави за непријатеља Самоуправљања! Никола нам саопштава:” Ко је виђен као непријатељ нема посла за њега, прогони, пакости, нема породице, брака, нема љубави, нема јеб...”. Душан тражи познанице, пријатељице, невидљива рука их одбија од њега. Николи кажу:” Онај ко тражи љубав а наш је непријатељ не познаје ово друштво, ама он је луд, нема љубави ни јеб... за непријатеља”. Душан осећа заверу, тражи још енергичније пријатељицу. Власти изнервиране, му подмећу свога агента жену, он је са њом у парку, загрли је она завиче и дође полиција и ухапси га и сместе на крају у лудницу. Покушај силовања. А тога није било.

СДБ ликује:” Нема јеб... за непријатеља”.

Охолост, осионост, самовлашће, цинизам, грандоманија нерона, фараонство., перверзија. Душанова политичка кривица је што је хтео да воли. Он је луд јер се усудио да покуша да воли, а то му је било забрањено. Како он не зна да је за политичке непријатеље Народа и Самоуправљања, Револуције, забрањена љубав. Она је само за подобне. А политичка грешка Душана се састоји што је хтео да ради и живи у миру без прогона.

Одбор за одбрану слободе мишљења и изражавања

ПРЕДСЕДНИШТВУ СФРЈ

6.5.1988 године

ПРЕДСЕДНИШТВУ СР ХРВАТСКЕ

Добротлав Парага из Загреба је жртва вербалног деликта, који у последњих осам година већ трећи пут излази пред суд због својих изјава и написа. Новембра 1980 године је ухапшен и осуђен због прикупљања потписа за петицију којом се захтевала амнестија за политичке осуђенике, заточенике савести. Током четврогодишње казне на Голом отоку и другде је био изложен по живот опасном зlostављању што је имало за последицу тешко нарушавање његовог здравља. По изласку из затвора у жељи да допринесе побољшању услова живота политичких осуђеника објављује у “Новој ревији” и “Младини” своје затворске успомене. Уз то је поднео тужбу против СР Хрватске за накнаду због нарушеног здравља.

То су биле легитимне радње, али је за то уследила казна, оптужен је за ширење лажних вести, кажњен је условно на три године. Изречена му је

забрана јавних иступања у трајању од три године. Зато што је наставио да се жали и суд је наредио да иде на отслужење шестомесечне казне.

Основни разлог садашњег прогона Доброслава Параге је његова спремност да сведочи о стању у затворима и што тражи накнаду штете. Такво кажњавање Параге је правно неодрживо и морално недопустиво. Стога вам предлајкемо да одговарајућим актом обуставите сваки даљи прогон Доброслава Параге.

у Београду, 6.5.1988 године

у име Одбора Коста Чавошки

Проф др Радован Самарџић, проф др Драгослав Срејовић, Танасије Младеновић, књижевник, Борислав Михајловић-Михиз, професор др Љубомир Тадић, Драгослав Михаиловић, проф др Михаило Марковић, проф др Предраг Палавестра, проф др Никола Милошевић, др Војислав Коштуница, Матија Бећковић, Мића Поповић, Добрица Ђосић, професор др Неца Јованов, др Иван Јанковић, Младен Србиновић, др Гојко Николиш, професор др Андрија Гамс, проф др Загорка Голубовић

Доброслав Парага о свом случају

Од срца Вам хвала на искреном и племенитом садржају Ваше поруке. О политичким прогонима невиних се данас мало зна, и добро је то обзнатити, сви треба да заједнички радимо на томе племенитом задатку, за боље и хуманије друштво, у духу међусобног поверења и сарадње. Не дозволимо да нас заваде.

Злоупотреба медицине и психијатрије нада мном је почела од момента истраге и затварања. Стражари су ми сломили ногу на више места, без адекватне медицинске неге, болови и отицање ноге трају до данас. После неописивих прогона у казниони Голи оток где сам био од 1981 до 1982 године, пребачен сам уз висок крвни тлак од 210/140 у затворску болницу у Загребу, али у психијатријски одјел, где сам био затворен са имбацијима психопатама, непоправљивим наркоманима и убојицама. Видио сам неописиво грозоморне сцене, кад секу вене, у мојој соби је затвореник Маријан П. разбио себи главу затрчавши се кроз собу разбивши главом прозор, пререзао си је врат, био сам сведок одвратног призира када је један затвореник чупао са себе своју властиту кожу и помамно је стављао у уста и гутао, итд. (Парага описује детаљно ужасне прогоне које је доживео и видео)."

Одбор за одбрану слободе
Мишљења и изражавања

СКУПШТИНИ СФРЈ

СКУПШТИНИ СР СРБИЈЕ

Већ дуже времена овај Одбор са различитих страна прима притужбе да се у нас врши злоупотреба психијатрије у политичке сврхе. Одбор није био у могућности да испита основаност ових притужби.

Одбор, међутим, скреће пажњу скупштинама на низ случајева изрицања мере безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи (судским одељењима психијатријских болница и психијатријским одељењима затворских болница) лица која су извршила вербално политичко дело тзв. непријатељске пропаганде, повреде угледа државе, њених органа и представника, ширења лажних вести и сл. У земљама у којима не постоји тзв. деликт мишљења сама реч и мисао о јавним стварима не могу бити повод за осуду ни здравих ни душевно болесних лица, чак и у случају када је њихово мишљење погрешно, неучтиво, па и изопачено. У нашој земљи се лицима, за која се вештачењем утврди да су због неке лакше или теже душевне болести била наводно неурачуњива у тренутку извршења вербалног политичког дела, изриче временски неограничена мера безбедности чувања и лечења у душевној болници затвореног типа. У појединим случајевима овакво лишење слободе траје и по дванаест година и, ако се ништа не предузме, може потрајати до смрти осуђеника.

Примера ради, наводимо следеће случајеве.

1. Владимир Марковић, рођен 1952. године у Лесковцу, са станом у Београду, Вукасовићева 21, коме је 23. 2. 1979. године решењем Другог општинског суда у Београду К. Бр. 1901/78 стављено на терет кривично дело ширења лажних вести зато што је узео интервју од др. Фрање Туђмана и даље га умножавао, провео је у затворској болници скоро четири године (од 23. 5. 1979. до 2. 4. 1983), што је знатно дуже од времена које је у затвору провео сам др Фрањо Туђман.
2. Милисав Живановић, рођен 1911 године у селу Бошњане, садашња адреса: Казненопроправни дом – болница, Бачванска 14, Београд, коме је 2. 9. 1976. године решењем Окружног суда у Панчеву К. Бр. 88/76 стављено на терет излагање порузи највиших органа и представника СФРЈ и СР Македоније и клеветање органа и

представника СФРЈ и СР Македоније и клеветање , већ је девет година у затворској болници.

3. Радомир Вељковић, пензионисани потпуковник ЈНА и борац НОБ-а од 1943. рођен 1926 године у селу Гаре код Крушевца, садашња адреса: Казненопоправни дом - Болница, Бачварска 14, Београд, коме је 20. 3. 1973. године решењем Окружног суд у Сарајеву К. Бр. 153/73 стављен на терет критички текст у форми оптужног предлога против Председника СФРЈ Ј.Б.Тита, већ је дванаест година у затворској болници.
4. Ђорђе Симићић, рођен у селу Трнову 1935. годиџе, садашња адреса Казненопоправни дом - Болница, Бачварска 14, Београд, коме је 30.6. 1977. године решењем Окружног суда у Београду К. Бр. 63/77 стављено на терет кривично дело непријатељске пропаганде зато што је у Локу и Тителу растурао један летак, већ је осам година лишен слободе у затворској болници за умоболне.
5. Душан Ђетковић, рођен 1927. године у Никшићу, са станом у Београду, Господар Јованова 14, коме је 24. 4. 1978. године решењем Окружног суда у Београду К. Бр. 833/76 стављено на терет кривично дело непријатељске пропаганде, био је пет и по година лишен слободе у затворској болници за умоболне (од 24. 4. 1978. до септембра 1983.)

Одбору је поднета документација за четрдесетак оваквих осуђеника:

Одбор предлаже да скупштина СФРЈ образује комисију којој би се ставило у задатак : (1) подробно испитивање свих случајева у којима су изрицане мере безбедности обавезног лечења и чувања у психијатријској болници затвореног типа због извршења тзв. вербалног политичког дела; (2) покретање поступка преко одговарајућих органа за пуштање ових лица на слободу. Одбор предлаже Скупштини СФРЈ да у члан 63. Кривичног закона СФРЈ унесе одредбу којом се онемогућава да било ко буде осуђен на меру временски неограниченог смештаја у душевну болницу за оно што мисли и говори.

У Београду, за Одбор за одбрану слободе мишљења и изражавања,

6. јануар 1986.

Добрица Ђосић сп.

Београд,Бранка Ђоновића 6

Чланови Одбора за одбрану слободе мишљења и изражавања:

Академик Матија Бећковић

Академик Проф. др. Димитрије Богдановић
Академик Добрица Ђосић
Проф. др. Ненад Јованов
Академик Проф. др. Михаило Марковић
Академик Драгослав Михајловић
Академик проф. др. Никола Милошевић
Академик др. Гојко Николишић
Академик проф. др Предраг Палавестра
Академик проф. др Радован Самарџић
Академик проф. др Драгослав Срејовић
Академик проф. др Љуба Тадић
Проф. др. Коста Чавошки
Проф. др. Иван Јанковић
Борислав Михаиловић Михиз
Танасије Младеновић
Академик Мића Поповић
Академик Младен Србиновић

РЕАГОВАЊА - После петиције «Одбора за одбрану мишљења и изражавања о могућностима злоупотребе психијатрије у политичке сврхе-

Лист "Вечерње новости", 31.1.1986 године

ПУЦАЊ У ЧИЊЕНИЦЕ

- Неколико радио станица и листова на Западу пренели петицију деветнаесторице потписника, у којој се говори о наводно пет конкретних случајева.
- Извештаји комисије лекара-психијатара из Београда, код којих се лече или су лечени означени у петицији, најдиректније демантују инсинуације.

Једна петиција «Одбора за одбрану слободе мишљења и изражавања» из Београда, која је, према деветнаесторици потписника, почетком јануара ове године, упућена скупштини СФРЈ и - како смо најзваничније обавештени – до куполе овог здања ни до данас није стигла, већ је, у велико, упрегнута у кола антијугословенске пропаганде и многим светским странама. Чињенице на које се не позивају ни аутори петиције, ни они који је (зло)употребљавају су, међутим, баш као и све истине – чврсте и постојане. Једни их се, срећом држе, други их се клоне, јер им, изгледа, до њих није нистало. За то свакако, они имају своје разлоге, али ти разлози, тек у огледалу чињеница, могу добити свој пуни смисао.

О почетку, толико. Следи прича и о петицији и о чињеницама и о понечему још.

• **Би Би Си јавља:**

«Да ли се психијатрија у Југославији злоупотребљава за политичке циљеве? Ово је предмет спора још од како је пре 10 година, Томислав Крсмановић и сам жртва, то питање изнео у јавност. Сада је Комисија за одбрану, у којој је и 13 припадника Српске академије наука, формално упутила писмо скупштини СФРЈ тражећи да се поведе истрага у вези са неким од 40 случајева које су им предочени - јавио је 15. јануара ове године, лондонски Би Би Си у емисији на српскохрватском језику преносећи извештај Десе Тревисан, иначе дописника лондонског «Тајмса» из Београда.

«Аутори поменуте петиције – каже надаље дописник – желе да се овим предметом позабави једна скупштинска комисија која би требало да испита све случајеве. Они, такође, захтевају да се сва лица о којима је реч, пусте из затворских болница. У петицији – како обавештава слушаоце госпођа Тревисан – наводи се само пет најпознатијих случајева, са пуним именима и презименима особа о којима се ради. «Вечерње новости» ће, међутим, наводити само иницијале тих људи. Зашто, видеће се касније. «Један од њих је и случај новинара В. М. (30) – јавио је лондонски радио – који је 1979. године оптужен да је, наводно, ширио лажне информације, јер је интервјуисао др. Фрању Туђмана, осуђеног на казну затвора због хрватског национализма. В. М. је провео три године у затворској болници и био подвргнут психијатријском лечењу, јер је Туђмана интервјуисао и објавио садржај интервјуа. Пуштен је на слободу 1983. године». пренео је Би Би Си извештај дописника «Тајмса» из Београда.

• **«Послали смо петицију».**

«Други је М. Ж. (75) – јавио је радио – који је у једној психијатријској болници провео девет година, јер је, наводно, исмејавао највише југословенске политичаре. Ту је, затим, и случај једног пензионисаног пуковника који је провео 12 година наводно због вређања председника Тита. Такође се и Т. С. налази у затворској болници, јер је растурао један летак. Он је протеклих осам година провео у једној психијатријској клиници. Пети случај је Д. Т. који је провео пет година у затворским болницама, али је пуштен након што је почетком осамдесетих година поднесено неколико петиција у његову корист.”

Ова станица, наравно, није остала усамљена. Радио «Глас Америке» и Радио «Дојче Веле» донели су краће информације о томе да је последњих година у југословенске психијатријске болнице упућено 40 лица «зато што су изражавала мишљења и гледишта супротна званичним и да је група интелектуалаца затражила од Скупштине СФРЈ да приступи изменама Кривичног закона».

Информацију о петицији пренеле су и агенције AI, AFP, и још неколико листова у свету. Трагом тих одштампаних редова и «скинутих» радио-емисија кренуо је и репортер «Новости». Петицију није добио јер му је у Скупштини речено да ту није ни стигла.

Позивајући се на медије са Запада, који су, очито, петицију добили на време, репортер је позвао двојицу од 19 чланова «Одбора за одбрану слободе мишљења и изражавања» чија је имена нашао у емигрантском листу «Наша реч», који излази у Лондону.

- Да, упутили смо петицију и Скупштини СФРЈ – рекао нам је др. Неца Јованов. - навели смо и пет случајева за које смо обавештени како би их требало испитати. Не могу више ништа да кажем...
- Емигрантска најава
- Наши редови су, у ствари, више опомена да се психијатрија не злоупотребљава, него некакви докази да је она злоупотребљена. Јер, знате, такве ствари је јако тешко доказати.

Некима је, наравно, то заиста тешко, другима -људима од медицине - на пример, није. Нешто касније и ови ће добити реч. Петиција «Одбора за одбрану слободе мишљења и изражавања», према тврђењу потписника упућена 6. јануара Скупштини СФРЈ, најављена је , на неки начин, прошлог лета. У емигрантском листу «Наша реч» др. Коста Чавошки, један од потписника петиције, написао је, уз остало, и «Прелиминарни извештај о злоупотреби психијатрије у политичке сврхе». « Припремио сам га – написао је Чавошки – на основу докумената које је Одбору ставио на располагање Томислав Крсмановић. Он је уложио изузетно велики труд да дође до података о 24 случаја у којима су појединци прогањани и лишавани своје слободе и пословне способности. За добар део прикупио је скоро све потребне списе и податке. О неколицини, пак, има само штура обавештења која указују на озбиљност њиховог положаја, али не пружају довољну основу за релативно поуздано закључивање..»

Време ручка у Затворској лудници уноси живот у трагичну празнину дана затвореника - пацијентата

Како је у петицији, према писању стране штампе, наведено само пет имена, то би, ваљда, требало да буду особе које су, ван сваке сумње жртве злоупотребе југословенске психијатрије. Пут нас, дакле, води у Казнено – поправни дом –Болница у Београду. Ту су лечена двојица, а сад се лече тројица људи поменутих у петицији.

- Извештај комисије

За разлику од чланова «Одбора за одбрану слободе мишљења и изражавања», који су им у светској и белосветској штампи навели пуна имена, не водећи рачуна ни о лекарској, ни о неким другим етикама, «Вечерње новости» ће употребљавати само иницијале, али и одштампати пуне дијагнозе и имена и презимена лекара који су те дијагнозе потписали. «Комисија за евалуацију резултата лечења и третмана у КПД – болници у Београду обавила је неуропсихијатријски преглед и проучила медицинску документацију о садашњем лечењу Ђ. С. Који је у Болници примљен ради извршења изречене мере безбедности – пише у извештају петорице лекара – психијатара: Упознајући се са његовим случајем повлачењем из реалности и губитком интересовања, еуфоричним расположењем, емоционалном дисхармонијом, слушним халуцинацијама ценестетичког облика и регресивним формама понашања. Болест има хроничан лаган прогредијантан ток, а фазе реемисије од ограниченог дometа и не успоставља се психичко функционисање да може самосталније да одлучује. Према расположивим подацима, болест траје преко 18 година и има неподобан исход због постојећег инвалидног оштећења у психичким манифестијама. Осим психичког стања и стање соматског здравља захтева пуну пажњу и медицинску негу. Због полимоторних манифестија са симтоматологијом која захтева лечење и негу све је више упућен на помоћ са стране. У досадашњем боравку, породица не учествује у лечењу, нити га материјално помаже. Такође, нема никаквог интересовања од стране других лица која би преузела било какву обавезу према њему. Контролним прегледима се утврђује да се нису успоставиле медицинске нити друге индикације које би условљавале измену изречене мере безбедности. Његова здравствена и социјална ситуација захтева све елементе здравствене социјалне заштите и даље – каже се на крају извештаја Комисије од петорице психијатара.

ОДБОР

Из емигрантског листа «Наша реч», који излази у Лондону, преписујемо имена чланова «Одбора за одбрану слободе мишљења и изражавања» То су: Матија Бећковић, др. Димитрије Богдановић, Добраџа Ђосић, др. Неца Јованов, др. Михајло Марковић, Драгослав Михајловић, др. Никола Милошевић, др. Гојко Николиш, др. Предраг Палавестра, др. Радован Самарџић, др. Драгослав Срејовић, др. Љуба Тадић, др. Коста

Чавошки, др. Андрија Гамс, др. Иван Јанковић, Борислав Михајловић
Михиз, Танасије Младеновић, Мића Поповић и Младен Србиновић.

Потпис новинара Вечерњих новости

ПОДМЕТАЊЕ ИСТИНИ "Вечерње новости" од 11.2.1986 године:

После петиције «Одбора за одбрану мишљења и изражавања « о наводним могућностима да се код нас психијатрија злоупотребљава у политичке сврхе (2) објављен још један текст у листу "Вечерње новости" од 11.2.1986 године:

ПОДМЕТАЊЕ ИСТИНИ

- «У СВАКОМ ТРЕНУТКУ, СПРЕМНИ СМО ДА СВОЈЕ НАЛАЗЕ ДАМО НА УВИД НАЈВЕЋИМ МЕДИЦИНСКИМ ЕКСПЕРТИМА, КОЈИ БИ У НЕПОСРЕДНОМ КОНТАКТУ СА ПАЦИЈЕНТИМА МОГЛИ ДА СЕ УВЕРЕ ДА ЛИ ЈЕ НАВЕДЕНИМ ЉУДИМА БИЛО ПОТРЕБНО ИЛИ НЕ ИЗРИЦАЊЕ МЕРЕ БЕЗБЕДНОСТИ» - КАЖУ ЛЕКАРИ, ПОТПИСНИЦИ МЕДИЦИНСКИХ НАЛАЗА.

Комисија лекара, специјалиста психијатрије, Казнено – поправног дома - Болнице у Београду, дала нам је на увид свој налаз и мишљење за петорицу садашњих и бивших пацијената који се помињу у петицији «Одбора за одбрану слободе мишљења и изражавања» објављену у неким западним листовима и радио-станицама уз сумњу да се у нас психијатрија злоупотребљава као метод за изоловање политичких противника.

Настављамо, dakle, цитирање најважнијих делова налаза испод којих су се потписали прим. др. специјалиста психијатрије и социјалне медицине, др., др. др. и др., сви специјалисти неуропсихијатрије.

• Позив експертима

За Р. В., рођеног 25. 1. 1926. године поменутог у петицији пуним именом и презименом, што је и пренето у целости мас-медија са Запада, пише следеће:

«Увидом у медицинску документацију и личним увидом Комисија је утврдила да Р. В. болује од параноје кверулентног типа, тј. Суманутости парничења, која у целости одговара класичном опису овог оболења у савременој стручној литератури. Он сатима, месецима, данима и годинама «изучава» математику, квантну физику, астрономију, «гарилошку физику» и друге «високе» науке из којих издаје «саопштења», «Притужбе» и друге «студије» не хајући за одмор, шетњу, тв, социјализацију или друге обичне

садржаје живљења. У судско-психијатријском смислу је потпуно неурачунљива особа неспособна за егзистирање у друштвеној заједници...»

За 75-годишњег М. Ж ,каже се у извештају Комисије петорице лекара специјалиста и то како је «процес еволуције довео до опште мањкавости свих психичких функција, а посебно с обзиром на изражену емоционалну лабилност, повремену емоционалну инконтинентност, опширеност, рапидност и некритички став према суманутим окупацијама, може се рећи да његова душевна болест има јасну тенденцију хромицитета и прогредијенције, лечење именованог у психијатријској установи затвореног типа је неопходно.»

Из расположиве медицинске документације за 50-годишњег Д. Ђ. утврђено је како је, пре доласка у болницу КПД, у два маха лечен стационарно, и то у периоду од 23. маја 1972. до 26. маја 1972. и од 26. маја 1972 до 4. јуна 1973. године, оба пута у Психијатријској клиници у Београду. «У времену када је утврђено његово психичко стање је санирано у степену да у његовом актуелном понашању нема таквих момената који би указивали да је и даље опасан по себе и околину – пише, уз остало, у извештају Комисије - упућен је предлог Окружном суду у Београду, од стране Комисије за евалуацију резултата лечења и третмана у КП-болници у Београду да се према Д. Ђ. обустави даље извршење изречене мере безбедности и да му се изрекне нова мера безбедности обавезног психијатријског лечења на слободи. Пошто је добијено решење Окружног суда у Београду и ради настављања даљег лечења по одлуци Суда, Д. Ђ је отпуштен 8. 8. 1983. године из Казнено-поправног дома Болнице у Београду.»

И напокон, специјалисти психијатрије у КПД болници у Београду дали су своје мишљење и о В. М рођеном 1952. године којем је суд 2. 4. 1982. године донео решење о укидању мере безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи и исту меру заменио мером безбедности обавезног психијатријског лечења на слободи у трајању од две године, а која ће се извршавати у Казнено-поправном дому – болници у Београду.» У току боравка у КПД-болнице у Београду извршено је психијатријско испитивање психолошка обрада и праћење понашања именованог, па је на основу тога утврђено да В. М. болује од хроничног душевног оболења из круга шизофреније..» - каже се, уз остало, у налазу петочлане Комисије лекара-психијатара КПД-болнице у Београду.

- У сваком тренутку смо спремни да ове налазе дамо на увид и највећим медицинским експертима који би у непосредном контакту са пациентима могли да се увере да ли је овим несрећним људима било потребно или не изрицати мере безбедности – изјавили су «Новостима» лекари Болнице КПД у Београду
- Законски услови

Због неких шпекулација на Западу после петиције «Одбора за одбрану слободе мишљења и изражавања» у којима се не прави јасна разлика између лица осуђених на одређене временске казне и лица којима је, из здравствених разлога, одређена мера безбедности, обратили смо се помоћнику савезног секретара за правосуђе и организацију Савезне управе.

- У југословенском кривичном законодавству, као посебна кривична санкција, предвиђено је обавезно психијатријско лечење и чување у здравственој установи . каже- Овде није у питању казна, већ мера безбедности коју изриче суд неурачунљивом или битно смањено урачунљивом извршиоцу кривичног дела. Неурачунљивост, односно битно смањену урачунљивост, на основу изведенних доказа и прибављеног мишљења лекара-вештака, утврђује суд. Сврха ове мере је да се отклоне стања и услови који могу бити од утицаја да учинилац, убудуће извршава кривична дела.

Према изјави помоћника савезног секретара за правосуђе, да би неко лице било упућено на обавезно психијатријско лечење и чување у здравственој установи, потребно је да се испуне следећи законом предвиђени услови:

- Да је лице учинило кривично дело, што мора бити утврђено на начин предвиђен одредбама кривичног поступка;
- Да је то лице учинило кривично дело у стању потпуне неурачунљивости или битно смањене урачунљивости;
- Да је то лице опасно по околину, и
- Да је за отклањање те опасности потребно његово лечење и чување у здравственој установи.
- Према томе, ова мера се изриче смањено урачунљивом извршиоцу кривичног дела уместо казне и када се утврди да постоји вероватноћа да ће понављати кривична дела због таквог стања вели Изрицање ове мере није условљено врстом извршеног кривичног дела.
- Помоћник савезног секретара за правосуђе нам је такође, изјавио да се мера безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи изриче на неодређено време, јер се не може унапред предвидети колико је потребно да такво лице престане бити опасно за своју околину. У здравственој установи се прате резултати лечења и о томе се обавештава суд који је ову меру изрекао. Када престану разлози који су били основ за њено изрицање, суд ту меру одмах обуставља.

ПЕТИЦИЈА коју су чланови «Одбора за одбрану слободе мишљења и изражавања» упутили, како кажу, и Скупштини СФРЈ, а она

тамо није стигла, пренели су неки западни листови и радио станице позивајући се на дописнике неколико агенција из Београда. Наш Савезни секретаријат за информације упутио је после тих објављивања, званичан деманти у коме се, уз остало, каже како се «ради о неистинитим тврђњама лишеним сваког основа». Тај деманти, међутим, објавила је само Деса Тревисан, дописник лондонског «Тајмса» која је информацију о петицији објавила на таласима радио-станице Би Би Си. Чуди, заиста, да дописници агенција, званично акредитовани у Београду, то нису учинили иако су информацију о петицији послали у свет.

Ако су, гоњени професионалном радозналошћу, што се, наравно, може и разумети, објавили потписане редове деветнаесторице потписника истог дана када су до петиције и дошли, за несхватање је чињеница да то нису учинили и са редовима које су добили од званичних југословенских представника за информисање.

Што се, пак, тиче исписаних редова чланова «Одбора за одбрану слободе мишљења и изражавања» на њих су, више него документовано, одговорили они, у овом случају, најпозванији – лекари специјалисти, стављајући своје потписе испод извештаја о здравственом стању петорице несрећних људи, упрегнутих у једну игру које нису ни свесни.

Потпис новинара Вечерњих новости

Извештај Десе Тревисан, дописнице лондонског Тајмса из Београда, Би Би Си – Лондон, 14. 1. 1986.

Да ли се психијатрија у Југославији злоупотребљава за политичке циљеве. Ово је предмет спора још откако је пре неких 10 година Томислав Крсмановић и сам жртва, то питање изнео у јавности. Сада је Комисија за одбрану слободе мисли и изражавања, међу чијим члановима је и 13 чланова САНУ, формално упутило писмо југословенској Скупштини, тражећи да се поведе истрага у вези са неких 40 случајева који су им предочени. Комисија истиче да је, док су јој овакве жалбе дане на увид, била у немогућности да испита да ли су оне основане. Комисија такође указује и на чињеницу да су врло често лица која су према југословенском Закону починила вербални политички преступ тзв. непријатељске пропаганда осуђена на психијатријске затворске казне. Није у питању да ли су њихова мишљења погрешна, незгодна или искривљена, износи се у писму Скупштини Југославије. Питање је, да ли оно што су они рекли у тренутку када су можда били психички узнемирени, треба сматрати политичким преступом и да ли их затим треба предати на неограничено болничко лечење.

Аутори ове петиције желе да се овим предметом позабави једна скупштинска комисија, која би требала испитати све притужбе. Они такође захтевају да се сва лица о којима је реч, пусте из затворских болница. У писму се наводи само пет најпознатијих случајева. Један је од њих случај Владимира Марковића, тридесетогодишњег новинара, који је 1979. оптужен да је наводно ширio лажне информације, јер је интервјуисао др Фрању Туђмана, бившег партизанског генерала и каснијег повјесничара, који је био осуђен на казну затвора због, како је тада речено, хрватског национализма. Марковић је провео готово 4 године у затворској болници и био подвргнут психијатријском лечењу јер је Туђмана интервјуирао и разгласио садржај интервјуа. Пуштен је на слободу 1983. Други је 75 годишњи Милицав Живановић, који је у једној психијатријској затворској болници провео 9 година, јер је наводно исмејавао највише југословенске политичаре. Ту је затим и случај једног умировљеног пуковника који је провео 12 година у затворској болници, наводно зато што је вређао председника Тита. Ђорђе Симићић је такође у затворској болници јер је растурао један летак. Он је протеклих 8 година провео у једној психијатријској клиници. Пети случај Душана Ђетковића, који је проборавио 5 година по затворским болницама, али је пуштен након што је почетком 80-тих година неколико петиција поднесено у његово име.

Напомињемо да је биљешка о овој петицији југословенских интелектуалаца објављена у данашњем издању лондонског листа

Дејли Телеграф.

Извештај, Д. Тревисан из Београда,- Би Би Си – Лондон, 16. 1. 1986.

Савезни секретаријат за информације упутио је писма неколицини западних дописника у Београду, дан након њихових извештаја о томе да је једна Комисија за одбрану слободе мишљења и изражавања послала петицију Скупштини Југославије у којој се тражи да се поведе скупштинска истрага у вези са бројним злоупотребама психијатрије у политичке сврхе. У писму се свесрдно настоји отклонити било каква сумња да је психијатрија коришћена против политичких противника или особа проглашених кривима за наводно политичке пријеступе. Оваква, необично хитра реакција указује на изванредну осјетљивост југословенских власти.

Савезни секретаријат за информације је у свом писму рекао да петицију Савезна Скупштина није примила, чиме се, међутим, не пориче чињеница да је таква петиција била упућена. Министарство изразито пориче да се у југословенским затворима психијатрија злоупотребљава и у политичке сврхе.

Уствари, састављачи петиције су посебно обазриво подвукли да нису имали могућности испитати случајеве на које им је указано и стога нису са сигурношћу утврдили да се психијатрија доиста злоупотребљава. Уместо тога, они траже да једна скупштинска комисија поведе истрагу о овом питању како би се сачувао углед земље.

Вијест и информацију о петицији пренио је и Радио Ватикан и Радио Келн.

Одбор за одбрану слободе мишљења и изражавања (1986)

ДЕЛИКТ МИШЉЕЊА КАО ДУШЕВНА БОЛЕСТ, др.Коста Чавошки-Одговор Вечерњим новостима

У «Вечерњим новостима» од 1. и 2. фебруара 1986. године објављен је напис новинара о нашој скорашињој представки Скупштини СФРЈ и Скупштини СР Србије у којој предлажемо:

- 1) образовање скупштинске комисије за подробно исптивање свих случајева у којима су изрицане мере безбедности обавезног лечења и чувања у психијатријској болници затвореног типа због извршења тзв. вербалног политичког дела;
- 2) покретање поступка преко одговарајућих органа за пуштање ових лица на слободу;
- 3) уношење у члан 63. Кривичног закона СФРЈ одредбе којом се онемогућава да било ко буде осуђен на меру временски неограниченог смештаја у душевну болницу за оно што мисли и говори.

Мислећи да нас може компромитовати, новинар преписује имена чланова Одбора за одбрану слободе мишљења и изражавања из емигрантског листа «Наша реч», да би потом из тог истог листа пренео уводни део Прелиминарног извештаја члана овог Одбора Косте Чавошког. То, међутим није било неопходно, сем уколико новинар..... није желео да се и пред читаоцима «Вечерњих новости» похвали како је њему самом доступна емигрантска штампа, која је, иначе, обичним грађанима ове земље ускраћена. Списак чланова Одбора својевремено је објављен у недељној «Борби» од 17. и 18. новембра 1984. (под насловом «О апелу забринутих слободољубаца») листу који новинар..... бесплатно добија у властитој издавачкој кући, а прелиминарни извештај Косте Чавошког о злоупотреби психијатрије у политичке сврхе објављен је у «Новој ревији» бр. 41/41 од 1985. године (стр. 1263 . 1271), која излази у Јубљани. Уколико новинар..... не чита «Борбу», што није искључено, онда је списак чланова Одбора могао прочитати у “Политици Експрес”, «Вјеснику» од 19. новембра 1984., сарајевском «АС»-у, загребачком

«Полету» или пак чути у «Новостима» Првог програма Радио Београда које су емитоване 16. новембра 1984. у 15 ч. Како уз то наводи наше речи да смо ову петицију упутили Скупштини СФРЈ, а да она тамо, по његовом сазнању, није стигла, чиме на известан начин доводи у сумњу ове наше речи, у прилогу Вам достављамо фотокопије рецеписа о упућивању препоручене пошиљке скупштинама СФРЈ и СР Србије.

А сада о самој ствари. Новинар «Вечерњих новости» и Савезни секретаријат за информације мисле да могу оповргнути наше предлоге и тврђење ако наведу петорице затворских психијатара о садашњем стању душевног здравља тројице осуђеника који се још увек налазе у затворској болници. Тако се за Милисава Живановића, рођеног 1911. у извештају Комисије петорице психијатара каже да је код њега «процес инволуције довео до опште мањкавости свих психичких функција,... па је стога потребно трајно лечење именованог у психијатријској установи затвореног типа». Не доводећи у сумњу могућност да је после скоро 10 година проведених иза затворских решетака међу болесницима помраченог ума дошло до великог погоршања Живановићевог душевног здравља, сматрамо да је поменута комисија психијатара била дужна да јавност обавести о лекарском налазу Неуропсихијатријске болнице у Вршцу бр. 3725/2 од 14. 7. 1976. који су дали др. неуропсихијатар, прим. неуропсихијатар и др. лекар на специјализацији. У овом налазу, датом непосредно уочи првостепеног судења Милисаву Живановићу, налазимо следеће тврђење:

«Памћење је добро очувано како за старије тако и за новије догађаје. Инвентар знања одговара школској спреми и социјалном положају. Интелектуалне функције очуване, како у брзини тако и у квалитету. Конкретне и апстрактне појмове схвата.» «У садржајном погледу испољава параноичне идеје односа, прогањања и интерпретацију.» «Сви његови животни динамизми су усмерени ка једном циљу – тражењу правде, показујући при том изузетну енергију и упорност» А на главном претресу 3. септембра 1976. вештак др. је изјавио: «Патолошке (сумануте) идеје код окривљеног испољавају се као сумануте идеје правде и осуђености. Сваки неуспех у реализацији патолошких идеја је основа за формирање суманутих идеја које резултирају патолошку агресију. Ово је евидентно током боравка болесника у неуропсихијатријској болници у Вршцу. Ми смо у конкретном случају утврдили јасно постојање вербалне агресије која се манифестише као: омаловажавање судова и других инстанци и политичких лица све до савезних органа...».

Тако су, по казивању овог вештака, «тражење правде» и «омаловажавање судова и других инстанци и политичких лица све до савезних органа» очигледне индикације тешког душевног оболења и тзв. вербалне агресије. А овај појам је по своме пореклу у практичној сврси веома сличан озлоглашем појму идеолошке диверзије. То, између

осталог, потврђује и природа вербалног политичког дела које је Милисав Живановић починио. Решењем Окружног суда у Панчеву К бр. 88/76 од 3. 09. 1976. њему је стављено на терет излагање порузи највиших представника СФРЈ

Још је трагичнији случај Радомира Вељковића, пензионисаног потпуковника ЈНА, рођеног 25. 1. 1926., који је био најбољи питомац на Војној академији, први у рангу и носилац почасног звања «Титов питомац». Као седамнаестогодишњак, од 1943. учествовао је у народно-ослободилачкој борби. Његов брат, који се већ годинама безуспешно бори за његово соловођење, био је борац од 1941. После скоро тринаест година проведених у затвору међу душевно болесним осуђеницима, за Радомира Вељковића Комисија психијатара истиче да је увидом у медицинску документацију и непосредним увидом утврдила да он болује од «параноје кверулантног типа, тј. суманутости парничења». Постоје, међутим, поуздані докази да је до 1970. године Радомир Вељковић био здрав. То су:

1. Уверење Клиничке болнице у Сарајеву бр. 6344 од 19. 12. 1967. године у којем је за Р. Вељковића изведен закључак: *sine morbo neuropsyiatrico*.
2. Неуропсихијатријска клиника Медицинског факултета у Београду издала је Р. Вељковићу 24. 1. 1968. уверење са дијагнозом: *sine morbo neuropsyiatrico*.
3. Неуроприхијатријска амбуланта Дома здравља «Омер Маслић» у Новом Сарајеву издала је Р. Вељковићу 8. 2. 1968. уверење да је са неуропсихијатријског становишта способан за рад и утврдила дијагнозу: *sine morbo neuropsyiatrico*.
4. Медицински центар Зенице под бр. 124 од 4. 8. 1970. године изричito је потврдио да Радомир Вељковић нема оболења из домена психијатрије.

Чудно је да је код Радомира Вељковића тешко душевно оболење утврђено тек оног тренутка када је починио вербално политичко дело. Наиме, решењем Окружног суда у Сарајеву од 20. 3. 1973. бр. К:153/73 упућен је у затворску психијатријску установу зато што је написао један оштар критички текст у форми оптужног предлога против Ј. Б. Тита.

За Владимира Марковића, рођеног 24. 10. 1952. године, комисија психијатара сада каже да «булује од хроничног душевног оболења из круга шизофренија...» У тренутку суђења 23. фебруара 1979. године тадашња дијагноза била је унеколико другачија. Комисија вештака који су чинили др..... др..... утврдила је «да Владимир Марковић болује од параноидне психозе, због чега није способан да схвати значај дела и да управља својим поступцима, те у време извршења кривичног дела није

био подобан за урачунљивост. Комисија је заузела становиште да окривљени Владимир може да понови извршење овог кривичног дела, али да се ова опасност може отклонити изрицањем мере безбедности обавезног психијатријског лечења на слободи из члана 64. КЗ СФРЈ». На самом суђењу др..... је изјавио да за окривљеног постоји опасност да понови слично кривично дело, па с обзиром на овакво садашње стање предлаже примену мере безбедности обавезног психијатријског лечења не на слободи, како је то комисија предлагала, већ у здравственој установи затвореног типа. Суд је прихватио овај потоњи предлог.

Према тврђењу Бранке Милошевић и Радомира Марковића, родитеља Владимира Марковића, «управник Болнице др..... је још при првим посетама изјавио да случај Владимиrove скрибоманије није опасан и обећавао да ће већ октобра 1980. године дати предлог за његово извођење пред Комисију која решава о пуштању на слободу. Међутим, октобра нам је ускратио лично објашњење одлагања свега и преко секретарице нас упутио др..... који нам је образложио нужност Владимировог даљег лечења писањем нечег забрањеног, не прецизирајући о чему се ради. Из разговора са другим представницима власти наслутили смо да се ради о белешци коју је о Владимиру донео неки емигрантски часопис из које се могло закључити да је Владимир, приликом изласка, упутио такво писмо томе часопису. Схватили смо да је настала по нашег сина трагична заблуда. По savetu државног тужиоца друга Владимир је при једном доласку родитељској кући написао три писма у којима је захтевао да му их више не шаљу, и то категорички, јер га таква штампа више не интересује. Писма смо лично ми, препоручено, предали на пошту.» Тако су поступање Владимира Марковића по savetu јавног тужиоца психијатри затворске болнице протумачили као озбиљан знак још неизлеченог душевног оболења, а Владимир Марковић је због ове стручне оцене донете на основу информације из полицијских извора, провео још две године лишен слободе у затворској болници.

Могли би се, такође, навести и нови случајеви, као што је, рецимо, кривично кажњавање Драгомира Драгићевића, рођеног 1913. године, који је у 65. години живота упућен у душевну болницу затвореног типа и тамо провео 29 месеци због тога што је у кафани питао «Ко је овај овде?», показујући при том на слику Ј. Б. Тита. Ограниченошт дужине нашег одговора не допушта нам, међутим, да се тиме даље бавимо.

Поменутом извештају петорице затворских психијатара могу се ставити две озбиљне замерке. У њима се, како смо то већ показали, не наводе дијагнозе постављене у тренутку изрицања мере безбедности лечења и чувања у душевној болници затвореног типа, већ дијагнозе које су, за тројицу осуђеника још увек лишених слободе, утврђене после тринаест, десет односно девет година проведених у затворској болници. Уз то овим извештајем затворски психијатри не препуштају другима да

суде о начину на који поступају са осуђеницима већ сами оцењују свој властити рад. Наиме, по нашим законима предлог за укидање мере безбедности лечења и чувања у душевној болници затвореног типа могу дати само психијатри који се старају о датим осуђеницима. Уколико они током низа година пропусте да то учине, они на себе преузимају одговорност за чињеницу да ће Радомир Вељковић, Милисав Живановић, Ђорђе Симићић због неколико неодмерених, увредљивих или циничних речи о високим државним руководиоцима остати лишени слободе до краја живота. По нашим законима, тако окружна судбина није намењена ни урачуњљивим убицама. Није стога далеко од помисли да ће они који су за овакву судбину тројице осуђеника преузели на себе одговорност увек настојати да је пред јавношћу и оправдају. Отуда они у овој ствари не могу бити непристрасни.

То су вероватно осетили и поменути затворски психијатри па су по први пут широкогрудо изразили спремност да своје психијатријске налазе дају на увид највећим медицинским експертима. Како израз «највећим медицинским експерти» укључује не само домаће већ и стране врхунске психијатре, треба рећи да су многа удружења психијатара и одговарајуће међународне хуманитарне организације годинама захтевали од наших психијатара и надлежних државних органа одговарајућа обавештења о појединим лицима којима је изрицана мера безбедности. Примера ради, 1. марта 1984. Харолд Висоцки, председник Комитета за борбу против злоупотребе психијатрије америчке психијатријске асоцијације, упутио је писмо др....., председнику југословенског психијатријског удружења, у којем је замолио обавештења и одговарајуће документе о случају Радомира Вељковића, Душана Тетковића, Божидара Боричића, Слободана Живковића и Вјекослава Наглића. Фебруара 1985. Данско удружење лекара упутило је писма на адресе 22 државна органа у Југославији и одговарајућих здравствених власти са молбом да му се доставе информације о Милисаву Живановићу. Фебруара 1985. Медицинска група Amnesty International Danske, Канаде и Аустралије упутиле су писма директору Болнице казнено-поправног дома у Београду др. Савезном и Покрајинском секретаријату за правосуђе са молбом за одговарајућим обавештењима о Милисаву Живановићу. Октобра 1985. Ковентри група Amnesty International у Великој Британији упутила је писма директору КПД - болнице др....., Окружном суду у Сарајеву, Савезном секретаријату за правосуђе и југословенском амбасадору у Лондону са молбом да јој се доставе одговарајући подаци о Радомиру Вељковићу. До сада није стигао одговор ни на једно од ових и бројних других писама, па се треба надати да ће Комисија петорице затворских психијатара одмах надокнадити све оно што је током протекле две године пропуштено.

Посебну пажњу заслужује тумачење законских услова за изрицање мере безбедности које је дао помоћник Савезног секретара за правосуђе и организацију савезне управе. Он, наиме, потпуно губи из вида природу дела која су починили осуђеници које помињемо у нашој петицији. Како је то већ више пута речено, они су починили вербални политички деликт - увреду Председника Републике и највиших државних органа и њихових представника и тзв. непријатељску пропаганду. ...он их, међутим, у погледу изрицања ове мере безбедности у потпуности изједначава са убицама, силецијама и паликућама, јер изричito каже да «изрицање ове мере није условљено врстом извршеног кривичног дела». Кључан појам који по нашем уверењу, погрешно тумачи, допуштајући тако велике злоупотребе са кобним последицама, је појам опасности по околину. Члан 63. кривичног закона СФРЈ допушта изрицање обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи затвореног типа само оном починиоцу кривичног дела који је «опасан по околину». На основу стилизације и језичког значења ове законске одредбе сматрамо да се овај појам искључиво односи на непосредну физичку опасност по околину, односно на релативно поуздано очекивање да ће неурачуњљиви душевни болесник који је већ починио кривично дело одређене врсте, поново прибечи неком насиљу као што је убиство, наношење телесне повреде, силовање, паљевина, уништавање материјалних добара и имовине и сл. Како реч и мисао, чак и у устима душевно болесног человека, не може бити никаква опасност ни за људе ни за имовину, сасвим је очигледно да починилац вербалног политичког кривичног дела не може бити опасан по околину – људе који га окружују и њихова материјална добра.

Конечно, реч-две о природи злоупотребе која је овде на делу. Наш Одбор уопште се није упуштао у оцену ваљаности стручне процене душевног здравља овог или оног осуђеника. За нас је то питање ирелевантно, јер смо ми у начелу против деликта мишљења као таквог, односно против кажњавања затвором или упућивањем у душевну болницу затвореног типа било кога за оно што мисли и говори. Ми смо, међутим, хтели да упозоримо да се психијатријско вештачење злоупотребљава да би се уместо временски ограниченог изрекло временски неограничено лишење слободе. Тако, рецимо, да је којим случајем Радомир Вељковић проглашен душевно здравим и урачуњливим, он би за увреду Председника Републике односно тзв. непријатељску пропаганду добио једну или две године затвора. Овако је, због вештачењем утврђене неурачуњливости, већ 13 година лишен слободе и, ако се ништа не предузме, остаће иза затворских врата до kraja живота. Стога још једном предлажемо да се ови случајеви најозбиљније испитају, да се поменути осуђеници пусте на слободу и да се новелирањем кривичног закона СФРЈ убудуће онемогући да било ко буде осуђен на меру временски

неограниченог смештаја у душевну болницу затвореног типа за оно што мисли и говори.

У Београду, 10. фебруара 1986. за Одбор за одбрану слободе мишљења и изражавања

Младен Србиновић с. р., Кнез Михајлова 42, 11000 Београд

Чланови одбора за одбрану слободе мишљења и изражавања

Академик Матија Бећковић

Академик проф. др. Димитрије Богдановић

Академик Добрица Ђосић

Проф. др. Ненад Јованов

Академик Проф. др. Михаило Марковић

Академик Драгослав Михајловић

Академик проф. др. Никола Милошевић

Академик др. Гојко Николић

Академик проф. др Предраг Палавестра

Академик проф. др Радован Самарџић

Академик проф. др Драгослав Срејовић

Академик проф. др Љуба Тадић

др. Коста Чавошки

Проф. Иван Јанковић

Борислав Михаиловић Михиз

Танасије Младеновић

Академик Мића Поповић

Академик Младен Србиновић

Биљана Јовановић: Главном и одговорном уреднику «Вечерње новости» 1986

Ради истинитог информисања јавности, тражим да објавите следеће: Ваш новинар у чланцима : «Пуцан у чињенице» и «Подметање истини» (31. јануар и 1. фебруар 1986.), пишући о људима који су били, или су још увек подвргнути мери безбедности принудног лечења на психијатријском одељењу Централног затвора, а поводом представке Одбора за одбрану слободе мишљења и изражавања, дезинформисао је јавност пропуштајући да наведе кривична дела за која су петорица људи била оптужена. Новинарније навео нити један навод из оптужнице. Цитирао је иссрпно психијатријске експертизе којима су ови људи по налогу суда били подвргнути и навео имена чланова лекарске комисије. Из свега тога се не види шта су стварно ти људи учинили,

односно скривили. Нехотице или хотимице није написао да су њихова «кривична дела» вербална.

На жалост, упорно настојање јавности да се параграфи кривичног закона који предвиђају казне за изражавање мишљења укину, засад нису уродила плодом. Напротив, уведена је новина, мимо закона - одскора мишљење потпада и под прекрајне параграфе.

Свим људима, које новинарпомиње и под прекрајне параграфе иницијалима, казне за вербална политичка дела, на основу психијатријских дијагноза, замењене су неограниченим принудним (казненим) лечењем у затвору.

Очевидно је, да ако се по налогу судова обавља психијатријско вештачење над људима који су оптужени за вербална политичка дела, тад предмет стварне психијатријске експертизе није душевно здравље, већ садржај оптужнице. Ниједан од тих људи није оптужен за кривично дело насиља. А насиље је над овим људима учињено уз помоћ психијатријских институција и на основи постојећег закона (чл. 63 КЗ СФРЈ)

6. фебруар 1986.

У Београду

Биљана Јовановић

Томислав Крсмановић, Реплика листу "Вечерње новости"
3. 2. 1986. г.

Г..... новинар
«Вечерње новости», Београд
Трг Маркса и Енгелса бр. 7

Позивам се на Закон о штампи, у циљу истинитог информисања јавности молим ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ и Вас да објавите овај допис. Изричito наглашавам да евентуалне модификације текста је неопходно да ја одобром, разуме се уколико текст буде објављен. Наиме, у Вашем листу од 31. јануара и 1. фебруара ове године, изашла су два чланка реаговања Вашег листа на петицију «Одбора за одбрану слободе мишљења и изражавања» о могућностима и жалбама у вези злоупотребе психијатрије у политичке сврхе код нас. У више наврата сам ја помињан (пуно име и презиме). Наводи се да је питање злоупотребе психијатрије у политичке сврхе код нас предмет спора још од пре 10 година «када је Томислав Крсмановић и сам жртва то питање изнео у јавност». Даље се за мене каже» «У емигрантском листу «Наша реч» из Лондона др. К. Чавошки, један од потписника петиције је написао прелиминарни извештај о злоупотреби психијатрије у политичке сврхе. Припремио сам га, навео је др. К. Чавошки, на основу докумената које је Одбору ставио на

располагање Т. Крсмановић. Он је уложио изузетно велики труд да дође до података о 24 случаја, где су појединци прогањани, лишавани слободе и пословне способности. За добар део је прикупљао све потребне списе и податке. О неколико пак има само штура обавештења која указују на озбиљност ситуације али не пружају много основа за релативно поузданје закључке...». Говори се даље о великом публицијету ове петиције у свету, дају информације о 5 особа о којима говори петиција. Затим се улаже много напора и позива се на мишљења тима неуропсихијатара КП Дом болница, да се докаже да су ових 5 особа заиста душевни болесници, неурачунљиве особе и да се никако не ради о злоупотреби психијатрије него о помоћи «несрећницима».

У свету је обичај да када се о некоме говори јавно да му се да право одговора. Нажалост, ово право се често не поштује у нашем друштву. Примера ради породица Николе Познића из Банатског Пландишта један од 40 случајева који су предочени Одбору, 100 његових сродника, пријатеља, су покренули петицију 7. 7. 1983. г. адресирану на шефа државе а у вези жалби да се над његовим члановима породице спроводе злоупотребе психијатрије. ПОЛИТИКА од 5. 11. 1983. г. је објавила вест да је Н. Познић обмануо потписнике «да су потписали празан лист». 21. 11. 1983. г. исти потписници пишу нову петицију у којој тврде да нису обманути или ПОЛИТИКА од 24. 12. 1983. г. поново тврди да је Н. Познић обмануо потписнике, подметњу празан лист. 25. 12. 1983. истих 100 грађана пишу трећу петицију у којој поново пружају пуну подршку Н. Познићу и тврде да их он није обмануо. ПОЛИТИКА и други листови су одбили да је објаве. Може се слично десити и са написима В. Новости овога пута..

Такође се каже да скупштина СФРЈ и СРС нису примиле петицију одбора! Као је то могуће када је Одбор исту послао? Где је ту слобода преписке?

Што се тиче мене, В. Новости и мене представљају као жртву злоупотребе психијатрије и стављају у исти кош са осталима. Али се не дају никаква објашњења о мени. Оставља се читаоцима да из сервираних информација и интегралног текста, а који, нажалост, не оперише увек са чињеницама, сами извлаче закључке. Најодлучније противствуюм против оваквих инсинуација у вези мого здравља. Ја сам жртва злоупотребе психијатрије у политичке сврхе. Ако то В. Новости тврде морају дати и објашњења. Уколико В. Новости ми не пруже сатисфакцију и објаве овај допис ствар ће се расправити пред надлежним судом. Шта сам претрпео и због чега се може видети из даљих информација, спреман сам да презентирам и документацију.

Наима, 28. 4. 1977. г. ГСУП, Београд, бр. 156 поднео је против мене судији за прекршаје СО Раковица захтев за покретање прекршајног поступка из чл. 2, ст. 1 т. 5 прекршаја јавног реда и мира, проношење лажних вести и узнемирања грађана, изазивање револта и

нерасположења радника у Фабрици Рекорд, Раковица где сам тада био запослен. на радном месту "шеф Службе маркетинга". Био сам смењен са вишег на ниже место, смањена плата и изложен шиканирању по основи «морално-политичке неподобности» (А која је сада се јавно признаје неуставна. Дакле, био сам невин.) Ја сам јавно протестовао и то рекао 1. 9. 1977. г. Овај судија је донео Решење ИИ-Уп. Бр. 1613/77 г. којим ме проглашава на основу налаза психијатара Завода за ментално здравље примаријуса др и др.....(од 1973. г. био сам неколико пута у овој установи због несанице, жалио сам се на раније отказе и сличне поступке као и у Рекорду а због сличних разлога), да сам оболео од шизофреније (295. ст. 9), да сам неурачунљив, предложено је систематско лечење у затвореној установи. (али није прихваћено). Цео месец октобар 1977. г. сам био експлорисан од стране тима стручњака Војне медицинске академије: психијатар др., пуковник, социјални радник, психолог, помоћно особље, амбулантно, више пута недељно (тамо сам дошао са упутом др....). 24. 10. 1977. г. бр. 854.. 548 је издат Налаз «sine morbo psychiatrico», Психички здрав. Мишљење: пациент је детаљно експлорисан од стране психијатра, психолога и социјалног радника, па се на основу добијеног резултата може са доста великом сигурношћу тврдити да у тренутку испитивања не постоје знаци менталног оболења или поремећаја». Познато је какво је тешко оболење шизофренија. И да није могуће да неко буде 1. 9. 1977. болестац од те болести, а само месец и 24 дана после тога буде потпуно здрав!. Напомињем да ме је ВМА најдетаљније експлорисала од свих болница.

22. 6. 1981. г. је против мене поведена истрага због наводног вербалног политичког деликта (а који се састојао у жалбама на повреде мојих права). Спроведено је психијатријско вештачење пред Судско-психијатријским одбором Медицинског факултета у Београду. Ова установа је издала 20. 4. 1981. г. бр. 35/81 Психијатријски налаз да сам психички урачунљив, свестан одговорности, исправно оријентисан у времену, простору, према другима, аутопсична оријентација уредна, пажња правилно усмерена, упамћивање и памћење нису оштећени, интелектуални ниво изнад просека. Одаје утисак углађене и коректне особе.

Дакле, и овај Налаз је супротан Решењу судије за прекршаје СО Раковица од 1. 9. 1977. г. и налазу лекара ЗМЗ из Београда!.

21. 6. 1975. г. сам био ухапшен због сличних разлога као што је напред описано од стране ГСУП-а, сутрадан сам насиљно смештен у П. Б. «Л. Лазаревић», Падинска Скела где сам остао десетак дана. За ово интернирање нисам дао повода, било је незаконито, није ми била дата помоћ адвоката, није била информисана општина, био сам приморан да конзумирам велике количине контраиндикованих лекова. Изашао сам са дијагнозом «параноидна реакција» (291.9).

За време Конференције УНКТАД у Београду јуна 1983. г. сам имао више контаката са појединим особама учесницима ове конференције. Због тога сам био више пута хапшен и најзад насиљно смештен у П. Б. «В. Вујић» и одмах отпуштен, али обавезан да сваки дан док траје УНКТАД долазим у ову клинику на «регистровање».

Контраиндикације и нелогичности су очигледне.

У налазу Судско-психијатријског одбора Медицинског факултета из Београда од 20. 4. 1982. г. се каже да сам се жалио на отказе, смењивања, хапшења, прогоне, констатује се на основу тога идеја прогањања код мене! Ја поседујем документацију из које се необориво може видети да сам ја све то претрпео и да су мотиви прогона били политичке природе. Дакле, не ради се о идеји прогона него о стварним чињеницама. Каже се даље у овоме Налазу да сам се супротставио прогонима, да сам почeo да се борим за своја права и касније уопште за људска права, да се залажем за демократизацију друштва и обраћам за помоћ страним хуманитарним организацијама, професионалним, констатује се да је присутна и идеја величине код мене због тога! Дакле, борити се против прогона је и имагинација прогона и идеја величине! Толики људи широм света се данас боре против неправди, да ли су они ментални болесници?

Завршио сам Економски факултет у Београду, пост дипломске студије из психолошких, социолошких, статистичких и истраживања тржишта CIFEM-ICHEC, Брисел, Белгија (где сам боравио 1965-1971 г.) са одличним успехом. Знам течно француски и добро енглески и руски. Објавио сам више десетина научних и стручних радова, признат сам стручњак у својој области. Није логично да душевно оболела особа придобије поверење угледних академика, познатих психијатара из света, хуманитарних и професионалних организација.

У тексту се спомиње да се страна пропаганда ангажовала и да се манипулише са СФРЈ и душевним болесницима.

Напомињем да врло добро знам ових 5 особа као и осталих 40 који су предочени Одбору, и да је често ситуација и код њих слична мојој. Уосталом, неки од њих ће Вам се јавити.

Код нас је у задње време покушана легализација злоупотребе присхијатрије, пројекта закона о образовању који је предвидео слање неподобних професора «на психијатријски преглед». Домаћа штампа је у више наврата писала о злоупотребама психијатрије код нас задњих година. Познаваоци тврде и констатују «растући тренд» жалби на злоупотребе психијатрије у СФРЈ. (А тренд означава појаву а не појединачне случајеве).

Тврђња лекара КП Дом болница да су спремни да омогуће увид у документацију и контакт са ових 5 особа (и другима) еминентним психијатрима је демократски став. Али, то једино могу бити страни

непристрасни психијатри, нпр. делегирани од стране Светске асоцијације психијатрије.

СССР је познат по овој пракси, али СССР није до сада признао ни један случај злоупотребе психијатрије. Психијатрија је погодно средство да се контролишу грађани: политички кривац је затворен у психијатријској болници, а не у затвору, регистрован је као душевни болесник, иако је, уствари, политички затвореник. На тај начин се укрива политичка репресија и смањује број политичких затвореника. Јавност за оваква суђења обично и не сазна, нема неугодног публицијета као у случају политичких суђења, околина се покушава да убеди да је у питању «болесник», конвенира да се сломе «тврди», време боравка је неограничено (казна затвора је временски одређена), има мучења електрошоковима, и тд. Услови живота у КП Дом болница су врло тешки. И потпуно психички здрав човек оболи после извесног времена. То је прави затвор а не болница.

Стојим на располагању за прегледе од било кога, где и када. Такође сам спреман да обавим разговор са новинаром..... Прилажем текст «Бекство од моћника» (Дневник, Н. Сад, 25. 8. 1985. г.) који констатује да људи услед прогона «често психички обольевају».

Драган Вељковић, Стојана Милошевића 5/l, Крушевач-
10. 2. 1986.

Редакцији листа ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ

Београд, новинар

Трг М. и Е. Бр. 7

Молим Вас да сходно Закону о информисању и штампи и изношењу истине, објавите овај напис о моме брату Радомиру Вељковићу. Наиме у Вашем листу од 31. 1. и 1. 2. 1986. г. су изашли чланци «Пуцањ у чињенице» и «Подметање истине» од Вашег новинара То је став Вашег листа у вези петиције Одбора за заштиту слободе мишљења и изражавања од 6. 1. 1986.г. и на реакције које је ова петиција имала у свету. Спомиње се и мој брат Радомир, «Р. В. „пензионисани пуковник ЈНА, који је 12 година у затворској болници наводно због вређања Ј.Б.. Тита» (пре свега он је био потпуковник ЈНА). Затим за муга брата, каже Конзилијум лекара Централног затвора у Београду: «Увидом у медицинску документацију и личним увидом, комисија је утврдила да болује од параноје кверулантног типа, тј. суманутости парничења, која у потпуности одговара класичном опису овог обольења у савременој стручној литератури..... Он сатима, месецима, данима, годинама, «изучава» математику, квантну физику, астрономију, гарилошку физику и друге

«високе» науке из којих издаје «саопштења» «притужбе» и друге «студије» не хajuhi за одмор, шетњу, тј. социјализацију, или друге садржаје живљења. У судско психијатријском смислу је потпуно неурачуњљива особа неспособна за егзистенцију у друштвеној заједници».

Текст је кратак, штур, пун «високо» научних фраза, које желе много да кажу, а не кажу ништа. Али је јасан циљ, створити утисак поуздане дијагнозе и високе научности и убедљивости» експерата психијатара» КП Дом болница у Београду. Нажалост, има и баналности, чак и непристојности, потсмеха, увреда, понижавајућих изјава, а које никако не долikuju лекарима.

Где је садржај оптужнице, зашто је био оптужен и смештен у ову установу?

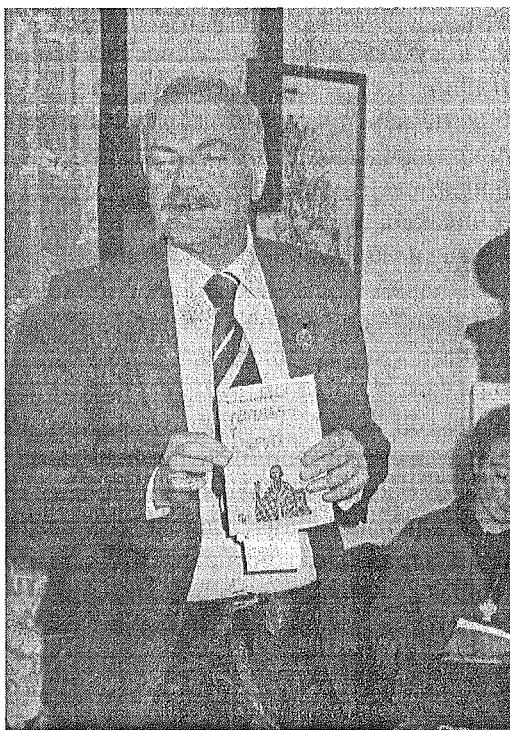
Петиција Одбора је имала велики публициитет у свету и домаћој јавности да је то унело сумњу и смутњу у свест многих грађана. Вечерње новости, као најчитанији лист у земљи су имале за задатак да ову сумњу елиминишу. Нигде се не наводи да је мој брат смештен у ову «болницу» зато што је почнио вербалан политички деликт ненасилне природе «непријатељске пропаганде», «наношење штете угледа државе и њених органа». Није било никаквог насиља, претње насиљем. Мој брат је познат као врло мирољубива и културна особа, бивши предавач на Војној академији у Сарајеву. Бавио се страсно и врло успешно и науком. Био је најбољи студент у класи и носилац почасног звања «Титов питомац». Цела породица је била позната као комунистичка, ја сам био у партизанима од 1941. г., Радомир од 1943. г, мајка од 1941. г. Оцењен је као натпркосечно интелигентан. Али је он 1959. г. критиковао по њему неправедну расподелу станова у његовој војној јединици. Због тога је пао у политичку немилост и био изложен прогонима. Почеко се жалити 1967. са 41. годином старости га пензионишу. Озлојеђен је, све се више жали. Био је хапшен, испитиван, тучен, малтретиран, 1967. г. први пут насиљно смештен у психијатријску болницу (инјекције, лекови и сл.). У очају пише 1967, 1970, 1972. г. протестно писмо П. Титу у виду притужбе. Зато су га и ставили у психијатријску болницу.

Постоје необориви докази да се ради о злоупотреби психијатрије у политичке сврхе. Мој брат има 5 лекарских уверења из времена када је смештен у психијатријску болницу као «неурачуњљив», «опасан по околину» а која су издата од еминентних здравствених установа која тврде да је он психички здрав потпуно: 1. Клиничке болнице Сарајево бр. 6344 од 19. 12. 1967. г; 2. Неуропсихијатријске клинике Београд, Одељење «А» бр. 885 од 24. 1. 1968. г; 3. установа «Омер Маслић» Ново Сарајево бр. 991 од 8. 2. 1968. г. 4. Медицински центар Зеница бр. 124 од 4. 8. 1970. г. 5. Општински суд Сарајево (I) бр. 16/67 Сарајево 22. 12. 1967.

Јасно је да је он смештен у лудницу психички здрав. Зашто му није изречена казна затвора?

У односу на њега су почињена многа безакоња: није ни извођен на суђење, није му издато никакво Решење ни Медицински налаз, не прима пензију, за тутора му је одређена супруга са којом је у бракоразводној парници, а што је незаконито, онемогућен је да нађе адвоката, (који га је бранио је био ухапшён).

Пре смештаја у болницу је био гвозденог психичког и органског здравља. Али је временом услед стресова и насиља све почело да попушта. Већ 1970-их година је био уздрман, али потпуно урачунљив и 1973. г. Почела је несаница, астенија, депресија, психосоматски поремећаји, исцрпљеност, постаје крајње нервозан и импулсиван. Слабе му и интелектуалне способности.

mr. Мирољав Костић, наш саборац, новинар и писац, написао врло запажену книгу **ЛУДНИЦА**

Услед тога његови текстови и пре смештаја у болницу у извесној мери садрже прејаке речи, преоштре, понекад и изопачене. Он је био озлојеђен, импулсиван, није се добро контролисао. Ово власти профитирају да га представе чудним, болесним. Радомир ми је рекао да има и фалсификованих докумената које он никада није написао.

Дванаест година боравка у психијатријској болници су се врло лоше одразили на његово здравље. Задњих година се код њега запажају необичне идеје које нису раније постојале. Његово психичко стање је сада лоше. Али није било такво пре смештаја у ову установу. Одговорност за стање његовог здравља сносе затворске власти.

Ја сам takoђе био политички прогањан само зашто што сам захтевао да се демобилишем из JNA, хтео сам да студирам, да будем инжењер. То ми је замерено као знак нелојалиности и незахвалности. Био сам онемогућен десет година да се запослим, био сам и хапшен, суђен и прекрајно осуђиван, малтретиран. Задњих година сам озбиљно оболео од више тежих органских болести. Радомир је био на мојој страни од 1950. г., можда је оно што се делило 1959. г. Било у вези са мном. Радомир не добија никакав лек у овој установи.

Радомир Марковић - УРЕДНИШТВУ «ВЕЧЕРЊИХ НОВОСТИ»

4.11. 1986.,Београд

За, новинара

Трг Маркса и Енгелса 7-Београд

Поводом чланка новинара..... «Пуцањ у чињенице» и «Подметање истине», објављеном у вашем листу 31. јануара и 1. фебруара ове године, на основу Закона о штампи, у циљу осветљења неких чињеница и истинитог информисања јавности у вези са мојим сином В. М. који је споменут овим чланцима, молим да «Вечерње новости» објаве ову моју изјаву.

Привлачим пажњу на неке нетачности у чланцима. Мој син није провео у КПД – болници четири године, већ две године и десет и по месеци. Такође, није интервјуисао историчара Фрању Туђмана у време када је овај био осуђен, већ две године пре тога. Због тога интервјуја, између осталог, је Фрањо Туђман и осуђен, али је Фрањо Туђман провео у затвору знатно краће време од мого сина.

Мишљење лекара психијатара КПД – болнице у Београду објављено у Вечерњим новостима 8. 2. ове године је врло штуро, кратко и суштински нетачно. Каже се: «У току боравка у КПД-болници у Београду извршено је психијатријско испитивање, психолошка обрада и праћење понашања, па је на основу тога утврђено да В. М. болује од хроничног душевног оболења из круга шизофреније». Међутим, дијагноза тешке психичке болести је изречена моме сину још пре боравка у КПД-болници, а што је у суштинској супротности са тврђњом вашег листа. То се види из Решења другог општинског суда у Београду к. Бр. 1901/78 од 23. 2. 1979. г. у коме се констатује да је он психички оболео и неурачунљив, а он је

боравио у КПД-болници од 23. В 1979. г. до 2. 4. 1982. г. Неколико месеци пре суђења је био позван на психијатријски преглед у КПД – болницу (VI-XII 11978. г.). Разговор је трајао пола сата. Конзилијум психијатара је био у саставу: др и др Питали су мога сина да ли није чудна његова преокупација за политичке теме, како то да се баш он интересује за друштвене неправилности, потписује петиције и објављује чланке, а многи млади људи то не раде. Мој син је одговорио да га такви проблеми интересују, да је одувек волео новинарство и објавио скоро двеста чланака у земљи, да га интересује и књижевност, да пише песме и да се не боји, као многи други, да третира и неке осетљиве теме. На основу таквог разговора ова два психијатра су закључила да је он неурачунљив и да је потребно лечење. Дакле, очигледно је да је чињенично стање другачије, јер дијагноза о моме сину донета је пре боравка у овој установи, а не на описан начин, не за време боравка у КПД – болници, како то тврди новинар.....

6. фебруара 1978. г. лекари КПД: болнице су одлучили да се мој син В. М. може лечити на слободи. Ми родитељи смо у то поверили. Нисмо се припремали за одбрану како треба. Суд нам је одредио адвоката, мислили смо да ће се на томе завршити, тако да смо били пасивизирани. Међутим, на суђењу 23. 2. 1979. г. у Другом општинском суду, др....., управник КПД-болнице нагло мења одлуку и одређује да се наш син мора «лечити» у затворској психијатријској болници. Били смо стављени пред свршен чин, неприпремљени за овако нагли преокрет у квалификацији стања нашег сина. Одређени адвокат је само у једној реченици изрекао као своју одбрану: «Молим суд да има обзира према младости мого клијента ». Јавност није била информисана о суђењу. Ово довољно показује и метод рада психијатара и суда.

6. фебруара 1976. г. а затим и у Решењу којим се мој син смешта у КПД – болницу (од 23. 2. 1979. г.) се наводи да је В. М. опасан по околину, јер може опет починити инкриминисани политички деликт, а тај «деликт » је био писан и ненасилне природе. Чл. 63. кривичног законика СФРЈ, као један од неопходних услова за смештај у психијатријску болницу предвиђа да је особа «опасна по околину». Мисли се на физичку агресивност, којом се може угрозити сигурност људи и материјалних добара. Јасно је да је и овде злоупотреба чл. 63 кривичног закона СФРЈ. У једном документу се психијатри позивају на смештај мого сина у психијатријску болницу «Лаза Лазаревић» у Падинској скели, где је боравио четири дана, под оптужбом, на основу анонимног и непровереног писма, да је припремао диверзију на железници. Мој син о томе није имао појма, никада у рукама није имао експлозив, крајње је мирољубив интелектуалац. Одмах сутрадан по његовом смештају у ту болницу, шеф одељења где је био мој син, доктор дошао је лично мени и рекао

ми да ће мој син бити отпуштен и да је психички здрав и да не сме да борави са таквим болесницима.

Кроз цело болно искуство са мојим сином произилази чињеница да психијатријски и правосудни органи код нас неретко политички девијантне особе третирају чак и као ментално оболеле особе. (А зашто се мој син бавио питањем права људских личности биће даље објашњено). У току мојих обраћања разним правницима и другим личностима, и психијатрима ради ослобођења мого сина, речене су ми чак и такве мисли: «ваш син више не сме ни перо узети у руке, јер ће га заувек држати тамо», «да је у питању наређење виших установа, и да га они морају држати затвореног», „да он није неурочунљив, већ да се ради о некомформистички настројеном интелектуалцу» итд. Када су почели да га једном недељно пуштају на шест часова кући, оптужен је «да је поново писао писма у иностранство и да је то знак да се његово здравље погоршало». У ствари, мој син је писао писма емигрантским листовима и рекао да му више не шаљу своје листове.

Мој син је крајње миролубив, поштен, савестан, поборник споразумевања међу људима. Може се поставити питање: зашто је мој син почeo да се бави инкриминисаним активностима. То није најлакше објаснити. Проблеми мого сина вуку корене још из средње школе, на незаконит начин су му прекинуте студије (позван је на одслужење војног рока, иако је као студент имао право на одлагање.) Носио је у себи нездадовољство због лошег односа друштва према властитој породици, лојалној према властима. По доласку из војске мој син покушава да се запосли, пише на стотине молби, понекад улази у најужи круг кандидата, али бива одбијан са разним образложењем, чак и са образложењем да није морално политички подобан, јер није члан СКЈ. У својој жалби Председништву Републике од 21. 12. 1977. године он се жали на то, каже да се обратио надлежним за пријем у СКЈ, да је одбијен, јер «сарађује са верском штампом». Клаузула морално-политичке подобности је незаконита. Слобода вере је гарантована Уставом. Јасно је да је мој син био жртва самоволje. Почеко је да се жали све више, а како је завршио новинарску школу у Београду Југословенског института за новинарство, круг његовог интересовања се све више ширио и на друштвене теме, што се понекад није свидело вишим инстанцима, па се тако замерио. Маштао је да буде новинар од детињства; међутим, пошто то није могао да постане, претворио се у неку врсту слободног новинара. Власти га нису разумеле, разлоге његовог нездадовољства. Уместо да му помогну, уследиле су репресије: хапшења, истраге, испитивања, претреси стана, суђења и одузимање предмета, на силни смештаји у психијатријску болницу. Настало је право прогањање. Како може бити тако третиран (као непријатељ) неко ко је хтео да постане члан СКЈ? Тако крутост бирократије води младе људе на борбу за људска права. То је и навело мoga

сина на инкриминисане деликте, због којих је , у ствари био три године у психијатријској болници.

Мој син је завршио гимназију, започео студије (објашњено је зашто их је прекинуо), имао је и десетке на испитима, завршио је новинарску школу, објавио је једну збирку родољубивих песама (припрема и другу са тематиком из затворског живота), положио је успешно курс енглеског језика и курс дактилографије, оцењен је као надпросечно интелигентан, познат је као углађена и коректна особа пријатељски настројена у свакодневном животу и на радном месту. Већ наглашене околности, а посебно дуг боравак у психијатријској болници учиниле су да је он сада помало трауматизирана личност. Чланак «Бекство од моћника» у листу «Дневник» - Нови САД, август 1985. г. преноси изјаву Синдиката СР Хрватске како многи грађани оболјевају услед прогона, и да то оптерећује болнице. Међутим, мој син ипак није подлегао тешкоћама и није оболео ни после свега, али је нервознији него што је био. Психијатри су у његовом случају један политички проблем претворили у психијатријски.

В. М. је провео три године у КПД.болници у Београду у врло тешким условима: ниска температура зими у собама (нема скоро никаквог грејања у собама), грубо понашање других болесника, кљукање штетним по здравље лековима, присуствовање сценама умирања и самоубистава, надмен однос особља, разне казнене мере итд. У оваквој болници за лечење чак и психички потпуно здраве особе морају да оболе после извесног времена.

Мој син није болестан од болести која му се приписује. Такође, мој син није непријатељ друштва. Напротив, он је лојалан, бранио се само од разних неправди за које он није дао повода. Указивао је на неправилности са најбољим намерама. Такав, он је постао жртва неправичног односа друштва. Уместо да му се помогне, пришло се репресалијама. Сада ради у једном предузећу као физички радник, дакле онемогућен је и професионално. Оваквом дијагнозом онемогућен је у образовању, у могућности да склопи брак, скоро искључен из друштва једном произвољном психијатријском дијагнозом.

Спремност лекара психијатара КПД-болнице да дозволе еминентним објективним психијатрима увид у документацију и контакт са пациентима, дакле и са мојим сином, је врло коректан и демократски. То је прави пут да се открије истина. Стојимо на располагању и ја и мој син за све прегледе и увид у документацију.

Зашто новинар «Вечерњих новости», који зна име и адресу, није дошао пре објављивања члана да разговара са нама? Ту би добио највише информација и видео документа. Новинар је чуо шта кажу лекари КПД-болнице, требало је да саслуша и нас, другу страну. Нека изволи на разговор када хоће. Зар њему ништа не говоре злобобна спомињања

злоупотребе психијатрије у дневној штампи последњих година и случаја да се за Стеријино позорје 1986. нуди шест представа словеначке драме «Бриљантни валцер», која расправља баш овај проблем. Захвалан за објављивање

Р. М. (име и адреса познати р.)

РЕПУБЛИЧКОМ СЕКРЕТАРИЈАТУ ЗА ПРАВОСУЋЕ И ОПШТУ УПРАВУ СР СРБИЈЕ **24. 3. 1986. г.**

Ми доле потписани грађани, на основу члана 157, а у вези члана 320 Устава СФРЈ вам се обраћамо са молбом да испитате наведе изнете у овој представци и предузмете мере сходно закону и моралу једног друштва које се прогласије да је прогресивно.

Обраћамо Вам се поводом КП Дом болница, Неуропсихијатријско одељење Београд, Бачванска 14.

У многим собама на четвртом спрату у којима се налазе болесници којима је изречена мера безбедности обавезног смештаја и чувања у затвореној психијатријској установи, нема никакво грејање. Постоји неколико радијатора у ходницима, али су они најчешће млади или хладни. Поједини прозорчићи на плафону су полупани. Већина соба има под од бетона, понекаде под покривен линолеумом. У хладним месецима године, нарочито зими, у собама влада несносна хладноћа. Собна температура је испод свих не само медицинских, него и људских стандарда. Болесници носе по неколико цемпера, капута, панталона, капе, шалове. Они који имају, ако имају некога да им да. Али их има без родбине и пријатеља па су у тој нељудској хладноћи тако рећи полууголи. И Управа затвора не реагује на то стање. Проводе време како знају, кад год могу под ћебадима. Младима је лакше, али има доста старих, тешко болесних органских, жена..

Нормално је закључити да оваква температура шкоди здрављу.

Ова установа се зове Казнено поправни дом болница. Али, без обзира на то што се ова установа налази у казнено поправном дому и под вашим је старатељством, она је ипак болница. У њу смештају, као што је напред речено, одговарајуће категорије особа на лечење. Ове особе су ослобођене одговорности за учињени деликт, кривично дело. А због душевног оболења које искључује одговорност. Дакле, ове особе су овде стављене ради лечења.

Не може се говорити никако о лечењу у овако сировим условима живота, дуготрајној и интензивној хладноћи. Уопште услови живота у овој болници су тешки и за потпуно здравог и младог човека.

Познато је да је у појединим ћелијама наших затвора хладно, нема грејања, то спада у казнено виспитну политику појединих категорија

затвореника. Али, треба знати да ове особе нису затвореници, него су болесници. Без обзира што се ради о затворској болници, која се налази у казнено-поправној установи и зове се КП Дом болница, која се налази под вашим старатељством, а не здравственог државног органа, болница је свуде и увек болница. И у њој морају бити поштовани основни принципи медицинске етике и професије. Они су болесници и у правном погледу. Зато се према њима тако и треба односити. Да ли систематско излагање болесника интензивној хладноћи значи њихово поистовећивање са појединим категоријама затвореника и то може значити као казнено-ласпитна мера? Основни етички принципи медицине морају бити поштовани: лечити, оздравити, спасити живот, здравље, смањити бол, бити у служби човека.

Пошто се не може отети утиску да се на овај начин болесници кажњавају, а како су то болесници за које се званично тврди да услед неурачуњивости нису криви за почињено кривично дело, логично је да мотиву кажњавања нема правног основа, ни етичког уколико то неко узима у обзир. То, уствари, би значило кажњавати их зато што су болесни. А што није њихова кривица уколико је то тачно.

*Затвореници у затворској лудници,
Сава Максимовић, жртва вербалног деликта*

Дакле, има доста индиција које указују да болеснике и затворенике идентификују. То се може интерпретирати тако да болеснике ипак сматрају кривим и онда их кажњавају. Да ли то значи да поставимо отворено питање, да затворске власти сматрају да се уопште и не ради о болесницима?

Овакво стање у овој установи неки објашњавају економисањем, уштедом горива, други говоре о непродуктивним и непотребним устима.

Морал једног времена и епохе, средине, је одраз друштвених услова и система вредности у датом друштву. Говори се о лошем односу према старима. А шта о категоријама као: тешки и неизлечиви болесници, инвалиди, асоцијални, незапослени, вечити студенти, тешки алкохоличари и наркомани, маргинални, који се тешко интегришу? Дужност је друштва да се и о њима стара.

Ако људско здравље, живот, вреде толико мало, етика не само медицинска него и целога друштва је доведена у питање. Овакав однос према овим особама је супротан не само лекарској етици него и елементарним нормама једног цивилизованог друштва.

Зашто психијатри и здравствено особље у овој установи, уопште наши лекари, а они знају овакво стање, ћуте? Зашто не реагује ваш секретаријат, друштвено-политичке организације, грађани, самоуправна регулатива друштва? Где је глас јавности? Зашто ми грађани ћутимо, ми се не односимо према нашим суграђанима како треба? Да ли су наша не само грађанска дужност него и људскост затајили?

Пошто се ова прича, препричава, то наноси штету угледу не само ове установе, него и лекара, оних који у њој раде и целокупног особља, јер су они људска бића, обдарена разумом и свешћу која знају шта значи држати у оваквој хладноћи особе за које они сами тврде да су болесници.

Молимо да се испитају ови наводи, мотиви и узроци оваквог стања и односа према овим људима. Треба рачунати на многе од њих да се ускоро врате својим кућама, породицама, деци.

По аналогији се може претпоставити да може бити слично и у другим затворским психијатријским болницама у земљи. Уосталом, и грађанске психијатријске болнице неретко имају врло скромне услове живота. (Да подсетимо писање домаће штампе о хладноћи у просторијама Психијатријске болнице «Губеревац» у Београду).

То наноси штету не само угледу медицине и друштва него смањује и ефикасност медицине, срозава је и деградира, са свим врло тешким последицама које из тога проистичу.

Молимо да се предузму мере да се болесницима обезбеди собна температура сходно медицинским кодексима и законским прописима. Ваш Секретаријат је управо задужен да о томе води рачуна. То је ваш задатак.

У Београду, 24. 3. 1986. г.

Својеручно потписали:

др. Коста Чавошки, Београд

др. Иван Јанковић, Београд

Миладин Павловић, професор, Обреновац

Бјелановић Петар, службеник, Београд

Јелка Ратковић, Београд,

Ђапић Горанко, Београд

Фјодор Византиски, студент психологије, Скопље,

Андреј Пешикан, лингвист, Н. Београд,

Мирјана Петковић, Београд,

Милорад Павићевић, лекар, Београд,

Момчило Живојиновић, Београд,

Милутин Станковић, публициста, Београд

Александар Петровић, студент, Београд

Виолета Милојковић, студент, Београд

Живодраг Никчевић, правник, Никшић,

Мирослав Вишић, Београд,

Петровић Слободан, Београд,

Иван Прекајски, филолог, Београд,

Веран Михаиловић, Батајница

Иван Стојановић, Београд,

Драган Живковић, Земун

Милорадовић Ненад, Београд,

Микић Љубиша, Земун

др. Веселин Савић, неуропсихијатар, Београд

Биљана Јовановић, књижевница, Н. Београд,

Радмила Лазић, писац, Београд,

Гојко Ђого, песник, Н. Београд

Професор др. Небојша Попов, Н. Београд,

Владимир Марковић, новинар, Београд

др. Јован Гуцић, физичар, Београд,

др. Иво Мариновић, Вања, лекар, Београд

Драган Вељковић, службеник, Крушевац

Вељковић Анђелка, пензионер, Крушевац,

Радисав Живановић, пензионер, Сталаћ,

Миросинка Живановић, Сталаћ

Јован Лукић, пензионер, Сарајево

Томислав Крсмановић, економиста, Н. Београд

Никола Познић, бивши директор пред, Пландиште

Драгољуб Игњатовић, песник, Београд

Живковић Слободан, радник, Београд

Аким Ђилас, публициста, Београд

Вибок Лујза, Нови Сад,
Сарјановић Никола, Нови Сад
Милић Крсмановић, књиговођа, Београд

Одбор за одбрану слободе мисли и изражавања

9.6.1986

Иван Стамболић
Председник
Председништво СРЈ СРбије
Београд

Поштовани друже Стамболићу,

Одбор за одбрану слободе мисли и изражавања већ дуже времена прима притужбе да поједини службеници Службе државне безбедности без икаквог ваљаног разлога и законског основа узнемирају, вређају и малтретирају Томислава КРСМАНОВИЋА, са станом у Новом Београду, ул. Похорска бр. 15.

То се нарочито огледа у безразложном легитимисању на улици, незаконитом улажењу у његов стан када није у њему, вулгарном вређању и претњама којима се нарушавају његова елементарна права и лично достојанство.

Томислав КРСМАНОВИЋ је, иначе, један од оних који су се годинама залагали за укидање, злоупотребе психијатрије у политичке сврхе.

Молимо вас да се у овој ствари лично заузмете како би се одмах предупредило и обуставило злостављање којем је изложен Томислав КРСМАНОВИЋ.

Београд,
9. јуни 1986.

За Одбор за одбрану слободе
мисли и изражавања

Мића Поповић, члан САНУ,
Студентски трг 19,
11000 Београд

Чланови одбора за одбрану слободе мишљења и изражавања
др. Војислав Коштуница
Академик проф. др Љуба Тадић
др. Коста Чавошки
Академик Матија Бећковић
Академик, др Младен Србиновић
Академик Проф. др. Димитрије Богдановић
Академик Добрица Ђосић
Проф. др. Неџа Јованов
Академик Проф. др. Михаило Марковић
Академик Драгослав Михајловић
Академик проф. др. Никола Милошевић
Академик др. Гојко Николишић
Академик проф. др Предраг Палавестра
Академик проф. др Радован Самарџић
Академик проф. др Драгослав Срејовић
др. Иван Јанковић
Борислав Михаиловић Михиз
Танасије Младеновић
Академик Мића Поповић
Академик Младен Србиновић

Томислав Крсмановић
(1 јули 1986 године)

”Зато што сам ово саопштење Одбора за одбрану слободе мисли и изражавања доставио страним новинарима(Хелен Деспић Поповић, Викторија Стегић, Халупа, Томас Брај, Кристина Фон Кол, Швабић, Ђурић, Вијекослав Радовић, итд) био сам зlostављан од полиције”.

**Amnesty International British Section
Nobel Peace Prize Winner 1977,
UN Human Rights prize 1978**

GROUP: U. K. 243
Hall Lane,
Wlagrave,
COVENTRY
CV2 2AU
England

(Напомена: Непознат преводилац овога текста са енглеског на хрватски језик).

Ваша екселенцијо,

Једна изложба којој је тема била људска права и недавно била у Конвентријској Катедрали, која је била посвећена не само обиватељима Конвентрија, него и осталим гостима који су овде дошли са свих страна света преко 400 ових грађана света потписали су молбу Вама у име Радомира Вељковића који се сада налази у психијатријској затворској болници у Београду.

Он је био осуђен у Окружном суду у Сарајеву 20 тога марта 1973. године његова оптужба је била: «Угрозио је репутацију државе» и «водио пропаганду против исте» он је оглашан кривим (судски број к 153/1973)

Интернационална амнстија је, као што знате, светска организација која ради неутрална за ослобођење свих затвореника мисли. Ми мислимо да је ово ограничење слободе у противу с документом 19 (2) од Интернационалне Сагласности на Цивилна и Политичка Права, потписана и овлашћена властима Југославије у 1971. год. Која саопштава да свако ће имати право слободе и разговора.

Као грађани Конвентрија који је близак вашег фамознога града Београда ми сви овде живимо у нади да ће се ослободити Радомир Вељковић. Он је на крају верни патриота који је са многим јунацима Југославије борио се са нашим народом против тираније за бољи и равноправнији свет. Ми Вас са поштовањем молимо да се што пре упознате његовим случајем који Вам сви ми препоручујемо његов безкондицијални одпуст.

С поштовањем и братским поздравом из Конвентрија.

(Mr) D. Meghan

Coventry Amnesty Group

COPIES TO : Dr. direktor Belgrade Prison Hospital,

Yugoslav Ambasador, London

Freedom House, 1986 : AN APPEAL - АПЕЛ

Ми, људи различитих политичких и религиозних убеђења и етничке припадности, који живимо ван и у Југославији, се слажемо да демократизација Југославије може мирним путем решити тешке социјалне, политичке, економске и националне проблеме који све више притискају земљу. У том смислу се овим апелом обраћамо југословенским властима и другим владама које су од утицаја на одржавање статус QUO земље. Југословенским властима: Ослободити одмах све политичке затворенике, укључујући и оне у затвореним психијатријским установама, прекинути прогоне бројних појединача и група које се боре за људска права изван партије, успоставити дијалог са њима, дозволити слободу мишљења и изражавања свим групама и грађанима.

др.Јанез Ругељ, психијатар:
НЕКИ МАЊЕ ПОЗНАТИ НАЧИНИ ЗЛОУПОТРЕБЕ
ПСИХИЈАТРИЈЕ

Тезе за дискусију на Округлом столу: Злоупотреба психијатрије у Југославији, Студентски културни центар у Београду, 23. 4. 1991.

1. Продани психијатри

1.1. Увод

Као што окупатор не може да буде ефикасан у остваривању својих циљева без издајица у народу, тако и ненародни режим – какав је большевички режим био – не може успешно остваривати своје циљеве без проданих стручњака. Не кажем интелектуалаца, јер је једна од основних карактеристика правог интелектуалца крајња критичност и неподмитљивост.

Неefикасни привредни пројекти и објекти нису само резултат рада лоших политичара, него и проданих стручњака, који су такве пројекте израђивали, па и научника који су на крају тим пројектима дали пролаз, на којег су се политичари могли позивати.

Такви стручњаци обезбеђивали су политичаре и другим интелектуалним остварењима нпр. при изради устава, закона, итд. Законе нису могли написати необразовани политичари, какве смо, углавном, после рата имали.

1.2. Лице и наличје «проданих психијатара»

Тоталитарни режим не може имати политичке психијатрије без проданих или подмићених психијатара. Зато је требало са њима рашчиштити политички, стручно и етички. Етички зато што су радили противно лекарској заклетви.

Психијатри се никако не могу оправдати за своје служење режиму у оквиру рада политичке психијатрије. Морални људи не пристају на подмићивање ни у случају трајног изнуђивања. Јер, човек увек може да изабере смрт umесто издаје.

Нема компромиса са тим ставом. То је јасно описао и В. Франкл у књизи: «Зашто се нисте убили?» Он је у Дахау утврдио да се људи у крајњој ситуацији деле на човечне и нечовечне.

Психијатри који сарађују у политичкој психијатрији су нечовечни људи, а њихова делатност била је и јесте на граници злочина.

Када се политиком бави само мањина, а не сви одрасли људи (као што је било у Старој Атини и како је препоручивао Ж. Ж. Русо) онда људи из круга те мањине пре или касније постану проблематични. Ако хоће да остану на положајима, морају чинити непоштене радње.

Лекар – психијатар не сме да улази у политичку машинерију, јер мора бити независан у раду на заштити психијатријског пацијента против патогених утицаја великих и малих друштвених група.

Ако се тако постави, нико га неће принуђивати за рад у политичкој психијатрији.

Искуства из наше большевичке прошлости говоре да је режим ангажовао за рад у политичкој психијатрији психијатре који су се нудили (продавали) режиму или су, на неки начин, разоткривали да их је могуће јефтино купити. Није познат пример да је режим грубо изнуђивао неког достојанственог, поносног и неподмитљивог психијатра. Можда би режим нешто слично покушавао ако не би било доволично већ а приори «продатих» психијатара. А приори «продатих» у том смислу да су више инклинирали ка заштити друштва од разних «опасних» и «непријатељских» особа него обрнуто, тј. да заштите душевно погођеног појединца против рафинираних и грубих облика тортуре разних друштвених група.

Дакле, политичка психијатрија је резултат режиму оданих психијатара, који су се својим радом укључили у репресивни систем тоталитарне државе (а не болесном појединцу).

Рафинирано психијатријско уништавање неконформиста и дисидената ван психијатријских болница

Од рата наовамо у свим пределима Југославије имали смо бројне примере када су поједине политичке или бирократске групације, обично из егоистичких разлога, напале и смениле са руководећег места слободног, аутономног и неподмитљивог појединца. До напада је обично дошло изненада. Нападнути појединач се обично нашао у комплетној, па и психичкој кризи. Пре или касније отишao је код лекара и психијатра. Уместо да га је психијатар оспособљавао за отпор, за битке, почeo му је давати седативе уз дуготрајно боловање. Не ретко такви појединци су склизнули у алкохолизам. Ако је нападнути појединач и добио правду на суду – обично тек после две до пет година – тада је већ био сломљена личност, која се формалном сatisфакцијом више није могла спасити.

Суштина поменутог проблема је у следећем:

- Међу нападнутим и смењиваним људима били су већином аутономни, критички људи, који су већ тиме што су постојали и поштено радили угрожавали бирократски систем.
- Са савременог психијатријског становишта истинског спасавања људи у ситуацијским кризама, уопште се не смеју преписивати седативи, осим за неколико дана
- Сви психијатри добро знају да се узимањем седатива дотичном човеку снижавају виталне снаге.

Сваки психијатар који човеку у кризи ординаира седатив мора да зна разлог због којих је дотични човек доспео у кризу. Практички је немогуће да превиди прави разлог: конфликт са моћницима. Ако упркос том сазнању, психијатар даје «жртви» седативе, јасно је да се определио за заједништво са моћницима у биткама против критичких, аутомомних и неконформистичких појединача. Било би веома интересантно истражити колико људи је психијатрија упропастила на поменути начин у послератном раздобљу.

Напомена Покрета за заштиту људских права: тачно је да се ради о продатим психијатрима, али има и оних који су били уцењени или пак злоупотребљени при процењивањима пацијената које су погрешно дијагностицирали и тако омогућавали злоупотребе психијатрије. Знамо да у овој области није дошло до промена.

О др. Јанезу Ругељу др медицине, познатом психијатру и борцу за људска права из Љубљане

др. Јанез Ругељ је светски познат по својим залагањима и успесима у борби против алкохолизма и у примени специфичних метода оздрављења изнурених и органски оронулих особа. Он је један од утемељивача борбе против злоупотребе психијатрије у политичке сврхе у претходној СФРЈ. Био је једно време председник Покрета за заштиту људских права. Обавио је објективне психијатријске експертизе Милисаву Живановићу и Радомиру Вељковићу, који су обојица више година били у лудницама због вербалног деликта, и добили као такви статус затвореника савести АІ, и изјаснило се да они нису душевни болесници и да су психички урачунљиви. Због свога залагања за поштовање закона био жртва прогона и дискриминација. Написао значајну књигу "ДРАМАТИЧНА ПОТ", Бој за напредак в словенски психијатрији (Љубљана 1992 године).у којој је описао своје ставове и акције. др.Ругељ је дао значајан допринос оздрављењу словеначке и југословенске психијатрије и медицине. Сада живи и ради у Словенији. др.Ругељ је дао огроман допринос хуманизацији

југословенске медицине и разобличавању злоупотребе психијатрије у политичке сврхе. О његовом раду тек треба проговорити.

Допис групе грађана послат државним органима

ОПИС ПОВРЕДА ЗАКОНСКИХ ПРАВА ПОЛИТИЧКИХ ПРОГОНА И
ЗЛОУПОТРЕБЕ ПРИХИЈАТРИЈЕ У ПОЛИТИЧКЕ СВРХЕ НАД П.
ПОЉАНСКИМ

јануар 1988 године

Име и презиме: Павле Пољански

Датум и место рођења: 17. 10. 1930. године, Београд

Занимање: инжењер-технолог

Адреса: ул. Паје Јовановића 23, Београд

Брачно стање: разведен, отац две одрасле ћерке и једног сина који живе са мајком

П. Пољански је због политичке неподобности добио 1964. године отказ, избачен је са посла, од тад је без посла, прихода, социјалног осигурања, егзистенције, станује у соби полупаних прозора, без грејања и неопходних санитарија, воде, В.Ц-а, издржава се што обавља разне физичке радове. Павле. Пољански је мој друг из детињства.

Потиче из породице руског емигранта Белог Руса који је дошао у Југославију после Октобарске Револуције у СССР-у. Био је официр царске руске армије, у породици је било и генерала. Његов отац Григорије (1889 – 1970 г.) је иако рањен у рату и инвалид (нога) као врло вредан и способан у старој Југославији стекао иметак, имао је своје мало предузеће (молерај и радови на кућама), имао је неколико кућа и земљишта на периферији Београда. За време II Светског рата је био у Београду на периферији Београда. и понашао се часно и поштено као и већина грађана. Син Никола (1922) сада инжењер, Павлов брат, је био депортован на 2 године на принудни рад у Немачку. Када се Никола вратио 1945. године у земљу, с' обзиром да потиче из породице Белог Руса, да не воли большевике, био је ухапшен и осуђен у Новом Саду уз лажну оптужбу да је сарађивао са Немцима.

Настали су брутални обрачуни 1945. године са Белим Русима, породицом Пољански, хапшења, испитивања, суђења и осуђивања, боравци по затворима, разне казнене мере, већи део иметка је конфискован на илегалан начин, отац Григорије је био лажно проглашен за «ратног богаташа», «реакција» «непријатељ» «анти совјетски настројен» сарадник са Немцима.

То је се могло објаснити утицајем совјетских власти, али политички прогони су се наставили и после 1948. године, чак и појачали, данас су на врхунцу.

Трпела је и мајка Дарја (1900 - 1966 годиште), синови Павле и Никола су такође прогањани као деца и млади људи, у школи и гимназији, на студијама. Павлу и Николи је било једно време забрањено да се упишу на студије, после рата је постојала једно време административна забрана уписа на студије деци из «реакционарних» породица. Павле се некако уписао 1949. године на Технолошки факултет, али је коинциденцијом имао велике проблеме са здрављем, добија маждани удар и био је више месеци у болници непокретан, био је 6 недеља потпуно слеп. У условима прогона њега, брата и родитеља, студирао је 11 година, завршава студије 1960. године. Војску је служио од 1960 до 1961. године, скоро цело време на ноћној стражи, дисциплински поступци, испитивања, казне, боравци у локалном затвору, тешки радови, био је у казненој јединици, изашао је из војске 1962. године иако није владала незапосленост, иако се лакше налазио посао, поготову инжењера, јер их није било довољно, он никде у Београду не може да нађе посао, као политички непријатељ. Одлази тражи посао у унутрашњости, у Смедерево. Јуна 1962. године је био ухапшен у Смедереву, оптужен и осуђен на казну затвора за вербални ненасилни политички деликт из чл. 110 ст. 2 и чл. 118 ст. 11 КЗ. А зато што је читao забрањену књигу М. Ђиласа «Нова класа» и наводно да је покушао бекство илегално преко границе (Тада још није било легализовано путовање ван граница СФРЈ). П. Пољански тврди да је читao ову књигу као и толики други у Смедереву, а они нису били осуђени, што се тиче наводног бекства преко границе каже да је то измишљено и нетачно. Жалио је се 21. 6. 1962. године, његова жалба је одбијена као неоснована Решењем Кв-43/62 од 27. 6. 1962. документ број 1 (уз оригинал је додат и прекуцан текст ради боље читљивости).

После изласка из затвора П. Пољански се враћа у Београд и после много напора налази посао у предузећу «Милош Мамић» у Земуну зачудо као «шеф лабораторије» 1964. године. У овоме предузећу је био изложен прогонима и 29. 9. 1964. г. добија отказ који је био дат по наредби СДБ, био је политички отказ, али укривен лажним разловизма «незаинтересован однос према радним задацима» и сл. Као и обично политички мотиви повреда права се вешто укривају. У то време је био неколико месеци на неком стажу у СР Немачкој, од уштеде је купио моторцикл, када се вратио у земљу имао је тежак удес са њим, био је тешко повређен и дуже у болници, мотор потпуно уништен.

Сличне прогоне је трпео и Никола, родитељи.

Павле је у своје време био бриљантан интелектуалац. Али насиље од детињства, прогони, стресови, привације и фрустрације, страх, тешки услови живота, без посла и егзистенције, нарушено здравље, разрушена породица, све то доводи до тога да његово здравље органски слаби а интелектуално детериорира. У таквим условима се жени са особом из

сличне политички прогањане породице. У условима прогона и мешања власти у брак и породицу они се разводе, деца остају код Павла.

Иако је доста конфисковано 1945. године на незаконит начин власти иду на то да незаконито узму све, видели су да је породица уздрмана и сломљена прогонима. Отац Григорије је изложен нечувеним прогонима, живот му је како каже Павле био претворен у кошмар и целој породици. Никола и Павле нису у стању да заштите оца, и они су брутално угрожени. Оца желе да сместе у дом, власти захтевају да се одрекне имања а да у замену за то им да имовину, он одбија, настају нечуви прогони целе породице.

Са овом породицом су вршени годинама брутални обрачуни најчешће без икакве правне процедуре или уколико је и постојала оптужба су биле лажне и политички мотиви прогона укривани. У политичке обрачуне са овом породицом су биле уплетене разне инстанце: полиција и милиција, СУП, разне филијале СДБ, општина, социјалне установе, адвокати сарадници полиције, итд, касније су се укључиле и психијатријске болнице.

Само последњих 10 година је био 40 пута хапшен и испитиван од милиције без да је дао повода за то, боравио по затворима, премлађивању, кажњаван, био је више пута смештан насиљно у психијатријске болнице, без да су за то постојале медицинске индиције и индикације.

Уствари, тајна политичка полиција га је лажно представљала разним етатистичким и политичким организацијама, ради се о прогонима по основу социјалног и породичног порекла, о ставу према Белим Русима који не воле большевике и комунизам, о предратним богаташима, ради се и о потреби за жртвеним јарцима и разним манипулацијама у вези националног порекла породице Польански, жељи да се узме њено богатство, политичком реваншизам и затрованости. Ради се о невиним људима и жртвама осионе и разуларене бирократије и безакоња, пљачке и корупције јер су њихово богатство присвојили и поделили међу собом и утицајне личности са територије где станују.

Павле је већ 1970. године маргинализирана личност, нарочито га је тешко погодио развод брака, у ствари вештачки растурена породица, обожавао је децу. Решењем Центра за социјални рад Општине Звездара Уп. Бр. 560:172 од 21. 8. 1972. г. документ број 3. као разлог за одузимање деце се наводи да Павле нема посао, приходе, услове да издржава децу, да је отац у психијатријској болници и смештају децу у дом за незбринуте. Уствари, власти су га довеле у такво стање прогонима, а онда га зато оптужују и лишавају деце, задају му ударац где је најосетљивији. Ради се о типичној манифестији большевичког менталитета.

Сви ти прогони који су годинама трајали и надовезивали се, понекад су били уз какву такву правну формалну процедуру, али најчешће без икакве правне процедуре, Павле је добио нешто докумената али их је

губио или бацао, или одбијао да прими. Он је већ тешко оштећен човек, руиниран интелектуално и физички. Од некадашњег бриљантног интелектуалца остала је руина од човека.

Такође доста говори о кошмарном свету у коме живи и начин како је смештен у психијатријску болницу априла 1968. године, на незаконит начин су рушили његову кућу, он се противио, премлатили су га под лажним изговором да се тукао са милицијом, ошишали и спровели у психијатријску болницу где је остао 43 дана. О томе доста говори и његов допис III Општинском суду у Београду од 10. 9. 1974 године, Овај Документ је писала особа под тешко замисливим пресијама, формално на слободи али у ралјама мафије и стаљинистичког подземља, изложена потпуном безакоњу, лишена свих права, особа која услед прогона тоне у алијенацију, преоштра је, конфузна, има чудних тврдњи и непрецизности у изражавању, излагања чињеница или изречених на један друштвено неприхватљив и обичном човеку разумљив начин, неразумљивих ствари о породичним односима које нажалост квари тајна полиција али то обични људи не разумеју и мисле да се ради о свету параноичара и душевног болесника.

Његова ситуације је све гора и гора, деца се одала недоличном животу, нарочито ћерка. Сада је зима, далеко испод нуле, он је у соби без прозора и грејања, у кревету у ћебадима, са оделом и цокулама, зимским капутом, изађе понекад да нађе нешто за јело у корпама за отпатке, или да уради неки физички посао, увече оде на железничку станицу, или на неко јавно предавање да се мало огреје. Одбијао је увек до сада моју скромну материјалну помоћ.

Њему је одузета имовина на незаконит начин, лишен је наслеђа, да има био би имућан човек, ради се о бандитизму и пљачки, потпуном безакоњу. Упркос свега он је још луцидан, мада је јако оштећен. Виђамо се и разговарамо, некад дође у моју собицу на разговор. Потпуно је сломљен, у безнађу, без икакве жеље да се бори, помирен са судбином, каже «комунисти су свемоћни, нико им не може ништа», не верује више ни у људе, изгубио је веру и у Бога, живи од данас до сутра и то му је смисао живота.

Потписници петиције Светској асоцијацији психијатрије се залажу и за П. Польјанског као и петиција Комитета за заштиту људских права, ми смо се и раније залагали за П. Польјанског, позивамо се на методологију САП (Светске асоцијације психијатрије), ми бранимо интересе П. Польјанског и хоћемо да му помогнемо. Он је политички прогањана особа уз примену психијатрије за обрачуне са њим. Међутим, услед свога стања које је последица разорне репресије он није у стању да се брани, да чува документа, плати адвоката, нема енергију и психо.физичку кондицију и сачуване интелектуалне потенцијале за борбу, он је сломљен. Али то не значи да нема право на правду и на своја права. Он је и жртва злоупотребе

психијатрије у политичке сврхе, смештен је тамо ради казне и руинирања. Он нема ни једну отпусну листу, уопште не зна по коме поступку је смештан тамо, ја сматрам да је то било по Закону о ванпарничном поступку. Његови насиљни смештаји у психијатријске болнице уопште нису били медицински индицирани, нити је у болницама лечен, него, напротив, излаган електро шоковима и неиндицираној терапији и изашао тешко оболео.

Између осталих репресивних мера над њим је примењиван и прогон путем психијатрије, ради се и о злоупотреби психијатрије у политичке сврхе. Он живи у страху да га не ухапсе, премлате, сместе у лудницу и не примене електро шокове, лепонекс, и тд.

Позивамо се на процедуре САП, молимо за помоћ П. Польанском. Он нема средстава ни енергије да ангажује адвоката који би радио на остваривању његових права.

Молимо САП уколико може да помогне у следећем:

- да се прекину прогони над њим
- да му се врати незаконито одузета имовина
- да му се омогући контакт са децом
- да се деци обезбеди ресоцијализација и интеграција у нормалан живот, могућност контаката и комуницирања са оцем
- да му се омогући лечење органског здравља
- да му се да социјално осигурање
- да добије пензију и реши се питање његове егзистенције.

У нади да ће се нешто предузети за овога човека,

Са изразима поштовања

у Београду, јануар 1988

Превод из листа на енглеском језику(назив листа и датум непознати):
Југославија: Радомир Вељковић, ЗАТВОРЕННИЦИ САВЕСТИ.

Некадашњи официр ЈНА, Радомир Вељковић је интерниран насиљно у психијатријској секцији београдског затвора већ више од 12 година и изложен казненом поступку лековима и дрогама. У петицији у вези њега се каже: «Хтели би да привучемо пажњу да је он починио деликт у моменту безнађа зато што је био прерано пензионисан и због многих других неправди». Грешка Р. Вељковића је што је оптужио Тита у периоду 1969. до 1972. за злоупотребе државне тајне политичке полиције. Био је због тога ухапшен, суђен и осуђен марта 1973. «за повреду угледа шефа државе и њених органа». Суд у Сарајеву га је прогласио опасним по околину и одредио смештај у психијатријску болницу неодређеног

времена трајања. Он има лекарске налазе и из тога времена да је психички био здрав.

Превод из још једног листа такође на енглеском језику (назив листа и датум непознати) : ГЛАС НАДЕ

Радомир Вељковић, 59 година, је већ 12 година у затворској психијатријској болници у Београду због «непријатељске пропаганде «штета угледу државе».

Р. Вељковић је прихваћен од АИ као «затвореник савести», са његовим повредама права су прекршене многе конвенције које је СФРЈ потписала. Р. В. се придружио партизанима са 17 година и дошао је у сукоб 1959. г. када је у својој јединици критиковао расподелу станова. Био је хапшен, тучен и смештан у психијатријске болнице, 1967. са 41 г. је био пензионисан по казни. Касније 1971. г. Р. В. се жали на Тита и зато га смештају у болницу.

Одбор за заштиту човека и околине Удружење књижевника Србије
Француска 7, Београд 11000
15. априла 1987. године

(у саставу: проф. др. Бранко Лаловић, Драган Јовановић, академик Ђуза Радовић, Борислав Пекић, Дејан Димов, Иван В. Лалић, Иван Ивањи, Павле Ковачевић, Михаило Пантић, др. Иван Јанковић, Џевад Сабљаковић, Синан Гуцевић, Радмила Лазић, Новица Милић, Иван Гађански, Радомир Смиљанић, Слободан Ракетић, Биљана Јовановић, Слободанка Пековић, др. Светлана Слапшек, Нада Поповић Перишић)

СКУПШТИНИ СФРЈ
СКУПШТИНИ СРС

Предлог за измену члана 63 КЗ СФРЈ

Одбор је упознат са честом праксом изрицања мере безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у «здравственој установи» судским одељењима психијатријских болница и психијатријским одељењима затворских болница, људима који су починили вербална политичка дела по члановима 133, 157, 158 и 159 КЗ СФРЈ. Односно, дела: «непријатељске пропаганде», «повреде угледа СФРЈ», «повреда угледа стране државе» и «повреде угледа међународне организације».

Сагласни с многобројним захтевима југословенског јавног мњења (Конгрес писаца Југославије у Новом Саду 1985, на пример) да се чланови

кривичног закона који инкриминишу мишљења укину као нељудски и антицивилизацијски, предлажемо вам:

Да се члан 63 КЗ СФРЈ измени у следећем смислу:

Не може бити изречена мера безбедности обавезног лечења у неограниченом, и у ограниченом трајању, особама које су починиле дела по члановима: 133, 157, 158 и 159 КЗ СФРЈ, као и по аналогним члановима републичких и покрајинских закона («повреда угледа републике или покрајине»)

Члан 63 КЗ СФРЈ којим је предвиђена могућност психијатријско-судског безпризивног утамничења, пре свега, изразито је нехуман. Мера безбедности обавезног лечења ограниченог или неограниченог трајања доноси се само на основу психијатријске експертизе и може бити поништена само на основу психијатријске експертизе. Правно не постоји могућност жалбе, штавише, нико, ни сродници, ни адвокат утамниченог не могу покренути иницијативу за укидање мере безбедности.

Излишно је помињати колике и какве су злоупотребе на делу.

Тражимо, такође, да се сви утамничени (по психијатријским одељењима затворских болница и судским одељењима психијатријских болница) који одговарају за вербална политичка дела пусте на слободу.

У Београду,
15. априла 1987. године

Председник Одбора за заштиту човека и околине-УКС Биљана Јовановић,
с.р.

Слободан Живковић
Ул. Иве Лоле Рибара бр. 25
11000 Београд

28.4.1987 године

Државним органима, Медијима.

Узимамо слободу да Вам доставимо у прилогу збирку докумената са називом «БЕЛА КЊИГА о геноциду над породицом ЖИВКОВИЋ из села Оглађеновац код Ваљева» која говори о Голготи и страдањима наше породице од 1945. године до данас, а нарочито од 1975. године. Прогони које трпимо већ деценијама, а што се може видети читајући приложена документа, су по своме садизму и бестијалности, деструктивности и первверзности, дивљаштву и варварству, равни прогонима Хришћана у Старом Риму, средњовековним варварствима, распињању људи, линчовањима и каменовањима, набијањима на колац, кастрирањима, спаљивањима живих људи на ломачама, дрању коже, вађењу деце из

утроба мајки, вађењу очију и сечењу језика, истеривањима злих духова, инквизицији.

Ради се о потресном сведочанству о верским и политичким прогонима и о геноциду над нашом мирном хришћанском породицом. и нашим народом. Али који се желе вешто укрити и за то дати изговори и оправдања која не постоје прибегавајући монтираним процесима и фалсификатима.

Ми за овакав третман нисмо дали никакав повод, сем што живимо у таквој држави и времену везаном за ове просторе, где има таквих пракси дosta, и што конвенирамо властима за њихове нељудске манипулације и злоупотребе са нама и нашом породицом помоћу чега желе заплашити друге и нас користити као «жртвене јарце» за стварање хаоса..

Ми смо мирни Хришћани, сведоци Јехове, за братство и мир, ми праштамо и нашим непријатељима, ми их разумемо као и њихове заблуде и погрешне процене о нама и о нашем друштву. Али, ми се морамо спашавати од разарања молећи се Богу Јехови и обраћајући се добним људима за помоћ. Зато Вам и достављамо колекцију ових докумената, молимо Вас да летимично проучите (у зависности од Вашег времена) и да о томе информишете јавност. Нама је потребна најургентнија помоћ. Оно што може највише охрабрити насиљнике и људе чија су срца пуна мржње и нетolerације је тишина јавности пред насиљем које не погађа само нашу породицу него врло велики број грађана и породица и шири се на већину.

Наш отац је био прогањан после Другог светског рата као „реакција”“српски домаћин и православни верник”, нама су као деци милиционари бранили у црквеној порти да идемо у нашу српску цркву у селу. Пред прогонима и у потрази за радом смо били у Немачкој.

(Напомена: Овај текст је написан поводом намере да Слободан Живковић публикује њихова страдања.).

СВЕТСКА АСОЦИЈАЦИЈА ПСИХИЈАТРИЈЕ

17 април 1986 године

Томиславу Крсмановићу

Драги господине Крсмановићу,

Обавештавам Вас о пријему следећих случајева које сте послали:

- Вера Бљајић Карагић
- Јован Лукић
- Владимир Марковић
- Владимир Перишић

-Стеван Познић
-Душан Сарјановић
-Ђорђе Симићић
-Зоран Станковић
-Милица Тодоровић
-Радомир Вељковић
-Јанош Вибок
-Милисав Живановић
-Живојин Живковић

и Ви лично.

Стављам вам к'знању да је сва ова документација предата особи која ће поједине текстове са српског превести на енглески .

Држаћемо Вас у току.

Са најбољим жељама
Фини Шулцингер, председник

**ПРЕДСЕДНИШТВУ СФРЈ
1985. године
СКУПШТИНИ СФРЈ
САВЕЗНОМ ЈАВНОМ ТУЖИЛАШТВУ
ПРЕДСЕДНИШТВУ СР ХРВАТСКЕ
САБОРУ СР ХРВАТСКЕ
ОКРУЖНОМ СУДУ У ОСИЈЕКУ**

Грађанин ове земље Миленко Рибић подвргнут је варварској злоупотреби психијатрије. Из Окружног затвора у Осијеку упућен је 28. 10. 1985. на психијатријско вештачење у болницу Врапче у Загребу, наредбом Окружног суда у Осијеку. Миленко Рибић (магистар политичких наука, осам година без сталног запослења) налазио се у Окружном затвору у Осијеку од 02. 07. 1985. Рибић је оптужен зато што је писао представке партијским и државним органима и по мишљењу јавног тужиоца у њима износио ставове који се косе са основним вредностима нашег друштва.(Наводни српски национализам).

Рибић је представке писао сам и у своје име.

Не улазимо у то колико је грађанин ове земље у праву или у заблуди ако користи своја уставна права (чл. 157 устава СФРЈ), али смо одлучни у уверењу да то не може бити предмет кривичне инкриминације.

Окружни суд у Осијеку налази да је овакво деловање Миленка Рибића непријатељска пропаганда, па је покренуо поступак по чл. 133,

став 1 КЗ, а после стављања у притвор покреће поступак за утврђивање његовог душевног здравља. Сматрамо да је овако брутална, нецивилизована и разорна иницијатива Окружног суда у Осијеку у потпуној супротности са Уставом СФРЈ и Хелсиншком повељом о правима човека. Сматрамо да је мрачна злоупотреба психијатрије тековина друштва која немају ничег заједничког са нашим. Зато захтевамо да се овај случај испита, отклони незаконитост и предузму хитне мере у складу са вашим компетенцијама прописаним уставом. Не можемо се помирити са тим да се овакве ствари дешавају без икаквог увида јавности, надамо се да Окружни суд у Осијеку неће избећи одговорност пред коју би га ставило овако дело злоупотребе психијатрије у политичке сврхе.

(месец и дан непознати) 1985. г.

Својеручно потписали:

Драголуб Ђигњатовић, Горанко Ђапић, Иван Прекајски, Јелка Ратковић, Живановић Момчило, Горан Бједов, Војислав Стојановић, Биљана Јовановић, Коста Чавошки, Драгомир Олујић, Павлушка Имшировић, Јелка Имшировић, Илија Мољковић, Небојша Ђелошевић, Зденко Вишњић, Вероника Рончевић, Владимира Марјановић, Гордан Јовановић, Саша Марковић, Небојша Јеврић, Сучевић Бранислав, Милошевић Емил, Милош Богдановић, Бошко Кујунџић, Тошић Зденко, Зоран Вучић, Борис Тадић, Томислав Крсмановић, Неђо Марић

**Одбор за одбрану слободе мисли и изражавања
9. 3. 1987 године**

**СКУПШТИНИ СФРЈ
САВЕЗНОМ СЕКРЕТАРУ ЗА НАРОДНУ ОДБРАНУ**

Одбор за одбрану слободе мисли и изражавања поднео је 6. јануара 1986. године Скупштини СФРЈ предлог да та Скупштина образује комисију са задатком да: (1) подробно испита све случајеве изрицања мере безбедности, лечења и чувања у психијатријској установи затвореног типа због извршења тзв. вербалних политичких деликатата и (2) покрене поступак за пуштање тако осуђених лица на слободу. Тада смо, примера ради, описали случајеве Милицава Живановића и Радомира Вельковића, који су издржавали меру безбедности у психијатријском одељењу Казнено-поправног дома «Болница» у Београду.

У међувремену, Милицав Живановић је пуштен на слободу. Ваља подсетити да је он осуђен 3. септембра 1976. године решењем Окружног суда у Панчеву К. Бр. 88/76 због излагања порузи највиших органа и представника СР Македоније, које се огледало у наводном клеветању Неки чланови овог Одбора имали су прилике да разговарају са Милицавом Живановићем и са задовољством могу да потврде да и после девет година и седам месеци проведених у затвору и затворској болници, у својој седамдесетшестој години, он и даље има добро очувано памћење и

друге менталне функције. Сличност његовог садашњег душевног стања са стањем уочи извођења на суд и изрицања мере безбедности огледа се у његовом упорном настојању да оствари правду за себе и рођаке своје покојне жене. Он се и даље, користећи своја уставна и законска права, упорно обраћа судовима, управним и политичким органима са захтевом за обнову поступка и моралну рехабилитацију, што је, по нама, само знак његовог осећања властите вредности и очуване грађанске самосвести.

Охрабрени овако повољним разрешењем случаја Милисава Живановића и садашњим стањем његовог душевног здравља, поново обраћамо вашу пажњу на случај Радомира ВЕЉКОВИЋА, пензионисаног потпуковника ЈНА, рођеног 1926. године у селу Гаре код Крушевца, коме је 20. марта 1973. године, решењем Окружног суда у Сарајеву К. Бр. 153/57, изречена мера безбедности због тога што је написао један критички текст у форми кривичне пријаве против Јосипа Броза Тита. Вељковић се сада налази у КПД «Болница», Београд, Баччанска 14. Желимо да вас подсетимо да је Радомир Вељковић својевремено био најбољи питомац Војне академије, први у рангу и носилац почасног звања «Титов питомац». Као седамнаестогодишњак, од 1943. године, учествовао је у народноослободилачкој борби, а његов брат, који се већ годинама безуспешно бори за његово ослобођење, био је борац НОР-а од 1941. године.

Ускоро ће се навршити четрнаест година откако се Радомир Вељковић обрео иза решетака због вређања угледа покојног Јосипа Броза Тита. То је вероватно и најдуже лишење слободе које је ико у овој земљи издржао због сличног вербалног политичког деликта. Стога вам поново предлажемо да, преко одговарајућих надлежних органа, покренете поступак за укидање мере безбедности и пуштање на слободу Радомира Вељковића. Уколико његово садашње здравствено стање захтева било какво лечење, оно му се може пружити у амбуланти или установи отвореног типа.

Посебно се обраћамо Савезном секретару за народну одбрану са молбом да се лично заузме за ослобађање пензионисаног потпуковника и «Титовог питомца» Радомира Вељковића. Искрено верујемо да Југословенска народна армија држи до бораца народноослободилачког рата и да неће допустити да један примеран борац и најбољи питомац сконча свој живот иза затворских решетака због вербалног политичког деликта који се више не може поновити.

У Београду,
9. 03. 1987.

У име Одбора:
Драгослав Михаиловић ср.
Студентски трг 19
11000 Београд

ОДБОР ЗА ОДБРАНУ СЛОБОДЕ МИСЛИ И ИЗРАЖАВАЊА:

Проф. др Љубомир ТАДИЋ, члан САНУ, Младен СРБИНОВИЋ, члан САНУ, Мића ПОПОВИЋ, члан САНУ, Проф. др. Никола МИЛОШЕВИЋ, члан САНУ, Драгослав МИХАИЛОВИЋ, члан САНУ, др. Војислав КОШТУНИЦА, Матија БЕЋКОВИЋ, члан САНУ, др. Иван ЈАНКОВИЋ, Проф. др. Зага ГОЛУБОВИЋ, Проф. др Драгослав СРЕЈОВИЋ, члан САНУ, Проф. др Радован САМАРЦИЋ, члан САНУ, Проф. др Предраг ПАЛАВЕСТРА, члан САНУ, Танасије МЛАДЕНОВИЋ, књижевник, Борислав МИХАЈЛОВИЋ-МИХИЗ, књижевник, Проф. др. Михаило МАРКОВИЋ, члан САНУ, Проф. др. Неца ЈОВАНОВ, Др. Коста ЧАВОШКИ, Добрница ЂОСИЋ, члан САНУ, Проф. др. Андрија ГАМС

ПРЕМА КОМПАРАТИВНОЈ АНАЛИЗИ ПСИХИЈАТРИЈСКЕ РЕПРЕСИЈЕ У СОВЈЕТСКОМ САВЕЗУ И СФР ЈУГОСЛАВИЈИ (јануар 1989 године)

Томислав Крсмановић

Више није дилема да ли се у СССР-у врши злоупотреба психијатрије у казнене сврхе над политички неподобним лицима. О овој пракси се нарочито све више говори последњих година. Зашто о томе није раније говорено више?

Специјалне психијатријске болнице за политичке случајеве су постојале у СССР-у и пре II Светског рата, то су биле затворске болнице, нпр. она у Казану. Још 1950-их година је почело интензивније отварање специјалних психијатријских болница у низу места: у Шушњевки 1952. г., у Лењинграду 1963.; Черниakovу 1968. г. Ћијеву 1969. г. и тд. Данас је број специјалних психијатријских болница у СССР-у велики, нарочито је порастао задњих година.

Али, психијатријска репресија у СССР-у се не обавља само у специјалним психијатријским болницама, него и при обичним психијатријским болницама.

Требало је да прођу толике деценије, па да се нешто више сазна о овом феномену у СССР-у. Сада се зна за неколико стотина случајева психијатријске репресије у СССР-у. Што се није раније сазнalo и за већи број случајева упркос чињенице да се ради о уобичајеној репресивној пракси, је тако због одговарајућих политичких коњунктура, била су таква времена, феномен људских права није био тако актуелан као данас, у то време су милионе људи слали да се више никада не врате у Сибир, а нико није реаговао на то као данас. СССР није био упознат као данас, као и његови методи социјалне контроле, манипулисања, и повреда права грађана. СССР је у исто време врло вешто укривао овакве праксе. Свакоме ко познаје ова друштва где је комунизам, јасно је да је контрола

скоро апсолутна и како је тешко комуницирати информације против воље власти. Али, упркос свега, истина о психијатријској репресији је постала позната. А пре свега због своје масовности и интензитета.

Сведочења бројних совјетских грађана, нарочито оних који су емигрирали на Запад, написане књиге, разне акције хуманитарних, сталешких и политичких организација из целог света у корист прогањаних, информисање јавности, и сл. су допринели бољем познавању овог зла.

Још 1970. године Солжењицин је рекао да је насиљан смештај нормалних људи у луднице, врста гасне коморе, чак свирепије од тога, да ово насиље неће никада бити забрављено, да је то духовно убиство и да ће сви они који су у њега уплетени, бити осуђени за сва времена, за време живота и после смрти.

Познати су случајеви да су и друге источно - европске државе примењивале овакву репресију, укључујући и СФРЈ. Поставља се питање да ли је психијатријска репресија у Источној Европи ван СССР-а присутна, у колико мери, да ли је сличног интензитета и ширине?

Овде ћу анализирати ситуацију са СФРЈ.

Amnesty International у свом рапорту «YUGOSLAVIA, PRISONERS OF CONSCIENCE» од 1982. г. на врло опрезан начин привлачи пажњу на присуство психијатријске репресије у СФРЈ и том приликом наводи два случаја: Владимира МАРКОВИЋА и Вјекослава НАГЛИЋА (оба су ослобођена из Психијатријске болнице Централног затвора у Београду, В. Марковић априла 1982. г. и В. Наглић септембра 1983. године). Америчка група за надзоравање примене Хелсиншких договора је издала прошле године рапорт «YUGOSLAVIA, FREEDOM TO CONFORM» у коме се такође наводи пар случајева психијатријске репресије. Управа Психијатријске болнице Централног затвора у Београду, као и директори и психијатри разних психијатријских болница у земљи, државни руководиоци и функционери, су добили писма из иностранства, интервенције у корист појединих особа заточених по психијатријским болницама због њиховог политичког неконформизма, са образложењем да нису оболеле психички. Домаћа и међународна јавност су већ упознате са већим бројем случајева психијатријске репресије у СФРЈ. У последње време је покренуто више акција, петиција, основано више комитета у корист више особа погођених овом репресијом. О овоме је писала и страна штампа, између осталог и несврстаних земаља. Многи грађани су имали своје сродственике или пријатеље који су по казни били смештени у психијатријске болнице иако су психички урачунљиви.

Овде се постављају два значајна питања:

1. Зашто психијатријска репресија у СФРЈ није постала позната раније? Зашто чак ни у овом моменту није довољно упозната?

2. Да ли је она сличне природе, интезнитета и масовности као она у ССР-у?

Што се тиче првог питања на њега је релативно лако одговорити. Раскидом Тита са Стаљином 1948. године, слободни свет је лепо примио «ренегата» из совјетског (комунистичког) блока. За њега је најважније било да СФРЈ буде јака и сачува своју независност пред претњама ССР-а. Проблем поштовања људских права у СФРЈ, ССР-у, у свету није био тако актуелан као данас, био је чак потиснут у други план, природа друштва из земаља Источне Европе је била још мало и недовољно позната од стране јавности Запада. Са своје стране Влада СФРЈ је врло вешто укривала своје репресивне и дискриминаторске праксе над народом, врло је ефикасно контролисала циркулацију информација. Такође природа и методи како су провођене психијатријске злоупотребе и уопште повреде људских права су били врло скривени, дискретни.

Сви мозгови који су могли поседовати овакве информације су били «стављени под карантин». Уколико се нешто и сазнало о повредама људских права у ФНРЈ, СФРЈ, Влада СФРЈ је то правдала потребом за унутрашњом стабилнишћу, редом и дисциплином у тешким временима притисака ССР-а.

Влада СФРЈ је била много више него ли ССР вольна да укрива своје репресивне праксе због своје међународне улоге и положаја, нарочито у Свету несврстаних, где она жели да буде модел имитације. За тај циљ јој је неопходно да има репутацију и демократску фасаду. Разумљиво је да би упознавање међународне јавности са оваквим праксама у СФРЈ је снажно онемогућило у њеној интернационалистичкој улози и циљевима. ССР мање брине о својој репутацији. Он је велесила и има другачије методе своје спољне политике и утицања на политичкае сегменте у свету до којих му је стало.

Како се може објаснити да упркос овако ригорозних мера надзоравања и контроле све се више сазнаје о повредама људских права и психијатријској репресији у СФРЈ?

Не може се вечно лагати, то све више онемогућавају нови моменти: освешћење објекта насиља, увиђање оваквих пракси упркос врло вештог укривања (а о чему ће даље бити говора) већи степен образовања, знања, искуства, информисаности, еволуције разних политичких, економских, социјалних коњунктура, појава криза, догађаји у Пољској, на Косову, Хелсиншки договори, појава дисиденције у ССР-у и источној Европи и у СФРЈ, буђење националне и религиозне свести, пораст моралних осећања и људских и патриотских дужности. Људи су свеснији, више виде, боље разумеју, имају више храбrosti да изнесу неправде, на делу је културна еволуција која доводи до еволуције личности. Са друге стране и саме власти губе своје устале адуте и аргументе (увиђају да ово друштво

није идеално, да има доста мана), њихове личности се пред сложеним утицајима мењају, постају на известан начин и попустљивији. Нпр. штампа сада понекад пише о особама насиљно смештеним у луднице, раније такве ствари нису биле замисливе.

Власти се бране да овакве праксе нису честе у земљи, да има неколико појединачних случајева, да нису у питању чисти политички мотиви, него да се ради о оболелим особама, негирају, фалсификују документа, подвргавају жртве прогона тортури, разним злоупотребама да им нанесу штету здрављу да би их представили да су стварно оболели, и тд. Кају да никакво поређење са СССР-ом није могуће.

Упркос позитивних еволуција што се тиче познавања овог зла у нашој земљи, још се види само један мали, беззначајан делић огромног леденог брега. Постоји недовољна информација, делимична познавања су опаснија од никаквих, могу лако навести на погрешне закључке. Убеђен сам да ће дани који наилазе допринети бољем познавању овог феномена, његове природе, интензитета и ширине. Савременици смо врло тешких ствари у нашем друштву, али остајемо неми посматрачи. Из страха, незнања, пасивности, или не видимо доволно јасно шта се дешава. Психијатријска репресија је најужаснија од свих, ужасај злочин против човечанства и човечности, треба се поседовати моћ емпатије (стављања на туђе место) па разумети трагедије људи, мојих познаника нпр. И многих других широм домовине, изложених неизвесности да никада отуда неће изаћи, изложених бруталностима, електро шковима, инјекцијама сулфрина, халоперидола, премлађивањима, и тд. А за то време нико ништа не каже! То је ужасно, непојмљиво, то је незамислив злочин у односу на те људе. Поготово када чују о «Несврстаној, хуманистичкој демократској Југославији, борцу за права људи и народа». Нарочито је запрепашћује да ћуте наши лекари, психијатри! То се може објаснити заплашеношћу, индоктринацијом, манипулацијом и злоупотребом психијатара које бирократски центри моћи наводе на погрешне процене и дијагнозе.

Што се тиче другог питања, да ли је психијатријска репресија у СФРЈ мање раширена него ли иста у СССР-у, тешко је правити процене јер статистички подаци о томе не постоје. Али је јасно данас да она постоји у обе земље, да је средство социјалне контроле, користи се у репресивне сврхе. Као што је психијатријска репресија у СССР-у споро постала позната, требало је да прођу деценије, ситуација је још тежа са СФРЈ. Ради се о увреженој представи («ИМИЦ»-у) СФРЈ која је много болја, позитивнија него ли иста СССР-а. О овоме је било говора напред. Са овим се мора рачунати и имати реализма, није лако модификовати имиџ једне државе, треба уложити много труда. Али, под дејством добро познатих еволуција у СФРЈ последњих година имиџ СФРЈ се модификује, све се више зна и о психијатријској репресији.

Поредити масовност и интензитет психијатријске репресије у СФРЈ и СССР-у уствари значи размишљати о природи ова два друштва, разликама и сличностима, генезама истих. Било какав закључак по овом питању који би био пребрз би био опасан, могао би бити погрешан, треба оставити да следећи дани, време, кажу своје. Уосталом предња излагања и анализе на индиректан начин дају доста одговора на ово питање. Уосталом СФРЈ је комунистичка земља која је доста научила и копирала од СССР:а, па и у овој области. Уствари ове праксе су увежене из СССР-а и постоје и у другим земљама Источне Европе, и уопште свим комунистичким државама, и у још неким државама.

Запажа се суштинска сличност метода репресије и дискриминације у СФРЈ и СССР-у, па и у области психијатријске репресије. Како то објаснити? Зашто СФРЈ није 1948. г. прекинула са таквим праксама? Зашто их је насупрот томе интензивирала? Како је то прошло незапажено? То су све питања која траже своје одговоре?

Што се тиче циљева психијатријске репресије у СФРЈ и у СССР-у они су слични:

- особа погођена насиљним смештајем у психијатријску болницу због политичког деликта, иако је уствари политички деликвент она се нигде, ни у каквим статистикама не води као политички затвореник, него је обухваћена здравственим или неким другим статистикама. Она је ослобођена оптужбе као «неурачунљива». Тако се чува демократске фасаде, а у исто време омогућава прогон великог броја људи, има се мали број политичких затвореника. (Психијатријска болница субституише затвор или концентрационе логоре). Проласком стаљинистичког бруталног периода у СССР-у, су милиони људи били послати у гулаге а да се никада не врате. Ово је нанело непроцењиве штете угледу комунизма у свету. Смањивање гулага (они још увек постоје, има их доста али не толико као раније) није се у значајнијој мери смањила и потреба за репресијом, али су се тражили суптилнији методи, да се избегне компромитовање. Тако је разрађен арсенал психијатријске репресије. Са овим су власти СССР-а експериментисале још пре II Светског рата, али су стратегије разрађене и масовније примењене тек после II Светског рата, а нарочито последњих година. СФРЈ и друге земље источне Европе нису губиле корак, будно су пратили иновације и методологије у овој области и примењивале их у својим земљама, сходно локалним условима. Али, суштина је иста.

Овај моменат укривања, чувања демократске фасаде је као што је речено напред за СФРЈ још много важнији него ли за СССР. А што је разумљиво и напоменуто. Шта би било када би они политички случајеви који се

налазе по психијатријским болницама били тамо где им је место, тј. у затворима? Онда би представа о СФРЈ у свету била сасвим другачија.

Али се овде поставља једно питање, а то је докле се истина из ове области може скривати и докле ће постојати толеранција слободољубивог јавног светског мнења према ауторима таквих недела која постају све познатија.

- особа је затворена, али нема право жалбе и предузимања правних средстава заштите као затвореници. Ово је битно у обе земље.
- на овај начин особа је дискредитована као и њене идеје, каже се да је ментално оболела.
- аутори оваквих мера се у извесној већој или мањој мери ослобађају одговорности («ето ради се о ментално поремећеној особи»).
- на овај начин се пред јавношћу, масама, познаницима, па понекад родбином, укрива политичка репресија и представљају се ствари да се ради о стварно ментално оболелој особи, а не политичком кривцу. Опет се овде ради о стратегији укривања, не само пред страном, него и пред домаћом јавности, елиминише се могућност да домаћа јавност, поједини њени нивои и ешалони и структуре државе и власти, војска, полиција, администрација, не сазнају за овакве праксе. Ово би разоткрило политички систем, представило би га у другачијој боји него што се он сам представља, онемогућило би политичку индоктринацију (да је СФРЈ демократска, праведна, већинска и хуманистичка). А ово би имало врло тешке последице.
- овакав облик репресије боље конвенира да сломи појединача физички, морално, ментално, него ли затвор.
- боравак у затвору је одређен временском казном одређеног трајања а боравак у психијатријској болници је неодређеног трајања «до оздрављења», а које може трајати годинама, деценијама или пак цео живот, зависно од субјективне процене и жеље власти.
- судски поступак, правна процедура у вези оваквих случајева (уколико је уопште има јер се психијатризација често обавља без икакве правне процедуре) су такви да се спроводе на један врло дискретан начин, без доволно увида јавности која обично никада и не сазна за тај случај. У СССР-у се чешће примењују затворена суђења, СФРЈ жељи да буде суптилнија, да створи утисак демократичности, суђења су обично јавна. Али је резултат сличан онome у СССР-у, а то је да је јавност мало информисана, заплашена, обманута о осуђенику, има зато мало присутних. В. Марковић познати психијатријски политички

случај који је провео три године у психијатријској болници због политичког прекршаја, а чије је суђење било јавно (нико није био сем његовог оца и адвоката јер јавност није била информисана) описује у једној својој песми (он је и песник) како је судија и његовог оца избацио из суднице иако је суђење било јавно.

- када се неко жели прогонити без да је дао стварни повод за то, а чега често има у обе земље (феномен политичког неконформизма је у комунистичким земљама врло специфичан, за разлику од других једнопартијских некомунистичких друштава у комунизму се не прогони само за дела, критику, него и због других бројних разлога: због моралних, филозофских убеђења, религиозних, због буржоаског или аристократског порекла, због одступања у било чему у односу на званичан модел, због потребе за «жртвеним јарцима» и т.д.).
- оваква репресија је врло заплашујућа за друге. Изгледа да је простор заплашивања у ССР-у израженији него ли у СФРЈ, намењен је бројнијим сегментима популације, широким масама. За постојање психијатријских болница за политичке случајеве, за психијатризацију политичких деликвената зна много већи проценат становништва него ли у СФРЈ. Етикета политичке неподобности у обе земље је врло опасна по носиоца, то је називник под који су стављени они од оних који их искључују, као лепрозне болеснике. Али су последице ове етикете у ССР-у много теже, трагичније јер је степен индоктринације маса много већи него ли у СФРЈ. Масе у ССР-у су толико индоктриниране, преплашене, конформистички настројене, да већина не налази ништа специјално чудно да политичке непријатеље »издајнике», »непријатеље совјетске државе» «стране шпијуне», «сараднике ЦИА», »нераднике», »паразите» и сл, смештају у психијатријске болнице. У СФРЈ сада има много више особа него ли у ССР-у које такве праксе виде реално, али из преплашености не реагују. Али за разлику од ССР-а где се овакве праксе обављају прилично отворено, без много и претераног укривања и увијања, у СФРЈ је много више, јако, присутно укривање, све се чини да се јавност обмане, па и познаници, чак и родбина, да се особа у питању стварно представи као ментални болесник. То је због напред напоменуте стратегије и међународног положаја СФРЈ. Интелектуалци, психијатри, нпр. у СФРЈ чешће неголи масе, увиђају и препознају овакве праксе и фактор заплашивања је овде пресудан, али и овде постоји укривање. Каже се за особу да угрожава власт која се брани, непријатељ државе, драги власти,

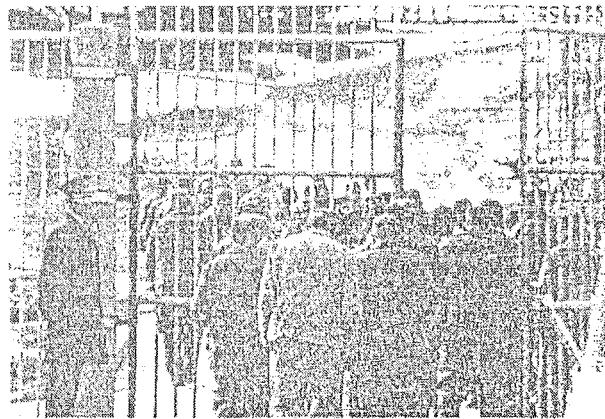
и тд. Даље, свест маса у СФРЈ је на осетно вишем нивоу него ли у СССР-у што је разумљиво.

Иако су циљеви репресије психијатријом у СССР-у и у СФРЈ исти, постоје различите градације ових циљева:

- што се тиче жеље да се укрије психијатријска репресија она је присутна код обе земље, али је степен градације различит и објашњено је зашто је то тако. СССР се не либи ни данас много гулага, специјалних психијатријских болница. У СФРЈ је другачије. Потреба за репресијом је слична али начин како се обавља је осетно другачији, укривања су јако присутна, суптилност, СФРЈ не жели концентрационе логоре, масовне политичке луднице. Али репресија постоји.
- што се тиче статуса политичких затвореника у психијатријским болницама за разлику од истих у затворима њима не припадају многа права /жалбе, помиловања, и сл./. Ова чињеница је важна за обе земље, али може имати већу важност у СФРЈ јер то омогућава дискретније и скривеније репресалије, што много више конвенира СФРЈ, СССР је крајње дрзак и често крши људска права на врло отворен и бруталан начин.
- мотив политичког дискредитовања појединца који се етикетирају као «лудак» је врло битан у обе земље и врло застрашујући. У СССР-у чињеница да је неко политички неконформан или поготову опозиционар се обично узима као знак менталног оболења («особа није нормална, погрешно процењује своје могућности, како се може супротставити таквој моћној држави»). У СССР-у се ово чак и отворено признаје, не укрива сувише. У СФРЈ је нешто другачије, јавно се то ретко каже или ако се каже то се чини у завијеној форми. Нпр. Вјекослав НАГЛИЋ, рођен 1952. г. је провео у Психијатријској болници Централног затвора у Београду скоро 10 година, а због политичког прекршаја (ослобођен октобра 1983. г.), његов случај је изазвао буру протеста у свету. У његовој пресуди и психијатријској експертизи ствари су изречене тако да се види да у СФРЈ неко може бити третиран ментално оболелим и насиљно смештеним у психијатријску болницу само зато што испољава политички неконформизам. Рећи за некога да је «лудак», значи ставити га под називник који значи искључење из друштвене игре. Жели се елиминисати зараза, «лепра», елиминисати особу да не трује друге, интернирати је ван друштва у зидине модерног азилума, средњовековног тоталитарног лепрозаријума. У СССР-у се обично не крије да се опасност по околину састоји у могућности политичког

рецидива, поновног чињења политичког прекршаја. У СФРЈ то закон не предвиђа (уосталом као ни у СССР-у) али се дешава да је то написано у пресуди суда. Такав је случај Иве Малеша, туристичког радника, рођеног 1943. г. који се налази већ неколико година у психијатријској болници на острву УГЉЕН у Јадранском мору (он је из Блата, Мљет). У његовој пресуди и мишљењу лекара вештака из Дубровачке болнице и експерата Општинског суда из Дубровника стоји да је учинио политички прекршај (писање политичког памфлета), да је психички неурачунљив, и да је опасан по околину, а зато јер може починити споменути политички деликт поново.

- што се тиче мотива да се аутори психијатријске репресије ослободе одговорности «јер ето ради се о ментално оболелој особи», пошто укривање у већој или мањој мери постоји у обе земље, а како је оно важније у СФРЈ, овоме се у овој земљи и даје већа пажња.
- што се тиче сламања (физичког, моралног, менталног) давања формације, злоупотребе медицине и тд. у обе земље за ово боље конвенирају болнице. Нарочито је ово погодно да се сломе «они јаки, тврди».

Иза решетака асилума

Боравак у психијатријској болници није ограничен временски док је боравак у затвору изречен временском казном. Смештајући некога у психијатријску болницу могу га тамо држати колико хоће. Између осталога и ово је врло застрашујуће. Онима који су били по психијатријским болницама најтеже је падала неизвесност колико ће тамо остати, јавља се обично страх да је то заувек. Природа поступака у овој области између СССР-а и СФРЈ је врло слична. Нпр. у СФРЈ се често

обмањује жртва психијатријских прогона, каже им се: «Боље вам је да одете у психијатријску болницу извесно време него у затвор неколико година, у болници је много лакше, посете, пакети, изласци, и сл». А онда када их сместе у психијатријску болницу тамо их држе годинама и увиде да су обманути. ПЛИУШ, познати совјетски дисидент који је због политичке неподобности провео неколико година у специјалној психијатријској болници и о томе написао књигу, описује следећи случај: професор СНЕЖОВСКИ, експерт психијатар болнице СЕРБСКИ из Москве, рекао је Тањи Плиуш супругиз Леонида ПЛИУША: «Боље је да Ваш супруг проведе извесно време (краће) у психијатријској болници него ли да иде у затвор на дуже време». Л. ПЛИУШ у својим мемоарима спомиње случај неког извесног А. Лоупина, приликом смештаја ове особе у психијатријску болницу, полиција је рекла његовој супрузи да ће бити у болници, а не у затвору, опоравиће се одморити. Моћи ће да прима посете». Мени, аутору овога малога рада је слично говорено, а знам шта сам све препатио због боравка у психијатријској болници и да је било много боље да су ме сместили у затвор. Поменути Иво МАЛЕШ је слично доживео, њему и његовом оцу је речено: «боље је да иде у психијатријску болницу на извесно краће време, него ли на више година робије у Лепоглаву (име затвора) ». Нажалост, И. Малеш и његов отац су наивно насели и И. Малеш је тек касније увидео какву је грешку направио.

И у ССР-у и у СФРЈ приликом психијатризације се може навести политички мотив или не. У ССР-у се чешће то каже отворено док се у СФРЈ то ради ређе мада је и та пракса присутна. Многи грађани се психијатризују без икакве судске процедуре и психијатријске експертизе, присутне су закулисане махинације и прогоњених особа и самих психијатара тако да се злоупотреба психијатрије не састоји само у психијатризацији прогањане особе, него неретко је злоупотребљен и психијатар који не познаје довољно тајне службе безбедности, њихове активности и манипулације, тако да је психијатар често обманут, изманипулисан, злоупотребљен, наведен да изда нетачну дијагнозу. Тако он често постаје несвесни саучесник, карика у психијатријској репресији. Злупотреба психијатара постоји и у ССР-у и у СФРЈ али има разлике. У ССР-у је то ређе, а у СФРЈ је такву пракса честа. Другачије у појединим случајевима обмањују психијатре у ССР-у и у СФРЈ, мада има и великих сличности. Ово ће даље бити објашњено.

Поставља се питање како су оваква обмањивања могућа, и то: психијатара, здравства, грађана, правосудних органа, јавности? Да би се могло одговорити на ово питање потребно је познавати ово друштво.

Ради се о психосоцијалном контексту комуницирања на релацији психијатар-пацијент (прогањана особа). Особа се претходно добро обради, над њом се примењују разне мере, дуготрајни притисци, стратегија замарања и исцрпљивања, постоји читав један арсенал инструмената и

поступака којим се може снажно деловати на особу, њено понашање и здравље. Особа постаје нервозна, импулсивна, почињу несанице, тензије, исцрпљеност, особа је изложена дражењима, провокацијама, направи неки непромишљен гест, да претерану изјаву, осећа се прогањаном ,али то и јесте. Таква особа оставља лош утисак на психијатра. И психијатар се истовремено обрађује, о датој особи се достављају нетачне информације, фалификовани документи, нетачне изјаве, све се подешава да се о датој особи створи утисак да је ментално оболела. У овоме се, најкашоље, најчешће успева (сем у случајевима где су ствари тако очигледне и где се не може спровести обмана) , и то не само у случају психијатара, него и судија, јавности, понекад чак и родбину обману, све је врло савршено организовано.

Овакве манипулатије постоје и у СССР-у у великом размерама, али изгледа да је овај облик манипулатије ипак заступљенији у СФРЈ, а због напред изнетих разлога. Увид у литературу, праксе у СССР-у од доласка большевика на власт показује да су се још тада ове праксе појавиле и касније усавршавале. Ту треба наћи и извор ових пракси у СФРЈ, увоз из СССР-а!

Што се тиче улоге психијатара у обе земље, она може бити следећа:

- сарађује са властима, или је доушник или из политичког убеђења,
- психијатри су преплашени, конформизам
- психијатри су злоупотребљени, наведени на погрешне процене, било стања «болести» или пак кривице жртве.

Овде постоје значајне разлике што се тиче две земље.

Пре свега у СССР-у је далеко већи (и апсолутно и релативно) број лекара који су сарадници власти, доушници и политички индокринирани. Има и много више него ли у СФРЈ-у оних који знају о чему се ради али су преплашени, ћуте. Има и правих психијатара монструма, бруталних полицијаца. Али, у већини случајева се ради о нечем другом. Совјетским лекарима се «политички случајеви» представљају као «непријатељи народа» «анти-совјетски елементи» «ционисти» «про-западњаци» «про-капиталисти» «повезани са ЦИА» иако најчешће то није случај. Тако су и на овај начин психијатри манипулисани злоупотребљени, мисле да бране интересе већине, народа, домовине, уствари најчешће репримирају недужне жртве стаљинистичких прогона. И ово указује колико је важно за савременог психијатра, поготову у комунистичким земљама, да познаје друштвени контекст.

У СФРЈ је манипулатија психијатара битно другачија, а што је објашњено напред. И у СФРЈ има фанатизираних режимлија, психијатријских целата и оних који су обманути да се ради о «издајницима»

«непријатељима народа, домовине» и сл. То је нпр. случај са психијатрима у Психијатријској болници Централног затвора у Београду, при затворским болницама, Центрима за судску психијатрију, има их и у обичним психијатријским болницама, нарочито при Судским одељењима. Има и оних који препознају али ћуте, преплашени су, конформисти, опортунисти. Већина је обманута и злоупотребљена на напред описани начин. У СССР-у злоупотреба психијатара се спроводи на такав начин што се над њима спроводи политичка индокринација базирана на патриотизму (спас државе, отаџбине), док је у СФРЈ главни облик злоупотребе психијатара напред споменута манипулација, психо-социјални контекст комуницирања на релацији психијатар-пацијент (жртва). Свест, пробуђеношт, наших психијатара су на већем нивоу него ли у СССР-у, био би мали број психијатара који би слично у СССР-у прихватили улогу целата. Ово је један од разлога зашто у овом моменту нема специјалних психијатријских болница у таквом облику, форми и бројности као у СССР-у.

У СССР-у специјалне психијатријске болнице (и остале психијатријске болнице) субституишу концентрационе логоре, гулаге. То је случај у СФРЈ не само са затворском болницом у Београду и другим местима, него и са судским одељењима обичних психијатријских болница, Институтима за судску психијатрију а и обичним болницама као што ће даље бити објашњено. У СССР-у постоје специјалне психијатријске болнице за алкохоличаре и сличне деликвенте. Код нас често алкохоличаре, наркомане и сл. стављају у психијатријске болнице принудно. Искуство показује да се неретко на овај начин психијатризирају и политички девијантне особе. Познато је у СФРЈ да међу пациентима социјалних центара, деликвентима, и сл. скоро да и нема чланова СКЈ.

И у СССР се задњих година сусреће са проблемом освешћивања маса, психијатара, интелектуалаца. Тако се и за СССР јавља проблем психијатризације политичких девијаната и појачана потреба за укривањем. Поготову јер расте и притисак страног јавног мнења.

Да ли у СФРЈ може доћи до отварања специјалних психијатријских болница онаквих као у СССР-у?

Речено је напред да сличних болница има и у СФРЈ! Будућност ће показати каква ће бити еволуција. Задњих година се запажа интензификација репресије у СФРЈ, а нарочито психијатријске. Разлози су бројни и сложени, један је да расте свест маса, отпор, а режим појачава репресију.

За сада у СФРЈ није потребно ни корисно отварати специјалне психијатријске болнице као у СССР-у. Усталјена и разрађена процедура психијатризације политичких случајева је таква да се свако такође може по вољи сместити у психијатријску болницу или по потреби прогласити лудим. У овој области у будућности може доћи до тешко предвидивих

еволуција. А због пораста свести, отпора са једне стране и потребом за интензивнијом репресијом са друге стране. Овде ће врло битно бити да ли ће бити потребан фактор укривања, и да ли ће се укривање моћи спроводити као до сада, тј. да ли ће бити то раскрикано.

Све зависи од тога у ком правцу ће еволуирати ситуација у СФРЈ, кризе, углед, међународни положај, расположење маса.

Када се говори о психијатријској репресији у СФРЈ и у СССР-у може се говорити као пре свега о превентивној репресији. Уствари власти, зато специјално задужени центри и у СССР-у и у СФРЈ, депистирају, откривају критизере, противнике, потенцијалне опозиционаре, «лепрозне» још у раној фази, док њихово незадовољство није узело мања, док нису ојачали, сазрели, док као такви нису постали познати окolini, док су још анонимни, док још нису привукли пажњу окoline. (јер би онда окolina могла јасно да закључи да се ради о политичком обрачуна а не о «лудаку»). Овакве особе онда подвргавају пресијама, руинирању, маргинализацији, и као такве буду усмерене на психијатријско сметлиште. Разуме се није увек такав случај, јер се психијатријска репресија не јавља само у облику превенције. Често се психијатријски репримирају јасно препознатљиви политички деликвенти. У СФРЈ је више него ли у СССР-у заступљена психијатријска превентива, избегава се такав обрачун с онима који су изашли из анонимности и постали познати као опозиционари. То не значи да улога превентиве путем психијатрије не постоји у СССР, не, она је врло распострањена. Али, СССР се не плаши да врло отворено, остентативно пошаље у лудницу и врло познате дисиденте, СФРЈ је много опрезнија. То ради врло често, али не са познатим особама и дисидентима него анонимним бројним жртвама.

Али у обе земље психијатријска репресија, превенције и остали облици репресије не успевају да спрече масовну појаву незадовољства, дисиденцију. Где слати ове особе: у затворе, гулаге, психијатријске болнице. Преферира се у обе земље примена не-формалних мера, укривања. Али у случају СССР-а последњих година масовност психијатријске репресије је постала таква да је остала позната у свету.

Запажа се последњих година, од 1965. а нарочито од 1970-тих година да репресија у СФРЈ добија у интензитету, ни превентива (не само психијатријска него и многи други облици који се овде неће објашњавати а врло су незаконити и често се примењују: нпр. осуда политичког кривца за нешто што није учинио, разни облици дискриминаторских и репресивних мера на слободи, и тд, а који често могу бити гори од затвора) ни уобичајена репресија не могу да смање незадовољство, појаву критизера, опозиционара и дисидената. У СФРЈ се дешава онда нешто врло интересантно, она почиње да ставља у луднице и оне политичке случајеве који су се као такви афирмисали у својој животној средини. Тако настаје разоткривање, међународна и домаћа јавност сазнају за ово зло.

Шта нпр. радити са милионима опозиционара и дисидената у Польској? Такве еволуције се могу очекивати у скорој или даљој будућности и у другим земљама Источне Европе, чак и у СССР-у!. Шта радити онда?

Што се тиче правних прописа они су коректни у обе земље али се у пракси уопште не поштују, уосталом сви закони и Устави у комунистичким земљама су врло прогресивни али су «мртво слово на папиру».

Грађански поступак смештај у психијатријске болнице у СССР-у је регулисан упутством Министарства здравља из 1961. године, уколико је особа опасна по околину може се сместити у психијатријску болницу и без њеног пристанка, без пристанка родитеља, стараоца, то раде психијатри, доктори, одлуком тима три психијатра.

У СФРЈ је ово питање регулисанио Законом о ванпарничном поступку, захтева се присуство три сведока, помоћ адвоката, информисање општине и тд.

Али, ови коректни прописи ни у СССР-у ни у СФРЈ нису примењивани у пракси, а на шта упућује анализа случајева психијатријске репресије у обе земље.

Што се тиче казнене процедуре у обе земље, Руски законик чланови 53:60 прописују процедуру: хапшење, испитивање, утврђивање урачунљивости, обавља се психијатријска експертиза, често у Институту Сербски у Москви. У СФРЈ је материја регулисана чланом 63 КЗ и неким другим члановима Савезног кривичног законика, мера безбедности обавезног смештаја и третмана у затвореној психијатријској болници се примењује ако је особа психички неурачунљива, несвесна одговорности за учињено дело, опасна по околину. Али се закони у обе земље интерпретирају по субјективној процени психијатара и у контексту манипулација и у врло специфичном политичком, социолошком и психо-социјалном окружењу. Суштина је да се не поштују ови закони и злоупотребљавају. Милисав ЖИВАНОВИЋ, рођен 1911. године, пензионер, налази се од 1976. г. у психијатријским болницама (од 1976-1978 г. је био у Психијатријској болници у Вршцу, а од 1978. г. је у Психијатријској болници Централног затвора у Београду) је проглашен кривим за политички деликт, опасним по околину, неурачунљивим, болесним, али сви који га знају па и сами лекари у Вршцу и ови у Београду кажу отворено да он није опасан по околину, ни неурачунљив.

У СССР-у се закони бруталније и отвореније не поштују, мање се укрива.

СФРЈ придаје велику, изузетну важност социјалној контроли путем психијатрије. Корени вуку из искуства СССР-а. Власти у СФРЈ би радо отварале психијатријске болнице сличне онима у СССР-у, али због напред наведених разлога то се не ради. Али се упркос непостојању оваквих

специјалних болница «совјетског типа» (којима су ипак сличне затворске болнице у СФРЈ) грозничаво тражило да се ова репресија прилагоди локалном контексту а о чему је говорено напред. Тако се било пре неколико година дошло на идеју од стране надлежних да се уведе тзв. ПСИХИЈАТРИЈСКА ПРЕВЕНЦИЈА у медицинском смислу речи. На позив грађана, месне заједнице, суседа, било кога, психијатријској болници, дошли би из ове неколико снажних момака, каратиста, и «покупили» «особу која ремети јавни ред и мир» «штрчи» и слично. Разуме се да се по воли могло подесити да се на овај начин «покупи» политички неподобна особа. Оваквим једним поступком би био отворен пут невероватним злоупотребама психијатрије с непредвидивим последицама. Али, на срећу овај предлог «угледних здравствених радника» је одбачен. Али, иако овај предлог није прихваћен, оваквих пракси има у нашем друштву. Лично познајем више особа које су као политички неподобне особе биле тако насиљно смештене у психијатријске болнице са врло трагичним последицама. Једна моја пријатељица, прогањана особа, у условима тензија и несигурности имала је поремећене односе са мужем, који је био и другачијих политичких схватања, тукао је. Била је и лакше оболела. Приликом једне свађе са њим суседи су чули галаму и под сугестијом информатора полиције пријавили дежурној психијатријској служби и она је била на дуже време смештена у психијатријску болницу са врло тешким последицама по њу. Оваква злоупотреба психијатрије је одбачена у СФРЈ из једног разлога што је сувише индискретна, никаквих хуманистичких консiderација није било. (Дакле, замисао није била у складу са технологијом укривања).

У комунистичким земљама индивидуалне социјалне активности појединача постају опасним и непожељним чим почну да се испољавају ван догми, граница које су у друштву прихваћене, и то сходно друштвеној положају појединца или породице. Што је за једне дозвољено за друге није. Особе које «штрче» «не прихватају правила игре», су оцењене као социјално девијантне и као такве су елиминисане, неутралисане. Ово је нарочито изражено у СССР-у, а у мањој мери у СФРЈ или је такође врло присутно. У СФРЈ је нпр. права јерес да особа или породица која није политички подобна аспирира на бољи друштвени положај. Оваква породица бива изложена бруталним прогонима, разарањима. Ово чак може бити третирано знаком менталне девијације.

ССР је огроман, гломазан, има доста «пасарела» где се грађанин може скрити, уклонити, између других процедура, поступака, механизама.. А што није случај са СФРЈ где је број бирократије и прописа у односу на број становника на првом месту у свету. Социјална пресија ма колико то изгледало парадоксално је јача у СФРЈ него ли у ССР.у!. У обе земље се примењује такозвана дискретна, «фина », неформална репресија, без формално правне процедуре и суђења , хапшења и сл.

Али с обзиром на предње описане разлоге оваква репресија је далеко примењена више у СФРЈ (укривање) него ли у СССР-у. Али је јако заступљена и у СССР-у, ради се о большевичкој пракси. Тања Плиуш каже: «Живот у једној држави где је све анонимно, злочин, правда, целати, где су једино жртве реалне, где правна неодговорност укрива било ког убицу.».

Овако говоре и многи Југословени, нпр. слично каже и Јованка Баровић (инвалид у колицима после саобраћајне несреће), супруга покојног адвоката Баровића познатог по томе што је брањио политичке случајеве, пријатеља Милована Ђиласа, њен муж је изгубио живот задњих година у мистериозним и сумњивим околностима. Више мојих пријатеља, нпр. Драгољуб ИГЊАТОВИЋ који је непрестано хапшен и лишен права публиковања, пасоша и свих осталих права, али је ипак на слободи и изложен пресијама, стратегији замарања и исцрпљивања «на слободи» каже да би више волео да буде пар година у затвору, а онда да га пусте и оставе на миру. Дакле, не-формална репресија уме бити опаснија од затвора.

Манипулације са породицом у психијатријском контексту су врло сличне и у СССР-у и у СФРЈ (читао сам о томе, и у Албанији). Л. ПЛИУШ у својој књизи Мемоари наводи случај функционера Федусјева из НКВД који каже да су жене понекад смештале мужеве у луднице. Тога има доста и код нас, ја лично знам више таквих случајева. Жена се «обради», муж јој се представи да је лош, покварењак, пијанац, женскарош и пошто су обично у оваквим условима прогона особе нервозне, сугерира јој се да мужа пријави социјалном центру, милицији, суду, психијатријској болници. А што понекад жене и ураде. И тако муж остане годинама у лудници. Потпуковник ВЕЉКОВИЋ, рођен 1926. г који је већ 10 година у Психијатријској болници Централног затвора у Београду а због политичког прекршаја је доживео сличну ствар. Какав садизам, власти су му за стараоца поставили његову бившу жену која га је тамо ставила упркос чињеници да је он уложио захтев за развод, њој су дали његову пензију коју она троши по летовалиштима. Л. ПЛИУШ наводи случај Лоупина наводи напред описани случај када је његов отац колхозник, необразован, поверовао органима НКВД да му је син (а који је био политички деликвент, и психички урачунљив али јако нервозан услед прогона) оболео и опасан по околину и да га треба сместити у психијатријску болницу. Лично знам више сличних случајева где су власти навеле родитеље (необразоване, ниске свести, где су поремећени односи) да своју децу сместе у психијатријске болнице, а да не препознају да се ради о политичкој одмазди.

У једном писму Т. Плиуш каже: «Одбачени смо, маркирани, у условима у којима живимо храброст нас је посетити. Искључени смо. За

наше суграђане није ништа страшније од етикете политички «сумњивих особа» коју нам је КГБ налепила на леђа».

Врло је слично и код нас. Сви који знају Ђиласа и његове сроднике знају у каквим условима изолације живе. Када је нпр. М. МИХАИЛОВ, познати југословенски дисидент изашао из затвора 1977. г. никада такрећи у Београду није могао наћи стан, чим би чули ко је одбијали су га. Лично знам шта значи бити политички етикетиран и какве то последице има.

Л. Плиуш описује како је у затвору са њим био неки затвореник који га је мучио и терорисао (тзв. «гутач менталне енергије», особа послата од полиције, провокатор). Сличне методе примењују и југословенске власти, нпр. у психијатријској болници: премлађивање и тортурисања од стране појединих затвореника сарадника, терор хомосексуалаца, и тд.

ГРИГОРЕНКО, познати совјетски дисидент, у једном свом тексту описује како је за време боравка у једној специјалној психијатријској болници срео извесног ЛИСАК-а. Каје како је Лисак свакодневно писао жалбе али да оне нису излазиле из болнице. То се сада дешава. М. Живановићу који свакодневно шаље писма и жалбе из Централног затвора, а оне никада не стижу. Лисак се једном обратио Григоренку речима: «Да ли верујете да човек после 7 година у лудници може остати нормалан?» Колико таквих трагичних изјава, вапаја, сам ја чуо и знам, моји пријатељи који су били по психијатријским болницама, или су још увек тамо.

Психолошки методи пресије, тортуре, употреба фармацеутских препарата, инјекција, су такође врло слични. Нпр браћа ЖИВКОВИЋ, Јеховини сведоци су били више пута смештени насиљно у психијатријске болнице, даване им насиљно инјекције од којих су губили моћ говора, обольевали. Родитељи Стевана ПОЗНИЋА, који се налази већ 7 година у Психијатријској болници Централног затвора у Београду су били тужили суду (без резултата) Управу Болнице што је њиховом сину била дата инјекција од које је више месеци био оболео.

Фото-робот жртве прогона такође је врло сличан и у СССР-у и у СФРЈ. Совјетски дисиденти Ј. ОРЛОВ и П. КОДОРОВИЧ у једном њиховом тексту кажу за Плиуша, после њихове посете њега у болници: «Очи празне, без израза, глуп поглед, лишен интелигенције, потпуно одсуство израза, апатија, индиференција». У једном писму Т. Плиуш каже: «Од Леонида није остало, ништа више сем човека утонулог у крајњу патњу, који губи памћење, способност читања, писања, мишљења, један човек крајње исцрпљен и болестан». Када сам читao ове редове имао сам пред очима В. Марковића када је изашао из психијатријске болнице после три године априла 1982. г. Слично је изгледао и Душан ЂЕТКОВИЋ, када сам га видео октобра 1983. г., када је изашао из психијатријске болнице после 5 и по година, а где је био због политичког прекршаја.

Из овога се извлачи и један други закључак а то је да се услед прогона и обольева. Божидар БОРИЧИЋ, рођен 1926. г. из околине Титограда је већ 10 година у Психијатријској болници Централног затвора у Београду пре тога био 11 година по затворима и психијатријским болницама за политичке случајеве у Албанији. Он је тешко оболео, али се може наслутити због чега и у којим условима. Стеван Познић је би челичног здравља, али му здравље попушта у лудници, као и Вибоку Јаношу..

Вишегодишњи боравак у психијатријској болници понекад доводи до опадања борбености, мири се са судбином, навикне се на болницу, однос особља постане боли, има мање понижења, услови живота сношљивији. Болница се онда јавља као алтернатива живљења, нађе се у болници неко уточиште и мир. Л. Плиуш, човек изузетне снаге и борбености и воље, је био почeo у извесној мери да се мири са судбином. Када је сазнао да је пуштен, да иде у иностранство, није био одушевљен. Изјавио је: «Али бих ипак пре изабрао иностранство него ли психијатријску болницу!». Знам више особа које су слично реаговале, нпр напред помињани Иво МАЛЕШ, писао ми је недавно, каже да ради као библиотекар, да су се прогони и понижења смањили, да нема где да иде, да му не дају, да је уморан, да почиње да се мири и напушта борбу». Слично је понекад резоновао и Јанош Вибок.

Психијатријска професије је под изузетном контролом у СССР-у а и у СФРЈ. ГРИГОРЕНКО у једном његовом тексту каже: «Психијатри су изабрани специјалним процедурама и критеријумима селекције, где су њихови професионални квалитети другоразредни, а други квалитети важнији, главни је послушност, супресија медицинског ега». Разуме се он овде мисли изгледа само на психијатре који репримирају људе. Али они који знају СССР, СФРЈ и комунистичке државе знају да је професија лекара, нарочито психијатра, предмет посебне пажње. Они су ти који су инструмент репресије (свесни или несвесни) и да би могли да одиграју улогу, или да буду злоупотребљени морају одговарати критеријумима. Разуме се не може се генерализовати да су већина совјетских психијатара као и југословенских, доушници, сарадници власти, бескруполозни и egoисти, без морала и етике лекара, медиокритетни и неинтелигентни, необразовани, послушни према претпостављеним. Има и код нас и у СССР-у много упркос свега дивних људи. Али су преплашени, у мраку, заведени, окружени комуникационим баријерама, разуме се више у СССР-у него ли у СФРЈ. Зар томе не сведочи да још ни један југословенски психијатар није дигао свој глас против оваквих пракси! То је ужасно, непојмљиво!

Још једна коинциденција, на челу судског института СЕРБСКИ у Москви је један Јеврејин, проф. др. ЛУНГС. На челу Центра за судску психијатрију је проф. др. Максим Штернић, такође Јеврејин. Он је нада

мном вршио психијатријску експертизу, показао се коректно, хумано, није захтевао психијатријску меру, чуо сам доста лепих речи о њему, неки су га и хвалили..(Не гајим предрасуде према Јеврејима, напротив симпатије, неки од мојих сабораца и оснивача наше организације су били Јевреји).

И у СССР-у и СФРЈ се жели правдати психијатријска репресија на разне начине. Да је нпр. примењивана и у Царској русији. У СФРЈ спомињу престолонаследника КАРАЂОРЂЕВИЋА кога је краљ Александар држао до II Светског рата у Психијатријској болници ТОПОНИЦА код Ниша, као и случај народног лекара ВАСЕ ПЕЛАГИЋА. Али то су појединачни случајеви, друго су дворске игре и борбе за власт међу принчевима а друго је масовна психијатријска репресија, једно врло ефикасно и модерно средство социјалне контроле.

П. ГРИГОРЕНКО наводи да га је спасла од луднице или тежег оболења «његова гвоздена конструкција наслеђена од родитеља и његова војничка дисциплина, и чврстина». Не бих се сложио са овом тврђом, , слично кажу многи наши људи: «Ама то зависи од личности, да ли је медијум или не, да ли је отпорна, на мене то не би могло тако деловати» Тачно је да отпорнији лакше подносе стресове и тегобе, репресалије. Али то није суштина проблема нити је то у питању! Мислим да је пре у питању интензитет и разорност примењених мера.Може неко бити цин, над човек, ако је интензитет репресалија такав (нпр. фармацеутски, и сл) он ће оболети, па чак може и умрети, а што се неретко и дешава. Пре мислим, без да имало желим да умањим огромна страдања генерала Григоренка, да је он то све поднео лакше зато што се водило рачуна, ипак, о чињеници да је он био генерал Црвене Армије и Народни херој СССР:а.

Григоренко каже да је боравак у специјалној психијатријској болници тежи него у затвору. У СФРЈ је слично. Али је и у СССР-у и у СФРЈ боравак у психијатријским болницама и оним обичним врло тежак.

Сада је и лакше одговорити на питање да ли је психијатријска репресија присутна и у СФРЈ, да ли је масовна, слична оној у СССР-у? Чињеница је да постоји у обе земље. Требало је да прођу деценије да она постане позната што се тиче СССР-а. У почетку је било много сумњи, неверице, сада је то одбачено и светска јавност је упозната са тим. Слично резоновање и пут сазнавања ће важити и већ важи и за СФРЈ. Сада се више зна, ИМИД СФРЈ у свету се модификује последњих година, увиђају се заблуде, застрањивања. Упркос другачијег политичког положаја у свету СССР-а и СФРЈ (у Свету Несврстаних) истина излази на видело. Убеђен сам да ће године које наилазе бити време истине по овом питању, да ће то бити период демистификовања. На основу онога што непобитно знам, тврдим да у СФРЈ се психијатрија користи масовно као средства социјалне контроле. Да ли је она сличног интензитета као у СССР-у је питање нијанси а не суштине.

у Београду, јануар 1989 године

Одбор «Анатолиј Корјагин» за борбу против психијатријског терора и укидање специјалних психијатријских болница у Југославији

Београд-Љубљана 25.9. 1989.

ПРЕДСЕДНИШТВУ СРФЈ

ПРЕДСЕДНИШТВУ СР СРБИЈЕ

ПРЕДСЕДНИШТВУ СР ХРВАТСКЕ

ПРЕДСЕДНИШТВУ СР БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Нови случајеви злоупотребе психијатрије у политичке сврхе.

Југословенски форум за људска права и правну сигурност грађана је последњих дана публиковао своја сазнања и потврдио да у СФРЈ има случајева интернирања грађана у психијатријске болнице због изражавања њихових мишљења. Поздрављамо напоре Форума да тражи излазак из кризе и одајемо признање, очекујемо допринос реформама здравства и друштва.

Пошто је и са званичне стране потврђено да таквих злоупотреба има следећи корак би требао да буде њихово елиминисање. Свесни смо да је то изузетно тешко спровести у дело, да захтева корените промене не само у здравству, него пре свега у целом друштву. Са намером да дамо наш скроман допринос крхким, али евидентним демократским процесима, да их на неки начин убрзамо, сигнализирамо да интернирања не јењавају, мада се и даље скоро савршено укривају од увида шире јавности.

Овога пута се обраћамо у вези следећих особа:

- Милосав МОЦОЊА (1933) пензионисани радник из Бање Луке је био осуђен решењем Основног суда у Бањој Луци бр. К:1568/88 од 28. 2. 1989. године због почињеног вербалног деликта из чл. 157 (повреда угледа државе и њених органа) које је наводно починио у стању душевног растројства, те му је по основу чл. 63 КЗ СФРЈ изречена мера безбедности и тада је био смештен у психијатријску болницу «СОКОЛАЦ» код Сарајева, Судско одељење. Сада се налази код куће у Бања Луци на допусту, али му мера безбедности није укинута судски и сваког момента може бити поново интерниран уколико почне да критикује званичну политику. Прогресивне друштвене снаге се код нас залажу за укидање вербалног деликта, утолико пре то треба да важи када се ради наводно о неурачунљивом душевном болеснику, а како карактеришу М. Моцоњу. Он је послат у наведену болницу да би се наводно лечио и излечио од болести која га наводи да критикује друштвене неправде. Али то није могуће на судском одељењу болнице «Соколац», јавности су познати тешки услови живота и недовољна медицинска нега

нарочито када су у питању политички кажњеници: тамо влада пренатрпаност, болесници спавају на поду, у рагасторима прозора се обедује, нема сервирке и болесници сами деле храну која је узгред речено неукусна, прљавштина, има и вашки, болесници су лишени чистог ваздуха и нема редовних штетњи, болесници су затворени и изоловани као робље, за вербалну критику их излажу инјекцијама или појачавају дозе медикамената (ови подаци су добијени од бивших пацијената ове установе). У овој установи се не може лечити те захтевамо да се Моцоњи укине мера безбедности и у исто време даде стање провизорне слободе.

- Рајко ПЕЈОВИЋ радник од око четрдесетак година, се налазио до маја месеца ове године у истој соби са М. Моцоњом у болници «Соколац» је у то време био тамо већ три месеца због увреде Тита, и раније је боравио у више наврата због сличних разлога у истој болници, пореклом из Источне Босне. Захтевамо да Р. Пејовић буде одмах ослобођен уколико се још увек налази тамо.
- Синиша АМАНОВИЋ је провео годину дана у психијатријској болници «Угљан» на истоименом острву у Јадранском мору због увреде судије, сада је на слободи.
- БОШКО или БОЖО не знамо тачно његово име, се налази већ више година у психијатријској болници «УГЉАН» само зато што је казао «да се гроб Тита налази у Београду, а Артуковића у Загребу». Према изјавама бивших пацијената ове болнице, у јадранском туристичком рају (али не тако много далеко од Голог отока) Бошко, господин поодмаклих година, врло коректног наступа и култивисаног понашања је тамо још увек, очигледно по казни. Захтевамо да се спроведу хитне и енергичне инвестигације и Божо буде ослобођен а јавност обавештена о томе.

Овом болницом на Угљану руководи Др., који је почетком ове године добио награду за хуманост у медицини «Вељко Влаховић», а на основу сведочења бивших пацијената ове болнице болеснике тамо често туку, чак и када нема никакве медицинске индикације, болесници су принуђени да раде (производе комерцијалне артикле) а за шта добијају симболичну суму од 10-15000 динара, тако да немају ни за цигарете ни основне хигијенске потребе. Тамо има прилично болесника који остају заувек «добровољно» јер наводно немају где да оду, а за то време социјална служба ове болнице не предузима мере да им то омогући него насупрот. Душевне болеснике упошљавају да истоварају цемент, циглу, грађевински материјал, дрва, и сл. Уз накнаду обично једне кутије

цигарета. Поједине пациенте од стране особља одводе приватно кућама за обављање тешких послова, пољопривредних радова, сечу дрва, брање плодова, мешања бетона и сл. , за шта добију кутију две цигарета и храну. Постоји и фарма свиња а на којој користе физичку радну снагу болесника који раде сваки дан двојекратно, а за шта добијају до 100.000 динара. Уколико је радник незадовољан платом или прети да ће да оде, онда му управа фарме запрети да ће га преместити на теже одељење и појачати терапију. Писма се отварају и ако садрже политичка уверења или жалбе на режим живота у болници су задржана, слично је и са писмима која стижу у болницу. Даје им се бајата и неукусна храна, а за то време особље у својој кантини добија свежу и врло квалитетну храну.

Предлажемо да се ови наводи провере и стање поправи.

- Сава МАКСИМОВИЋ (1924) бивши радник из Сремских Карловаца се сада налази у Психијатријској болници Централног затвора у Београду где је смештен решењем Вишег суда у Новом Саду бр. К 80/85 због вербалног деликта из чл. 63 КЗ СФРЈ као наводни душевни болесник. Још једном привлачимо пажњу на крајње тешке услове живота и неадекватну медицинску негу у овој установи и нарочит третман резервисан за политичке затворенике који отуда излазе руинирани. Затевамо да Максимовић буде одмах отпуштен и рехабилитован, а да се предузму мере да се ова болница реформише и усклади са стандардима који се захтевају за такве здравствене установе.
- Вијекослав НАГЛИЋ (1949) је био осуђен од сарајевског суда због дела «непријатељска пропаганда» али је као наводни душевни болесник по чл. 63 КЗ СФРЈ био смештен у П. Б. Ц. З у Београду, где је боравио од 1975 до 1983. године када је пређен у П. Б. «др. Иван Барбот» у Поповачи код Загреба на Судски одјел, где су услови живота лакши. Изгледа да се тамо још налази. Ми не улазимо у оправданост његове осуде за вербални деликт, нити у анализу исправности његових политичких уверења, али полазимо са тачке гледишта да уколико неко крши закон треба да буде послат у затвор, а не у лудницу на неодређено време. Зато захтевамо још једном да се предузму енергичне и хитне мере и он ослободи.

Овакви случајеви који опстају показују да нема демократског помака признаје се да их има, али се не предузимају мере да се са таквим поступцима престане. Уколико се застане само са признавањем да злоупотребе постоје, а не предузму се мере да их више не буде, народ и прогресивне друштвене снаге ће још више изгубити поверење у власт и њена обећања.

Апелујемо на вас да предузмете мере које се налажу и о томе нас обавестите.

У име Одбора «Анатолиј Корјагин» за борбу против психијатријског терора и укидање специјалних психијатријских болница у Југославији

**КОМИСИЈИ ЗА ПРАВА ЧОВЈЕКА ОУН ЗА 45 ЗАСЈЕДАЊЕ
У ЖЕНЕВИ КОЈЕ УПРАВО ПОЧИЊЕ
СКУПШТИНИ СФР ЈУГОСЛАВИЈЕ И САБОРУ СР
ХРВАТСКЕ
ЈАВНОСТИ**

Жртва злоупотребе психијатрије ИВО МАЛЕШ интерниран у психијатријској болници од 1981. године због вербалног деликта.

Окружни суд у Дубровнику под предсједањем суца у кривичном предмету против Иве Малеша, угоститеља, рођеног 14. 5. 1943. у Блату на отоку Мљету, СР Хрватска, због кривичног дијела из члана 133. КЗЈ а поводом приједлога Окружног тужилаштва Дубровник од 10. 3. 1981. године бр. КТ:3/81 којег је заступао замјеник ОЈТ дана 19. 3. 1981. године донио је Рјешење бр. К1/81.19 којим је окривљеном Малешу изречена мјера сигурности обавезног психијатријског лијечења и чувања у здравственој установи затвореног типа а на основу прописа из члана 63. ст. 1 КЗЈ у вези са чланом 494. ст. 3 ЗКП.

Несрећни човјек био је оптужен да је прикупљао чланке из неколико југословенских листова у којима се говори о повредама грађанских права у земљи, да је тим чланцима додао свој писмени коментар у којем је поред осталог написао: «Зашто режим ове Југославије прогресивне, невине грађане лишава својих грађанских права и гура их у негацију, чинећи од њих принудне малолjetнице, приказујући их непријатељима, деликвентима, нерадницима, асоцијалним, неурачунљивим? Зато јер нема моралне снаге и храбrosti да се часно и аргументирано сучи са истином...» (цитат из наведеног судског рјешења). Затим, стављено му је на терет да је од изрезаних чланака и свог коментара направио зидни плакат под насловом «Избор маестрала» па је онда тaj плакат јавно изложио на зиду родитељске куће у Блату.

Након хапшења 7. 2. 1981. године против Малеша отворена је истрага током које је био послан на психијатријско вјештачење неуро-истрага др. судском вјештаку Медицинског центра у психијатру др. У његовом извјештају од 6. 3. 1981. године тврди се да «код окривљеног постоји психички поремећај који се очитује у кроничном душевном оболењу (психопатија сцхизоида) и која душевна болест постепено напредује, па су присутне параноидне идеје које су вјероватно увјетовале његово реагирање и писање инкриминираних чланака. « На

концу извјештаја констатира се да због карактера деликта окривљени може бити опасан за друштво, да може и даље понављати такве деликте јер је неурачуњлив душевни болесник па да би се опасност по друштву отклонила лијечењем до оздрављења у затвореном заводу за чување и лијечење.”.

Од тада, Иво Малеш је већ готово 8 година затворен у судском одјељењу психијатријске болнице на Угљану, која је смјештена у некадашњој талијанској касарни и то само зато што је критизирао друштвене неправде и указивао на алтернативна рjeшења у духу дијалога и демократије на један ненасилан и цивилизиран начин.

Да је због тога био осуђен на временску казну одавни би био на слободи и бољег здравља, без психијатријског жига на леђима који значи социјалну и духовну смрт у овом друштву.

Сматрамо да је посриједи трагичан случај политичког страдалништва и класичан примјер злоупотребе психијатрије у политичке сврхе, а што је омогућено чланом 63 кривичног закона и злоупотребом психијатријске болнице која у овом случају не лијечи већ наноси штету и прогони једног човјека. У једном друштву које жели отклонити незаконите поступке и злоупотребе никако не може ићи у прилогу чињеница да се људе смјешта у затворе или луднице зато што мисле и говоре друкчије од службене истине или да се већ само изражавање друкчијег мишљења о томе како треба рjeшавати политичке проблеме у земљи проглашава злочином. За нас је нарочито неприхватљиво и не можемо се никако сложити са констатацијом судских органа да је Иво Малеш опасан по околину, јер би могао понављати деликт мишљења због своје наводне неурачуњливости. Наиме, и обичан свијет зна а не само психијатар или судац да душевно болесна особа нема довољну луцидност да својим ријечима нанесе штету држави и њеним интересима, да није у стању починити деликт мишљења за који је нужан, према кривичном законику, директан умишљај, dakle, постојање свијести о последицама свог чина, за шта болесна психа није способна.

У свом писму од 27. 12 1988. године, његов отац обавијештава чланове нашег Одбора «Анатолиј Корјагин» да је његовом сину услијед таблетоманије тешко оштећено здравље, да је Иво у ову болницу ушао доброг здравственог стања, а сада је озбиљно нарушено његово органско и нервно здравље. Из овог је несумњиво јасно да се не остварује битни садржај члана 63. КЗЈ - лијечење. Недавно су помиловани починитељи вербалног деликта из члана 133. став 1 али не и Иво Малеш, којег власти и даље држе у једној оваквој нарочитој установи. Даље задржавање овог несретног човјека у лудници изазива озбиљне и оправдане сумње у искреност властодржача да желе извести демократске реформе у друштву. Нажалост, умножавају се и надаље случајеви интернирања политичких кажњеника у психијатријским болницама и судским одјељењима

грађанских болница што представља једну од тежих повреда људских права и неизбрисиву срамоту за СФРЈ у свијету.

Због тога вам се обраћамо са захтјевом да овај случај праведно ријешите, односно, да Иво Малеш одмах буде ослобођен, да буде рехабилитиран, да му се омогући опоравак и да адекватна материјална одштета за претрпљени ужас те да с њега буде скинута лажна психијатријска дијагноза. Такођер да му се врати одузета путна исправа, која му је одузета 4. 11. 1980. године под изговором да то захтијева заштита јавног поретка.

У име Одбора

Одбор «Анатолиј Корјагин» за борбу против психијатријског терора и укидање специјалних психијатријских болница у Југославији:

Radio France Internationale, Kiosque-27.6.1989 godine-Milovan Danojlic

**ДЕЛОВАЊЕ КОМИТЕТА ЗА ЗАШТИТУ ЉУДСКИХ ПРАВА
(Напомена: Касније постао Покрет за заштиту људских права).**

У главним југословенским градовима делује од пре шест седам година неколико удружења грађана независних од Партије и Владе, која су себи ставила у задатак да брину о поштовању основних људских права и слобода. Таквих удружења, одбора и комитета највише је у Београду, а најмасовнији су у Словенији, где су демократски процеси, и иначе продрли најдубље у масе. Од београдских удружења, на чија се саопштења власти засад не обазиру, а званична штампа их не бележи, ваља најпре напоменути оно најстарије, Одбор за заштиту уметничке слободе при Удружењу писаца, на чијем челу стоји Светлана Слапшак. (Напомена аутора: Нетачно, наша Директна акција је основана пре, 1 марта 1975 године). Саопштења овог одбора су јасна, оштра и језгронита, и погађају, што би се рекло, у срж ствари. При Удружењу писаца постоји Одбор за заштиту човекове средине, који води књижевница Биљана Јовановић. Од суђења Шесторици, тј од јесени 1984 године, редовно се оглашава и Одбор за одбрану слободе мишљења, чије изјаве и интервенције, одликује добра правна заснованост, као и настојање да се дадну шире основе за увођење законитости у јавном животу. Чланови овог Одбора су претежно везани за САНУ. Ту је затим и Фонд солидарности који, и поред прогањања и уцењивања неких његових чланова, није угашен, и о којем се стара новинар Душан Богавац. Приметна је и активност групе око листа у оснивању "Самоуправа", чији билтен анимира неуморни Илија Мольковић. Најзад од пре годину дана ради и Хелсиншки комитет за надгледање поштовања Хелсиншке конвенције, ова група је издајена у три секције,

чији рад усаглашава осјечки адвокат Владимир Шекс.И последњи иако не најмање важан је Комитет за заштиту људских права, такође у Београду, .

Пошто су залагања овог Комитета најмање позната широј јавности, покушаћу да га у неколико реди представим нашем слушалаштву.

Овај се Комитет у почетку бавио готово искључиво случајевима злоупотребе психијатрије у политичке сврхе.Прву документацију о овој мрачној страници наше послератне историје прикупио је крајем седамдесетих година економиста Томислав Крсмановић, који је и сам имао окапања са властима и психијатрима.Требало је много труда и проверавања , да би се бар један део те документације могао предочити широј јавности. Комитету су у међувремену приступили и други; тренутно их има седамнаест, .Ако је његова душа остао Крсмановић, стручну помоћ су му дали неки лекари и правници, и политиковци, међу којима се највише истиче угледни и популарни неуропсихијатар др Веселин Савић .У последње време ,Комитет се осврће на различите инциденте из области тзв основних људских права, какви се у оквиру владавине једнопартијског поретка , код нас често и закономерно јављају.

Једна од тежих жртава злоупотребе психијатрије о којима говори Комитет јесте Радомир Вељковић, пензионисани потпуковник ЈНА, који је пробавио петнаестак година заточен на Неуропсихијатријском одељењу београдског Централног затвора само зато што се ,почетком седамдесетих усудио рећи неке ствари које моћницима нису биле по вољи. Вељковићу је данас 62 године, живи у Сарајеву и може се рећи да су му партијска, судска и лекарска бирократија упропастиле живот, због тога што је говорио оно што је осећао, и мислио. Није никаква новост да наши закони кажњавају људе због деликта мишљења ,мање се зна да је у репресивни апарат укључен и део лекара-психијатара .Тоталитарни моћници , свуда по свету, веома су склони да сваког ко им се речју супротстави, прогласе за лудака. Да је осуђен на нормалну казну ,потпуковник Вељковић би јамачно добио три, пет, или десет година тамнице, а пошто би га захватило неко скраћење казне, или помиловање, вероватно не би издржао ни трећину онога што су му психијатријски душебрижници доделили. Пошто је проглашен за душевно неурачунљиву особу, смештен је у затворску лудницу на неодређено време, па је у њој провео деценију и по. Amnesty International га је прихватила као “заточеника савести”.

Покрет за заштиту људских права

6.6.1990 godine

СКУПШТИНИ СФР ЈУГОСЛАВИЈЕ

- Законодавном већу -

ПРЕДЛОГ СТАВОВА ПОКРЕТА У ВЕЗИ ПРОМЕНЕ ЗАКОНА КОЈИ РЕГУЛИШУ ПРИСИЛНУ ХОСПИТАЛИЗАЦИЈУ ДУШЕВНИХ БОЛЕСНИКА

Пре него што предложимо промене поједињих закона из области психијатрије, налазимо за потребно да претходно осветлим неке појмове ове матерije.

Што се тиче разлога присилне хоспитализације, како у изванкazненом правном поступку (по Грађанском поступку) тако и у кривичном поступку (по члановима 63 и 65 КЗ СФРЈ) то би требало да буде социјална индикација (да би се друштво заштитило од поступака душевних болесника) или витална (да би се душевни болесник заштитио од властитог понашања, самоубиства, и сл.). Медицинска индикација (потреба за лечењем) као разлог принудне хоспитализације би требала бити примењена само у изузетним приликама када је то потребно да се спречи погоршање болести, не може се никоме наметнути лечење против његове воље.

Социјална индикација у оба поступка, и грађанском и кривичном се своди на тзв. опасност по околину.

Нарочито треба предпочити да са појмом ОПАСНОСТ ПО ОКОЛИНУ долази до честих злоупотреба са кобним последицама. Ова опасност би требала да се односи искључиво на непосредну физичку опасност по околину (убиство, телесна повреда, силовање, паљевина, итд.). Али у пракси се наилази често на случајеве где се опасност по околину интерпретира као «друштвена опасност» која потиче од речи, изражавања мишљења, верских осећања, филозофских и моралних убеђења која немају никакве везе са насиљничким понашањима. У законима који регулишу насиљну хоспитализацију садржај опасности по околину је вероватноћа да ће душевни болесник «починити дело било које врсте опасно по друштво». А што даје основ да се под овај појам подведу и изражавања мишљења и починиоци вербалних деликати.

Полазимо од тачке гледишта да се то може спречити уколико би у законима био јасно назначен разлог за присилну хоспитализацију који би требало да буде социјална или витална индикација (у изузетним сличајевима медицинска) и да опасност по околину може једино да се састоји у угрожавању околине у физичком смислу. Желимо нарочито да истакнемо да је излишно и помињати да душевни болесник за кога се

тврди да је неурачунљив не поседује довољну луцидност да би својим речима могао починити вербални деликт и нанети штету угледу и интересима државе. За такве душевно оболеле особе тврде да су опасне по околину јер су болесне те их зато шаљу у болницу да се излече и тиме елиминише њихово опасно душевно стање. Али је познато да је стање у затворским болницама и у појединим судским одељењима грађанских болница, а и у појединим грађанским болницама такво што се тиче услова живота и медицинске неге да је адекватно лечење практично неизводљиво. Нарочито је тешка ситуација у затворским психијатријским болницама. Отуда сматрамо да је примарни задатак да се променама закона, реформом здравства и ширим друштвеним реформама створе такви услови у психијатријским болницама, укључујући и затворска и судска одељења грађанских болница, да је могуће спроводити лечење, остваривање медицинске индикације смештаја у болнице.

Када се ради о особама које су смештене насиљно у психијатријске болнице, било по Грађанском или кривичном поступку, зато што је у питању неки политички разлог, сасвим има места резервама и сумњивостима према проценама и дијагнозама издатим од стране психијатара другачијих политичких опредељења од особе у питању. Ово нарочито важи када се ради о психијатрима из затворских болница и центара за судску психијатрију који су службеници правосуђа, затим психијатрима судских одељења грађанских болница, па чак и када су у питању поједини психијатри милитантни друштвено-политички активисти. Отуда је неопходно у закон унети контролне механизме који ће омогућити надзор и увид јавности у рад психијатара. Ово је тесно повезано са недовољно развијеним функцијама правне државе у нашем друштву. Нажалост, објективност психијатра, његова непристрасност се могу остварити једино када почне да функционише правна држава а што подразумева увођење политичке демократије. У међувремену би требало трагати за путевима да у прелазном периоду који предвиђају да ће бити болан – се обезбеди већи увид јавности и ипак све присутнијих демократских институција у рад психијатара.

Ми одавно указујемо на значај анализе контекста психосоцијалног комуницирања на релацији ПСИХИЈАТАР – ПАЦИЈЕНТ. Јер треба полазити од тога да је друштвено-политичко окружење у Југославији јако другачије него ли исто у једном грађанском друштву. Ово друштвено-политичко окружење може утицати на рад психијатара без његовог знања и смишљено га омести у тачној процени, навести га да изда погрешну дијагнозу по вољи моћника. Ова комуникација се може по вољи умешати на бројне начине у интеракције између психијатра и пацијента и својим интервенцијама којих психијатри често нису (довољно) свесни, га навести на нетачну дијагнозу. Психијатри су по природи свог посла упућени на податке и документацију коју добијају о болеснику од сродника, суседа, из

радне организације, образовне установе, од органа власти, од својих колега психијатара, из месне заједнице, центара за социјални рад, судских органа, итд. Они полазе у принципу са тачке гледишта да су ови подаци веродостојни а што не мора бити тачно. Нама је познато, то признају и званичници, да се људска права масовно крше. Прогонитељ (шеф, директор, моћник из општине, локални бирократ) у једној оваквој консталацији могу по својој вољи и жељи подесити изјаве, документа, податке са циљем да особу која им не конвенира по нечemu, представе психијатру онако како они желе. Жалосно је да наши психијатри слепо прихватају сервиране податке као веродостојне (из страха, незнაња) што доводи до многих пропуста са кобним последицама. Опрезност и критичност према изворима података о пацијенту су потребни и у грађанским друштвима јер и тамо може доћи до злоупотреба (нпр. од стране сродника да би се дочепали наслеђа и др.). Утолико би пре требала да постоји критичност према примљеним информацијама када се ради о нашим психијатрима, будући да живе и раде у једном специфичном окружењу које као што је већ познато, је јако заинтересовано за њих и њихов рад и жељи да га држи под контролом. Утолико је овај проблем тежи и процене душевног здравља пацијента у једном оваквом окружењу су компликованији задатак, јер ово окружење може утицати и на душевно здравље људи. Према Комисији Већа синдиката Хрватске за заштиту самоуправних права радника врло су честа душевна оболења (и соматска) међу онима који се жале на повреде њихових права, у толикој мери да то оптерећује здравство. Како психијатар може проценити овакве «болеснике»? Наши психијатри као и сви психијатри света, имају проблем да разлуче шта је утицај средине а шта генетска подлога. Криза, егзистенцијални породични проблеми који у вези тога настају, беда многих, притисци које описујемо над бројним грађанима од стране бирократије су присутнији у једном монолитном друшту, као што је наше, него ли, на пример, у једној западној демократији. Наши психијатри су често у ситуацији да пред собом имају особу која је крајње узнемирена, која се жали да је жртва прогона, будући да је то у често случајева тачно (а има и параноидних реакција) а како су такве особе обично (крајње) руниране или здравствено оштећене, оне нису у стању да себе представе у правом светлу, поготову уколико је у питању недовољно образована особа или са нижим ступњем интелигенције. Психијатар због свега овога није у стању да упозна детаљно позадину и закулисане радње којима је пацијент био изложен а како пацијент није способан да себе објасни психијатру, овај потоњи је отуда често склон да погрешно процени, и у томе, уз помоћ подешених докумената, сервираних информација, пронађе манифестије параноје. Тако долази до истински честих злоупотреба психијатара. Овакве злоупотребе се једино могу уклонити друштвеним реформама и увођењем политичке демократије. Јер, докле год једна

идеологија и партија имају монопол власти у друштву, која је поврх свега врло репресивна, постојаће страх, конформизам или незнање и обмана психијатара. Једино што им преостаје је конформизам и аполитичност, и рационализација (као психолошки одбрамбени механизам) «да политика треба да буде резервисана за политичаре а да то није за лекаре» Нажалост, хтели ми или не, политика и психијатрија се тако мешају. Јер, да би психијатар обавио свој задатак како треба у једном оваквом друштву, он га мора добро познавати и његове методе друштвене контроле и како може утицати на њихов рад, па и на појаву душевних оболења. Јер, наши психијатри претендују као и сви психијатри света, да процењују по принципима научног метода у психијатрији. Као што се зна, научни метод се одликује објективношћу истраживача, тачношћу мерења, свеобухватношћу инвестигација. Али је потребно водити рачуна о разликама у примени научног метода зависно од тога да ли се ради о друштвеној или егзактној науци, поготову је деликатна област примене научног метода у психијатрији у једном оваквом друштву. Услед описане специфичности окружења и његовог утицаја на рад наших психијатара, чега они нису (довољно) свесни често, или пак су преплашени да се одупру «ремећењима мерења» питање примене научног метода би требало да буде што пре стављено на дневни ред од стране наше психијатрије, Удружења психијатара, научних радника са медицинских факултета. У питању је не само част наше медицине и здравства, и у крајњој линији нашег друштва, него то захтевају и интереси великог броја грађана којима се због тога наносе и дан данас велике штете.

ПРЕДЛАЖЕМО промене следећих закона:

1. ЧЛАН 63. КЗ СФРЈ

У овај члан треба унети одредбе којим би се онемогућило да било ко буде осуђен на меру временски неограниченог смештаја у психијатријску болницу због онога што мисли и говори или због неког другог разлога иенасилниог, политичке природе. Пре свега би требало прецизно дефинисати појам «опасност по околину», ставити ипр. у члан 63. КЗ реченицу: «под појмом опасност по околину подразумева се физичка опасност, агресивност којом се може угрозити живот и тело, имовина људи». Из Коментара овога закона треба елиминисати фразу «да је опасност по околину било које понашање», него треба рећи само «оно које угрожава физички окружење». Треба унети одредбу «не може се изрећи ова мера онима који су починили вербалне деликте.»

Поступак за спровођење ове мере је предвиђен члановима 493 – 498 . ЗКП. Мера безбедности из чл. 63 . КЗ се доноси само на основу психијатријске експертизе и може бити поништена само на основу психијатријске експертизе. Правно не постоји могућност жалбе,

штавише, нико, ни сродници, ни адвокати, утамниченог не могу покренути иницијативу за укидање мере безбедности. Отуда психијатри који изричу мере безбедности и старају се о починиоцу вербалног деликта или политички непожељним лицима имају изузетно велика овлашћења која се своде на фактичку власт над слободом неподобног. Излишно је напомињати какве су злоупотребе могуће на делу, поготову када одлучују психијатри службеници правосуђа или пак када извршавају упутства (наређења) органа власти.

Предлажемо стога да сродници и пуномоћници могу захтевати проверу стања здравља од стране експерата психијатара које они предложе и да у такве експертизе треба укључити представнике удружења психијатара Југославије, да се експертизе повере политички неутралним психијатрима који поврх свега не смеју бити чланови СКЈ. Предлажемо да се укључе представници југословенских независних демократских институција као што су Форум за људска права (ССРН), наш Покрет за заштиту људских права у Југославији, Одбор за одбрану слободе мисли и изражавања, одбори Удружења књижевника СР Србије, одбори из других република (Словеније, Хрватске, БиХ, Црне Горе, Македоније). Једино већим увидом јавности и демократских институција којих на срећу има све више, се овакве злоупотребе могу спречити.

У пракси често долази до злоупотреба у поступку процене душевног здравља починиоца кривичног дела и због тога јер та материја није доволно прецизно и ваљано разрађена законима а и зато што се не поштује оно што пише у закону. Чести су случајеви да се психијатријска експертиза над починиоцем вербалног преступа обавља његовим довођењем са слободе директно на суђење па тамо у некој канцеларији у времену од пола сата психијатар експерт у разговору са окривљеним закључи да је он неурачуњљив душевни болесник и предложи суду да му изрекне меру безбедности из чл. 63. КЗ (Разуме се, он је претходно проучио досије који је направљен од стране оних који оптужују окривљеног, дакле по њиховој вољи). Тако се «експертизе» често збрзавају и не раде како треба. Да би се ово отклонило потребно је донети законске одредбе и контролне механизме који ће омогућити примену истих да би се онемогућило да се психијатријске експертизе обављају на нестручан начин од стране психијатара који извршавају наредбу својих претпостављених. То ће бити могуће у потпуној мери стварањем независног судства. У садашњој ситуацији судство је срасло са државом и партијом.

Неопходне су корените промене у избору и образовању судских вештака психијатара. Они треба да буду они који су најпопштенији и најстручнији. Ова материја је у нашем законодавству недовољно обрађена, а и оно што постоји не поштује се у пракси. Предлажемо да један тим експерата (психијатара, правника, активиста против оваквих злоупотреба, и др.) уради законске одредбе о судском психијатријском вештачењу. Илустрације ради, наводимо један детаљ. На пример, Закон обавезује да се окривљени изведе на претрес, сем уколико то није могуће због стања његовог здравља. Није ретко да се налазећи за несврсисходно починилац не изводи на претрес под лажним изговором да то не дозвољава стање његовог здравља.

2,. Члан 65. КЗ СФРЈ

(«Учиниоцу који је учинио кривично дело услед зависности од употребе алкохола или дроге а код кога постоји опасност да ће поново починити слично дело суд ће изрећи обавезно лечење»).

Све оно што смо рекли у вези чл. 63. КЗ важи и за члан 65. КЗ. И у њега треба унети одредбе да нико не може бити смештен у установу за лечење алкохолизма због онога што мисли и говори или због неког другог разлога политичке природе који није повезан са насиљем. Треба унети одредбе и јасно прецизирати шта је опасност по околину, не може се ова мера изрећи особама које су починиле вербални деликт наводно у стању зависности од употребе алкохола (или дрога, јер знамо и такве случајеве) из простога разлога што иоторни алкохоличар не поседује довољну луцидност да почини вербални деликт. Ње би хтели да понављамо оно што смо казали у вези чл. 63. КЗ што се тиче поступка процене здравља, улога психијатара експерта, неприлагођености затворских установа за лечење алкохоличара и наркомана, јер су примедбе и предлози исти.

1. ГРАЂАНСКИ ПОСТУПАК

(Ванказнени поступак присилне хоспитализације)

Ми смо први у Југославији покренули питање злоупотреба по овоме поступку, недавно се огласио и Форум за људска права и правну сигурност CCPJ коме смо ми доставили наше предлоге са својим предлогом који је у много чему сличан нашим ранијим предлозима. Будући да су овде злоупотребе по нашим сазнањима најчешће предлажемо да се оформи КОМИСИЈА састављена од објективних и непристрасних психијатара, стручњака различитих дисциплина, представника југословенских независних тела и одбора који се баве заштитом људских права, укључујући и наш Покрет, јер смо ми први покренули ова питања и највише се тиме бавимо. Предлажемо да у састав ове Комисије уђу и представници поменутог ФОРУМА Ова Комисија би имала за циљ да изврши анализу постојећих закона из ове области и предложи измене.

Уређење изванзаконске хоспитализације у Југославији спада у законодавну надлежност република и покрајина. У свим републикама и покрајинама, изузев Босне и Херцеговине, те обема покрајинама, то је учињено прописима о изванпарничном поступку. Законом СР Србије о ванпарничном поступку. Законом о ванпроцесном поступању СР Македоније из 1979. године (ЗППМ) итд. Правни узор за уређења института су правне норме старе Југославије а које су преузете из законодавства Аустроугарске.

По овим законима у психијатријске болнице се смештају душевни болесници због природе њиховог оболења јер је неопходно ради лечења да лице буде ограничено у слободи кретања или општења са спољним светом.

И овде су кључни постулати које смо навели и када се ради о кривичном поступку (члановима 63. и 65. КЗ): душевне болеснике по овоме закону смештају присилно у болнице када нису починили кривично дело када се претпоставља да је у питању социјална или витална индикација (изузетно медицинска); опасност по окoliniу (социјална индикација) се мора састојати у могућности агресивног понашања а никако претпостављати било какву опасност по друштво, изражавање мишљења ма како било накарадно не може бити разлог за присилну хоспитализацију по овоме поступку; у болницама се морају створити услови за лечење, а што понекад није случај јер има болница где су услови живота и медицинске неге неадекватни, нарочито у мање развијеним републикама; процене душевног здравља морају, када се ради о особама где постоје политичке импликације било које природе, да буду обављене од стране неутралних психијатара и на начин како смо то предвидели у поглављу о Кривичном поступку.

Ова материја није довољно прецизирана законима о којима говоримо. Ови закони су неадекватни и неприменљиви често у пракси (словеначки закон је осетно бољи), нејасно су формулисани и психијатри их у свакодневном раду интерпретирају по својој вољи. Прописи су поред тога сувише компликовани и тешко их је применити у пракси и психијатри се сналазе према своме нахођењу. Закон не обавезује психијатра да га поштује ако га не примењује не следи санкција.

Овакво стање у законодавству које регулише ову област у нашој психијатрији отвара широк простор за све могуће субјективизме и арбитрарности. Признаје се да има и изгредника на делу, има и честих злоупотреба на делу. Изражавамо слагање са ставовима Форума за људска права ССРНЈ «да би разлози правне сигурности захтевали да се нејасни и неодређени параграфи замене прецизним и контролабилним условима».

Према стручњацима Форума за људска права упоређење републичких закона дозвољава констатацију да сви закони сем словеначког не садрже критеријуме за оцену способности задржаног да изрази своју вољу. Није дефинисано законом ко је овлашћен да пријави постојање разлога за ту хоспитализацију и да је захтева. Није још ни прецизно одређено ко треба да буде овлашћен да одреди и спроведе смештај болесника, ко ће спроводити контролу таквог задржавања и донети дефинитивну одлуку о томе, ко ће пратити развој здравственог стања болесника и донети дефинитивну одлуку о отпуштању, није довољно дефинисан ни статус хоспитализованих, њихова права, услови живота и рада.

На основу свих југословенских закона се изводи закључак да суд одлучује о присилној хоспитализацији. Сви закони одређују рок за доношење одлуке о задржавању који од закона до закона варира, између осам и петнаест дана или три недеље до тридесет дана. Наши стручњаци су се већ обратили 15. јануара 1988. године Савезному секретаријату за правосуђе и општу управу и Удружењу психијатара Југославије са захтевом да се ови закони реформишу. Ми смо спровели једно истраживање наоко стотинак особа које се жале да су биле смештене насиљно по овоме поступку у психијатријске болнице због неког политичког ненасилног разлога. Скоро све ове особе се жале да описана правна процедура није била поштована. Здравствене установе врло ретко и са закашњењем пријављују суду случајеве насиљне хоспитализације, о продужавању задржавања суд се скоро никад не обавештава као ни о отпуштањима пре рока, судови показују велику небригу у обављању својих послова и не спроводе контролу здравствених организација, споро реагују на пријаве ради саслушавања насиљно хоспитализованих. До сличних закључака су дошли и стручњаци Форума.

А закон управо прописује да се тако поступа. Скоро све особе су се жалиле да их нису прегледала два лекара како би по закону требало бити,

неки су се жалили да њихове жалбе на које имају право по закону су завршавале у корпама за отпадке, да им је било онемогућено право да ангажују адвокате што закон прописује, жалбе да су жртве политичких прогона су аутоматски од стране психијатара (преплашених, обманутих) унапред биле процењиване као параноја што је у одређеним случајевима имало за последицу појачавање медикаментозне терапије, инјекција или пак електрошок терапију.

Овакво хаотично стање у овој области само иде на руку преступницима и онима који врше злоупотребе у сврхе обрачуна. Један је заједнички именитељ оваквом стању – НЕПОСТОЈАЊЕ ПРАВНЕ ДРЖАВЕ. Корените реформе су могуће једино када у нашем друштву буде остварена политичка демократија и плурализам, независно судство и спроведе се деполитизација здравства и психијатрије. То је дуг процес, у прелазном периоду који се већ отвара мора се и може се нешто урадити. Предложена КОМИСИЈА би требало да буде оформљена и да се лати посла и уради предлог нових закона из ове области са циљем да се створи један минимум законитости и постојања медицинске етике. Већи увид јавности и демократских институција у томе могу у овоме моменту снажније допринети и извући нашу психијатрију на један виши ниво, јер је се она у послератном периоду потпуно срозала.

7. ЗАКОН О ИЗВРШАВАЊУ КРИВИЧНИХ САНКЦИЈА (ЗИКС)

Вербалне и друге политичке ненасилне преступнике по изрицању мере безбедности из чл. 63 и 65 КЗ смештају на боравак и лечење у затворске психијатријске болнице. Правни положај ових установа је регулисан ЗИКС-ом, затворске психијатријске болнице се налазе под надзором правосуђа уместо здравства, лекари су службеници правосуђа а не здравства. Према члану 1. ЗИКС-а психијатријска мера безбедности из чл. 63 и 65 КЗ је кривична санкција, по члановима 19 и 20 ЗИКС-а ове болнице су установе где се издржава казна. Јавности су већ упркос врло вештог вишегодишњег укривања постали познати услови живота и медицинске неге у овим болницама и да адекватно лечење није могуће, да отуда вербални преступници обично излазе лошијег здравља него ли у моменту уласка. Не само са правне тачке гледишта него и услови живота и општег третмана болесника и затвореника су врло слични. Испада некако да су сви неурачунљиви душевни болесници што се тврди за ове несретнике, кажњени, а што није њихова кривица (што су болесни). Методи ресоцијализације и преваспитавања затвореника (здравих лица) треба да буду потпуно другачији од оних који су кривична дела починили

како се тврди у стању душевне неурачунљивости. Јер ове потоње треба лечити а не кажњавати.

ЗИКС је такође врло дубока и нејасно формулисана материја која се интерпретира по субјективној процени моћника и отуда се стварају могућности за велике злоупотребе на делу. Зато предлажемо да се оснује наведена КОМИСИЈА која ће предузети кораке да се ове болнице реформишу, да се провери да ли постоје материјални и други предуслови да оне буду на нивоу законских прописа и стандарда који се постављају пред психијатријске болнице у којима је могуће истинско лечење. Уколико то није могуће, што ми сматрамо, онда би требало ове болнице изузети из старатељства правосуђа и дати им у надлежност здравству, тј. изменити ЗИКС у овом случају. Нажалост, овакве установе опстају у Југославији, једна таква се налази на двадесет минута вожње тролејбусима од центра Београда, а о њој нико не говори.

Желимо на крају да укажемо на честу појаву у савременом југословенском друштву да се прогон мишљења укрива наводним асоцијалним поступцима и неким другим измишљеним прекрајем закона. Та пракса постоји и у области психијатријске материје коју овде обрађујемо. Појединим вербалним преступницима или онима који другачије мисле се изричу мере безбедности из чл. 63. и 65. КЗ (или их интернирају по Грађанском поступку) стављајући им на терет кривична дела која нису починили (у случају Грађанског поступка истичу могућност таквог дела): насиље, асоцијално понашање, силовање, проневера, прекрај у саобраћају, итд. На овај начин се жели укрити политичка репресија. Овакве све чешће злоупотребе се једино могу избећи предложеним изменама закона и реформама психијатрије и стварањем института правне државе у друштву.

Обраћамо вам се са захтевом да предузмете мере које се налажу и да нас укључите у пројекте реформе ових закона јер смо ми први у Југославији иницирали истраживање ове области и предлоге реформи. Увођење законитости у ову област би био велики корак у демократизацији нашег друштва и унапређењу југословенског здравства и психијатрије. Истичемо да је медицина слава и престиж једног друштва и да је у питању углед нашег народа као цивилизоване нације.

Томислав Крсмановић

Чланови Савете: Р. Смиљанић, Б. Марковић, Р. Радивојац, Ј. Јовановић, Др. Ж. Ружић, М. Зечевић, М. Шекутковски, Д. Остојић, Д. Богавац, Н. Ђелошевић, Д. Шаховић, Др. Ђ. Васић, Мр. М. Костић, Х. Делић, Ц. Галијашевић, П. Ђелановић, С. Јеремић, Р. Вукасовић, Р. Миловановић, Н. Познић, Ј. Вибок, Л. Вибок, Д. Стефановић, Ј. Лукић, Р. Вељковић, В. Николић, Ч. Вулета, Др. Ј. Гуцић.

**Случајеви злоупотребе психијатрије у политичке сврхе
(Лист ЉУДСКА ПРАВА, и анекси, бр.1-до 5, 1991-1996)**

Шеат Живка, Љиљана Игњатовић, Душанка Јевремовић, Брунец Мирослав, Доброльуб Војиновић, Радмила Петровић, Драгослав Глишић, Милић Опарница, Миодраг Милојевић, Мирко Јелић, Миле Димитријевић, инг Михајло Павлица, Милосав Моцоња, Јован Лукић, Миша Томић, Наташа Томић, Душан Вуковић, Мирко Петровић, Стеван Познић, Љубодраг Стевчић, Љубица Панић-Радованов, Дарко Јокић, Михајло Крстић, Живојин Слободан и Божидар Живковић, Вера Николић, Огњен Николић, Вибок Јанош, Голуб Бакић, Петар Јенеи, др.Јанез Ругель, Владимир Марковић, Доброслав Парага, Домagoj Paрагa, Душан Сарјановић, Бајрам Аjeti, Владимира Першић, Милица Тодоровић, Иво Малеш, Станоје Ђебић, Милован Бркић, "Скриптоман у лудници" Политика –22.1.1988 године, Мијо Митровић, Божидар Боричић, Вујадин Милуновић, Звездан Миливојевић, Сава Максимовић, Илија Илијевски, Драган Стефановски, Рајко Пејовић, Синиша Амановић, Јуре Бараћ, Шабан Ахмети, Мини Баухолцер, Слободан Милошевић, Жарко Рувидић, Небојша Местровић, Радмила Мајстровић, Јован Анђелковић, Мирјана Чунковић, др.Јуре Јурас, Миодраг Ђорђевић, Стојан Дуњић, Никола Влајић, Бранко Павлица, Мирослав Варашек, Миланка Милановић, Радоје Тодоровић, Владимира Ђундић, Павле Станковић, Владимира Живковић, Душан Јањић, Иванка Радојевић, Милосав Илић, "девојка из Сплита врећала преко разгласа, смештена у лудницу" лист БОРБА, 3.6.1988г, Миле Гвојић, Миле Вукосављевић, Али Зечај, Миленко Рибић, Хивзија Париповић, Ахмет Бабињац, Петер Жемва, Павле Польански, Светлана Васић, Зорица Лазић, Хасим Кологлија, Здравко Јелић, Драгиша Мијатовић, Василије Живојновић, Владимира Живковић, Божидар Савковић.

Активисти и саборци Покрета за заштиту људских права који су се борили против злоупотребе психијатрије у политичке сврхе: Десимир Вујинић, Петар Ђелановић, Милош Богдановић, Душан Стефановић, Душанка Ђојчић, мр.Мирослав Костић, др.Бранислав Павловић, мр Велизар Марковић, Марица Ивков, инг Михајло Павлица, Миле Димитријевић, Милан Живковић, Михајло Крстић, Слађана Шћекић, Милован Радосављевић Гарашанин, Ноле Лекај, Слободан Радуловић, др Љубомир Протић, др Жарко Гавrilović, Милосав Јовановић, Александар Алемпијевић, Голуб Бакић, Драголуб Игњатовић, Иван Прекајски, Раде Васић, др.Јован Гуцић, инг Младен Димитријевић, др Милан Младеновић, Зоран Недић, Мића Миловановић, инг Ранко Миловановић, Миленко

Рибић, Небојша Ђелошевић, Блажко Поповић, Слободан Петровић, Миле Марковић, Миладин Шаловић, Милић Опарница, Илија Јокић, Славољуб Ђукић, Олга Јефтић, инг Слободан Рачић, Момчило Опарница, др.Обрен Цицовић, Миле Јефтић, Љубодраг Ранковић, Раде Мићић, Милосав Алексић, Јован Савић, Јован Анђелковић, Милан Николић, Оливера Бошићак, др Новица Расулић, Александар Влашки, Владислав Шафар, Милутин Станковић, Иван Стојановић, Мирослав Хрњичек, Горан Ђедов, Владислав Марјановић, Крстиња Божиновић, др.Ђорђе Васић, Светозар Ђук, Рајко Перовић, Аким Ђилас, Милован Ђилас, Ранка Чичак, Живојин Вулета, Данило Крстајић, др.Петар Говедаревић, Божко Тодоровић, Милован Бркић, Јелка Имшировић, Богољуб Војиновић, др Вања Мариновић, др Веселин Савић, др Јанез Ругель, Томислав Крсмановић, Вука Ђермановић, Велизар Димитрић, Радомир Вељковић, Милисав Живановић, Никола Познић, Биљана Јовановић, Слободан Живковић, Јован Лукић, Звездан Миливојевић, Радивоје Панић, Милорад Стевановић, др Павле Опавски, Зоран Станковић, Милован Данојлић, Владислав Цветић, Срђа Поповић, Владислав Шекс, Добротлав Парага, Мића Поповић, Добрица Ђосић, Драгослав Михајловић, Миладин Павловић, Светозар Стојановић, Драгољуб Мићуновић, Љуба Тадић, Борис Тадић, Јубодраг Стевчић, Драгослав Глишић, Јелка Имшировић, Радмила Живановић, Милутин Чалић, Милосав Радаковић, Владислав Шундић, Слободан Васић, Андреј Пешикан, Велизар Павловић, Бранислав Прелевић, Милорад Новаковић, Мишо Секулић, Радомир Смиљанић, Шура Думанић, Илија Илијевски, Градимир Николић, Вера Николић, Томислав Глувић, чланови Одбора за одбрану мисли и изражавања, САНУ; одбора за људска права УКС (Удружење књижевника Србије), Милорад Тодоровић, Душанка Јевремовић, Вујадин Милуновић, Вучета Тончић, Гроздановић Недељко, Милутин Ристић, Стојан Дуњић, Саво Бакић, Живорад Катић, Јован Јовановић, Миленко Сретковић, Живојин Бузанкић, Драгомир Остојић, Миодраг Живановић, Радмила Живановић, Милиша Дакић, Милутин Чалић, Радмила Петровић, Вибок Јожеф и Лујза, Драгутин Зебец, Полка Павловић, Урош Букумира, Иво Малеш, Василије Живојиновић, Вукањ Миливојевић, Драгиша Мандић, Алек Вукадиновић, Добротљуб Војновић, Гордана Довијанић, др Драгиша Мијатовић, др Мика Андрић, Надежда Петровић, Винко Радан, Милица Тошић, Миодраг Милојевић, Драгослав Николић Мицки, Љиља Пећанац, др.Мирослав Радовановић, Миодраг Ружић, Снежана Николић, Александар Спасић, Срећко Симићић, Младен Теофиловић, Мирко Ђук, др.Коста Чавошки, др Вера Живановић, Марина Арсеновић, Брчић Маринко, Јубица Димитријевић, Милан Димитријевић, Александар Ђурић, Јиљана Игњатовић, Мирко Јелић, Милосав Јеремић, Вида Јелић, Славољуб Милошевић, Илија Мольковић, Ђорђе Нешковић, Миша Томић, др Богдан Антић, Никола Баровић, Сава Банковић, Јубомир Божић, Драган

Вељковић, Весна Васић, Светлана Васовић, Џевад Галијашевић, Небојша Дамјановић, Гојко Ђого, Бата Живанчевић, др Миладин Животић, Растко Закић, Павлушко Имшировић, Милан Николић, др Иван Јанковић, Ружа Јенеи, Гордан Јовановић, Александар Карагић, Влада Мијановић, Ђура Марић, Миодраг Милић, Борислав Михајловић Михиз, Борис Тадић, Томислав Наглић, Роко Немет, Добрена Пауновић, Тања Петовар, Милић Станковић од Мачве, др Бора Савић, Бошко Трифуновић, Радисав Филиповић.

Слободан Васић-болничар Психијатријске болнице “Лаза Лазаревић”, Падинска Скелја из Београда је истеран из службе зато што је обнзанио злоупотребе у овој болници. Напустио земљу и живи и ради у Шведској.

МИОДРАГ МИЛОЈЕВИЋ из Београда је био смештан по казни у лудницу 1998 године, зато што се залагао за његова права из радног односа. У знак протеста покушао самоспаљивање.

Покрет за заштиту људских права

20 2. 1990. г.

Поштански фах 72, Пошта 38, 11060 БЕОГРАД

ПРЕДСЕДНИШТВУ СР СРБИЈЕ

Штрајкач из београдске фабрике ИТМ Драган СТЕФАНОВСКИ, жртва злоупотребе психијатрије у политичке сврхе који је недавно ослобођен из психијатријске болнице, предмет дисциплинског поступка и претњи отказом зато што је организовао штрајк због кога је и био смештен у лудницу.

Позивамо се на наше дописе достављене на горњу адресу 24 јануара и 5 фебруара ове године којима смо вас били обавестили да је Д. СТЕФАНОВСКИ радник фабрике ИТМ из Земуна био смештен у психијатријску болницу «Л. Лазаревић» у Београду само зато што је организовао штрајк радника у његовом предузећу (који је био оправдан и циљ му је био одбрана радничких права) и био раднички трибун у ИМТ дана 11. јануара, ослобођен је 1. 02. 1990. године.

Ми смо у наша два претходна дописа расветлили околности у којима је дошло до овога злодела према Стефановском, сада је свима јасно да се није радило ни о каквој душевној болести него да је он тамо био смештен по казни и да би се његовим примером застрашили и други радници ИМТ. Уједно то је добро позната пракса бирократије да

противнике етикетира, овога пута психијатријским жигом који је утиснут Стефановском, њему прилазе колеге радници који се не разумеју добро у софистиковане бирократске заврзламе и гледају га са сумњом и неповерењем, тако је и дискредитован и дискувалификован. Али има и оних промуђурнијих који у свему виде ујдурму оних којима је он сметао.

Стефановски је почeo недавно да ради, за њим је стигла у предузеће отпушна листа са шифром (дијагнозом- 305) што је озбиљно оболење, која је раширена међу радницима. Али, затим долази друго тешко искушење, против њега је покренут дисциплински поступак бр. 6 од 10. 01. 1990. године због теже повреде радне дужности из чл. 89 ст 1 37 и 43 Правилника о радном односу тиме што је 27. 12. 1989. у својству самозваног Штрајкачког одобра окупio 400-500 радника ИМТ у 11. ч 30 минута у кругу предузећа који су обуставили производњу истичући своје захтеве, затим им је предложио одлазак пред Скупштину, извео их из круга фабрике у 13, ч 50 минута око 1500-2000 радника и повео их пред Скупштину, где је изнео низ неаргументованих и неоснованих захтева, захтевао је оставку генералног директора, синдиката, поновни избор чланова Радничког савета, итд. Чиме је нарушио углед ИМТ и његовог генералног директора, «омео процес производње чиме је нанета велика материјална штета». Захтева се да се Стефановски казни.

Најенергичније захтевамо од вас да предупредите овај обрачун са радником који се борио за радничка права. Сада се кроји ново законодавство које треба да регулише питање штрајка како то доликује држави која жели да се придружи Европи. Посебно заслужује пажњу чињеница да се он прво шаље у лудницу као душевни болесник који није у стању да управља својим поступцима, а одмах чим из ње излази под нос му се подмеће нова клопка и прогон. Неко се може сместити или у лудницу или против њега водити дисциплински поступак као против радничког вође, али не може и једно и друго. Изгледа да управо ИМТ и СУП мисле још увек као и раније у прошлости да је захтевање својих и радничких права од свемоћне државе на такав начин знак душевног оболења, а што је знак да се споро ослобађамо бОльшевичког наслеђа и у овој области.

Обавештавамо вас да је отац Стефановског био прогањан политички без законског основа и ваљаног повода, зато што је испољио своја верска осећања, морао је да напусти СКЈ и уследила је серија прогона како оца, тако и супруге и деце, калварија која траје до данашњих дана. Вероватно су оцу Стефановског били ставили на душу још неки прекршај по њиховим мерилима. Он је умро релативно млад од рака на дебелом цреву, мајка је тешко оболела, деца Стефановског су болесна. Докле ће породица Стефановског успети да одолева нападима разуларене бирократије? Сам Стефановски је већ нарушеног органског здравља које се деградира. Да напоменемо још једну хипокризију Ј. Б. Тита, јавно је проглашено да

ДЕЦА НЕ МОГУ СНОСИТИ ПОСЛЕДИЦЕ ЗБОГ ПОЛИТИЧКИХ ГРЕХА РОДИТЕЉА, а и данас се прогоне и праунуци бивших политичких грешника, тако је било и у време покојног Тита, његови следбеници очигледно се држе титовског пута како стално бучно проглашавају.

Пошто сте обавештени о овоме прогону ви сте и законски одговорни за његове последице. Утолико пре се надамо да ћете се заузети за њега у границама ваших овлашћења. И добре воље.
За Покрет за заштиту људских права у Југославији

Илија Илијевски, психолог

МИЛИЋ ОПАРНИЦА- жртва злоупотребе психијатрије у политичке сврхе је био 1983 године осуђен на дужу временску казну због вербалног деликта, којом приликом је дошло до злоупотребе психијатрије у сврхе кажњавања.

A.I,Conventry ,England., 28 th April 1988
Томислав Крсмановић

Случај РАДОМИР ВЕЉКОВИЋ

Драги Томиславе,
Баш смо примили дивну вест да је Р. Вељковић ослобођен. Захваљујемо Вам за Вашу помоћ у овом случају, изражавамо Вам дивљење за Вашу храброст у овим тешким временима. Послали смо му финансијску подршку. Да ли му можете објаснити садржај овога писма. Још једном хвала. Ваш пример инспирише нас да наставимо нашу борбу радећи за АИ у одбрану људских права широм света.

Искрено
Клив Бенет

**Извештај о стању људских права у појединим земљама State Dep USA за 1990 годину
Југославија.**

Одбор "Анатолиј Корјагин" при Покрету за заштиту људских права (Т. Крсмановић), који се баве политичким злоупотребама психијатрије, известили су о 24 документованом случају насиљних смештаја у психијатријске болнице због политичких разлога, од којих су 5 до 6

нових у 1990 години. Маја месеца Социјал демократска унија(Милан Николић) је протестовала због насиљног смештaja члана председништва њихове групе Драгана Стефановског. Група каже да је Стефановски жртва прогона због његовог ангажмана у независним синдикатима.

CADDY BULLETIN 1990(Михајло Михајлов): Томислав Крсмановић је заслужан што је свет сазнао за злоупотребе психијатрије у политичке сврхе у СФРЈ

др Веселин Савић, неуропсихијатар: "Истичем улогу Томислава Крсмановића у борби против злоупотребе психијатрије у политичке сврхе. који је приложио 22 документована случаја злоупотреба у политичке сврхе. Живимо у узбурканим временима када је систем вредности у нашем друштву доведен у тешка искушења. На нама је да се боримо да се оне очувају и врате у наше друштво".(1989).

ПОКРЕТ ЗА ЗАШТИТУ ЉУДСКИХ ПРАВА

1.02.1994.

**ВЛАДИ СРБИЈЕ
СКУПШТИНИ СРБИЈЕ
ЈАВНОСТИ**

Захтевамо да буду ослобођени политички затвореници вербалног деликта ВУЈАДИН МИЛУНОВИЋ и ПЕТАР КНЕЖЕВИЋ

Обраћамо вам се захтевом да предузмете мере да ОДМАХ буду пуштени на слободу ВУЈАДИН МИЛУНОВИЋ и ПЕТАР КНЕЖЕВИЋ који су већ дуже времена заточени само зато што су на ненасилан начин изразили своја мишљења и критике на рачун званичне политике:

- **ВУЈАДИН МИЛУНОВИЋ** (1937) ИЗ ПАРАЋИНА, ДОСАДАШЊА АДРЕСА: Завод за збрињавање одраслих «Мале пчелице», Крагујевац (психијатријска установа), члан Савета нашег Месног одбора ПАРАЋИН, познати опозиционар и борац за људска права из овога региона, је смештен насиљно без законског основа и противно медицинској етици у наведену психијатријску установу на дан 17. 6. 1993. године где се и сада налази. У међувремену је доживео тежак мождани удар и његово стање здравља се нагло погоршава. Образложење званичника је цинично и није ништа друго до силничка провокација и омаловажавање члника нашег Покрета. Они тврде да је хоспитализација потребна јер то захтева

његово стање здравља, да се свађа са супругом, и сл. Своје ставове образлажу већим бројем медицинских налаза и Решењем Општинског суда у Параћину од 24. 5. 1993. године којим се г. Милуновићу трајно и делимично одузима пословна способност. Наиме, да би г. Милуновића елиминисали из јавног и политичког живота властодршици су злоупотребили поремећене породичне односе који су чести у нашем друштву, поготову у оним породицама које су у тешким егзистенцијалним проблемима и изложене политичким притисцима, као што је то случај са породицом В. Милуновића који је, да то напоменемо, био тај који је врло разуман и кооперативан и све чинио да спасе мир и слогу у породици.¹ Он је био и раније смештан у сличном контексту по казни у психијатријске болнице, и овога пута је примењен тзв. ГРАЂАНСКИ ПОСТУПАК који регулише материју насиљне хоспитализације оних особа које нису починиле никакво кривично дело. Упозоравамо да је према законима и медицинском коду демократских држава насиљна хоспитализација оправдана једино када то захтева стање душевног здравља особе која може починити агресивне поступке у односу на друге или себе или према материјалним добрима. То уопште није случај са В. Милуновићем који је познат као врло мудар и смирен човек. На делу је казнена мера и прогон вербалног изражавања критика званичне политике и због активности у нашем Покрету где је он био врло активан. Он је на овај начин искључен из друштва и из политичког живота и стављен под политички називник те га желе дискредитовати као човека и јавног и политичког посленика.

- **ПЕТАР КНЕЖЕВИЋ** (1924) пензионер из Јабуке код Панчева, садашња адреса: КПД «НИШ» у Нишу, бивши четник и познати присталица Драже Михајловића из овога дела Србије, уједно он је отац председника нашег месног одбора из Јабуке, Драгана Кнежевића трговца, који је на монтираном судском процесу пред Окружним судом у Зајечару 1985. године осуђен на временски казну од 15 година под лажном оптужбом која, разуме се, никада није ни могла бити доказана као таква, да је за време II Светског рата, као припадник четничких формација, заклао тројицу партизана. Он је у два наврата пред овим судом ослобађан услед недостатка доказа, а онда је дошла судска екипа и порота из Београда и Књажевца који га је као што је напоменуто осудила на изречену казну затвора. Бранилац г. Кнежевића је еминентни београдски адвокат Тома Фила, који истиче потпуну невиност свога клијента и доказе да је невин што се може видети из судске документације. Оптужба уопште није доказана, а што тврде и други јавни радници, о томе је писао и београдски лист «Вечерње

новости» из Београда (од 7. 2. 1994. године, из пера новинара Драгана Вујића). На делу је казна неистомишљеника и освета бившем четнику. Он сада има 70 година, тешко је оболео од више болести (прележао је два инфаркта, има срчану астму, мокри на катетер, нема више ни један зуб, сам је себи повадио рукама више зуба јер у затвору нема зубара), у затвору је јако хладно и нема ни најелементарнијих услова за медицинску негу, г. Кнежевића шиканирају особље и асоцијални затвореници, има заплене преписке и сметњи у комуницирањима и других прикрађивања његових права.

Обраћамо вам се захтевом да учините све што до вас стоји да ова два затвореника савести и мишљења буду ОДМАХ ослобођени и да до тада се према њима поступа на коректан начин и чува њихово здравље и достојанство. Предочавамо да у затворима и у психијатријским болницама још увек има политичких затвореника, а да је стање у затворима очајно, сада још горе него ли раније због санкција и раста безакоња.

За Покрет за заштиту људских права
Ноле Лекај

ПОКРЕТ ЗА ЗАШТИТУ ЉУДСКИХ ПРАВА

25. 3. 1991. г.

СКУПШТИНИ СРБИЈЕ
Управи здравственог центра Зајечар
Неуропсихијатријско одељење

Уместо на митинг у лудници

Миодраг ЂОРЂЕВИЋ (1930) из села Станинац код Калне (Књажевац) је добро познати опозиционар у овом делу Југоисточне Србије. Његов покојни отац (умро 1976) имућни земљорадник и познати газда је 1945. године од нових власти био окарактерисан као кулак и симпатизер четника (што није било доказано). Цела породица Ђорђевић је била изложена прогонима од 1945. године што траје и дан данас.

Ми не би хтели овде да правимо инвентар свих страдања Миодрага и његове породице, јер би за то требало много више простора. Против њега се већ деценијама води истинска хајка, дуга омраза траје и данас. Вршени су претреси куће, одношени предмети, са Миодрагом су се обрачунавали на јавним местима, палили му усеве, секли воћњаке, инсценирали против њега судске процесе на којима је уз искривљавање чињеница био осуђиван на временске казне затвора. У затворима је био

изложен нељудском третману и тортурама. Током 1968. г. после сусрета Ј. Б. Тита и Н. Чаушеску на Ђердану је речено да је припремао атентат против Тита (путем гласина). Органи власти су му чак конфисковали и гусле његовог деде, познатог хајдука. У таквим условима се распала породица, сада је у другом браку.

Поврх свега он је милитантан верник, склон изражавању критичких мишљења, један је од пионира опозиционих гибања у овоме региону. Био је делегат СПО у Изборној комисији 85 Стањинац за време избора децембра прошле године.

Жалио се на терор власти од најнижих инстанци, али без икаквог резултата. Од јануара ове године се често обраћа нашем Покрету жалећи се на претње власти да ће га затворити или сместити у лудницу. Репресивне мере су се нарочито појачале после његовог учествовања у изборним активностима. На њега су за време избора пуцали из пиштола да не би критиковао неправилности у изборној процедуре у селу. Тврди да су у селу сељаци масовно заплашивани и терани да гласају за СПС, каже да је народ био до крајности заплашен и да је била створена истинска психоза у селу и околини, многе су напросто доводили и говорили им које име да заокруже.. Његова ћерка (31) лекарка не може да добије посао зато што је гласала за опозицију.

Зато што је о томе упознавао јавност репресивне мере су се појачале после избора. После једне недавне полицијске најезде био је јако узнемирен и иако никад није био код психијатра обратио се своме сину лекару (33 године) са захтевом да му да неки лек за смирење. Син га је упутио код психијатара у Зајечар где је био задржан против своје воље. Када су лекари чули о чему се ради казали су њему и његовом 33-годишњем сину да је најбоље да у овој тешкој политичкој ситуацији буде извесно време у болници. Предочавамо да је се М. Ђорђевић припремао да дође на митинг 9. марта у Београд, а конфиниран је у болници 1. марта. Према вестима које добијамо он је изложен великом броју инјекција и великим дозама лекова. Будући да је у питању неиндициран третман то се одражава лоше на његово здравствено стање и има за циљ да га сломи и ојади.

М. Ђорђевић је смештен у ову болницу по казни, на делу је злоупотреба психијатрије у политичке сврхе. Правни институт, који је примењен је Грађански поступац, Ванпарнични поступац, глава «Насилна хоспитализација душевних болесника». Овај закон је нејасне и широке дефиниције која дозвољава субјективне интерпретације и честе злоупотребе, што сами психијатри признају. Он није починио никакво кривично дело нити је услед свога наводног лошег душевног здравља био опасан по околину или себе у физичком смислу речи. У правним државама неко може бити смештен насиљно у психијатријску болницу, када није починио кривично дело, једино када је то у интересу њега да би се заштитио од

себе или ради заштите других. М. Ђорђевић је проглашен политички опасним, а што нема никакве везе са душевном болешћу, јер таква особа нема довољну луцидност да буде опасна својим речима. Овај закон није испоштован јер га нису прегледала два психијатра, нити је био контактиран од представника суда, нису узимане у обзир његове жалбе и приговори. Одредбе овог закона који није у примени, као што то тврде психијатри из Србије у својим часописима, чак и оне које су јасне, нису биле примењене. Конфинирање М. Ђорђевића у психијатријску болницу је супротно медицинској етици и доказ да се са оваквим злоупотребама не жели прекинути.

Циљ је и казна, руинирање опозиционара, његово стављање под психијатријски називник (етикету) ради његовог дискредитовања у јавности и целе опозиције коју наводно чине душевни болесници. Његовим примером желе заплашити и друге.

Захтевамо од Скупштине да дâ налог да он буде отпуштен из болнице и да се над њим прекину, као и члановима његове породице, репресивне мере. Апелујемо на психијатре болнице у Зајечару да не буду саучесници у насиљу над М. Ђорђевићем. Подсећамо их на речи Солжењицена : «Они који су уплетени у смештаје нормалних људи у луднице су обележени заувек, као и њихова деца, то је злочин гори од гасне коморе».

За Савет Покрета Томислав Крсмановић

ПОКРЕТ ЗА ЗАШТИТУ ЉУДСКИХ
ПРАВА

15. 3. 1991. г.

СКУПШТИНИ СРБИЈЕ
Министарству правосуђа Србије

Захтев да буде затворена Психијатријска болница Централног затвора у Београду.

Ослобођени демонстранти који су провели извесно време у Централном затвору у Београду, у затвору у Падинској Скели и другим затворима у Србији, а међу њима и членци СПО Драшковић и Марјановић су згранути крајње нељудским условима који још увек владају у затворима у Србији.

Ми се већ годинама обраћамо надлежним државним органима и јавности са сличним порукама али, нажалост, требало је чекати да се десе масовна хапшења опозиционара, освештених и храбрих умова, па да у томе тек тада добијемо њихову подршку и разумевање за наше оптужбе.

Нарочито често смо упознавали са стањем у Психијатријској болници Централног затвора у Београду у Бачванској 14 која се налази у ширем центру престонице. О овој болници смо сазнали од вербалних починитеља које смо отуда спашавали и од којих су неки тамо боравили и по 10 или 15 година.

Ова затворска болница је под надзором Министарства правосуђа, а не здравства, њени лекари су службеници правосуђа, а не здравствене асоцијације, њено функционисање је регулисано ЗИКС-ом (Законом о извршавању казнених функција) а не законима који регулишу рад здравствене установе. Услови живота и третман болесника су врло слични условима у затвору који се налази у истој згради и такође у односу према затвореницима.

Подсећамо, још једном, да су неадекватни грађевинско-технички услови, санитарије, (хладноћа, зграда чија је конструкција неприлагођена за потребе једне болнице) монотона исхрана, лоше одевање, медицинска нега не испуњава ни минимум прописаних норматива медицинског рада и стандарда медицинске услуге. Нарочито тежак и понижавајући третман је резервисан политичким затвореницима. Они су често онемогућени у контактима са сродницима и пуномоћницима, изложени застрашивањима, претњама, уценама, измешани са неурачунљивим психопатама, убицама које против њих подстичу.

Онемогућавају их у вршењу верских обреда, укида им се право на интелектуални рад. У овој установи има корупције, вршења гангова, силовања и шверца, честих физичких обрачуна па и убистава. Зато се за поједине пациенте боравак у овој установи, где су смештени као наводни душевни болесници ради лечења претвара у сурову одмазду.

Ова болница јако подсећа на специјалне психијатријске болнице у СССР-у, пре перестројке

Упркос увођења вишепартијског система у Србији, последњих догађаја у Београду који најављују «српско пролеће» у овој болници је остало све као раније. Пацијенти ове затворске болнице као и популација затвора у Србији се осећају преварени и напуштени од опозиције и дубоко су њоме разочарани и запрепашћени су не само што им се не помаже, него што о њима скоро нико ништа не говори и затвори су још увек табу тема.

Основаност и истинитост наших података се могу проверити на лицу места, јер је ова болница под надзором Министарства правосуђа.

Посебно забрињава ћутање опозиције, јер докле она захтева присуство на ТВ и цео Београд претвара у позорницу манифестијација нездовољства, дотле на 25 минута тролејбусима 19, 22 и 29 од Трга Слободе је утамничено неколико стотина несретника и о њима нико не говори ни речи. И ово је потврда крајње конфузне ситуације са опозицијом чија је пажња скренута са овако суштинских тема.

Захтевамо да у духу демократских промена последњих дана одмах предузмете мере да ова болница буде затворена, политички затвореници пуштени кућама, а душевни болесници смештени у грађанске болнице, јер тамо је могуће лечење и из ове установе излазе болеснији него ли у моменту уласка у њу. Уједно захтевамо измену чланова 63 и 65 КЗ СФРЈ да би се онемогућиле злоупотребе и смештаји политичких ненасилних криваца у психијатријске болнице као и измену ЗИКС-а да би ове болнице биле изузете из надлежности правосуђа и стављене под надзор здравства, као што је то урађено у СССР-у. Овоме треба додати и пројекат измене Грађанског поступка насиљне хоспитализације душевних болесника, јер су и по њему честе злоупотребе.

У нади да ћете испитати ове предлоге и поступити у духу демократског вала који запљускује Србију

За Савет Покрета за заштиту људских
Права у Југославији
Томислав Крсмановић

ЧЕТВОРМЕСЕЧНО ТЕЛЕФОНСКО МАЛТРЕТИРАЊЕ ПОРОДИЦЕ КРСМАНОВИЋ СА ЦЕРАКА II НЕ ПРЕСТАЈЕ-НЕВОЉА ЗБОГ ИМЕНА

«Новости» од 11. 3. 1990 године

- Најлогичнија подударност мог имена са једним политичким дисидентом може бити прави узрок невоља, јер сам ја аполитична особа – прича нам Томислав Крсмановић, са Церака II

НЕСПОРАЗУМ, нечије неслане шале или непријатан стицај околности – на све се од овога може помислити кад је у питању четвромесечно телефонско терорисање породице Томислава Ж. Крсмановића са Церака. Данондоћне телефонске претње и чудна интересовања за њихово здравље је велика невоља ове петочлане породице, јер превазилазе сваку меру. Поготово што не памте да су се ма коме замерили.

У Београду постоје у телефонским именицима три Томислава Крсмановића, од којих је један све познатији на новом небу наше алтернативне политичке сцене. Али то није антијунак наше приче, кога је синоћ посетила ноћна екипа «Новости», у његовом стану, уз једину молбу да не објавимо његову тачну адресу, јер му је таквих невоља преко главе.

- на почетку сам мислио да се неко неумесно шали, јер сам ја аполитична личност, па нисам схватио претње у стилу да ће ме неко

убити, као и моје политичке циљеве – објашњава редом своју муку «наш» Крсмановић – Како је ова појава била све учесталија схватио сам озбиљност ситуације, поготово што поред супруге, у стану са мном су и моја три малолетна синчића. Ја сам свим тим изненадним саговорницима објашњавао да је у питању неспоразум.

Каже да су се људи јављали из целе Југославије: Чачка, Грађанства, Пожаревца, Сарајева, Сиска, а да је најупорнија била једна жена са острва Крка и да је наглашавала како је занимају чисто економски проблеми. Међутим, никад није ближе објашњавала о чему се заправо ради.

- Најтеже ми пада што узнемирају децу код куће – објашњава нам Зорица, Томиславова супруга – Некад се само јаве очигледно лјутити повишени тонови на језику који не разумем. Једна комшиница која је случајно подигла слушалицу, код нас у стану, каже да је то албански језик, ја то не могу да тврдим. Ми иначе живимо веома мирно, тако да не видим ни један разлог да неко специјално нас, овако, малтретира.

Њихове комшије потврђују нам ове речи. Како телефонирање овакве природе не јењава Томислав се жалио и СУП и ПТТ, па очекује да ће проблем ускоро решити заменом телефонског броја. Често се дешава да се он и супруга раније враћају са посла јер се њихова малолетна деца све више плаше да сами остају код куће.

- Најлогичније је да та подударност са именом и презименом тог политичког алтернативца могло је бити прави узрок ове невоље, прича даље Томислав – Политику не коментаришем, чак ни уз кафу, а једино када се породично «празникујемо» је ватreno навијање за «Црвену звезду» али то нам може бити само врлина!
- Надајмо се да ће надлежне службе којима се Томислав обратио убрзо решити не мали проблем његове породице и повратити добро расположење и стабилност кућног мира, по коме их комшије и пријатељи, како нам рекоше, одувек познају.
- Н.Вуковић

Инг. МИХАЈЛО ПАВЛИЦА, Председник МО Банатски Деспотовац

М. Павлица (1952) инжењер без запослења, Крајишка број 63, 23242 Банатски Деспотовац, је због свога залагања за демократска начела и људска права био изложен дугогодишњим прогонима. Онемогућен је да се запосли, био је хапшен и држан у затвору, и лудницама, малтретиран од органа власти и локалне бирократије у његовом месту боравка. Г. Павлица се обраћао надлежним државним органима. Он је и писац неколико

збирки песама и врло је надарен литерата. Он се сада налази у тешкој егзистенцијалној ситуацији, без прихода и праве му се сметње да нађе запослење. Он студира ванредно и има сметњи на Универзитету у Новом Саду. Велики проблеми настају и у публиковању његових песама јер издавачи одбијају да их штампају. Приштинско «Јединство» га није ни удостојило одговором на послату збирку песама «У темену часовника». М. Павлицу повремено помогне манастир «Хиландар» на чemu смо захвални. Обратио се 2. 12. 1992. године Министарству за људска права, али још није добио ни одговор, а камоли заштиту.

МИЛУТИН СТАНКОВИЋ-Савет Покрета за заштиту људских права-2004. година

Милутин Станковић(1936) из Београда, члан савета Покрета за заштиту људских права дугогодишњи борац за људска права, је још увек под опсадом криминалаца. Претходна власт је одузела имовину велике вредности његовим родитељима, још није враћено. Био је у затвору због вербалног деликта.

др Јован Гуцић, физичар из Београда

др Ј.Гуцић(1932) потиче из врло имућне породице којој су комунисти све одузели 1945 године.Прошао је кроз разне прогоне, укључујући незаконите осуде на казне затвора, истеривања из радног односа, полицијска зlostстављања, насртaje криминалаца, итд. На њега су се и данас окомили криминалци који желе да узурпирају његову личну имовину. Он није добио адекватну заштиту.

Јуни 2003 године.

**Александар Алемпијевић, ул. Господар Јевремова 59, 11 000-Београд,
јули 2004. године**

Моје обраћање јавности

По завршетку студија радио сам као дипломирани инжењер, али сам увидео да не може да се напредује у послу јер нисам био члан СКЈ.

Од 1972 до 1980 године боравио је и радио у иностранству.Од 1980 .до 1982 године био је и радио у Југославији. Пошто је био узнемираван и прогањан после нереда на Косову, од 1982 до 1983 године је поново био у САД.

Његово жестоко даноноћно узнемирања траје већ деценијама, али у извесној мери све до данас, још није престало. Скоро пуне четири године није имао никакве приходе, нити средстава за издржавање себе и своје породице, супруге и детета. Одвојено су живели од септембра 1982. године до јануара 1990. године, са изузетком од два месеца марта и априла 1983. године, а развод брака је био 24 фебруара 1984. године, као последица прогона, незапослености, немаштине,

Узнемирања, прогони, ометања, блокада лечења, блокада било каквог напретка, свели су ми живот на голо преживљавање, животарење, и старење без икаквог побољшања и напретка.

Прогоњен сам и здравље ми је упропашћавано из политичких разлога, и нико се досада није нашао, да ми трајно да решење проблема., да помогне.Адвокати ме бојкотују, а ниједан ми се не јавља за помоћ иако сам највише учинио за српски народ., судови одбијају његове уредно поднете захтеве за обештећење.

Колико је накарадна ситуација видело се и по томе што се за одбрану појединих званичника политичких вођа који су правили политичке и друге грешке, јављало по десетине адвоката цабе да их бране, а код њега се не јавља ниједан ,иако је учинио више за српски народ него ли они.

Прогони, узнемирања, ометања, претње, блокаде лечења, и било каквог напретка, били су у разним местима становља и у Југославији и у иностранству.

Изолацијом, блокадама, претњама, даноноћним узнемирањима, буђењем и несаницом, бивао је све слабији, а здравље све оштећеније, лечење блокирано,нарочито у зубарским ординацијама, где је било највише упропашћивања зуба. У зубарским ординацијама су му бушени здрави зуби, уместо да поправе мане, које су неке и они направили без разлога. Они су скидали здрав зубни материјал уништавајући, беспотребно зуб, скоро до самог корена, тако да су једни зубари говорили да је за вађење, јер не може да држи пломбу, јер му је врат оструган, док су они који су га толико избушили и измлели. Од две трећине или три четвртине зуба чак зуб није болео, и зубар рекао да ће га излечити и пломбирати, рекли су да може да се пломбира и спасе.

ВЕЛИЗАР ДИМИТРИЋ, пензионисани економиста(1923-1994) из Београда, пореклом из Зелиња,источна Босна сада Република Српска.За време Другог Светског рата био у партизанима, био члан Партије, али се

већ почетком 1950-и година као поштен и принципијелан комуниста успротивио погрешном курсу Партије. Када је рат био завршен, дошао у Источној Босни у сукоб са партизанима муслиманима. Био прогањан до краја свога живота као наводни "српски националиста"

Текстови из листа ЉУДСКА ПРАВА:

На промоцији Покрета за заштиту људских права у Југославији, одржаној у Дому омладине у Београду, новембра 1990. године, из публике је устало неколико присутних, који су се пред публиком захвалили Покрету на доприносу да буду ослобођени из затвора или психијатријских болница, или да добију посао, пасош, реше имовинско-правни спор, проблем стана...

Међу њима био је и Драган Стефановски, бивши радник Индустриске мотора и трактора из Бежаније, који је казао: «Због тога што сам организовао поход радника на Скупштину, био сам ухапшен, а затим јануара ове године смештен у Психијатријску болницу «Губеревац». Отуда ме ослободио Покрет за заштиту људских права Југославије, уз подршку међународних организација и демократске јавности, на чему сам им дубоко захвалан». На сличном скупу Градимир Јовановић, службеник ФГП «Рекорд» Раковица захвалио се Покрету за људска права што му је помогао да реши радни спор у своме предузећу. «У најтежим животним тренуцима, када смо били прогањани од власти, смештани у затворе и мучени на разне начине, наш поуздан и одани пријатељ је био Комитет за заштиту људских права који је, изналазећи нам адвокате и обавештајући међународне организације и новинаре, допринео да будемо ослобођени из затвора и најзад пронађемо мир» У Оглађеновцу, 20. 5. 1991. г. Слободан Живковић

“У периоду од 1983. године до ослобођења мага брата Радомира Вељковића, бившег професора Војне академије у Сарајеву, мој највернији сапутник и помагалац, да мој брат изађе на слободу, био је Комитет за заштиту људских права. На овај начин изражавам неизмерну захвалност и одајем признање за допринос што је мој брат данас слободан, као и да је светска јавност сазнала за његова огромна страдања”
У Крушевцу , 1. 5. 1988. године

Драган Вељковић

др.Жарко Гавrilović, протојереј: ЗЛОУПОТРЕБА ПСИХИЈАТРИЈЕ
(лист ЉУДСКА ПРАВА број 2, 29 јуни 1991 године).

Дневна штампа је забележила тешку злоупотребу психијатрије у вези насилиног одвођења Милкице Милинковић из манастира Горњи

Драгаљевац код Бијељине где је она, као пунолетан и слободан човек, била искушеница.

Наиме, Милкица је желела да буде монахиња и да служи богу и своме роду пошто је вероватно увидела сву таштину пролазног живљења и моралног безнађа у које су нас увели безбожни силници. Са тим се нису сложили њени ближњи који су «изнајмили» како сада ствари стоје, упут Милкице за Падинску Скелу, на најтеже Б одељење, обезбедили кола хитне помоћи и уз присуство милиције је насиљно извели из манастира, «спровели» је на «Губеревац» у болници «Лаза К. Лазаревић» 24. априла 1991.г. а већ сутрадан она је одведена на Б одељење Падинске Скеle.

Дете које није никада лечено код психијатра нити у болничком стационару доведено је директно из манастира у «лудницу» где су најтежи случајеви људске патње.

На интервенцију Светосавске странке да се Милкица Милинковић пусти из луднице и настави да се подвижава у манастиру, здравствени радници у Падинској Скeli одговорили су да је она опасна по околину. После само краћег задржавања у болници, за које време је било немогуће ваљано установити ни дијагнозу, Милкица је на захтев родбине и уз пристанак оних који је лече, ње «опасне» по околину, пуштена из болнице, иако до тада нису дозвољавали новинарима да обаве разговор са њом, дете је пунолетно, одведена у Швајцарску не у болницу, већ на рад. Присилан рад или кућни притвор од стране родбине.

Аутор са др Жарком Гавриловићем, протојерејом на јавном скупу у парку «Ташмајдан», 1994. године.

Искушеница коју нису могли да виде новинари већ само кроз решетке, одведена је као «опасна по околину» у туђу земљу, без пратње и чувара овога пута, већ само у друштву моћних сродника који су толико моћни да изнајме кола хитне помоћи, милицију, сарадњу лекара и све

друге незаконите радње и да своје дете насилио изведу из манастира, прво у луднику, а онда у Швајцарску на рад.

Наше друштво је још далеко од цивилизације и демократије. Све кључне положаје у њему држе исти, бивши, большевизирани људи, непријатељи свих верујућих и поштених људи. Многи од њих су толико сатанизовани, као сродници ове девојке који су је, уз велику помоћ лекара, стрпали у луднику само да не буде у манастиру и који су казали да ће она ићи са њима у Швајцарску да ради као конобарица или ће остати у лудници. Све друго, само не манастир.

Да ли се часни лекари запитаše где је сада Милкица коју су прикривали у болници као врло опасну по околину? Шта ради и како дане проводи. Господо лекари да ли имало осећате грижу савести што сте помогли да Милкица буде стрпана у луднику да не би била у манастиру? Да ли се то зове употреба или злоупотреба психијатрије у политичке сврхе како је многе од вас учио Јосиф Висарионовић и Јосип Броз да радите и, понекад, малтене здраве људе проглашавате за луде, а лудима да дозвољавају да се слободно крећу улицама велеграда и угрожавају поштене и нормалне. Да ли знаете колико је све заиста болесних људи требало стрпати у Падинску Скелу пре Милкице Милинковић? А они су и сада на слободи. Носе пиштолje, ножеве «скакавце», прете, силују, узнемирају. Да ли знаете колико је нормалних људи у лудницама? Знам да међу вама има доста честитих и пожртвованих, али и које Хипократова заклетва не обавезује.

Ако се сетите Милкице коју сте, заједно са оцем заточили у туђу земљу, јавите нам се. Можда би некоме од вас добродошла исповест, ако за Бога знате.

Др. Жарко Гавриловић

Милан Живковић
председник месног одбора у Аранђеловцу
«ШУМАДИЈСКИ ВИЗЕНТАЛ»
из листа ЉУДСКА ПРАВА бр.2.1991. године.

У прошлом броју нашег листа објављен је врло запажен текст о Милану Живковићу нашем угледном члану из Аранђеловца. У следећим бројевима биће о њему више речи, јер се надамо да ћемо имати више простора него ли овога пута. Он је стекао велики углед у својој средини. својим упорним и мудрим радом на откривању злоупотреба и бирократа који прогоне грађане. Са правом почињу да га зову «шумадијски Визентал». Он је последњих дана дао запажен интервју на таласима „Радија Шумадија“ и листу «Стварност „из истога града. Лист

«Стварност» преноси како је М. Живковић разобличио малверзације председника суда и какве је тешкоће због тога доживео, затим како је открио крадљивце шуме на Букуљи ,као и друге подвиге овога храброг човека. У своме писму он нам је послао и податке о кршењима људских и законских права Драгића Карадиновића, Драгице Ризнић-Ђурђевић и још неколико грађана из региона Аранђеловца. У нади да ћемо из броја у број говорити више о подухватима нашег Милана Живковића

Савет Покрета

Напомена: Милан Живковић се и данас у 2004 години бори за поштовање закона.

Милан Живковић, шумадијски Визентал

МИЛЕ ДИМИТРИЈЕВИЋ ПРЕДСЕДНИК МЕСНОГ ОДБОРА ПОЖАРЕВАЦ ЖРТВА ДЕЦЕНИЈСКИХ ПРОГОНА

Миле Димитријевић је познати борац за људска права из Североисточне Србије, због чега је прошао кроз прогоне ,укључујући неоправдана полицијска малтретирања, онемогућавање запошљавања, судске прогоне, казнене смештаје у психијатријске болнице, физичке обрачууне, покушај убиства, и рањавања . Он је био кандидат за посланика Покрета за заштиту људских права и увек је добијао у крајње неравноправним условима завидан број гласова. 1992 године су на њега пуцали и озбиљно га ранили. Сада у 2004 години изложен претњама и провокацијама. Судови штите починиоце.

Упркос демократских промена у друштву Миле Димитријевић још није остварио његова угрожена права Захтевамо поштовање права Милета Димитријевића.

Љубица-Панић Радованов из Новог Сада је трпела од комунистичких власти прогоне без повода са своје стране(наводно из кулачке породице), била је прогађана и психијатријом. Њен син Раде Панић, свештеник СПЦ је такође био жртва прогона

Александар Влашки, покојни, је један од оснивача наше организације, био жртва прогона, умро у нејасним околностима. Одајемо му признање за допринос борби за људска права.

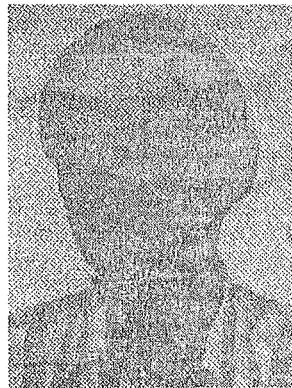
Радмила Живановић, наш саборац из Зајечара, жртва прогона, подржава нас у нашим акцијама.

Драгомир Глишић, због протеста поводом кршења права из радног односа био смештен по казни у лудницу.

др. Ђорђе Васић, лекар, се борио за поштовање људских права и против злоупотребе психијатрије и медицине у политичке сврхе, пред прогонима избегао 1990 године у Швајцарску, где живи и ради и сада.

Покрет за заштиту људских права

4.8.2003 године

Mиле Димитријевић, борац за људска права

24. август 2003. г.

Директору П. Б. «Лаза Лазаревић»

**Премијеру Владе Зорану Живковићу
Министру правосуђа др. В. Батићу
Министру МУП- Србије, Д. Михаиловићу
Министру здравља Србије**

**ЗВЕЗДАН МИЛИВОЈЕВИЋ-ЖРТВА ДЕЛИКТА МИШЉЕЊА
ЗАТОЧЕН У ЛУДНИЦИ**

Звездан Миливојевић (1962) незапослени техничар из Лазаревца, наш представник за тај део Србије, председник неколико удружења грађана, је поново смештен у понедељак 28. јула у Психијатријску болницу, овога пута «Лаза Лазаревић» у Падинској Скели, зато што се жалио на продужени надзор и репресалије од стране бивших властодржача, нажалост повезаних и даље са садашњим структурима власти.

Звездан Миливојевић потиче из породице која је била жртва политичких прогона од стране претходних комунистичких и социјалистичких власти. Он сам је прошао кроз разне облике репресије, укључујући хапшења, казнене смештаје у психијатријске болнице, физичке обрачууне, истеријања из радног односа и онемогућавање запослења, и деценијска свакодневна шиканирања, наводно као "непријатељ" (што је нетачно, он је невин, као и већина осумњичених у атмосфери параноје претходног поретка). Тражећи спаса од прогона и жељећи да изађе из изолације и гладовања, придржио се нашој организацији још пре десетак година и постао је наш истакнути активиста и био је у неколико наврата на изборима наш кандидат за посланика. Учествовао је у претходним ратовима и председник је Борачке организације Лазаревац. Очекивао је завођење вишестраначаја али до побољшања није дошло ни после октобра 2000. године. Напротив, организовани притисци и репресалије, и смишљена дискриминација су се појачали и то од стране неформалних центара моћи, укључујући и развлашћене структуре СПС, СКЈ, и ЈУЛ-а. Они су се окомили на З. Миливојевића видећи погрешно у њему непријатеља који може обелоданити њихова злодела, што он уопште није имао намеру да учини. Уједно желе на делу да демонстрирају своју (фиктивну)моћ. Ова организована мафија састављена од политичких незналица и криминогених структура, које непријатељи нације злоупотребљавају да дестабилизују земљу, има велику моћ у малом месту Лазаревцу, онемогућава га да се запосли, свакодневно га провоцира и подвргава нападима и разним злоупотребама, блокира телефон, држи га у изолацији, насрће на његово здравље и гура га у самоубиство.

Пре годину и по дана је пронашао у своме стану прислушкивач и изашао разљућен на улицу где је био нападнут од суседа јоловица, са којим је измењао ударце, што је злоупотребљено да буде смештен насиљно у психијатријску болницу као наводно «агресиван». У болници је био подвргнут неиндицираном фармацеутском третману због чега му је озбиљно оштећено здравље, није могао годину дана да спава. Док је био у болници дошли су ноћу његови прогонитељи из Лазаревца и казали му: «Пичко издајничка, ту си по казни» (не верујемо да су лекари за ово знали). Звездан је у последње време био изложен новим злоупотребама, претњама и прогнозама здравствених поремећаја. У очају и безнађу, без средстава за живот и храну, он прети самоубиством, после чега је смештен 28. јула поново насиљно у П. Б. «Л. Лазаревић» у Падинској Скели, где се и сада налази. Истичемо да је овога пута третман над њим у овој болници добар, као и однос психијатара..

Звездан је политички затвореник. Апелујемо на његове лекаре да га разумеју, он је жртва прогона, његове неодмерене и импулсивне реакције уколико у себи садрже неке карактеристике душевног оболења су последица притисака. Позивамо лекаре да га не подвргну штетној и јачој терапији, да га схвате и да према њему испоље хуманост и поступају у духу верности Хипократовој заклетви, да га охрабре и што пре пусте кући здравог и способног за рад и живот.

Обраћамо се државним органима да ОДМАХ предузму мере да буду откривен идентитет прогонитеља Миливојевића у Лазаревцу, да они буду приведени правди, да Миливојевић буде заштићен од њих, и да његова права буду испоштована, да интервенишу у болници (П. Б. «Л. Л. «Одељење Ц, тел. 887 1233).

Упозоравамо да Србија и Црна Гора букте у тињајућем грађанском рату, да су се недовољно развлашћене структуре претходне власти организовале и ојачале, да су на неки начин повезане у појединим случајевима са новом власти, и да настављају да сеју панику и хаос. И да су као такви инструментализовани од појединих непријатељски настројених сегмената у нашем гео-окружењу да помоћу њих наставе дестабилизацију и самоуруштење земље и нације. Ова саботажа нације је олакшана чињеницом да се ради о политичким незналицама и крими-нализованим појединцима. Захтевамо од државних органа да заведу ред у држави.

Вечерње новости 23. 8. 2004. године. ЈЕДАН ОД НАЈНОВИЛИХ СЛУЧАЈЕВА ЗЛОУПОТРЕБЕ ПСИХИЈАТРИЈЕ У ПОЛИТИЧКЕ СВРХЕ.

ЛУД ЗА СВАКИ СЛУЧАЈ

Резиме текста из листа «Вечерње новости» . 23. 8. 2004. године «Случај Грујић» показује колико кошта борба за правду и шта све «умеју» утицајни прозвани.поред две године суђења, мрџварења и (полицијског) пребијања, Бошко Грујић из Нове Пазове «смештен је на сигурно» у болницу Централног затвора. Судски вештак је утврдио да је он наводно «параноидно психотичан» и «опасан по околину» склон да понови исто кривично дело.Већина Пазовчана сматра да он није луд него да страда што се у име њих борио против злоупотреба моћника.

Према Вечерњим новостима Грујић је пао у немилост локалних моћника јер се борио за истину и правду и јавно обелодањивао њихове злоупотребе.Настали су прогони, привођења, премлађивање, насиље, тешке повреде, на крају су га нормалног прогласили лудим и сместили у Психијатријску болницу Централног затвора у Београду.Њему је тамо одређено деветомесечно «лечење» у овој болници.

Бошко Грујић је сада у овој болници и вали за помоћи.

Занимљиво је да су психијатри нашли да је борба за правду нездрава појава и знак душевне болести.Те да зато шаљу у психијатријску болницу да се излечи од жеље да се бори за правду, јер постоји могућност да то настави да чини.(Крај резимеа).

Напомена аутора : И случај Грујић је још један доказ да злоупотреба психијатрије има и да су потребне енергичне реформе закона.

Савет Покрета за заштиту људских права

Томислав Крсмановић добио признање Evoy Award

Часопис ISIL-a Freedom Network News- no.55, March/April 1999

ISIL-Међународно друштво за индивидуалне слободе, Сан Франциско-

Резиме. Копенхаген, Данска, 19 марта 1999 године.

“Томислав Крсмановић, српски дисидент је други добитник признања ISIL-a Evoy Award које му је уручено 19 марта 1999 године у Парламенту Данске у Копенхагену.” (Статуа, без икаквог новчаног износа).

“Овогодишње признање је уручене врло храбром човеку, који је посветио цео свој живот борби за људска права. Он наставља сваки дан да говори у име истине и правичности, против злоупотреба и корупције.” казала је у име ISIL-a Mary Lou Gutscher. Ово признање је установљено 1977 године у знак признања истакнутим појединачнима који су се борили за слободу и нису никад прихватили поклоне од стране влада и државних органа. Вруће Evoy је истакнути борац за индивидуална и људска права и он је оставио своје завештање да се ово Признање додељује. Прво признање су добили 1997 године Винцент Милер председник ISIL-a и Јим Елвуд, а затим Томислав Крсмановић, сва тројица одређени унапред од стране Бруса Евоја пре његове смрти.

Крсмановић(1936) је добро познат борцима за људска права широм света. Његова борба почиње од његовог детињства и траје до данас. Упркос демократских процеса у Југославији он је и даље изложен кршењима његових права. Оптужен је лажно за издајника и страног плаћеника. Крсмановић је аутор књига о људским правима и добио је више међународних признања. Верује да је пут ослобођења света у просвећивању и образовању. Томас, љубитељи слободе широм света те поздрављају!”

V ЗАКЉУЧАК

Демократске промене које су настале у нашој земљи последњих година нису у изразитој и значајнијој мери измениле затечено стање у нашој психијатрији. И даље има извесних злоупотреба, кршења закона и изгрешника. И у овој области се региструју судске и правне мањкавости и несрећена ситуација. Нажалост, већина закона која је раније била на снази је и даље у примени. Жртве су неретко и даље жртве, нису најчешће рехабилитоване, нити обештећене, изложене су кињењима или истинским прогонима и даље.

Узрочници нису у сфери званичне власти, него се ради о припадницима група криминалаца ,или пак о појединцима , који сви заједно користе овакво несрећено стање, да се тако свете некоме због нечега, или пак да се тако чинећи дочекају нечије имовине, или да крше туђа права да би тако остварили неке своје личне интересе. На делу су и усађене деценијске навике које није лако уклонити. На срећу, огромна већина наших психијатара и лекара су одани и верни Хипократовој заклетви. А та чињеница даје наду и охрабрује да ће настати препород наше медицине и психијатрије..

Нашу државу очекују широке и корените реформе у разним областима, у оквиру тога и у здравству и психијатрији и медицини шире.

Очекујем да ће ова књига допринети да јавност више сазна о овој тамној страни наше стварности, и да ће подстакти шире расправе, из чега би требале да настану реформе законске регулативе и понашања у пракси. Време је да наша медицина буде усклађена са начелима Хипократове заклетве. Дубоко сам убеђен да ће најзад бити покренути процеси који ће нашу медицину ставити на место које јој припада, а то су слава, част и углед наше медицине и психијатрије у служби човека и његовог здравља.

VI О АУТОРУ

Томислав Крсмановић (1936) је борац за људска права и писац. Добитник је више међународних признања. Због свога залагања за људска права био жртва политичких прогона. Живео је у изгнанству у Брислу, Белгија од 1965. до 1971. године. Председник Покрета за заштиту људских права, Удружења оштећених девизних штедиша, и Удружења подстанара Србије и Црне Горе. Уређује лист ЉУДСКА ПРАВА. Од 1992. године је представник ISIL-а (Међународног друштва за индивидуалне слободе) за Србију и Црну Гору.

Завршио је Економски факултет у Београду (1963.) и Постдипломске студије из истраживања тржишта при Католичком институту за високе комерцијалне студије (1969.) у Брислу, Белгија, где је припремио докторат из маркетинга (који није одбранио услед повратка у земљу и прогона који су уследили).

Заједно са групом београдских интелектуалаца основао је марта 1975. године први југословенски одбор за заштиту људских права Директна акција за самозаштиту, која је крајем осамдесетих постала масовна организација Покрет за заштиту људских права. Из ових организација је настало неколико организација за заштиту људских права, и политичких странака у Србији и бившим републикама СФР Југославије.

Са својим сарадницима је допринео да се обзнати практика злоупотребе психијатрије у политичке сврхе у Југославији, као и примене ванправних инструмената репресије. Ставио је на дневни ред и унапредио поштовање људских права. Пружао подршку великим броју жртава безакоња.

Добио је више међународних признања за своје доприносе унапређењу људских права и то од: Америчког удружења психијатара, Светске асоцијације психијатрије, Amnesty International, Unesco и поједињих

националних организација, и ISIL-ову The Bruce Evoy Memorial Award у Копенхагену марта 1999. године.

Аутор је врло плодан научни и књижевни стваралац, писац је великог броја књига и брошура, пре свега са тематиком људских права. Најновија књига «Дрински рашомон» (СФАИРОС – Београд , 2003.) је његов први потпуно литерарни подухват. Књижевни критичари су овај дечији дневнички запис из периода 1941.-1945. оценили као изразито занимљив и освежење за нашу књижевност. »Казнена психијатрија-ко је овде луд» је комбинација публицистичког остварења али садржи и доста литерарног.

Иако је аутор великог броја књига и публицистичких издања он је јавности познатији као борац за људска права. Поред релативно скромних тиража и недовољне промоције ових књига, разлог њиховог малог утицаја је и медијска блокада у којој се аутор налазио током дугог низа година. Очигледно је да се ствари мењају и долази време да Крсмановић промовише своје ставове и идеје кроз разне пројекте и као предлагач законских мера за спречавање злоупотреба. Написао је стотинак књига и брошура са тематиком људских права. Иако малотиражне ове књиге су значајне по садржају политичких анализа последње три деценије.

Живи у Београду и бави се активностима људских права, писањем политичких анализа, социолошким истраживањима, и писањем књига.

**Адреса: Станка Пауновића 70, 11090-Београд, Тел-011-3511829,
Мобтел-064-309 51 76; E-mail-Pokret@eunet.yu.**

ИНДЕКС ИМЕНА

ЛИЧНОСТИ И ОРГАНИЗАЦИЈА

А

Ајсти, Бајрам, 40, 208,
Акција за борбу против злоупотребе психијатрије и медицине у политичке сврхе, 47, 51, 53, 91, 92, 93, 97,
Алексић, Милосав, 209
Алемпијевић, Александар, 208, 221, 222
Амановић, Синиша, 208,
Америчка асоцијација психијатрије, 94, 113,
Амерички посматрачки Хелсиншки одбор, 96
Amnesty International, 10, 93, 96, 114,
Анатолиј Корјагин, Одбор против специјалиних психијатријских болница, 47, 61, 191, 212,
Андрић, др, Мика, 209,
Анђелковић, Јован, 208, 209,
А.Ненад, 95
Антић, др, Богдан, 208.
Арсновић, Марија, 209,
Атанацковић, др, Д, 44
Ахмети, Шабан, 208

Б

Бабићац, Ахмет, 208,
Бакић, Голуб, 47, 92, 93, 208,
Бакић, Саво, 209
Банковић, Сава, 98,
Барац, Јуре, 208,
Баровић, адвокат, 187,
Баровић, Јованка, 187
Баровић, Никола, 46, 114, 187,
Баухолцер, Мини, 208,
Бећковић, Матија, 121, 123, 127, 139, 156, 172,
Бједов, Горан, 170,
Бјелановић, Петар, 82, 96, 112, 154, 207, 208,
Блајић-Карагић, Вера, 52, 56, 168,
Бобић, Милица, 51, 56
Богавац, Душан, 196, 207,
Богдановић, др, Димитрије, 124, 127, 139, 156, 172,
Богдановић, Милош, 170, 208,
Божиновић, Крстића, 209,
Бојнич, Дунинка, 208,
Боритић, Божидар, 110, 137, 188, 208,
Бонико, Божко, 192,
Бонијак-Никчевић Оливера, 209,
Брај, др, Томас, 156
Брикћ, Милован, 208,
Бричћ, Маринко, 209,
Брунсј, Мирољуб, 208,
Bruce Enoy Award, 25
Бузанчић, Живојин, 209,
Буковски, 108.
Букумира, Урош, 209,

Варшак, Мирослав, 208
Васић, Весна, 209,
др Васић, Борје, 207, 209, 227,
Васић, Светлана, 208
Васовић Светлана,, 209
Васић, Слободан, 210,
Вельковић, Анђелка, 95, 112, 154,
Вельковић, Драган, 25, 95, 112, 144, 154, 223,
Вельковић Милиорад и Живка, 62
Вељковић, Радомир, 10, 12, 25, 35, 36, 37, 42, 62, 63, 64, 110,
123, 135, 137, 144, 145, 146, 147, 157, 160, 165, 170, 171, 187,
197, 207, 212, 223,
Вибок, Јаноти, 169, 189, 208,
Вибок Јожеф, 207,
Вибок Лујза, 95, 112, 154, 207,
Византијски, Фјодор, 96, 112, 154,
Вишњић, Мирољуб, 95, 154,
Вишњић, Зденко, 170,
Висоџић, Харолд, 137
Влајић, Никола, 208,
Влашки, Александар, 209, 227,
ВМА-Војна медицинска академија, Београд,
Неуропсихијатријско одељење, 75
Војиновић, Добролјуб(Деда Мраз), 208, 209,
Вујинић Десимир, 208,
Вукадиновић, Алекс, 209,
Вукасовић, Р, 207,
Вуковић, Душан, 66, 208,
Вулета Живојин, 207, 209,
Учић, Зоран, 170,

Г

Гавриловић, др, Јарко, 24, 46, 208, 223,
Галијашевић, Џевад, 207
Гамс, др Андрија, 121, 128, 172,
Гвојић, Миле, 49, 208,
Глишић, Драгослав, 208, 227,
Глувић, Томислав, 209
Говедаревић, др Петар, 209
Гојинина, 53, 106,
Голи Оток, 119, 120,
Голубовић, др Загорка, 98, 121, 172,
Григоренко, 98, 188,
Грујић, Башко, 230
Гуцић, др Јован, 68, 112, 207, 208, 221,

Д

Дакић, Милинића, 209
Дамјановић-Небојшића, 209
Данојлић, Милован, 196,
Делић, Х, 207,

Деспић-Поповић, Хелен, 156
Димитрић, Велизар, 209, 222, 223,
Димитријевић, др Војин, 45, 55,
Димитријевић, Љубица, 209
Димитријевић, Милан, 209
Димитријевић, Милица, 208, 226, 227,
Димитријевић, инг Младен, 208
Димов, Дејан, 166,
Директна акција за самозаптиту, 65, 88, 196,
Довијанић, Гордана, 208
Драгићевић, Драгомир, 86, 87, 88, 136,
Думанић, Шура, 209,
Дуњић, Стојан, 208,
Душевна болница у Идрији, 99,

Ђ

Ђапић, Горанко, 96, 112, 154, 170,
Ђелонићић, Небојша, 170, 207, 209,
Ђермановић, Вука, 209,
Ђилас, Аким, 82, 95, 112, 154, 209,
Ђилас, Млован, 92, 97, 187, 209,
Ђого, Гојко, 95, 112, 154,
Ђорђевић, Миодраг, 208, 215, 216, 217,
Ђукић, Славољуб, 208

Е

Ж

Жемва, Петар, 53, 98, 199, 100, 101, 208,
Живанчевић, Бата, 209,
Живановић, др Вера, 209,
Живановић, Милисав, 27, 28, 32, 33, 34, 35, 41, 82,
83, 109, 113, 114, 122, 132, 134, , 137, 160, 168, 170,
185,
Живановић Мирославка, 95, 112, 154,
Живановић, Момчило, 170,
Живановић, Радисав, 35, 82, 83, 95, 112, 1154,
Живановић Радмила, 227
Живковић, Владимира, 208,
Живковић, Драган, 96, 112, 154,
Живковић, Милан, 208, 225, 226,
Живковић, Слободан (Живојин, Живота), 25, 50,
112, 137, 154, 167, 168, 168, 188, 208, 223,
Живојиновић, Момчило, 112, 154,
Живојиновић, Василије, 208
Животић, др Миладин, 204

З

Закић, Растић, 209
Завод за ментално здравље „Палмотићева улица,
Београд, 102,
Зебец, Драгутин, 209
Зецај, Али, 208,
Зечевић, М, 207

И

ИБ кампања, 79

Иванын, Иван, 166,
Ивков, Марица, 208,
Игњатовић, Драгољуб, 47, 89, 92, 93, 95, 111,
112, 113, 154, 170, 187, 208,
Игњатовић, Јильана, 208
Извештај US State Dep. о стању људских права у
СФРЈ, 212,
Илија Илјићевски, 46, 208, 212
Илић, Милошав, 208
Имнировић, Јелка, 170,
Имнировић, Павлушка, 170,
Институт друштвених наука, 44
Институт Србскиј, Москва, 185,
ISIL-Међународно друштво за индивидуалне
слободе, 25, 231,

Ј

Јањић, Душан, 208,
Јанковић, др Јован, 121, 124, 128, 139, 154, 166, 172,
Јевремовић, Душанка, 208,
Јеврић, Небојша, 170,
Јелић, Здравко, 208,
Јелић, Мирко, 208, 209,
Јенси, Петар, 208,
Јеремић, Милошав, 209,
Јеремић, С, 207
Јерковачки, Илија, 82
Јефтић, Миле, 209
Јефтић, Олга, 209,
Јовановић, Биљана, 46, 95, 112, 139, 140, 154, 166,
167, 170, 196,
Јовановић, Градимир, 223,
Јовановић, Гордан, 170,
Јовановић, Драган, 166
Јован Јовановић, 207, 209,
Јовановић, Милошав, 22, 208,
Јованов, др, Ненад, 121, 124, 126, 127, 139, 156, 172,
Јокић, Дарко, 208
Јокић, Илија, 209
Јоковић, Јелена, 97,
Југословенски форум за људска права и правну
сигурност грађана, 191,
Јужна Африка, 11
Јуре, др, Јурас, 208,

К

Казнено-поправни дом, Крупчевац, 119
Карагић, Александар, 66
Ђорђе Карађорђевић, 190
Њ.К.В.Принц Томислав Караджорђевић, 97
Катић, Живорад, 209,
Кеџмановић, др Д, 61
Клиничка болница, Нови Сад, 86
Кијажевић, Петар, 213, 214,
Ковачевић, Павле, 166,
Коло српских сестара, 77
Комитет за борбу против специјалних
психијатријских болница у СССР-у, Париз,
Француска, 75

Комитет за заштиту људских права, 47, 48, 53, 60, 61, 196, 197,

Костић, Душан, 95

Костић, мр, Мирољуб, 146, 207, 208,

Костић, Предраг, 106, 107, 108,

Конституица, др, Војислав, 5, 61, 121, 156, 172,

Кологлија, Хасим, 208,

Коцбек, Е, 98,

Крсмановић, Милан, 42

Крсмановић, Милић, 95, 112, 1154,

Крсмановић, Томислав, 9, 21, 22, 23, 24, 25, 41, 42,

51, 61, 64, 65, 66, 68, 75, 82, 89, 92, 93, 94, 95, 96, 97,

112, 113, 119, 125, 126, 131, 140, 154, 155, 156, 169,

170, 172, 197, 212, 213, 231, 233, 234

Крстајић, Данко, 209

Крстић, Михајло, 208,

Кујунџић, Башко, 170,

Л

Лазић, Радмила, 112, 166,

Лајнер, Елизабета, 119

Лалић, В, Иван, 166

Лаловић, др Бранко, 166,

Лега Аспазија, 33

Лескај, Ноле, 208, 215,

Локарј, др, Јоже, 45, 47

Лукнић, Зорка, 62, 90, 91

Лукић, Јован, 62, 90, 91, 95, 112, 154, 207, 208,

Лукић, Сњежана, 90, 91,

Љ

М

Мајсторовић, Радмила, 208

Максимовић, Сава, 152, 193, 208,

Мален (Бушурело), Иво, 43, 44, 180, 181, 189, 194, 195, 196, 208,

Мандић, Драгиња, 209,

Марић, Ђуро, 209,

Марић, Небојша, 170,

Мариновић, др Иво Вања, 95, 112, 154,

Марјановић, Владимира, 170,

Марјановић, адв. Владимира, 209,

Марковић, Бода, 207,

Марковић, мр, Велизар, 208,

Марковић, Владимира, 28, 29, 31, 32, 41, 49, 89, 92, 93, 94, 95, 97, 98, 110, 112, 122, 132, 135, 136, 140,

147, 148, 149, 150, 154, 168, 173, 177, 188, 208,

Марковић, др, Михајло, 98, 121, 124, 127, 139, 156,

Марковић, Миле, 209,

Марковић, Радомир, 147,

Марковић, Санда, 170,

Медицински факултет, Београд, 47

Медицински факултет, Љубљана, 47,

Менкачи, италијански новинар, 74

Мештровић, Небојша, 208

Мијановић, Владимира, 209

Мијатовић, др, Драгиња, 53, 68, 71, 208,

Микић, Јубилица, 95, 112, 154,

Мил Џон Стјарт, 19

Милић, Миодраг, 209,

Милановић, Миланка, 208,

Милиновић, Миљица, 24, 223, 224, 225,

Миливојевић, Вукан, 209,

Миливојевић Звездан, 9, 25, 208, 228, 229,

Милојевић, Миодраг, 208, 210,

Миловановић, Мира, 208

Миловановић, Ранко, 207, 208,

Милојковић, Видосава (Виолета?), 95, 112, 154,

Милорадовић, Ненац, 95, 154,

Милошевић, Емил, 170

Милошевић, др Никола, 5, 121, 124, 127, 139, 156,

172,

Милошевић, Славољуб, 209

Милошевић, Слободан, 9

Милошевић, Слободан, 208

Милуновић, Вујачин, 208, 213,

Михајловић, Веран, 95, 154,

Михајловић, Драгослав, академик, 88, 121, 124,

127, 139, 156, 171,

Михајлов, Михајло, 24, 97, 188, 213,

Михајловић, Михиз, Борислав, 121, 124, 128, , 139,

156, 172,

Митровић, Мијо, 208

Мићић, Раде, 209,

Мићуновић, др, Драгољуб, стр.5, 98,

Младеновић, Босна, 76, 77,

Младеновић, др, Марко, 21

Младеновић, др, Милан, 208,

Младеновић, Танасије, 121, 124, 128, 139, 156, 172,

Мольковић, Илија, 170,

Моџића, Милосав, 191, 208,

Н

Наглић, Вијекослав, 43, 93, 110, 137, 173, 179, 193,

Наглић, Томислав, 209,

Наша реч (Д. Тошић), Лондон, 126, 133, 140,

Нова ревија, 133

Недић, Зоран, 97, 208,

Неметх, Роко, 118, 119,

Нешковић, Ђорђе, 209,

Неуропсихијатријска болница Вршић, 82

Неуропсихијатријска клиника Медицинског

факултета у Београду, 63

Никчевић, Живорад, 95, 154,

Николић, др Гојко, 121, 124, 127, 139, 156,

Николић, Вера, 207, 208, 209,

Николић, Градимир, 209

Николић, Драгослав-Мицки, 209,

Николић, Милан, 209, 213

Новаковић, Милорад, 95

Николић, Огњен, 208,

Николић, Снежана, 209,

Њ

О

Одбор за заштиту човека и његове околине УКС(Удружења књижевника Србије), 45, 166, 202,
Одбор за заштиту уметничке слободе УКС, 196, 202,
Одбор за одбрану слободе мисли и изражавања, 29, 44, 45, 48, 124, 126, 127, 128, 130, 131, 133, 139, 139, 155, 170, 196, 202,
Олујић, Драгомир, 170
Опавски, др, Павле, 208,
Опарница, Милић-Мишо, 208, 209, 212,
Момчило, Опарница, 209,
Остојић, Драгомир, 207
ОУН, 11,
ОУН, Центар за људска права, 75

П

Панић, Радивоје, 208
Панић-Радованов, Јубица, 208 ...227,
Павићевић, др Милорад, 95, 111, 154,
Павлица, Бранко, 208,
Павлица, инг Михајло, 208, 220, 221,
Павловић, др Бранислав, 208,
Павловић, Велизар, 209,
Павловић, Миладин, 82, 95, 111, 154, 209,
Павловић, Полка, 209,
Палавестра, др, Предраг, 121, 124, 127, 139, 156, 172,
Пантић, Михаило, 166,
Парага, Добролав, 46, 48, 53, 61, 120, 121, 208, 209,
Парага, Домagoј, 53, 208,
Париповић, Хизија, 208,
Пауновић, др Добрила, 95, 111, 209,
Пејовић, Дара, 77
Пејовић, Рајко, 192, 208,
Пекић, Борислав, 166
Пековић, Слободанка, 166,
Пелагић, Васа, 190
Перишић, Владимир, 43, 49, 168, 208,
Перовић, Рајко, 209
Петровић, Александар, 95, 154,
Петровић, Мирко, 208,
Петровић, Ненад, 95
Петровић, Надежда, 209,
Петровић, Радмила, 208, 209,
Петровић, Слободан, 154, 209,
Петровић, др Стеван, пуковник-психијатар, 76,
Петковић, Маријана (Мирјана?) , 95, 111, 154,
Петровар Танја, 209
Пећанац, Јиља, 209,
Пепикан, Андреј, 95, 111, 154, 209,
Плиущ, Леонид, 181, 187,
Плиущ, Танја, 187,
Познић, Никола, 95, 111, 141, 154, 207, 209,
Познић, Стеван, 113, 168, 188, 189, 208,

Покрет за заштиту људских права, 21, 25, 61, 77, 98, 160, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 210, 215, 217, 219, 223,

Пољански, Григорије, 161
Пољански Дарја, 161
Пољански Никола, 161
Пољански, Павле, 53, 92, 161, 162, 163, 164, 165, 208,
Попов, др, Небојша, 111, 154,
Поповић, Блажо, 209,
Поповић, Мића, 121, 124, 127, 139, 155, 156, 172, 209,
Поповић-Перишић, Нада, 166,
Поповић, Срећа, 208,
Правни факултет, Београд, 21, 22, 44,
Правни факултет, Загреб, 46
Председништво СР Србије, 89
Прескајски, Иван, 47, 82, 89, 95, 111, 154, 170, 208,
Прељевић, Бранислав, 209
Принцип, Гаврило, 76
Протић, др, Љубомир, 97, 208,
Психијатријска болница Вршац, 34
Психијатријска болница В.Вујић, 52, 53, 143
Психијатријска болница Врапче, Загреб, 170
Психијатријска болница Губеревац, 25, 71,
Психијатријска болница др Драгиша Миновић
Чачак, 52
Психијатријска болница Затвора у Загребу,
Шимунска 66, 43, 48, 49
Психијатријска болница др.Иван
Барбот Поповача, Хрватска
Психијатријска болница Лаза Лазаревић,
Падинска Скела, 24, 51, 52, 53, 71, 101, 143,
Психијатријска болница Медицинског
факултета у Београд, 77
Психијатријска болница -Топоница, Ниш, 190
Психијатријска болница на отоку Угљан,
Хрватска, 44, 192,
Психијатријска болница Централног затвора у
Београду, 29, 30, 48, 84, 151, 152, 153, 217, 218, 219,

Р

Радаковић, Милосав, 209
Радан, Винко ,209,
Радивојац, Рајка, 207
Радојевић Иванка и Бранка, 208,
Радовановић, др Мирослав, 209
Радовић, Вијекослав, 156
Радовић, Ђуза, 166,
Радојевић, политичар Краљевине Југославије, 76
Радојловић, Радоје, 53, 101, 102, 103, 104, 105, 106,
Радосављевић, Милован -Гарашанин, 208
Радуловић, Слободан, 208,
Ракетић, Слободан, 166
Ранковић, Јубодраг, 209,
др Расулић, Новица, 209
Ратковић, Јелка, 96, 112, 154, 170,
Рачић, инг. Слободан, 209,
Рибић Миленко, 169, 170, 208, 209,
Рончевић, Вероника, 170,

Рувидић, Жарко, 208,
Ругсл, др Јанез, 21, 22, 45, 61, 98, 158, 159, 160, 208,
Ружић, др Жарко, 207, 209,

С

Сабљаковић, Џевад, 166,
Савић, др Бора, 209,
Савић, др Веселин, 24, 45, 47, 61, 77, 95, 154, 197, 213,
Савић, Јован, 209,
Савковић, Божидар, 208,
Самарџић, др Радован, 121, 124, 127, 139, 156, 172,
Самоуправа- Илија Мольковић, 196
САНУ, 24, 44, 46, 48, 125, 131, 196,
Сајановић, Душан, 119, 120, 169, 208,
Сајановић Мато, 119,
Сајановић, Михаило, 119,
Сајановић, Никола, 95, 112, 119, 154,
Светска асоцијација психијатрије, 11, 94, 168
Сексел, Ласло, 95
Секулић, Минко, 209
Селић, Момчило, 92
Симичић, Ђорђе, 37, 38, 42, 84, 85, 123, 132, 137, 169,
Симичић, Срећко, 209,
Слатинек, Светлана, 166, 196,
Смиљанић, Радомир, 22, 166, 207,
Снежковски, 181
Солжењицин, 5, 173,
Спасић, Александар, 209
Србиновић, Младен, 121, 124, 128, 139, 156, 172,
Срејовић, др Драгослав, 121, 124, 127, 139, 172,
Сретковић, Миленко, 209
Српски културни клуб, 77
СССР, 6, 9, 11, 48, 144, 172
Сталин, Јосиф, Висарионовић, 24, 76, 79,
Стамболић, Иван, 155,
Станковић, Зоран, 53, 114, 115, 116, 117, 118, 169,
Станковић, Мијутин, 95, 154, 209, 221,
Станковић, Милић од Маћве, 209
Станковић, Павле, 208,
Стевановић, Милорад, 209,
Стевчић, Љубодраг, 208, 209,
Стефановски, Драган, 24, 208, 210, 211, 223,
Стефановић, Душан, 207, 208,
Стефановић, Предраг, 95
Стегић, Викторија, 156
Стојановић, Војислав, 170
Стојановић, Иван, 95, 112, 154,
Стојановић, Никола, 154
Стојановић, др Светозар, 98, 209,
Субјесне ШЕСТОРИЦИ, 196,
Сучевић, Бранислав, 170,
СФРЈ, 172,

Т

Тадић, Борис, 170
Тадић, др Љубомир, 5, 121, 124, 127, 139, 156, 172,
Танасић, Стојан, 95

Тимотијевић, Божидар, 95
Тито, Ј.Броз, 9, 24, 36, 37, 38, 42, 53, 66, 74, 76, 78, 85, 125, 132,
Тодоровић, Божидар, 58
Тодоровић, Милица, 52, 56, 1169,
Тодоровић, Радоје, 208
Томић, Бонко, 76, 77
Томић, Миша, 66, 68, 208,
Томић, Наташа, 76, 208,
Томић, Слободан, 76
Тревисан, Деса, 24, 125, 131, 132,
Трифуновић, боксер, тешкаш, 73
Трифуновић, Бонко, 209,
Туђман, др Фрањо, 31, 93, 98, 125, 132,

У

Удружење психијатара Југославије, 53, 61, 202,
УКС-Удружење књижевника Србије, 45, 48,

Ф

Филиповић, Радисав, 209
Фон Кол Кристина, 156
Фонд солидарности, 196
Форум за људска права ССРНЈ, Београд, 53, 55, 56, 59, 60, 61, 202, 205,
Freedom House, 157

Х

Халупа(аустријски новинар), 156
Хелсиншки комитет СФРЈ, 196
Хорватић, професор Жарко, 60
Хрињачек, Мирослав, 209,

Ц

CADDY Bulletin, 24
Цветић, Весимир, 209
Централни затвор у Београду, 29, 30, 38,
Центар за судску психијатрију Медицинског
факултета у Београду, 94
Цицовић, др. Обрен, 208,

Ћ

Ћебић, Стanoјe, 208
Ћастковић, Душан, 38, 39, 40, 43, 77, 78, 79, 80, 81,
110, 123, 132, 137, 188,
Ђосић Добринца, 121, 123, 124, 127, 139, 156, 172,
Ђук, Мирко, 209
Ђук, Светозар, 209

Ч

Чалић, Мијутин, 209
Чавошић, др Коста, 5, 22, 26, 44, 61, 121, 124, 126,
128, 133, 139, 140, 154, 156, 170, 1172,
Четврти конгрес лекара СФРЈ, Сарајево, 88, 89
Чичак, Ранка, 209,

Чунковић, Мирјана, 208

II

III

- Шаловић, Миладин, 209,
Шафар, Владимир, 208, 209,
Шаховић, Драгутин, 95, 207,
Шас, др, Томас, 19
Швабић(новинар), 156
Шеат, Зивка, 208
Шекс, Владимир, 46, 61, 197,
Шекутковски, Ђ, 207
Шепаровић, др, Звонимир, 46
Шенцель, др, Војислав, 95
Шћескић, Слађана, 208,
Шулцингер, Фини, др, 169
Шундић, Владимир, 208

САДРЖАЈ

I УВОД	5
II УМЕСТО ПРЕДГОВОРА: Вербални деликт и душевно оболење-Т.Крсмановић	9
III МИШЉЕЊА-РЕЦЕНЗИЈЕ	21
Професор др.Марко Младеновић, Правни факултет-Београд	21
др Јанез Ругель, психијатар	21
Професор др Коста Чавошки, Правни факултет, Београд	22
Радомир Смиљанић, писац	22
Милосав Јовановић, новинар-Људи ван закона	22
Михајло Михајлов-Caddy Bulletin	24
др Веселин Савић, неуропсихијатар	24
др Жарко Гавриловић, православни протојереј	24
Деса Тревисан, новинар	24
Драган Стефановски	24
Слободан Живковић	25
Драган Вељковић	25
Звездан Миливојевић	25
ISIL-Међународно друштво за индивидуалне слободе	25
IV ПРИЛОЗИ	26
др К.Чавошки-Прелиминарни извештај о злоупотреби психијатрије у политичке сврхе	26
Т.Крсмановић-Вербални деликт и судска психијатрија-І део, Кривични поступак	41
Т.Крсмановић-Вербални деликт и судска психијатрија-ІІ део, Грађ,ваказнени поступак	51
Лукић Зорка,ИЗЈАВА(8.6.1967)	62
Породични и грађански захтев за отпуштање Р-Вељковића	62
Т.Крсмановић-Биро за притужбе и жалбе Општине Савски венац, Београд	64
Основана Директна акција за самозаштиту	65
Т.Крсмановић-Миша Томић, Ј. Б.Титу, Председнику СФРЈ	66
Мој насилен казнени смештај у психијатријску болницу 21 .6.1975 г-Запис из Дневника	68
Ком.за борбу против спец.казн.псих. болница у СССР, Париз, Француска, писмо	75
Писмо ОУН, Центар за људска права	75
Извештај лекара ВМА, Неуропсихијатријско одељење, о здрављу Т.Крсмановића	75
Мартиријум Наташе Томић ћерке професора Бошка Томића	76
Решење Окружног суда у Београду о Душану Ђетковићу	77
Петиција-Председништву СФРЈ у вези Душана Ђетковића	80
Окружни суд у Панчеву-Решење у вези Милицава Живановића	82
Окружни суд у Новом Саду-Решење у вези Ђорђа Симићића	84
Окружни суд у Београду-Решење у вези Драгомира Драгићевића	86
Четвртом Конгресу лекара Југославије у Сарајеву	88
Допис Председништву СФРЈ у вези В.Марковића	89
Изјава Зорке Лукић(22.4.1982)	90
Основана Акција за борбу против злоупотребе психијатрије и медицине	91
Извештај AI-Amnesty International 1982	93
Допис Т.Крсмановићу од Америчке асоцијације психијатрије	94
Петиција-Светској асоцијацији психијатрије	94
Извештај AI 1983.	96
Извештај Америчког Хелсиншког посматрачког одбора 1983	96
Допис професора праксисоваца Председништву СФРЈ	98
В.Новости-Петер Жемва из Кобарида у лудници	98

Лист Репортер - Радоје Радојловић- лет изнад права на живот	101
Лист Дуга -Гојшина није био усамљен	106
Петиција Председништву СФРЈ	109
Драгољуб Џељатовић-Изјава о Т.Крсмановићу	112
Писмо АІ адвокату Николи Баровићу	114
Писмо Јавности Зорана Станковића	114
Допис Рока Немета у листу Осмица	118
Душан Сарђановић у лудици нормалан и невин	119
Добротлав Парага-допис Одбора за одбрану слободе мисли и изражавања	120
Добротлав Парага о свом случају	121
Одбор за одбрану слободе мисли и изражавања-допис Скупштинама СФР Ј и СР Србије	122
Лист В.Новости-Реакција на допис Одбора за одбрану слободе мисли и изражавања	124
В.Новости-Подметање истини	128
Деса Тревисан-извештај у листу Таймс , Лондон	131
Деса Тревисан-Извештај у листу Дејли телеграф , Лондон	132
Одбор за одбрану слободе мисли и изражавања-Деликт мишљења као душевна болест	133
Биљана Јовановић-Главном одговорном уреднику листа Вечерње новости	139
Т.Крсмановић-реплика листу В.Новости	140
Драган Вељковић-листу В.Новости	144
Радомир Вељковић-листу Вечерње Новости	147
Петиција Реп. секр. за прав. и опш. упр. Срб. у вези ПБЦЗ (Психијатријске болнице Централног затвора) у Београду	151
Одбор за одбрану слободе мисли и изражавања - допис И.Стамболићу у вези Т.Крсмановића	155
Саопштење Т.Крсмановића	156
АІ, Енглеска, саопштење у вези Радомира Вељковића	156
Freedom House, 1986, АПЕЛ	157
др.Јанез Ругель-Неки мање познати облици злоупотребе психијатрије	158
О др.Јанез Ругельу, др медицине,познатом психијатру и борцу за људска права	160
Допис групе грађана у вези Павла Польанског	161
Текст из страног листа о Р. Вељковићу	165
Превод из још једног страног листа о Р. Вељковићу	166
Одбор за заштиту човека и околине УКС Удружења књижевника Србије	166
Скупштини СФРЈ и СРС, Захтев за промену члана 63 КЗ	167
Слободан Живковић-АПЕЛ	
Писмо Т.Крсмановићу професора др Финија Шулцингера, председника САП (Светске асоцијације психијатрије)	168
Петиција државним органима у вези Миленка Рибића	169
Одбор за одбрану слободе мисли и изражавања-Скупштинама СФРЈ И СРС	170
Т.Крсмановић-Према компартивној анализи психијатријске репресије у СССР-у и СФРЈ	172
Одбор -Анатолиј Корјагин за борбу против злоупотребе психијатрије у политичке сврхе	191
Одбор -Анатолиј Корјагин К омисији за права човека ОУН, Скупштини СР Хрватске	194
Radio France Internationale-Деловање Комитета за заштиту људских права	196
Предлог ставова Покрета за заштиту људских права у вези промена закона који регулишу насиљну хоспитализацију душевних болесника	198
Случајеви злоупотребе психијатрије у политичке сврхе	208
Наши активисти и саборци који су се борили против злоупотреба психијатрије у политичке сврхе	208
Председништво СР Србије, наш допис у вези Драгана Стефановског	210
Милић Опарница	212
АІ, Случај Р. Вељковић	212
US State Dep. Извештај о стању људских права у Југославији(1990)	212
Наш допис државним органима у вези Петра Кнежевића и Вујадина Милуновића	213
Наш допис државним органима у вези Миодрага Ђорђевића из Станињца	215
Наш допис државним органима у вези Психијатријске болнице Централног затвора у Београду	217
Четвромесечно малтретирање породице Крсмановић са Церака-лист Вечерње новости	219
Михајло Павлица	220
Милутин Станковић	221
др Јован Гуцић	221

Александар Алемпијевић	221
Велизар Димитрић	222
Текстови из листа Људска права	223
др Жарко Гавриловић - о интернирању монахиње Милкице Миличиновић	223
Милан Живковић-Шумадијски Визентал	225
Миле Димитријевић-Жртва деценијских прогона	226
Љубица Панић-Радованов	227
Александар Влашки	227
Радмила Живановић	227
Драгомир Глишић	227
др Ђорђе Васић	228
Наш допис државним органима у вези Звездана Миливојевића	230
Луд за сваки случај, В. Новости 23.8.2004 године	231
Томислав Крсмановић добио признање <i>Evođ Award</i>	231
V ЗАКЉУЧАК	232
VI О АУТОРУ	233

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

304.63

343.95

616.89-035.3:32"175/2004"(093.2)

342.89-035.3:32"1975/2004"(093.2)

КРСМАНОВИЋ, Томислав

Каџена психијатрија : (1975-2004) : Ко

Је овде луд? / Томислав Крсмановић . —

Београд : Ведес, 2004 (Београд : Ведес).

— 241стр. : илустр. ; 25 cm

Тираж 500. — О аутору : стр. 233 – 234. —

Регистар

ISBN 86-82507-77-3.

- a) Злоупотреба медицине – Политички циљеви –
1975 – 2004 – Документи
- б) Судска психијатрија ц) Права човека
- кршење – 1975 – 2004 – Документи
- д) Вербални деликти – Судски процеси – 1975
-2004 – Документи

COBISS. SR-ID.116954636

Томислав Крсмановић

КАЗНЕНА ПСИХИЈАТРИЈА 1975-2004 Ко је овде луд?

Професор др Марко Младеновић, Правни факултет у Београду: "У овој књизи Крсмановић излази у психијатрију и чврстим доказима осветљава злоупотребу психијатрије у кривичном и грађанском поступку. Ова студија је врло корисна и пожељна као покушај да се открију сви могући видови притисака на психијатре и све могуће последице тих притисака. Дакле, вербални деликт у служби недемократских режима добио је у овој студији значајну улогу."

др Јанез Ругељ, психијатар: "Злоупотребу психијатрије у политичке сврхе у бившој Југославији је предочио Томислав Крсмановић, дао је најпотпунији приказ злоупотреба."

др Коста Чавошки, професор Правног факултета у Београду (*Прелиминарни извештај о злоупотреби психијатрије у политичке сврхе припремљен за Одбор за одбрану слободе мисли и изразјавања*): Овај извештај припремио сам на основу докумената које је Одбору ставио на располагање Томислав Крсмановић. Он је уложио изузетно велики труд да дође до података о 24 случаја у којима су појединци прогањани и лишавани своје слободе и пословне способности."

Радомир Смиљанић, писац: "Ово је књига истине, љута трава на љуту рану. Као борац за људска права Крсмановић је обележио своје време."

Милош Јовановић, новинар:

Већ на први поглед јасно је да је реч о књизи докумената, али докумената који се доимају као најузбудљивија проза, па и знатно више од тога. У овој књизи Т. Крсмановића, нажалост, није ништа измишљено, није ништа преувеличано, а све је опет огромно страшно да страшније не може бити. Крсмановић као да нам се јавља непосредно из пакла".

Михајло Михајлов: "Томислав Крсмановић је заслужан што је свет сазнао за злоупотребе психијатрије у политичке сврхе у СФРЈ."

др Веселин Савић, неуропсихијатар: "Истичем улогу Томислава Крсмановића у борби против злоупотребе психијатрије у политичке сврхе."